

కృష్ణ యజుర్వేదీయ

తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము

ఏకాగ్ని కాణ్డము (మన్త్ర ప్రశ్న ద్వయము)

సంపాదకులు

జగన్నాథ-రవి

ఆర్యసోమయాజుల వేఙ్కట జగన్నాథ రావు

సుబ్రహ్మణ్యమ్ రవి కృష్ణమూర్తి

ఓం

కృష్ణ యజుర్వేదీయ

తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము

ఏకాగ్ని కాణ్డము (మన్త్ర ప్రశ్న ద్వయము)

(ప్రతీక మన్త్రముల పూర్ణ పాఠ సహితము)

సంపాదకులు

జగన్నాథ-రవి

ఆర్య సోమయాజుల వేఙ్కట **జగన్నాథ** రావు

సుబ్రహ్మణ్యమ్ **రవి** కృష్ణమూర్తి

ఫోన్: 0431 - 257 2789, 0431 - 255 7370

ప్రకాశకులు

ఆ. శ్రీరామ మూర్తి, కొత్త బెలగామ్, పార్వతీపురమ్

taittirIya AraNyakamu, EkAgni kANDamu (Telugu)
తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము, ఏకాగ్ని కాణ్డము (తెలుగు)

First Edition : July 2013
ప్రథమ ముద్రణ : జూలై 2013

Price : ₹ 300/-
మూల్యము: ₹ 300/-

Copies can be had from:
ప్రతులకు:

Shri Jagannatha Rao A V, B4 / 197, BHEL Township, Tiruchirapalli, Tamil Nadu, PIN: 620 014 Phone : 0431 – 257 2789, 0431 – 255 7370 Cell : 94435 99836 e-mail : av75166@gmail.com	Shri Kapaleswara Rao V S, Door No: 20 – 137 / 1, Dayananda Nagar, Malkaj giri, Hyderabad, PIN: 500 047 Phone: 040 - 2705 7802 Cell : 94901 67802	Shri Srirama Murthy A, Viyyanna Pantulu Bunglow, Kotta Belagam, Parvatipuram, PIN:535 501 Cell : 94919 06303
శ్రీ ఏ. వి. జగన్నాథ రావు B4 / 197, BHEL టౌన్ షిప్ తిరుచిరాపల్లి, తమిళ్ నాడు పిన్ : 620 014 ఫోన్: 0431–2572789, 2557370 సెల్ : 94435 99836 ఈ మెయిల్: av75166@gmail.com ikivar@yahoo.co.in	శ్రీ వి. ఎస్. కపాలేశ్వర రావు డోర్ నంబర్: 20 – 137 / 1, దయానన్ద నగర్, మల్కాజ్ గిరి, హైదరాబాద్, పిన్ : 500 047 ఫోన్ : 040 - 2705 7802 సెల్ : 94901 67802	శ్రీ ఏ. శ్రీరామ మూర్తి వియ్యన్నపంతులు గారి బంగ్లా కొత్త బెలగామ్, పార్వతీపురమ్ పిన్ : 535 501 సెల్ : 94919 06303

Printed & Bound by: Jai Ganesh Offset Printers, 19, Venkataswamy Lane, Santhome, Mylapore, Chennai – 600 004. Ph: 044 – 2493 4535 Email: jaiganeshoffset@hotmail.com

మాతా పితరులకు సమర్పణము

బ్రహ్మశ్రీ ఆర్యసోమయాజుల వేఙ్కట లక్ష్మీ నారాయణ, సావిత్రి దంపతులు

(శ్రీ వేఙ్కట జగన్నాథ రావు గారి జననీ జనకులు)

మాతృ దేవో భవ। పితృ దేవో భవ।

బ్రహ్మశ్రీ సుబ్రహ్మణ్యమ్, కావేరి దంపతులు

(శ్రీ రవి కృష్ణ మూర్తి గారి జననీ జనకులు)

సంపాదకులు

బ్రహ్మశ్రీ ఆర్యసోమయాజుల వేఙ్కట జగన్నాథ రావు, పద్మ కుమారి దంపతులు

జగన్నాథ-రవి

బ్రహ్మశ్రీ ఎస్. రవి కృష్ణమూర్తి, మీను దంపతులు

ప్రశ్న	ప్రశ్నారంభము	అనువాకములు	పదులు	వాక్యములు	పుట సంఖ్య
	తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము				
1	ఆరుణ కేతుక చయనము / అరుణము (భద్రఙ్కర్ణేభిః)	32	130	1396	1 - 29
2	స్వాధ్యాయ బ్రాహ్మణము (సహ వై)	20	24	117	30 - 44
3	చాతుర్హోత్ర చయనము (చిత్తి స్స్రుక్)	21	53	501	45 - 55
4	ప్రవర్గ్యము (యుఞ్జతే మనః)	42	93	840	56 - 75
5	ప్రవర్గ్య బ్రాహ్మణము (దేవా వై సత్రమాసత)	12	108	1136	76 - 98
6	పితృమేధము (పరేయువాగ్ంసమ్)	12	27	280	99 - 113
7	శీక్షా వల్లి (శీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః)	12	23	249	114 - 119
8	బ్రహ్మ / ఆనన్ద / బ్రహ్మానన్ద వల్లి (బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్)	9	9	215	120 - 124
9	భృగు వల్లి (భృగు ర్వై వారుణిః)	10	15	165	125 - 128
10 a	నారాయణం / మహా నారాయణోపనిషత్ ఆన్ధ్ర (సాయణ) పాఠము-అమ్భస్య పారే	80	102	579	129 - 156
10 b	నారాయణం / మహా నారాయణోపనిషత్ ద్రావిడ (భట్ట భాస్కర) పాఠము అమ్భస్యపారే	64	80	373	157 - 179
	ఏకాగ్ని కాణ్డము (మన్త్ర ప్రశ్న ద్వయము)				
1	ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య-వివాహ ప్రశ్నము	18	18	293	180 - 193
2	ఉష్ణేన-ఉపనయన ప్రశ్నము	22	22	409	194 - 226

అనుబంధములు

జగన్నాథ రవి వేద పుస్తకములు

ముద్రింప బడిన గ్రంథములు

1. శ్రీ రుద్రాధ్యాయ ఘన పాఠము
   (సంహితా, మన్త్ర విభాగ, పద, క్రమ, జటా పాఠ సహితము)
2. తైత్తిరీయ సంహితా - క్రమ పాఠము (2 భాగములు)
3. తైత్తిరీయ సంహితా - పద పాఠము (2 భాగములు)
4. తైత్తిరీయ సంహితా పాఠము (2 భాగములు)
5. తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము
6. తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము, ఏకాగ్ని కాణ్డము (మన్త్ర ప్రశ్న ద్వయము)

ముద్రణకు సిద్ధముగానున్న గ్రంథములు

1. తైత్తిరీయ సంహితా-జటా పాఠము (7 భాగములు)
2. తైత్తిరీయ సంహితా-ఘన పాఠము (7 భాగములు)

మనవి: మా ప్రచురిత గ్రంథములలో ఏదేని (స్వర / అక్షర) దోషములున్నచో వేద విదులు కృపతో తెలియ జేయవలసినదిగా ప్రార్థన. తరువాతి ముద్రణమున ఆ యా దోషములను సరి చేయుటకు వీలగును గదా! కొన్ని ముద్రణా దోషములను మా దృష్టికి తెచ్చిన వారికి ప్రత్యేక ధన్యవాదములు.

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమా ఽక్షభి ర్యజత్రాః। స్థిరై రఙ్గై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహిత యదాయుః। స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః।। *[9]*

భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమా ఽక్షభి ర్యజత్రాః। స్థిరై రఙ్గై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహిత యదాయుః। స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు। ఆప మాపా మప స్సర్వాః। అస్మా దస్మా దితో ఽముతః। *{1}* అగ్ని ర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ। సహ సఞ్చస్కరర్ధియా। వాయ్వశ్వా రశ్మి పతయః। మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః। దేవీ ర్భువన సూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మే సుత। మహానామ్ని ర్మహామానాః। మహసో మహస స్స్వః। దేవీః పర్జన్య సూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మే సుత। *{2}* అపా ఽశ్న్యుష్ణి మపా రక్షః। అపా ఽశ్న్యుష్ణి మపా రఘమ్। అపా ఽఘ్రూ మప చా ఽవర్తిమ్। అప దేవీ రితో హిత। వజ్రం దేవీ రజీతాగ్శ్చ। భువన న్దేవ సూవరీః। ఆదిత్యా నదితి న్దేవీమ్। యోనినోర్ధ్వ ముదీషత। శివా న శ్శన్తమా భవన్తు। దివ్యా ఆప ఓషధయః। సుమృడీకా సరస్వతి। మా తే వ్యోమ సన్దృశి। *{3}* *(అముత, స్సు,తౌషధయో, ద్వే చ (1) [3-32]*

స్మృతిః ప్రత్యక్ష మైతిహ్యమ్। అనుమాన శ్చతుష్టయమ్। ఏతై రాదిత్య మణ్డలమ్। సర్వై రేవ విధాస్యతే। సూర్యో మరీచి మా దత్తే। సర్వస్మా ద్భువనా దధి। తస్యాః పాక విశేషేణ। స్మృత ఙ్కాల విశేషణమ్। నదీవ ప్రభవా త్కాచిత్। అక్షయ్యా త్స్యన్దతే యథా। *{4}* తా

న్నదోః ఽభి సమాయన్తి। సోరు స్సతీ న నివర్తతే। ఏవ న్నానా సముత్థానాః। కాలా స్సమ్వథ్సరగ్గ్ శ్రితాః। అణుశశ్చ మహాశశ్చ। సర్వే సమవయన్త్రి తమ్। స తై స్సర్వై స్సమావిష్టః। ఊరు స్సన్న నివర్తతే। అధి సమ్వథ్సర విద్యాత్। త దేవ లక్షణే। {5} అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ। సమారూఢః ప్రదృశ్యతే। సమ్వథ్సరః ప్రత్యక్షేణ। నా ఽధిసత్త్వః ప్రదృశ్యతే। పటరో విక్లిధః పిఙ్గః। ఏత ద్వరుణ లక్షణమ్। యత్రైత దుప దృశ్యతే। సహస్ర న్తత్ర నీయతే। ఏకగ్ం హి శిరో నానా ముఖే। కృత్స్న న్త దృతు లక్షణమ్। {6} ఉభయత స్సప్తేన్ద్రియాణి। జల్పిత న్త్వేవ దిహ్యతే। శుక్ల కృష్ణే సమ్వథ్సరస్య। దక్షిణ వామయోః పార్శ్వయోః। తస్యైషా భవతి। శుక్ర న్తే అన్య ద్యజత న్తే అన్యత్। విషురూపే అహనీ ద్యౌ రివా ఽసి। విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః। భద్రా తే పూష న్నిహ రాతి రస్త్వితి। నా ఽత్ర భువనమ్। న పూషా। న పశవః। నా ఽఽదిత్య స్సమ్వథ్సర ఏవ ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమ విద్యాత్। ఏత ద్వై సమ్వథ్సరస్య ప్రియతమగ్ం రూపమ్। యో ఽస్య మహా నర్థ ఉత్పథ్స్యమానో భవతి। ఇద మ్పుణ్య ఙ్కురుష్వేతి। త మాహరణ న్దద్యాత్। {7} *(యథా, లక్షణ, ఋతులక్షణ, మ్భువనగ్ం, సప్త చ* **(2)** *[4-47]*

సాకఞ్జానాగ్ం సప్తథ మాహు రేకజమ్। ష డుద్యమా ఋషయో దేవజా ఇతి। తేషా మిష్టాని విహితాని ధామశః। స్థాత్రే రేజన్తే వికృతాని రూపశః। కో ను మర్యా అమిథితః। సఖా సఖాయ మబ్రవీత్। జహా కో అస్మ దీషతే। య స్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖాయమ్। న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి। య దీగ్ం శృణోత్యలకగ్ం శృణోతి। {8} న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థా మితి। ఋతుర్ ఋతునా నుద్యమానః। వి ననాదా ఽభి ధావః। షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశకా వల్గాః। శుక్ల కృష్ణౌ చ షాష్టికౌ। సారాగ వస్త్రై ర్జరదక్షః। వసన్తో వసుభి స్సహ। సమ్వథ్సరస్య సవితుః। ప్రైషకృ త్ప్రథమ స్స్మృతః। అమూ న్నాదయతేత్యన్యాన్। {9} అమూగ్ శ్చ పరి

రక్షితః। ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే। యత్రైత దుప దృశ్యతే। ఏత దేవ విజానీయాత్। ప్రమాణ జ్కాల పర్యయే। విశేషణ న్తు వక్ష్యామః। ఋతూనా న్త న్నిబోధత। శుక్ల వాసా రుద్ర గణః। గ్రీష్మేణా ఽఽవర్తతే సహ। [1]నిజహ న్పృథివీగ్ం సర్వామ్। *{10}* జ్యోతిషా ఽప్రతిఖ్యేన సః। విశ్వరూపాణి వాసాగ్ంసి। ఆదిత్యానా న్నిబోధత। సవ్త్సరీణ జ్కర్మ ఫలమ్। వర్షాభి ర్దదతాగ్ం సహ। అదుఃఖో దుఃఖ చక్షు రివ। తద్మా పీత ఇవ దృశ్యతే। శీతేనా ఽవ్యథయ న్నివ। రురు దక్ష ఇవ దృశ్యతే। హ్లాదయతే జ్వలత శ్చైవ। శామ్యత శ్చా ఽస్య చక్షుషీ। యా వై ప్రజా భ్రగ్గ్శ్యన్తే। సవ్త్సరా త్తా భ్రగ్గ్శ్యన్తే। యాః ప్రతి తిష్ఠన్తి। సవ్త్సరే తాః ప్రతి తిష్ఠన్తి। వర్షాభ్య ఇత్యర్థః। *{11} (శృణో,త్యన్యా, న్త్సర్వా, మేవ, షట్చ) (3) [4-46]*

అక్షి దుఃఖోత్థితస్యైవ। వి ప్రసన్నే కనీనికే। ఆఙ్క్తే చా ఽద్గణ న్నాస్తి। ఋభూణా న్త న్నిబోధత। కనకాభాని వాసాగ్ంసి। అహతాని నిబోధత। అన్న మశ్నీత మృజ్మీత। అహ వో జీవన ప్రదః। ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే। శర ద్యత్రోప దృశ్యతే। *{12}* అభి ధూన్వన్తో ఽభి ఘ్నన్త ఇవ। వాతవన్తో మరు ద్గణాః। అముతో జేతు మిషు ముఖ మివ। సన్నద్ధా స్సహ దదృశే హ। అప ధ్వస్తై ర్వస్తి వర్ణై రివ। విశిఖాసః కపర్దినః। అక్రుద్ధస్య యోత్స్యమానస్య। క్రుద్ధస్యేవ లోహినీ। హేమత శ్చక్షుషీ విద్యాత్। అక్ష్ణయోః క్షిపణో రివ। *{13}* దుర్భిక్ష న్దేవ లోకేషు। మనూనా ముదక జ్గృహే। ఏతా వాచః ప్రవదన్తీః। వైద్యుతో యాన్తి శైశిరీః। తా అగ్నిః పవమానా అన్వైక్షత। ఇహ జీవికా మపరిపశ్యన్న్। తస్యైషా భవతి। ఇహేహ వ స్స్వతపసః। మరుత స్సూర్య త్వచః। శర్మ సప్రథా ఆవృణే। *{14} (దృశ్యత, ఇవా, ఽఽవృణే) (4) [3-30]*

---

[1] నిజహ న్పృథివీగ్ం సర్వామ్। - సాయణ భాష్య పాఠము

నిదహ న్పృథివీగ్ం సర్వామ్। - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

అతి తామ్రాణి వాసాగ్ంసి। అష్టి వజ్రి శతఘ్ని చ। విశ్వే దేవా వి ప్రహరన్తి। అగ్ని జిహ్వా అసశ్చత। నైవ దేవో న మర్త్యః। న రాజా వరుణో విభుః। నా ఽగ్ని ర్నేన్ద్రో న పవమానః। మాతృ క్కచ్చన విద్యతే। దివ్యస్యైకా ధను రార్త్నిః। పృథివ్యా మపరా శ్రితా। *{15}* తస్యేన్ద్రో వమ్రి రూపేణ। [2]ధను ర్జ్యా మఛిన త్స్వయమ్। త దిన్ద్ర ధను రిత్యజ్యమ్। అభ్ర వర్ణేషు చక్షతే। ఏత దేవ శయ్యో ర్బార్హస్పత్యస్య। ఏత ద్రుద్రస్య ధనుః। రుద్రస్య త్వేవ ధను రార్త్నిః। శిర ఉ త్పిపేష। స ప్రవర్గ్యో ఽభవత్। తస్మా ద్య స్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన యజతే। రుద్రస్య స శిరః ప్రతి దధాతి। నైనగ్ం రుద్ర ఆరుకో భవతి। య ఏవ వ్వేద। *{16} (శ్రితా, యజతే, త్రీణి చ)(5) [2-23]*

అత్యూర్ధ్వా ఽక్షో ఽతిరశ్చాత్। శిశిరః ప్రదృశ్యతే। నైవ రూప న్న వాసాగ్ంసి। న చక్షుః ప్రతి దృశ్యతే। అన్యోన్య న్తు న హిగ్గ్స్రాతః। సత స్త ద్దేవ లక్షణమ్। లోహితో ఽక్ష్ణి శార శీర్ష్ణిః। సూర్యస్యోదయన మ్ప్రతి। త్వ ఙ్కరోషి న్యఞ్జలికామ్। త్వ ఙ్కరోషి ని జానుకామ్। *{17}* ని జానుకా మే న్యఞ్జలికా। అమీ వాచ ముపాసతా మితి। తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే। మర్యాదాకరత్వా త్ప్రపురోధామ్। బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి। య ఏవ వ్వేద। స ఖలు సంవత్సర ఏతై స్సేనానీభి స్సహ। ఇన్ద్రాయ సర్వా న్కామా నభి వహతి। స ద్రప్సః। తస్యైషా భవతి। *{18}* అవ ద్రప్సో అగ్ంశుమతీ మతిష్ఠత్। ఇయానః కృష్ణో దశభి స్సహస్రైః। ఆవర్త మిన్ద్ర శ్శచ్యా ధమన్తమ్। [3]ఉప స్నుహి త న్నృమణా మథద్రా మితి। ఏతయైవేన్ద్ర స్సలావృక్యా సహ। అసురా న్పరి వృశ్చతి। పృథివ్యగ్ంశుమతీ। తా మన్వవస్థిత స్సంవత్సరో దివ ఞ్చ।

---

[2] ధను ర్జ్యా మఛిన త్స్వయమ్। భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

ధను ర్జ్యా మచ్ఛిన త్స్వయమ్। సాయణ భాష్య పాఠము

[3] ఉప స్నుహి త న్నృమణా మథద్రా మితి। సాయణ భాష్య పాఠము

ఉప స్నుహి త న్నృమణా మథద్రా మితి। భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

నైవ వ్విదుషా ఽఽచార్యా ఽన్తే వాసినౌ। అన్యోన్యస్మై ద్రుహ్యేతామ్। యో ద్రుహ్యతి। భ్రశ్యతే స్వర్గా ల్లోకాత్। ఇత్యృతు మణ్డలాని। సూర్య మణ్డలాన్యాఖ్యాయికాః। అత ఊర్ధ్వగ్ం సనిర్వచనాః। {19} (ని జానుకా, మృవతి, ద్రుహ్యేతా, మృష్ట్వ చ (6) [3-35]

ఆరోగో భ్రాజః పటరః పతఙ్గః। స్వర్ణరో జ్యోతిషీమాన్ విభాసః। తే అస్మై సర్వే దివ మాతపన్తి। ఊర్జ న్దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి। కశ్యపో ఽష్టమః। స మహా మేరు న్న జహాతి। తస్యైషా భవతి। య త్తే శిల్ప ఙ్కశ్యప రోచనావత్। ఇన్ద్రియావ త్పుష్కల ఞ్చిత్ర భాను। యస్మి న్థ్సూర్యా అర్పితా స్సప్త సాకమ్। {20} తస్మి న్రాజాన మధి విశ్రయేమ మితి। తే అస్మై సర్వే కశ్యపా జ్జ్యోతి ర్లభన్తే। తా న్థ్సోమః కశ్యపా దధి నిర్ధమతి। భ్రస్తా కర్మకృ దివైవమ్। ప్రాణో జీవానీన్ద్రియ జీవాని। సప్త శీర్షణ్యాః ప్రాణాః। సూర్యా ఇత్యాచార్యాః। అపశ్య మహ మేతా న్థ్సప్త సూర్యా నితి। పఞ్చ కర్ణో వాత్స్యాయనః। సప్త కర్ణశ్చ ప్లాక్షిః। {21} ఆనుశ్రవిక ఏవ నౌ కశ్యప ఇతి। ఉభౌ వేదయితే। న హి శేకు మివ మహా మేరు ఙ్గన్తుమ్। అపశ్య మహ మేత థ్సూర్య మణ్డల మ్పరివర్తమానమ్। గార్గ్యః ప్రాణ త్రాతః। గచ్ఛన్త మహా మేరుమ్। ఏక ఞ్చా ఽజహతమ్। భ్రాజ పటర పతఙ్గా నిహనే। తిష్ఠ న్నాతపన్తి। తస్మా దిహ తప్త్రి తపాః। {22} అముత్రేతరే। తస్మా దిహా ఽతప్త్రి తపాః। తేషా మేషా భవతి। సప్త సూర్యా దివ మను ప్రవిష్టాః। తా నన్వేతి పథిభి ర్దక్షిణావాన్। తే అస్మై సర్వే ఘృత మాతపన్తి। ఊర్జ న్దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి। సప్తర్త్విజ స్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః। తేషా మేషా భవతి। సప్త దిశో నానా సూర్యాః। {23} సప్త హోతార ఋత్విజః। దేవా ఆదిత్యా యే సప్త। తేభి స్సోమా ఽభీ రక్ష ణ ఇతి। త దప్యామ్నాయః। ది గ్భ్రాజ ఋతూ న్కరోతి। ఏతయైవా ఽఽవృతా ఽఽసహస్ర సూర్యతాయా ఇతి వైశమ్పాయనః। తస్యైషా భవతి। య ద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ం శత మ్భూమీః। ఉత స్యుః। న

త్వా వజ్రి న్త్సహస్రగ్ం సూర్యాః। {24} అను న జాత మష్ట రోదసీ ఇతి। నానా లిఙ్గత్వా దృతూనా న్నానా సూర్యత్వమ్। అష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి। సూర్య మణ్డలాన్యష్టా ఽత ఊర్ధ్వమ్। తేషా మేషా భవతి। చిత్ర న్దేవానా ము దగా దనీకమ్। చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యా ఽగ్నేః। ఆ ఽప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్। సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చేతి। {25} (స్రాక, మ్ప్లక్షి, స్తప్త తప్తా, నానా సూర్యా, స్సూర్యా, నవ చ (7) [6-59]

క్వేద మభ్ర న్నివిశతే। క్వా ఽయగ్ం సమ్వథ్సరో మితః। క్వా ఽహః క్వేయ న్దేవ రాత్రీ। క్వ మాసా ఋతవ శ్శ్రితాః। అర్ధ మాసా ముహూర్తాః। [4]నిమేషా స్త్రుటిభి స్సహ। క్వేమా ఆపో నివిశన్తే। యదీతో యాన్తి సమ్ప్రతి। కాలా అప్సు నివిశన్తే। ఆప స్సూర్యే సమాహితాః। {26} అభ్రాణ్యపః ప్రపద్యన్తే। విద్యు థ్సూర్యే సమాహితా। అనవర్ణే ఇమే భూమీ। ఇయ ఞ్చా ఽసౌ చ రోదసీ। కిగ్గ్ స్వి దత్రా ఽన్తరా భూతమ్। యేనేమే విధృతే ఉభే। విష్ణునా విధృతే భూమీ। ఇతి వథ్సస్య వేదనా। ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతమ్। సూయవసినీ మనుషే దశస్యే। {27} వ్యష్టభ్నా ద్రోదసీ విష్ణవేతే। దాధర్థ పృథివీ మభితో మయూఖైః। కి న్త ద్విష్ణో ర్బల మాహుః। కా దీప్తిః కి మ్పరాయణమ్। ఏకో య ద్ధారయ ద్దేవః। రేజతీ రోదసీ ఉభే। వాతా ద్విష్ణో ర్బల మాహుః। అక్షరా ద్దీప్తి రుచ్యతే। త్రిపదా ద్ధారయ ద్దేవః। య ద్విష్ణో రేక ముత్తమమ్। {28} అగ్నయో వాయవ శ్చైవ। ఏత దస్య పరాయణమ్। పృచ్ఛామి త్వా పర మ్మృత్యుమ్। అవమ మ్మధ్యమ ఞ్చతుమ్। లోక ఞ్చ పుణ్య పాపానామ్। ఏత త్పృచ్ఛామి సమ్ప్రతి। అము మాహుః పర మ్మృత్యుమ్। పవమాన న్తు మధ్యమమ్। అగ్ని రేవా ఽవమో మృత్యుః। చన్ద్రమా శ్చతు

[4] నిమేషా స్త్రుటిభి స్సహ। - సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు

నిమేషా స్తుటిభి స్సహ - ఇతి పాఠ భేదః

రుచ్యతే। {29} అనాభోగాః పర మృృత్యుమ్। పాపా స్సంయన్తి సర్వదా। ఆభోగా స్త్వేవ సంయన్తి। యత్ర పుణ్య కృతో జనాః। తతో మధ్యమ మాయన్తి। చతు మగ్ని ఞ్చ సమ్ప్రతి। పృచ్ఛామి త్వా పాప కృతః। యత్ర యాతయతే యమః। త్వ న్న స్త ద్బ్రహ్మ న్ప్రబ్రూహి। యది వేత్థా ఽసతో గృహాన్। {30} కశ్యపా దుదితా స్సూర్యాః। పాపా న్నిర్ఘ్నన్తి సర్వదా। రోదస్యో రన్త ర్దేశేషు। తత్ర న్యస్యన్తే వాసవైః। తే ఽశరీరాః ప్రపద్యన్తే। యథా ఽపుణ్యస్య కర్మణః। అపాణ్యపా దకేశాసః। తత్ర తే ఽయోనిజా జనాః। మృత్వా పున ర్మృత్యు మాపద్యన్తే। అద్యమానా స్స్వకర్మభిః। {31} ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ। తతః పూయన్తే వాసవైః। అపైత మృృత్యు ఞ్జయతి। య ఏవ న్వేద। స ఖల్వేవ న్వి ద్బ్రాహ్మణః। దీర్ఘ శ్రుత్తమో భవతి। కశ్యపస్యా ఽతిథి స్సిద్ధగమన స్సిద్ధాగమనః। తస్యైషా భవతి। ఆ యస్మి న్థ్సప్త వాసవాః। రోహన్తి పూర్వ్యా రుహః। {32} ఋషిర్ హ దీర్ఘ శ్రుత్తమః। ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథి రితి। కశ్యపః పశ్యకో భవతి। య థ్సర్వ మ్పరి పశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్। అథా ఽగ్నే రష్ట పురుషస్య। తస్యైషా భవతి। అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్। విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మ జ్జుహురాణ మేనః। భూయిష్ఠా న్తే నమ ఉక్తి న్విధేమేతి।

{33} (సమాహితా, దశస్యే, ఉత్తమ, ముచ్యతే, గృహా, న్థ్స్వకర్మభిః, పూర్వ్యా రుహ, ఇతి)(8) [8-80]

అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ। సహోజా అజిరాప్రభుః। వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ। పఙ్క్తిరాధాశ్చ సప్తమః। విసర్పేవా ఽష్టమో ఽగ్నీనామ్। ఏతే ఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి। యథర్త్వేవా ఽగ్నే రర్చి ర్వర్ణ విశేషాః। నీలా ఽర్చిశ్చ పీతకా ఽర్చి శ్చేతి। అథ వాయో రేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య। ప్రభ్రాజమానా వ్యవద్రాతాః। {34} యాశ్చ వాసుకి వైద్యుతాః। రజతాః పరుషా శ్శ్యామాః। కపిలా అతి లోహితాః। ఊర్ధ్వా అవపతన్తాశ్చ। వైద్యుత ఇత్యేకాదశ। నైన వైద్యుతో హినస్తి। య ఏవ న్వేద। స హోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః। విద్యు

ద్వధ మేవా ఽహ మ్మృత్యు మైచ్ఛ మితి। న త్వకామగ్ం హన్తి। {35} య ఏవ వ్వేద। అథ గన్ధర్వ గణాః। స్వాన భ్రాట్। అఙ్ఘారి ర్బమ్భారిః। హస్త స్సుహస్తః। కృశాను ర్విశ్వావసుః। మూర్ధన్వా న్థ్సూర్య వర్చాః। కృతి రిత్యేకాదశ గన్ధర్వ గణాః। దేవాశ్చ మహా దేవాః। రశ్మయశ్చ దేవా గర గిరః। {36} నైన ఙ్గరో హినస్తి। య ఏవ వ్వేద। గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షతీ। ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రా ఽక్షరా పరమే వ్యోమ న్నితి। వాచో విశేషణమ్। అథ నిగద వ్యాఖ్యాతాః। తా ననుక్రమిష్యామః। వరా ఽఽహవ స్స్వతపసః। {37} [5]విద్యు న్మహసో ధూపయః। శ్యాపయో గృహ మేధా శ్చేత్యేతే। యే చేమే ఽశిమి విద్విషః। పర్జన్యా స్సప్త పృథివీ మభి వర్షన్తి। వృష్టిభి రితి। ఏతయైవ విభక్తి విపరీతాః। సప్తభి ర్వాతై రుదీరితాః। అమూ ల్లోకా నభి వర్షన్తి। తేషా మేషా భవతి। సమాన మేత దుదకమ్। {38} ఉచ్చైత్యవ చా ఽహభిః। భూమి మ్పర్జన్యా జిన్వన్తి। దివ ఞ్జిన్వన్త్యగ్నయ ఇతి। య దక్షర మ్భూతకృతమ్। విశ్వే దేవా ఉపాసతే। మహర్షి మస్య గోప్తారమ్। జమదగ్ని మకుర్వత। జమదగ్ని రాప్యాయతే। ఛన్దోభి శ్చతు రుత్తరైః। రాజ్ఞ స్సోమస్య తృప్తాసః। {39} బ్రహ్మణా వీర్యావతా। శివా నః ప్రదిశో దిశః। త చ్ఛంయో రా వృణీమహే। గాతు య్యజ్ఞాయ। గాతు య్యజ్ఞ పతయే। దైవీ స్వస్తి రస్తు నః। స్వస్తి ర్మానుషేభ్యః। ఊర్ధ్వ ఞ్జిగాతు భేషజమ్। శ న్నో అస్తు ద్విపదే। శ ఞ్చతుష్పదే। సోమపా(3) అసోమపా(3) ఇతి నిగద వ్యాఖ్యాతాః। {40} *(వ్యవదాతా, హన్తి, గర గిర, స్తపస, ఉదక, స్తృప్తాస, శ్చతుష్పద, ఏకఞ్చ) (9) [7-71]*

సహస్రవృ దియ మ్భూమిః। పర వ్వ్యోమ సహస్రవృత్। అశ్వినా భుజ్యూ నాఽసత్యా।

[5] విద్యు న్మహసో ధూపయః। - సాయణ భాష్య పాఠము

విద్యు న్మయసో ధూపయః। - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

విశ్వస్య జగత స్పతీ। జాయా భూమిః పతి ర్వ్యోమ। మిథున న్తా అతుర్యథుః। పుత్రో బృహస్పతీ రుద్రః। సరమా ఇతి స్త్రీ పుమమ్। శుక్ర న్త్వా మన్య ద్యజత న్త్వా మన్యత్। విషురూపే అహనీ ద్యౌ రివ స్థః। {41} విశ్వా హి మాయా అవథ స్స్వధావన్తౌ। భద్రా వా మ్పూషణా విహ రాతి రస్తు। వాసాత్యౌ చిత్రౌ జగతో నిధానౌ। ద్యావాభూమీ చరథ స్సగ్ం సఖాయౌ। తా వశ్వినా రాసభా ఽశ్వా హవ మ్మే। శుభస్పతీ ఆగతగ్ం సూర్యయా సహ। త్యుగ్రో హ భుజ్యు మశ్వినోద మేఘే। రయి న్న కశ్చి న్మమృవాఁ(2) అవాహాః। త మూహథు ర్నౌభి రాత్మన్వతీభిః। అన్తరిక్షప్రుడ్భి రపోదకాభిః। {42} తిస్రః క్షప స్త్రి రహా ఽతి వ్రజద్భిః। నాఽసత్యా భుజ్యు మూహథుః పతఙ్గైః। సముద్రస్య ధన్వ న్నార్ద్రస్య పారే। త్రిభీ రథై శ్శత పద్భి ష డశ్వైః। సవితార వ్వితన్వన్తమ్। అను బధ్నాతి శామ్బరః। [6]ఆప పూర్ షమ్బర శ్చైవ। సవితా ఽరేపసో ఽభవత్। త్యగ్ం సుతృప్త వ్విదిత్వైవ। బహు సోమ గిర వ్వశీ। {43} అన్వేతి తుగ్రో వక్రియా న్తమ్। ఆయసూయా న్సోమ తృప్సుషు। స సఙ్గ్రామ స్తమోద్యో ఽత్యోతః। వాచో గాః పిపాతి తత్। స త ద్గోభి స్తవా ఽత్యేత్యన్యే। రక్షసా ఽనన్వితాశ్చ యే। అన్వేతి పరివృత్యా ఽస్తః। ఏవ మేతౌ స్థో అశ్వినా। తే ఏతే ద్యుః పృథివ్యోః। అహ రహ ర్గర్భ న్దధాథే। {44} తయో రేతౌ వథ్సా వహోరాత్రే। పృథివ్యా అహః। దివో రాత్రిః। తా అవిసృష్టౌ। దమ్పతీ ఏవ భవతః। తయో రేతౌ వథ్సౌ। అగ్నిశ్చా ఽఽదిత్యశ్చ। రాత్రే ర్వథ్సః। శ్వేత ఆదిత్యః। అహ్నో ఽగ్నిః। {45} తామ్రో అరుణః। తా అవిసృష్టౌ। దమ్పతీ ఏవ భవతః। తయో రేతౌ వథ్సౌ। వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ। అగ్నే ర్వృత్రః। వైద్యుత ఆదిత్యస్య। తా అవిసృష్టౌ। దమ్పతీ ఏవ భవతః। తయో రేతౌ వథ్సౌ। {46} ఉష్మా చ నీహారశ్చ।

---

[6] ఆప పూర్ షమ్బర శ్చైవ। సవితా ఽరేపసో ఽభవత్। - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

ఆప పూరు షమ్బర శ్చైవ। సవితా ఽరేపసో భవత్। - సాయణ భాష్య పాఠము

వృత్రస్యోష్మా। వైద్యుతస్య నీహారః। తౌ తా వైవ ప్రతిపద్యేతే। సేయగ్ం రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ స వ్వసతి। తస్యా వా ఏత దుల్బణమ్। య ద్రాత్రౌ రశ్మయః। యథా గో ర్గర్భిణ్యా ఉల్బణమ్। ఏవ మేతస్యా ఉల్బణమ్। ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ భవతి। య ఏవ వేద। ఏత ముద్యన్త మపియన్త ఞ్చేతి। ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః। అథ పవిత్రాఽఙ్గిరసః। *{47}*

(స్యో, ఽపోదకాభి, ర్వలీ, దధాతే, ఽగ్ని, స్త్రయో రేతా వత్సా, భవతి, చత్వారి చ (10) [7-74]

పవిత్రవన్తః పరి వాజ మాసతే। పితైషాం ప్రత్నో అభి రక్షతి వ్రతమ్। మహ స్సముద్ర వ్వరుణ స్తిరోదధే। ధీరా ఇ చ్ఛేకు ర్ధరుణేష్వారభమ్। పవిత్ర న్తే వితత మ్బ్రహ్మణ స్పతే। ప్రభు ర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః। అతప్త తనూ ర్న త దామో అశ్నుతే। శృతాస ఇ ద్వహన్త స్త త్సమాశత। [7]బ్రహ్మా దేవానామ్। అసత స్స ద్యే తతక్షుః। *{48}* ఋషయ స్సప్త ఽత్రిశ్చ యత్। సర్వే ఽత్రయో అగస్త్యశ్చ। నక్షత్రై శ్శఙ్కృతో ఽవసన్। అథ సవితు శ్శ్యావాశ్వస్యా ఽవర్తి కామస్య। అమీ య ఋక్షా నిహితాస ఉచ్చా। నక్త న్దదృశ్రే కుహచి ద్దివేయుః। అదబ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని। విచాకశ చ్చన్ద్రమా నక్షత్ర మేతి। త త్సవితు ర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। *{49}* ధియో యో నః ప్రచోదయాత్। త త్సవితు ర్వృణీమహే। వయ న్దేవస్య భోజనమ్। శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమమ్। తుర మ్భగస్య ధీమహి। అపాగూహత సవితా తృభీన్। సర్వా న్దివో అన్ధసః। నక్త న్తాన్యభవ న్దృశే। [8]అస్థ్యస్థ్నా సమ్భవిష్యామః। నామ నామైవ నామ మే। *{50}* నపుగ్ంసక మ్పుమాగ్ం స్త్ర్యస్మి। స్థావరో ఽస్మ్యథ జఙ్గమః। యజే ఽయక్షి యష్టాహే చ। మయా భూతాన్యయక్షత। పశవో మమ

[7]బ్రహ్మా దేవానా మ్పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణా మ్మహిషో మృగాణామ్।
శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్। సం 3-4-(11)-{41, 42}

[8]అస్థ్యస్థ్నా - సాయణ భాష్య పాఠము; అస్థ్యస్నా - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

భూతాని। అనూబన్ధ్యో ఽస్మ్యహ వ్విభుః। స్త్రియ స్సతీః। తా ఉ మే పుగ్ంస ఆహుః। పశ్య దక్షిణ్వా న్న విచేత దన్ధః। కవి ర్యః పుత్ర స్స ఇమా చికేత। {51} య స్తా విజానా త్సవితుః [9]పితా ఽసత్। అన్ధో మణి మవిన్దత్। త మనఙ్గుళి రావయత్। అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్। త మజిహ్వా అసశ్చత। ఊర్ధ్వ మూల మవా క్ఛాఖమ్। వృక్షం యో వేద సమ్ప్రతి। న స జాతు జన శ్శ్ర ద్దధ్యాత్। మృత్యు ర్మా మారయా దితిః। హసితగ్ం రుదిత ఙ్గీతమ్। {52} వీణా పణవ లాసితమ్। మృత ఞ్జీవ ఞ్చ య త్కిఞ్చిత్। అఙ్గాని స్నేవ విద్ధి తత్। [10]అతృష్యగ్గ్ స్తృష్య ధ్యాయత్। అస్మా జ్జాతా మే మిథూ చరన్న్। పుత్రో నిర్ఋత్యా వైదేహః। అచేతా యశ్చ చేతనః। [11]స త మ్మణి మవిన్దత్। సో ఽనఙ్గుళి రావయత్। సో ఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్। {53} సో ఽజిహ్వో అసశ్చత। నైత మృషి వ్విదిత్వా నగర మ్ప్రవిశేత్। యది ప్రవిశేత్। [12]మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్। త థ్సమ్భవస్య వ్రతమ్। ఆ త మగ్నే రథ న్తిష్ఠ। ఏకా ఽశ్వ మేక యోజనమ్। ఏక చక్ర మేక ధురమ్। వాతధ్రాజి గతి వ్విభో। న రిష్యతి న వ్యథతే। {54} నా ఽస్యా ఽక్షో యాతు సజ్జతి। య చ్ఛ్వేతా న్రోహితాగ్ శ్చా ఽగ్నేః। రథే యుక్త్వా ఽధి తిష్ఠతి। ఏకయా చ దశభిశ్చ స్వభూతే। ద్వాభ్యా మిష్టయే విగ్ంశత్యా చ। తిసృభిశ్చ వహసే త్రిగ్ంశతా చ। నియుద్భి ర్వాయ విహ తా విముఞ్చ। {55} (తత్ఖలు, ర్ధీమహి, నామ మే, చికేత, గీత, మ్ప్రత్యముఞ్చ, ద్వ్యథతే, సప్త చ (11) [8-77]

[9] పితా సత్। - సాయణ; పితా ఽసత్। - భట్ట భాస్కర - భాష్య పాఠములు

[10] అతృష్యగ్గ్ స్తృష్య ధ్యాయత్। - సాయణ; అతృష్యగ్గ్ స్తృష్య ధ్యాయత్। - భట్ట భాస్కర

[11] స త మ్మణి మవిన్దత్। - సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు
ఆరణ్యక శిక్షా విరోధే ఽపి 'స తం' ఇత్యనుదాత్త సకార పాఠ శ్శిష్టైరాదృతః

[12] మిథౌ - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము; మిథౌ - సాయణ భాష్య పాఠము

ఆ తనుష్వ ప్ర తనుష్వ। ఉ ద్ధమా ఽఽధమ స న్ధమ। ఆదిత్యే చన్ద్ర వర్ణానామ్। గర్భ మా ధేహి యః పుమాన్। ఇత స్సిక్తగ్ం సూర్య గతమ్। చన్ద్రమసే రస ఙ్కృధి। వారాద ఞ్జనయా ఽగ్రే ఽగ్నిమ్। య ఏకో రుద్ర ఉచ్యతే। అసఙ్ఖ్యాతా స్సహస్రాణి। స్మర్యతే న చ దృశ్యతే। **{56}** ఏవ మేత న్నిబోధత। ఆ మన్ద్రై రిన్ద్ర హరిభిః। యాహి మయూర రోమభిః। మా త్వా [13]కేచి న్నియేము రి న్న పాశినః। దధన్వేవ తా ఇహి। మా మన్ద్రై రిన్ద్ర హరిభిః। యామి మయూర రోమభిః। మా మా [13]కేచి న్నియేము రి న్న పాశినః। నిధన్వేవ తాఀ(2) ఇమి। అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ। **{57}** నిఘృష్వై రసమాయుతైః। కాలైర్ హరిత్వ మాపన్నైః। ఇన్ద్రా ఽఽయాహి సహస్రయుక్। అగ్ని ర్విభ్రాష్టి వసనః। వాయు శ్శ్వేత సిక ద్రుకః। సవ్వథ్సరో విషూ వర్ణైః। నిత్యా స్తే ఽనుచరా స్తవ। సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోమ్। ఇన్ద్రా ఽఽగచ్ఛ హరివ ఆగచ్ఛ మేధాతిథేః। మేష వృషణశ్వస్య మేనే। **{58}** గౌరావస్కన్ది న్నహల్యాయై జార। కౌశిక బ్రాహ్మణ గౌతమ బ్రువాణ। అరుణా ఽశ్వా ఇహా ఽఽగతాః। వసవః పృథివి క్షితః। అష్టౌ ది గ్వాససో ఽగ్నయః। అగ్నిశ్చ జాతవేదా శ్చేత్యేతే। తామ్రా ఽశ్వా స్తామ్ర రథాః। తామ్ర వర్ణా స్తథా ఽసితాః। దణ్డ హస్తాః [14]ఖాద గ్దతః। ఇతో రుద్రాః పరా ఙ్గతాః। **{59}** ఉక్తగ్గ్ స్థాన మ్ప్రమాణ ఞ్చ పుర ఇత। బృహస్పతిశ్చ సవితా చ। విశ్వరూపై రిహా ఽఽగతామ్। రథేనోదక వర్త్మనా। అప్సుషా ఇతి త ద్ద్వయోః। ఉక్తో వేషో వాసాగ్ంసి చ। కాలా ఽవయవానా మితః [15]ప్రతీజ్యా। వాసాత్యా ఇత్యశ్వినోః। కో ఽన్తరిక్షే శబ్ద ఙ్కరోతీతి। వాసిష్ఠో రౌహిణో మీమాగ్ంసా ఞ్చక్రే। తస్యైషా భవతి।

[13] కేచి న్న్యేము రి న్న (కేచిత్ + న్యేముః + ఇత్ + న)-సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు

[14] ఖాద గ్దతః (ఖాదక్+ దతః-సాయణ భాష్య); ఖాద ద్దతః (ఖాదత్ + దతః-భట్ట భాస్కర భాష్య)

[15] ప్రతీజ్యా - సాయణ, ప్రతీచ్యా - భట్ట భాస్కర

[16]వాశ్రేవ విద్యు దితి। బ్రహ్మణ ఉదరణ మసి। బ్రహ్మణ ఉదీరణ మసి। బ్రహ్మణ ఆస్తరణ మసి। బ్రహ్మణ ఉపస్తరణ మసి। *{60} (దృశ్యతే, చ, మేనే, పరా జితా, శ్చత్రే, షట్చ) (12) [5-56]* *(అపక్రామత గర్భిణ్యః)*

అష్ట యోనీ మష్ట పుత్రామ్। అష్ట పత్నీ మిమా మ్మహీమ్। అహ వ్వేద న మే మృత్యుః। న చా ఽమృత్యు రఘా ఽహరత్। అష్ట యోన్యష్ట పుత్రమ్। అష్ట ప దిద మన్తరిక్షమ్। అహ వ్వేద న మే మృత్యుః। న చా ఽమృత్యు రఘా ఽహరత్। అష్ట యోనీ మష్ట పుత్రామ్। అష్ట పత్నీ మమూ న్దివమ్। *{61}* అహ వ్వేద న మే మృత్యుః। న చా ఽమృత్యు రఘా ఽహరత్। [17]సుత్రామాణ [18]మ్మహీ మ్మూ షు। అదితి ర్ద్యౌ రదితి రన్తరిక్షమ్। అదితి ర్మాతా స పితా స పుత్రః। విశ్వే దేవా అదితిః పఞ్చ జనాః। అదితి ర్జాత మదితి ర్జనిత్వమ్। అష్టౌ పుత్రాసో అదితేః। యే జాతా స్తన్వః పరి। దేవాఁ(2) ఉపప్రై త్సప్తభిః। *{62}* పరా మార్తాణ్డ మాస్యత్। సప్తభిః పుత్రై రదితిః। ఉపప్రై త్పూర్వ్యం యుగమ్। ప్రజాయై మృత్యవే తత్। పరా మార్తాణ్డ మాభర దితి। తా ననుక్రమిష్యామః। మిత్రశ్చ వరుణశ్చ। ధాతా చా ఽర్యమా చ। అగ్ంశశ్చ భగశ్చ। ఇన్ద్రశ్చ వివస్వాగ్ శ్చేత్యేతే। [19]హిరణ్యగర్భో [20]హగ్ంస శ్శుచిషత్। [21]బ్రహ్మ జజ్ఞాన

[16] వాశ్రేవ విద్యు న్మిమాతి వత్స న్న మాతా సిషక్తి। య దేషా వృష్టి రసర్జి। సం 3-1-(11)-{39}
[17] సుత్రామాణ మ్పృథివీ న్ద్యా మనేహసగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్।
దైవీ న్నావగ్గ్ స్వరిత్రా మనాగస మస్రవన్తీ మా రుహేమా స్వస్తయే। సం 1-5-(11)-{51}
[18] మహీ మ్మూ షు మాతరగ్ం సువ్రతానా మృతస్య పత్నీ మవసే హువేమ।
తువిక్షత్రా మజరన్తీ మురూచీగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్। సం 1-5-(11)-{51}
[19] హిరణ్యగర్భస్స మవర్తతా ఽగ్రే భూతస్య జాతః పతి రేక ఆసీత్।
స దాధార పృథివీ న్ద్యా ముతేమా ఙ్కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ। సం 4-1-(8)-{31, 32}

[22]న్త ది త్వద మితి। గర్భః ప్రాజాపత్యః। అథ పురుష స్స్నష్ట పురుషః। {63}

(అమూ న్దివగం, స్తథి, రేతే, చత్వారి చ (13) [3-34]

(యథాస్థాన గ్గర్భిణ్యః)

యో ఽసౌ తప న్నుదేతి। స సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణా నాదాయోదేతి। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణా నాదాయోదగాః। అసౌ యో ఽస్తమేతి। స సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణా నాదాయా ఽస్తమేతి। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణా నాదాయా ఽస్తఙ్గాః। అసౌ య ఆపూర్యతి। స సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రాపూర్యతి। {64} మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రాపూరిష్ఠాః। అసౌ యో ఽప క్షీయతి। స సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రప క్షీయతి। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప క్షేష్ఠాః। అమూని నక్షత్రాణి। సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రప ప్రసర్పన్తి చో థ్సర్పన్తి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృపత మో థ్సృపత। {65} ఇమే మాసాశ్చా ఽర్ధ మాసాశ్చ। సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రప ప్రసర్పన్తి చో థ్సర్పన్తి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృపత మో థ్సృపత। ఇమ ఋతవః।

[20] హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు రన్తరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణసత్।
నృష ద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋత మ్బృహత్। సం 1-8-(15)-{30}

[21] బ్రహ్మ జజ్ఞాన మ్ప్రథమ మ్పురస్తాద్వి సీమత స్సురుచో వేన ఆవః।
స బుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠా స్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః। సం 4-2-(8)-{34}

[22] త ది త్వద న్న వి చికేత విద్వాన్। య న్మృతః పున ర్యేతి జీవాన్।
త్రివృ ద్య ద్భువనస్య రథవృత్। జీవో గర్భో న మృత స్స జీవాత్। బ్రా 3-7-(10)-{110}

సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రప ప్రసర్పన్తి చో థ్సర్పన్తి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృపత మో థ్సృపత। అయగ్ం సవ్వథ్సరః। సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రప ప్రసర్పతి చో థ్సర్పతి చ। {66} మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృప మో థ్సృప। ఇద మహః। సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రప ప్రసర్పతి చో థ్సర్పతి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృప మో థ్సృప। ఇయగ్ం రాత్రిః। సర్వేషా మ్భూతానా మ్ప్రాణై రప ప్రసర్పతి చో థ్సర్పతి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృప మో థ్సృప। ఓ మ్భూ ర్భువ స్సువః। ఏత ద్వో మిథున మ్మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్। {67} *(ప్రాణై రాపూర్యతి, మో థ్సృపత, చో థ్సర్పతి చ, మో థ్సృప, ద్వే చ)* **(14) [4-42]**

(యో ఽస్తౌ షోడశా, ఽమూని ద్వాదశా, ఽయ ఇ్చతుర్దశ। ఉదే,త్యస్తమే,త్యాపూర్య,త్యప క్షీయ,త్యమూని నక్షత్రా,ణీమే మాసా, ఇమ ఋతవో, ఽయగ్ం సవ్వథ్సర, ఇద మహ, రియగ్ం రాత్రి, ర్దశ)

అథా ఽఽదిత్యస్యా ఽష్ట పురుషస్య। వసూనా మాదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। రుద్రాణా మాదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। ఆదిత్యానా మాదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। సతాగ్ం సత్యానామ్। ఆదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। అభి ధూన్వతా మభి ఘ్నతామ్। వాతవతా మ్మరుతామ్। ఆదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। ఋభూణా మాదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। విశ్వేషా న్దేవానామ్। ఆదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। సవ్వథ్సరస్య సవితుః। ఆదిత్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। ఓ మ్భూ ర్భువ స్సువః। రశ్మయో వో మిథున మ్మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్। {68} *(ఋభూణా మాదిత్యానాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని, షట్చ)* **(15) [16]**

ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। భ్రాజస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। పటరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। పతఙ్గస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। స్వర్ణరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। జ్యోతిషీమతస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। విభాసస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। ఓ మ్మూఖ ర్ఘువ స్స్వః। ఆపో వో మిథున మ్మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్। *{69} (ఆరోగస్య, దశ) (16) [10]*

అథ వాయో రేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య। ప్రభ్రాజమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। వాసుకి వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। కపిలానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। అతి లోహితానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। *{70}* అవపతన్తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। ప్రభ్రాజమానీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। వ్యవదాతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। వాసుకి వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। అతి లోహితీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని। ఓ మ్మూఖ ర్ఘువ స్స్వః। రూపాణి వో మిథున మ్మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్। *{71} (ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భా,న్యతి*

లోహితీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భ్రాని, పఞ్చ చ (17) [2-25]

అథా ఽగ్నే రష్ట పురుషస్య। అగ్నేః పూర్వ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। జాతవేదస ఉప దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। సహోజసో దక్షిణ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। అజిరాప్రభవ ఉప దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। వైశ్వానరస్యా ఽపర దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। నర్యాపస ఉప దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। పఙ్క్తిరాధస ఉద గ్దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। విసర్పిణ ఉప దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। ఓ మ్ఖ్యా ర్ఖవ స్సువః। దిశో వో మిథున మ్మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్। *{72} (స్వ, రేకఞ్చ) (18) [11]*

(ఏత, ద్రశ్మయ, ఆపో, రూపాణి, దిశః, పఞ్చ)

దక్షిణ పూర్వస్యా న్దిశి విసర్పీ నరకః। తస్మా న్నః పరి పాహి। దక్షిణా ఽపరస్యా న్దిశ్యవిసర్పీ నరకః। తస్మా న్నః పరి పాహి। ఉత్తర పూర్వస్యా న్దిశి విషాదీ నరకః। తస్మా న్నః పరి పాహి। ఉత్తరా ఽపరస్యా న్దిశ్యవిషాదీ నరకః। తస్మా న్నః పరి పాహి। [23]ఆ యస్మి న్థ్సప్త వాసవా [24]ఇన్ద్రియాణి శత క్రతవిత్యేతే। *{73} (దక్షిణ పూర్వస్యా, న్నవ (19) [9]*

ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తా దుప దధతామ్। మనో జవసో వః పితృభి ర్దక్షిణత ఉప దధతామ్। ప్రచేతా వో రుద్రైః పశ్చా దుప దధతామ్। విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యై రుత్తరత ఉప దధతామ్। త్వష్టా వో రూపై రుపరిష్టా దుప దధతామ్। సం(2)జ్ఞాన వ్వః పశ్చా దితి। [25]ఆదిత్య స్సర్వో ఽగ్నిః పృథివ్యామ్। వాయు రన్తరిక్షే। సూర్యో దివి। చన్ద్రమా దిక్షు।

---

[23] ఆ యస్మి న్థ్సప్త వాసవా స్తిష్ఠన్తి స్వారుహో యథా।
ఋషిర్ హ దీర్ఘశ్రుత్తమ ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిః। సం 1-6-(12)-{47}

[24] ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో యా తే జనేషు పఞ్చసు। ఇన్ద్ర తాని త ఆ వృణే। సం 1-6-(12)-{46}

[25] ఆదిత్య స్సర్వో ఽగ్నిః-సాయణః సావిత్ర స్సర్వో ఽగ్నిః-భట్ట భాస్కర

నక్షత్రాణి స్వలోకే। ఏవా హ్యేవ। ఏవా హ్యగ్నే। ఏవా హి వాయో। ఏవా హీన్ద్ర। ఏవా హి పూషన్। ఏవా హి దేవాః। *{74} (దిక్షు, సప్త చ) (20) [17]*

ఆప మాపా మప స్సర్వాః। అస్మా దస్మా దితో ఽముతః। అగ్ని ర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ। సహ సఞ్చస్కరర్ధియా। వాయ్వశ్వా రశ్మి పతయః। మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః। దేవీ ర్భువన సూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మే సుత। మహానామ్నీ ర్మహామానాః। మహసో మహస స్స్వః। *{75}* దేవీః పర్జన్య సూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మే సుత। అపా ఽశ్న్యుష్ణి మపా రక్షః। అపా ఽశ్న్యుష్ణి మపా రఘమ్। అపా ఽఘ్రా మప చా ఽవర్తిమ్। అప దేవీ రితో హిత। వజ్ర న్దేవీ రజీతాగ్శ్చ। భువన న్దేవ సూవరీః। ఆదిత్యా నదితి న్దేవీమ్। యోనినోర్ధ్వ ముదీషత। *{76}* భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమా ఽక్షభి ర్యజత్రాః। స్థిరై రఙ్గై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహిత యదాయుః। స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు। కేతవో అరుణాసశ్చ। ఋషయో వాతరశనాః। ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి। సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్। శివా న శ్శన్తమా భవన్తు। దివ్యా ఆప ఓషధయః। సుమృడీకా సరస్వతి। మా తే వ్యోమ సన్దృశి। *{77} (స్వ, రుదీషత, వాతరశనా, షట్చ) (21) [3-36]*

యో ఽపా ముష్పం వేద। పుష్పవా న్ప్రజావా న్పశుమా న్భవతి। చన్ద్రమా వా అపా ముష్పమ్। పుష్పవా న్ప్రజావా న్పశుమా న్భవతి। య ఏవం వేద। యో ఽపా మాయతనం వేద। ఆయతనవా న్భవతి। అగ్ని ర్వా అపా మాయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। యో ఽగ్నే రాయతనం వేద। *{78}* ఆయతనవా న్భవతి। ఆపో వా అగ్నే రాయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। య ఏవం వేద। యో ఽపా మాయతనం వేద। ఆయతనవా న్భవతి। వాయు ర్వా అపా మాయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। యో వాయో రాయతనం వేద।

ఆయతనవా న్భవతి। {79} ఆపో వై వాయో రాయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। య ఏవ
వ్వేద। యో ఽపా మాయతన వ్వేద। ఆయతనవా న్భవతి। అసౌ వై తప న్నపా మాయతనమ్।
ఆయతనవా న్భవతి। యో ఽముష్య తపత ఆయతన వ్వేద। ఆయతనవా న్భవతి। ఆపో వా
అముష్య తపత ఆయతనమ్। {80} ఆయతనవా న్భవతి। య ఏవ వ్వేద। యో ఽపా
మాయతన వ్వేద। ఆయతనవా న్భవతి। చన్ద్రమా వా అపా మాయతనమ్। ఆయతనవా
న్భవతి। య శ్చన్ద్రమస ఆయతన వ్వేద। ఆయతనవా న్భవతి। ఆపో వై చన్ద్రమస
ఆయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। {81} య ఏవ వ్వేద। యో ఽపా మాయతన వ్వేద।
ఆయతనవా న్భవతి। నక్షత్రాణి వా అపా మాయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। యో
నక్షత్రాణా మాయతన వ్వేద। ఆయతనవా న్భవతి। ఆపో వై నక్షత్రాణా మాయతనమ్।
ఆయతనవా న్భవతి। య ఏవ వ్వేద। {82} యో ఽపా మాయతన వ్వేద। ఆయతనవా
న్భవతి। పర్జన్యో వా అపా మాయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। యః పర్జన్యస్యా
ఽఽయతన వ్వేద। ఆయతనవా న్భవతి। ఆపో వై పర్జన్యస్యా ఽఽయతనమ్। ఆయతనవా
న్భవతి। య ఏవ వ్వేద। యో ఽపా మాయతన వ్వేద। {83} ఆయతనవా న్భవతి। సవ్వథ్సరో
వా అపా మాయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। య స్సవ్వథ్సరస్యా ఽఽయతన వ్వేద।
ఆయతనవా న్భవతి। ఆపో వై సవ్వథ్సరస్యా ఽఽయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి। య ఏవ
వ్వేద। యో ఽప్సు నావ మ్ప్రతిష్ఠితా వ్వేద। ప్రత్యేవ తిష్ఠతి। {84} ఇమే వై లోకా అప్సు
ప్రతిష్ఠితాః। త దేషా ఽభ్యనూక్తా। అపాగ్ం రస ముదయగ్ం సన్న్। సూర్యే శుక్రగ్ం
సమాభృతమ్। అపాగ్ం రసస్య యో రసః। త వ్వో గృహ్ణామ్యుత్తమ మితి। ఇమే వై లోకా
అపాగ్ం రసః। తే ఽముష్మి న్నాదిత్యే సమాభృతాః। జానుదఘ్నీ ముత్తరవేదీ ఙ్ఖాత్వా। అపా
మ్పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నమ్। {85} పుష్కర పర్ణైః పుష్కర దణ్డైః పుష్కరైశ్చ సగ్గ్స్తీర్య।

తస్మి న్నివహేయసే। అగ్ని మ్ప్రణీయోపసమాధాయ। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। కస్మా త్ప్రణీతే ఽయ మగ్ని శ్చీయతే। సా ఽప్రణీతే ఽయ మప్సు హ్యాయ శ్చీయతే। అసౌ భువనే ఽప్యనాహితా ఽగ్ని ర్రేతాః। త మభిత ఏతా అబీష్టకా ఉప దధాతి। అగ్నిహోత్రే దర్శ పూర్ణ మాసయోః। పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు। {86} అథో ఆహుః। సర్వేషు యజ్ఞ క్రతుష్వితి। ఏత ద్ధ స్మ వా ఆహు శ్శణ్డిలాః। క మగ్ని శ్చినుతే। సత్రియ మగ్ని శ్చిన్వానః। సంవత్సర మ్ప్రత్యక్షేణ। క మగ్ని శ్చినుతే। సావిత్ర మగ్ని శ్చిన్వానః। అము మాదిత్య మ్ప్రత్యక్షేణ। క మగ్ని శ్చినుతే। {87} నాచికేత మగ్ని శ్చిన్వానః। ప్రాణా న్ప్రత్యక్షేణ। క మగ్ని శ్చినుతే। చాతుర్హోత్రియ మగ్ని శ్చిన్వానః। బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ। క మగ్ని శ్చినుతే। వైశ్వసృజ మగ్ని శ్చిన్వానః। శరీర మ్ప్రత్యక్షేణ। క మగ్ని శ్చినుతే। ఉపానువాక్య మాశు మగ్ని శ్చిన్వానః। {88} ఇమా ల్లోకా న్ప్రత్యక్షేణ। క మగ్ని శ్చినుతే। ఇమ మారుణ కేతుక మగ్ని శ్చిన్వాన ఇతి। య ఏవా ఽసౌ। ఇతశ్చా ఽముతశ్చా ఽవ్యతీపాతీ। త మితి। యో ఽగ్నే ర్మిథూయా వేద। మిథునవా న్భవతి। ఆపో వా అగ్నే ర్మిథూయాః। మిథునవా న్భవతి। య ఏవ వ్వేద। {89} *(వేద, భవ,త్యాయతన, మాయతనవా న్భవతి, య ఏవ వ్వేద, వేద, తిష్ఠతి, గుల్ఫద్ఘ్న, శ్చాతుర్మాస్యే,ష్వము మాదిత్య మ్ప్రత్యక్షేణ క మగ్ని శ్చినుత, ఉపానువాక్య మాశు మగ్ని శ్చిన్వానో, మిథూయా మిథునవా న్భవ,త్యేకఞ్చ)* **(22) [12-121]**

(పుష్ప, మగ్ని, ర్వాయు, రసౌ వై తప, శ్చన్ద్రమా, నక్షత్రాణి, పర్జన్య, స్సంవత్సరో-యో ఽప్సు నావ, మేత ద్ధ స్మ వై, సత్రియగం-సంవత్సరగం, సావిత్ర-మము, న్నాచికేత-మ్ప్రాణాగ్, శ్చాతుర్హోత్రియ-మ్బ్రహ్మ, వైశ్వసృజగం-శరీర, ముపానువాక్య మాశు-మిమా ల్లోకా, నిమ మారుణ కేతుక మగ్ని శ్చిన్వానో-య ఏవా ఽసౌ)

ఆపో వా ఇద మాస న్సలిల మేవ। స ప్రజాపతి రేకః పుష్కర పర్ణే స మభవత్। తస్యా ఽన్త

ర్మనసి కామ స్స మవర్తత। ఇదగ్ం సృజేయ మితి। తస్మా ద్య త్పురుషో మనసా ఽభి గచ్ఛతి। త ద్వాచా వదతి। త త్కర్మణా కరోతి। త దేషా ఽభ్యనూక్తా। కామ స్త దగ్రే స మవర్తతా ఽధి। మనసో రేతః ప్రథమ య్దాసీత్। {90} సతో బన్ధు మసతి ని రవిన్దన్న్। హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషేతి। ఉపైన న్త దుప నమతి। య త్కామో భవతి। య ఏవ వేద। స తపో ఽతప్యత। స తప స్తప్త్వా। శరీర మధూనుత। తస్య య న్మాగ్ంస మాసీత్। తతో ఽరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ ఉ దతిష్ఠన్న్। {91} యే నఖాః। తే వైఖానసాః। యే వాలాః। తే వాలఖిల్యాః। యో రసః। సో ఽపామ్। అన్తరతః కూర్మ మ్భూతగ్ం సర్పన్తమ్। త మబ్రవీత్। మమ వై త్వ ఙ్మాగ్ంసా। స మభూత్। {92} నేత్యబ్రవీత్। పూర్వ మేవా ఽహ మిహా ఽఽస మితి। త త్పురుషస్య పురుషత్వమ్। స సహస్ర శీర్షా పురుషః। సహస్రా ఽక్ష స్సహస్ర పాత్। భూత్వోదతిష్ఠత్। త మబ్రవీత్। త్వ ఙ్వై పూర్వగ్ం సమభూః। త్వ మిద మ్పూర్వః కురుష్వేతి। స ఇత ఆదాయా ఽపః। {93} అఞ్జలినా పురస్తా దుపా ఽదధాత్। ఏవా హ్యేవేతి। తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్। సా ప్రాచీ దిక్। అథా ఽఽరుణః కేతు ర్దక్షిణత ఉపా ఽదధాత్। ఏవా హ్యగ్న ఇతి। తతో వా అగ్ని రుదతిష్ఠత్। సా దక్షిణా దిక్। అథా ఽఽరుణః కేతుః పశ్చా దుపా ఽదధాత్। ఏవా హి వాయో ఇతి। {94} తతో వాయు రుదతిష్ఠత్। సా ప్రతీచీ దిక్। అథా ఽఽరుణః కేతు రుత్తరత ఉపా ఽదధాత్। ఏవా హీన్ద్రేతి। తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్। సోదీచీ దిక్। అథా ఽఽరుణః కేతు ర్మధ్య ఉపా ఽదధాత్। ఏవా హి పూష న్నితి। తతో వై పూషోదతిష్ఠత్। సేయ న్దిక్। {95} అథా ఽఽరుణః కేతు రుపరిష్టా దుపా ఽదధాత్। ఏవా హి దేవా ఇతి। తతో దేవ మనుష్యాః పితరః। గన్ధర్వా ఽప్సరస శ్చోదతిష్ఠన్న్। సోర్ధ్వా దిక్। యా విప్రుషో విపరాపతన్న్। తాభ్యో ఽసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా శ్చోదతిష్ఠన్న్। తస్మా త్తే పరాభవన్న్। విప్రుడ్భ్యో హి తే సమభవన్న్। త దేషా

ఽభ్యనూక్తా। {96} ఆపో హ య ద్బృహతీ ర్గర్భ మాయన్న్। దక్షి న్దధానా జనయన్తీ స్స్వయమ్భుమ్। తత ఇమే ఽధ్యసృజ్యన్త సర్గాః। అద్భ్యో వా ఇదగ్ం సమభూత్। తస్మా దిదగ్ం సర్వ మ్బ్రహ్మ స్వయమ్భ్వితి। తస్మా దిదగ్ం సర్వగ్ం శిథిల మివా ఽధ్రువ మివా ఽభవత్। ప్రజాపతి ర్వావ తత్। ఆత్మనా ఽఽత్మాన న్విధాయ। త దేవా ఽను ప్రా ఽవిశత్। త దేషా ఽభ్యనూక్తా। {97} విధాయ లోకాన్ విధాయ భూతాని। విధాయ సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ। ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య। ఆత్మనా ఽఽత్మాన మభి సవ్వివేశేతి। సర్వ మేవేద మాప్త్వా। సర్వ మవరుధ్య। త దేవా ఽను ప్ర విశతి। య ఏవ వ్వేద। {98} *(ఆసీ, దత్త్విష, న్నభూ, దపో, వాయో ఇతి, సేయ న్ది, గభ్యనూక్తా, ఽభ్యనూక్తా, ఽష్టౌ చ* **(23) [9-88]**

చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి। చత్వారి వా అపాగ్ం రూపాణి। మేఘో విద్యుత్। స్తనయిత్ను ర్వృష్టిః। తాన్యేవా ఽవ రున్ధే। ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్ణాతి। తాః పురస్తా దుప దధాతి। ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః। ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చస మవ రున్ధే। తస్మా న్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః। {99} కూప్యా గృహ్ణాతి। తా దక్షిణత ఉప దధాతి। ఏతా వై తేజస్వినీ రాపః। తేజ ఏవా ఽస్య దక్షిణతో దధాతి। తస్మా ద్దక్షిణో ఽర్ధ స్తేజస్వితరః। స్థావరా గృహ్ణాతి। తాః పశ్చా దుప దధాతి। ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః। పశ్చా దేవ ప్రతి తిష్ఠతి। వహన్తీ ర్గృహ్ణాతి। {100} తా ఉత్తరత ఉప దధాతి। ఓజసా వా ఏతా వహన్తీ రివో ద్గతీ రివ ఆకూజతీ రివ ధావన్తీః। ఓజ ఏవా ఽస్యోత్తరతో దధాతి। తస్మా దుత్తరో ఽర్ధ ఓజస్వితరః। సమ్భార్యా గృహ్ణాతి। తా మధ్య ఉప దధాతి। ఇయ న్వై సమ్భార్యాః। అస్యా మేవ ప్రతి తిష్ఠతి। పల్వల్యా గృహ్ణాతి। తా ఉపరిష్టా దుపాదధాతి। {101} అసౌ వై పల్వల్యాః। అముష్యా మేవ ప్రతి తిష్ఠతి। దిక్షూప దధాతి। దిక్షు వా ఆపః। అన్న న్వా ఆపః। అద్భ్యో వా అన్న ఞ్జాయతే। య దేవా ఽద్భ్యో ఽన్న ఞ్జాయతే। త దవ రున్ధే। త న్వా ఏత మరుణాః కేతవో వాతరశనా

ఋషయో ఽచిన్వన్న్। తస్మా దారుణ కేతుకః। త దేషా ఽభ్యనూక్తా। కేతవో అరుణాసశ్చ। ఋషయో వాతరశనాః। ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి। సమాహితాసో సహస్రధాయస మితి। శతశ శ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతి తిష్ఠతి। య ఏత మగ్ని ఞ్చినుతే। య ఉ చైన మేవ వేద। *{102} (బ్రహ్మవర్చసితరో, వహన్తీ గృహ్ణాతి, తా ఉపరిష్టా దుపాదధా,త్యారుణ కేతుకో, ఽష్టౌ చ) (24) [4 / 5-48]*

జానుదఘ్నే ముత్తర వేదీ ఙ్ఖాత్వా। అపా మ్పూరయతి। అపాగ్ం సర్వత్వాయ। పుష్కర పర్ణగ్ం రుక్మ మ్పురుష మిత్యుప దధాతి। తపో వై పుష్కర పర్ణమ్। సత్యగ్ం రుక్మః। అమృత మ్పురుషః। ఏతావ ద్వావా ఽస్తి। యావ దేతత్। యావ దేవా ఽస్తి। *{103}* త దవ రున్ధే। కూర్మ ముప దధాతి। అపా మేవ మేధ మవ రున్ధే। అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై। ఆప మాపా మప స్సర్వాః। అస్మా దస్మా దితో ఽముతః। అగ్ని ర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ। సహ సఞ్చస్కరర్ధియా ఇతి। వాయ్వశ్వా రశ్మి పతయః। లోక మ్పృణ చ్ఛిద్ర మ్పృణ। *{104}* యా స్తిస్రః పరమజాః। [26] ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభి [26] రేవా హ్యేవేతి। పఞ్చ చితయ ఉప దధాతి। పాఙ్క్తో ఽగ్నిః। యావా నేవా ఽగ్నిః। త ఞ్చినుతే। లోక మ్పృణయా ద్వితీయా ముప దధాతి। పఞ్చ పదా వై విరాట్। తస్యా వా ఇయ మ్పాదః। అన్తరిక్ష మ్పాదః। ద్యౌః పాదః। దిశః పాదః। పరోరజాః పాదః। విరాజ్యేవ ప్రతి తిష్ఠతి। య ఏత మగ్ని ఞ్చినుతే। య ఉ చైన మేవ వేద। *{105} (అస్తి, పృణా, ఽన్తరిక్ష మ్పాద, ష్షట్చ) (25) [3-36]*

అగ్ని మ్ప్రణీయోపసమాధాయ। త మభిత ఏతా అబీష్టకా ఉప దధాతి। అగ్నిహోత్రే దర్శ పూర్ణ మాసయోః। పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు। అథో ఆహుః। సర్వేషు యజ్ఞ క్రతుష్వితి। అథ హ స్మా ఽఽహా ఽరుణ స్స్వాయమ్భువః। సావిత్ర స్సర్వో ఽగ్ని రిత్యననుషఙ్గ

[26] తైత్తిరీయ అరణ్యకము 1-*(20)*-*{74}* (ఈ ప్రశ్నమున 20 వ అనువాకము)

మ్మన్యామహే। నానా వా ఏతేషా వీర్యాణి। క మగ్ని మిచ్చినుతే। {106} సత్త్రియ మగ్ని మిచ్చిన్వానః। క మగ్ని మిచ్చినుతే। సావిత్ర మగ్ని మిచ్చిన్వానః। క మగ్ని మిచ్చినుతే। నాచికేత మగ్ని మిచ్చిన్వానః। క మగ్ని మిచ్చినుతే। చాతుర్హోత్రియ మగ్ని మిచ్చిన్వానః। క మగ్ని మిచ్చినుతే। వైశ్వసృజ మగ్ని మిచ్చిన్వానః। క మగ్ని మిచ్చినుతే। {107} ఉపానువాక్య మాశు మగ్ని మిచ్చిన్వానః। క మగ్ని మిచ్చినుతే। ఇమ మారుణ కేతుక మగ్ని మిచ్చిన్వాన ఇతి। వృషా వా అగ్నిః। వృషాణౌ సగ్ం స్ఫాలయేత్। హన్యేతా ఽస్య యజ్ఞః। తస్మా న్నా ఽనుషజ్యః। సోత్తర వేదిషు క్రతుషు చిన్వీత। ఉత్తరవేద్యాగ్ హ్యగ్ని శ్చీయతే। ప్రజాకామ శ్చిన్వీత। {108} ప్రాజాపత్యో వా ఏషో ఽగ్నిః। ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః। ప్రజావా న్భవతి। య ఏవ వేద। పశుకామ శ్చిన్వీత। సం(2)జ్ఞాన వా ఏత త్పశూనామ్। య దాపః। పశూనా మేవ సం(2)జ్ఞానే ఽగ్ని మిచ్చినుతే। పశుమా న్భవతి। య ఏవ వేద। {109} వృష్టికామ శ్చిన్వీత। ఆపో వై వృష్టిః। పర్జన్యో వర్షుకో భవతి। య ఏవ వేద। ఆమయావీ చిన్వీత। ఆపో వై భేషజమ్। భేషజ మేవా ఽస్మై కరోతి। సర్వ మాయు రేతి। అభిచరగ్ం శ్చిన్వీత। వజ్రో వా ఆపః। {110} వజ్ర మేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి। స్తృణుత ఏనమ్। తేజస్కామో యశస్కామః। బ్రహ్మవర్చసకామ స్స్వర్గకామ శ్చిన్వీత। ఏతావ ద్వా వా ఽస్తి। యావ దేతత్। యావ దేవా ఽస్తి। త దవ రున్ధే। తస్యైత ద్వ్రతమ్। వర్షతి న ధావేత్। {111} అమృత వా ఆపః। అమృతస్యా ఽనన్తరిత్యై। నా ఽప్సు మూత్ర పురీష ఙ్కుర్యాత్। న నిష్ఠీవేత్। న వివసన స్స్నాయాత్। గుహ్యో వా ఏషో ఽగ్నిః। ఏతస్యా ఽగ్నే రనతి దాహాయ। న పుష్కర పర్ణాని హిరణ్య వా ఽధి తిష్ఠేత్। ఏతస్యా ఽగ్నే రనభ్యారోహాయ। న కూర్మస్యా ఽశ్నీయాత్। నోదకస్యా ఽఘాతుకాన్యేన మోదకాని భవన్తి। అఘాతుకా ఆపః। య ఏత మగ్ని మిచ్చినుతే। య ఉ చైన మేవ వేద। {112} (చినుతే, చినుతే, ప్రజాకామ శ్చిన్వీత, య ఏవ

వైదా, ఽఽపో, ధావే, దక్ష్నియా, ఛ్చత్వారి చ (26) [7-74]

ఇమా ను క మ్భువనా సీషధేమ। ఇన్ద్రశ్చ విశ్వే చ దేవాః। యజ్ఞ ఞ్చ న స్తన్వ ఞ్చ ప్రజా ఞ్చ। ఆదిత్యై రిన్ద్ర స్సహ సీషధాతు। ఆదిత్యై రిన్ద్ర స్సగణో మరుద్భిః। అస్మాక మ్భూత్వవితా తనూనామ్। ఆప్లవస్వ ప్రప్లవస్వ। ఆణ్డీ భవ జ మా ముహుః। సుఖాదీ న్దుఃఖ నిధనామ్। ప్రతి ముఞ్చస్వ స్వా మ్పురమ్। *{113}* మరీచయ స్స్వాయమ్భువాః। యే శరీరాణ్యకల్పయన్। తే తే దేహ ఙ్కల్పయన్తు। మా చ తే ఖ్యా స్మ తీరిషత్। ఉత్తిష్ఠత మా స్వప్త। అగ్ని మిచ్ఛధ్వ మ్భారతాః। రాజ్ఞ స్సోమస్య తృప్తాసః। సూర్యేణ సయుజోషసః।

[27]యువా సువాసాః। అష్టా చక్రా నవ ద్వారా। *{114}* దేవానా మ్పూ రయోధ్యా। తస్యాగ్ం హిరణ్మయః కోశః। స్వర్గో లోకో జ్యోతిషా ఽఽవృతః। యో వై తా మ్బ్రహ్మణో వేద। అమృతేనా ఽఽవృతా మ్పురీమ్। తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ। ఆయుః కీర్తి మ్ప్రజా న్దదుః। విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమ్। యశసా స మ్పరీవృతామ్। పురగ్ం హిరణ్మయీ మ్బ్రహ్మా। *{115}* వివేశా ఽపరాజితా। పరా జేత్యజ్యామయీ। పరా జేత్యనాశకీ। ఇహ చా ఽముత్ర చా ఽన్వేతి। విద్వా న్దేవా ఽసురా నుభయాన్। య త్కుమారీ మన్ద్రయతే। య ద్యోషి ద్య త్పతివ్రతా। అరిష్ట య్యత్కిఞ్చ క్రియతే। అగ్ని స్త దను వేధతి। అశృతాస శ్శృతాసశ్చ। *{116}* యజ్వానో యే ఽప్యయజ్వనః। స్వర్యన్తో నా ఽపేక్షన్తే। ఇన్ద్ర మగ్ని ఞ్చ యే విదుః। సికతా ఇవ సంయన్తి। రశ్మిభి స్స ముదీరితాః। అస్మా ల్లోకా దముష్మా చ్చ। ఋషిభి రదా త్పృశ్నిభిః। అపేత వీత వి చ సర్పతా ఽతః। యే ఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః। అహోభి రద్భి రక్తుభి ర్వ్యక్తమ్। *{117}* యమో

[27] యువా సువాసాః పరి వీత ఆ ఽగాత్। స ఉ శ్రేయా న్భవతి జాయమానః। త న్ధీరాసః కవయ ఉ న్నయన్తి। స్వాధియో మనసా దేవయన్తః। బ్రా 3-6-(1)-{3}

దదాత్వవసాన మస్మై। నృ మణన్తు నృ పాత్వర్యః। అకృష్టా యే చ కృష్టజాః। కుమారీషు కనీనీషు। జారిణీషు చ యే హితాః। రేతః పీతా అణ్డ పీతాః। అఙ్గారేషు చ యే హుతాః। ఉభయా న్పుత్ర పౌత్రకాన్। యువే ఽహ ఙ్యమ రాజగాన్। [28]శతమిన్ను శరదః। అదో య ద్బ్రహ్మ విలబమ్। పితృణా ఞ్చ యమస్య చ। వరుణస్యా ఽశ్వినో రగ్నేః। మరుతా ఞ్చ విహాయసామ్। కామప్రయవణ మ్మే అస్తు। స హ్యేవా ఽస్మి సనాతనః। ఇతి నాకో [29]బ్రహ్మశ్రవో రాయో ధనమ్। పుత్రా నాపో దేవీ రిహా [30]ఽఽహితా। *{118} (పుర, న్నవ ద్వారా, బ్రహ్మ, చ, వ్యక్తగం, శరదో, ఽష్టౌ చ (27) [6 / 7-68]*

విశీర్ష్ణీ గృధ్ర శీర్ష్ణీ ఞ్చ। అపేతో నిర్ఋతిగం హథః। పరి బాధగ్గ్ శ్వేత కుక్షమ్। నిజఙ్ఘగం శబలోదరమ్। స తాన్ వాచ్యాయయా సహ। అగ్నే నాశయ సన్దృశః। ఈర్ష్యా ఽసూయే బుభుక్షామ్। మన్యు ఙ్కృత్యా ఞ్చ దీధిరే। రథేన కిగం శుకావతా। అగ్నే నాశయ సన్దృశః। *{119} (విశీర్ష్ణీ, స్దశ) (28) [10]*

పర్జన్యాయ ప్ర గాయత। దివ స్పుత్రాయ మీఢుషే। స నో [31]యవస మిచ్ఛతు। ఇద వ్వచః పర్జన్యాయ స్వరాజే। హృదో అస్త్వన్తర న్త ద్యుయోత। మయోభూ ర్వాతో విశ్వకృష్టయ స్సన్త్వస్మే। సుపిప్పలా ఓషధీ ర్దేవ గోపాః। యో గర్భ మోషధీనామ్। గవా ఙ్కృణోత్యర్వతామ్। పర్జన్యః పురుషీణామ్। *{120} (పర్జన్యాయ, దశ) (29) [10]*

---

[28] శత మిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా న శ్చక్రా జరస న్తనూనామ్।
పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మా నో మధ్యా రీరిషతా ఽఽయు ర్గన్తోః। ఏకాగ్ని 2-(4-2,3)

[29] బ్రహ్మశ్రవో - సాయణ భాష్య పాఠము; బ్రహ్మశ్రవో - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

[30] ఽఽహితా - సాయణ భాష్య పాఠము; ఽఽహిత - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

[31] యవస మిచ్ఛతు-సాయణ భాష్య పాఠము; యవస మృచ్ఛతు-భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

పున ర్మా మైత్విన్ద్రియమ్। పున రాయుః పున ర్భగః। పున ర్బ్రాహ్మణ మైతు మా। పున ర్ద్రవిణ మైతు మా। య న్మే ఽద్య రేతః పృథివీ మస్కాన్। య దోషధీ రప్యసర ద్య దాపః। ఇద న్త త్పున రాదదే। దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। య న్మే రేతః ప్ర సిచ్యతే। య న్మ ఆజాయతే పునః। తేన మా మమృత ఙ్కురు। తేన సుప్రజస ఙ్కురు। *{121}* (పున, ర్ద్వే చ(30) *[12]*

అద్భ్య స్తిరోధా ఽజాయత। తవ వైశ్రవణ స్సదా। తిరో ధేహి సపత్నా న్నః। యే అపో ఽశ్నన్తి కేచన। త్వాష్ట్రీ మ్మాయా వైశ్రవణః। రథగ్ం సహస్ర వన్ధురమ్। పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రా ఽశ్వమ్। ఆస్థాయా ఽఽయాహి నో బలిమ్। యస్మై భూతాని బలి మావహన్తి। ధన ఙ్గావో హస్తి హిరణ్య మశ్వాన్। *{122}* అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య। శ్రియ మ్బిభ్రతో ఽన్న ముఖీ వ్విరాజమ్। సుదర్శనే చ క్రౌఞ్చే చ। మైనాగే చ మహా గిరౌ। [32]సత ద్వా ఽట్టార గమన్తా। సగ్ంహార్య న్నగర న్తవ। ఇతి మన్త్రాః। కల్పో ఽత ఊర్ధ్వమ్। యది బలిగ్ం హరేత్। హిరణ్యనాభయే వితుదయే కౌబేరాయా ఽయ మ్బలిః। *{123}* సర్వ భూతా ఽధి పతయే నమ ఇతి। అథ బలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత। క్షత్ర ఙ్క్షత్ర వైశ్రవణః। బ్రాహ్మణా వయగ్గ్ స్మః। నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। అస్మా త్ప్రవిశ్యా ఽన్న మద్ధీతి। అథ త మగ్ని మాదధీత। యస్మి న్నేత త్కర్మ ప్రయుఞ్జీత। తిరోధా భూః। తిరోధా భువః। *{124}* తిరోధా స్వః। తిరోధా భూ ర్భువ స్స్వః। సర్వేషా ల్లోకానా మాధిపత్యే సీదేతి। అథ త మగ్ని మిన్ధీత। యస్మి న్నేత త్కర్మ ప్రయుఞ్జీత। తిరోధా భూ స్స్వాహా। తిరోధా భువ స్స్వాహా। తిరోధా స్వ స్స్వాహా। తిరోధా భూ ర్భువ స్స్వ స్స్వాహా। యస్మి న్నస్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్ హుతా భవేయుః। *{125}* అపి బ్రాహ్మణ ముఖీనాః। తస్మి న్నహ్నః కాలే

[32] సత ద్వా ఽట్టార గమన్తా। సాయణ భాష్య పాఠము

శత ద్వా ఽట్టార గమన్తా। భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

ప్రయుఞ్జీత। పర స్సుప్తజనా ద్వేపి। మా స్మ ప్రమాద్యన్తమా ఽధ్యాపయేత్। సర్వా ఽర్థా స్సిధ్యన్తే। య ఏవ వ్వేద। క్షుధ్య న్నిద మజానతామ్। సర్వా ఽర్థా న సిధ్యన్తే। యస్తే విఘాతుకో భ్రాతా। మమా ఽన్తర్ హృదయే శ్రితః। {126} తస్మా [33]ఇమ మగ్ర పిణ్డ ఞ్జుహోమి। స మే ఽర్థా న్మా వివధీత్। మయి స్వాహా। రాజా ఽధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే। నమో వయ వైశ్రవణాయ కుర్మహే। స మే కామా న్కామ కామాయ మహ్యమ్। కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు। కుబేరాయ వైశ్రవణాయ। మహారాజాయ నమః। కేతవో అరుణాసశ్చ। ఋషయో వాతరశనాః। ప్రతిష్ఠాగం శతధా హి। సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్। శివా న శ్శన్తమా భవన్తు। దివ్యా ఆప ఓషధయః। సుమృడీకా సరస్వతి। మా తే వ్యోమ సన్దృశి। {127} *(అశ్వా, న్బలి, ర్భువో, భవేయు, శ్శ్రిత, శ్చ, సప్త చ (31) [6-67]*

సవ్వథ్సర మేత ద్వ్రత ఞ్చరేత్। ద్వౌ వా మాసౌ। నియమ స్సమాసేన। తస్మి న్నియమ విశేషాః। త్రిషవణ ముదకోపస్పర్శీ। చతుర్థ కాల పాన భక్త స్స్యాత్। అహ రహ ర్వా భైక్ష మశ్నీయాత్। ఔదుమ్బరీభి స్సమిద్భి రగ్ని మ్పరిచరేత్। పున ర్మా మైత్విన్ద్రియ మిత్యేతేనా ఽనువాకేన। ఉద్ధృత పరి పూతాభి రద్భిః కార్య ఙ్కుర్వీత। {128} అసఞ్చయవాన్। అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ। బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే। చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః। ఋతుభ్య స్సవ్వథ్సరాయ। వరుణాయా ఽరుణాయేతి వ్రత హోమాః। ప్రవర్గ్యవ దాదేశః। అరుణాః కాణ్డర్షయః। అరణ్యే ఽధీయీరన్న్। భద్ర ఙ్కర్ణేభి రితి ద్వే జపిత్వా। {129} మహా నామ్నీభి రుదకగం సగ్గ్ స్పర్శ్య। త మాచార్యో దద్యాత్। శివా న శ్శన్తమేత్యోషధీ రా లభతే। సుమృడీకేతి భూమిమ్। ఏవ మపవర్గే। ధేను ర్దక్షిణా। కగంస వ్వాసశ్చ క్షౌమమ్। అన్య ద్వా శుక్లమ్। యథా శక్తి వా। ఏవగ్గ్ స్వాధ్యాయ ధర్మేణ। అరణ్యే ఽధీయీత। తపస్వీ పుణ్యో

[33] ఇమ మగ్ర - ఇతి పాఠ భేదః; ఇమ మగ్ర - సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు

భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి। *{130}* *(కుర్వీత, జపిత్వా, స్వాధ్యాయ ధర్మేణ, ద్వే చ)* ***(32) [3-32]***

భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమా ఽక్షభి ర్యజత్రాః। స్థిరై రఙ్గై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహిత యదాయుః। స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ ***[9]***

(భద్రగ్గ్, స్మృతి, స్సాకఞ్జానా, మక్ష్యతి తామ్రా,ణ్యత్యూర్ధ్వా ఽక్షి, ఆరోగః, శ్వేద, మగ్నిశ్చ, సహస్రవృ, త్పవిత్రవన్త, ఆతనుష్వా, ఽష్ట యోనీ, ర్యో ఽస్తా, వథా ఽఽదిత్యస్యా, ఽఽరోగస్యా, ఽథ వాయో, రథా ఽగ్నే, ర్దక్షిణ పూర్వస్యా, మిన్ద్ర ఘోషా వ, ఆప మాప్తా, ర్యో ఽపా, మాపో వై, చతుష్టయ్యో, జానుదఘ్ని, మగ్ని మ్ప్రణీ,యేమా ను క, ర్వీశీర్ష్ణీ, మ్పర్జన్యాయ, పున, రధ్యై, స్సంవత్సర, ద్వాత్రిగ్ంశత్) ***(32)***

(భద్రం, జ్యోతిషా, తస్మి న్రాజాన, జ్కశ్యపా, త్సహస్ర వృ ద్దియ, న్నపుగ్ంసక, మష్ట యోనీ, మవపత న్తానా, మాయతనవా న్భవతి, సతో బన్ధు, న్తా ఉత్తరతో, వజ్ర మేవ, పున ర్మామైతు త్రిగ్ంశ దుత్తర శతమ్) ***{130} [130-1396]*** *(సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పుస్తకములందు 130 పదులుగా విభక్తమగుట గలదు.)*

(భద్రం, జ్యోతిషా, తస్మి న్రాజాన, జ్కశ్యపా, త్సహస్ర వృ ద్దియ, న్నపుగ్ంసక, మష్ట యోనీ, మవపత న్తానా, మాయతనవా న్భవతి, సతో బన్ధు, న్తా ఉత్తరతో, వృష్టి కామో, విశీర్ష్ణీ, మసఞ్చయవా, న్ద్వా త్రిగ్ంశ దుత్తర శతమ్) ***{132} [132-1396]*** *(24 వ అనువాకమును 5 పదులుగా, 27 వ అనువాకమును 7 పదులుగా భావించి మొత్తము 132 పదులుగా-గ్రన్థ లిపిలో ముద్రితమైన పుస్తకములందు గలదు.)*

(భద్రం, స్తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి)

॥ హరిః ఓం(3) ॥

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః।। *[3]*

సహ వై దేవానా ఞ్చా ఽసురాణా ఞ్చ యజ్ఞౌ ప్రతతా వాస్తా మ్వయగ్గ్ స్వర్గ ల్లోక మేష్యామో వయ మేష్యామ ఇతి తే ఽసురా స్సన్నహ్య సహసైవా ఽఽచర న్బ్రహ్మచర్యేణ తపసైవ దేవా స్తే ఽసురా అముహ్యగ్గ్ స్తే న ప్రాజానగ్గ్ స్తే పరా ఽభవ న్తే న స్వర్గ ల్లోక మాయ, న్ప్రసృతేన వై యజ్ఞేన దేవా స్స్వర్గ ల్లోక మాయ న్నప్రసృతేనా ఽసురా న్పరా ఽభావయ, న్ప్రసృతో హ వై యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞో ఽప్రస్సృతో ఽనుపవీతినో య త్కిఞ్చ బ్రాహ్మణో యజ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ త, త్తస్మా ద్యజ్ఞోపవీత్యేవా ఽధీయీత యాజయే ద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యా, అజిన వ్వాసో వా దక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణ మ్బాహు ముద్ధరతే ఽవ ధత్తే సవ్య మితి యజ్ఞోపవీత మేత దేవ విపరీత మ్ప్రాచీనావీతగం సంవీత మ్మానుషమ్। *[1] (1)*

రక్షాగంసి హవా పురో ఽనువాకే తపో ఽగ్ర మతిష్ఠన్త తా న్ప్రజాపతి ర్వరేణోపామన్త్రయత తాని వర మవృణీతా ఽఽదిత్యో నో యోద్ధా ఇతి తా న్ప్రజాపతి రబ్రవీ ద్యోధయధ్వ మితి తస్మా దుత్తిష్ఠన్తగ్ం హవా తాని రక్షాగ్స్యాదిత్య య్యోధయన్తి యావ దస్త మన్వగా, త్తాని హ వా ఏతాని రక్షాగంసి గాయత్రియా ఽభి మన్త్రితేనా ఽమ్భసా శామ్యన్తి, త దు హ వా ఏతే బ్రహ్మవాదినః పూర్వా ఽభి ముఖా స్సన్ధ్యాయా ఙ్గాయత్రియా ఽభి మన్త్రితా ఆప ఊర్ధ్వ వ్విక్షిపన్తి తా ఏతా ఆపో వజ్రీ భూత్వా తాని రక్షాగంసి మన్దేహా ఽరుణే ద్వీపే ప్రక్షిపన్తి, య త్ప్రదక్షిణ మ్ప్రక్రమన్తి తేన పాప్మాన మవ ధూన్వ,న్త్యుద్యన్త మస్త య్యన్త

మాదిత్య మభి ధ్యాయ న్కుర్వ న్బ్రాహ్మణో విద్వా న్త్సకల మ్భద్ర మశ్నుతే உసా వాదిత్యో బ్రహ్మేతి, బ్రహ్మైవ స న్బ్రహ్మా உప్యేతి య ఏవ వ్వేద। {2} (2)

య ద్దేవా దేవ హేళన న్దేవాస శ్చకృమా వయమ్। ఆదిత్యా స్తస్మా న్మా ముఞ్చతర్తస్యర్తేన మా మిత। దేవా జీవన కామ్యా య ద్వాచా உనృత మూదిమ। తస్మా న్న ఇహ ముఞ్చత విశ్వే దేవా స్సజోషసః। ఋతేన ద్యావా పృథివీ ఋతేన త్వగ్‍ం సరస్వతి। కృతా న్నః ప్రాహ్యేనసో య త్కిఞ్చా உనృత మూదిమ। ఇన్ద్రాగ్నీ మిత్రా వరుణౌ సోమో ధాతా బృహస్పతిః। తే నో ముఞ్చన్త్వేనసో య దన్య కృత మారిమ। సజాత శగ్‍ంసా దుత జామి శగ్‍ంసా జ్జ్యాయస శ్శగ్‍ంసా దుత వా కనీయసః। అనాధృష్ట న్దేవ కృత య్యే దేన స్తస్మా త్త్వ మస్మా ఞ్జాతవేదో ముముగ్ధి। {3} య ద్వాచా య న్మనసా బాహుభ్యా మూరుభ్యా మష్ఠీవద్భ్యాగ్‍ం శిశ్నై ర్య దనృత ఞ్చకృమా వయమ్। [1]అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు చకృమ యాని దుష్కృతా। యేన త్రితో అర్ణవా న్ని ర్బభూవ యేన సూర్య న్తమసో ని ర్ముమోచ। యేనేన్ద్రో విశ్వా అజహా దరాతీ స్తేనా உహ జ్యోతిషా జ్యోతి రానశాన ఆక్షి। య త్కుసీద మప్రతీత్త మ్మయేహ యేన యమస్య నిధినా చరామి। ఏత త్త దగ్నే అనృణో భవామి జీవ న్నేవ ప్రతి త త్తే దధామి। [2]య న్మయి మాతా

[1] అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు చకృమ యాని దుష్కృతా। సాయణ భాష్య పాఠము; అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసః ప్ర ముఞ్చతు చకృమ యాని దుష్కృతా। భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

[2] య న్మయి మాతా గర్భే సతి। ఏన శ్చకార య త్పితా।

అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసః। గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు। బ్రా 3-7-(12)-{118, 119}

[3]య దాపిపేష [4]య దన్తరిక్షి [5]య్యద్దాశసా [6]ఽతి క్రామామి [7]త్రితే దేవా [8]దివి జాతా [9]య దాప [10]ఇమ మ్మే వరుణ [11]త త్త్వా యామి [12]త్వ న్నో అగ్నే [13]స త్వ న్నో అగ్నే

[3] య దాపిపేష మాతర మ్పితరమ్। పుత్రః ప్ర ముదితో ధయన్న్।
అహిగ్ంసితౌ పితరౌ మయా తత్। త దగ్నే అనృణో భవామి। బ్రా 3-7-(12)-{119}

[4] య దన్తరిక్ష మ్పృథివీ ముత ద్యామ్। య న్మాతర మ్పితర ఙ్వా జిహిగ్ంసిమ।
అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసః। గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు। బ్రా 3-7-(12)-{119}

[5] య దాశసా నిశసా య త్పరాశసా। య దేన శ్చకృమా నూతన య్యత్పురాణమ్।
అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసః। గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు। బ్రా 3-7-(12)-{119, 120}

[6] అతి క్రామామి దురిత య్యదేనః। జహామి రిప్ర మ్పరమే సధస్థే। యత్ర యన్తి సుకృతో నా
ఽపి దుష్కృతః। త మా రోహామి సుకృతా న్ను లోకమ్। బ్రా 3-7-(12)-{120}

[7] త్రితే దేవా అమృజతైత దేనః। త్రిత ఏత న్మనుష్యేషు మా మృజే। తతో మా యది కిఞ్చి దానశే।
అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసః। గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు। దురితా యాని చకృమ।
కరోతు మా మనేనసమ్। బ్రా 3-7-(12)-{120, 121}

[8] దివి జాతా అప్సు జాతాః। యా జాతా ఓషధీభ్యః।
అథో యా అగ్నిజా ఆపః। తా న శ్శున్ధన్తు శున్ధనీః। బ్రా 3-7-(12)-{121}

[9] య దాపో నక్త న్దురిత ఞ్చరామ। య ద్వా దివా నూతన య్యత్పురాణమ్।
హిరణ్యవర్ణా స్తత ఉ త్పునీత నః। బ్రా 3-7-(12)-{121}

[10] ఇమ మ్మే వరుణ శ్రుధీ హవ మద్యా చ మృడయ। త్వా మవస్యు రా చకే। సం 2-1-(11)-{65}

[11] తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్త దా శాస్తే యజమానో హవిర్భిః।
అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్ర మోషీః। సం 2-1-(11)-{65}

[12] త్వ న్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వా న్దేవస్య హేడో ఽవ యాసిసీష్ఠాః।
యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్। సం 2-5-(12)-{72}

[14]త్వ మగ్నే అయా ఽసి। {4} (ముముగ్ధి, సప్త చ (3) [2-17]

య దదీవ్య న్నృణ మహం బభూవా ఽదిత్స న్వా స ఞ్జగర జనేభ్యః। అగ్ని ర్మా తస్మా దిన్ద్రశ్చ సవ్విదానౌ ప్ర ముఞ్చతామ్। య ద్ధస్తాభ్యా ఞ్చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణా వ్వగ్ను ముప జిఘ్నమానః। ఉగ్ర మ్పశ్యా చ రాష్ట్రభృ చ్చ తాన్యప్సరసా వను దత్తా మృణాని। ఉగ్ర మ్పశ్యే రాష్ట్ర భృ త్కిల్బిషాణి య దక్ష వృత్త మను దత్త మేతత్। నేన్న ఋణా న్నృణవ ఇ త్సమానో యమస్య లోకే అధి రజ్జు రాయ। [15]అవతే హేళ [16]ఉ దుత్తమ [10]మిమ మ్మే వరుణ [11]త త్త్వా యామి [12]త్వ న్నో అగ్నే [13]స త్వ న్నో అగ్నే। స ఙ్కుసుకో వి కుసుకో నిర్ఋథో యశ్చ నిస్వనః। తే(ఁ) ఽస్మ ద్యక్ష్మ మనాగసో దూరా ద్దూర మచీచతమ్। ని ర్యక్ష్మ మచీచతే కృత్యా న్నిర్ఋతి ఞ్చ। తేన యో(ఁ) ఽస్మ త్సమృచ్ఛాతై త మస్మై ప్రసువామసి। దుశ్శగ్ంసా ఽనుశగ్ంసాభ్యా ఙ్ఘణేనా ఽను ఘణేన చ। తేనా ఽన్యో(ఁ) ఽస్మ త్స మృచ్ఛాతై త మస్మై ప్రసువామసి। స వ్వర్చసా పయసా స న్తనూభి రగన్మహి మనసా సగ్ం శివేన। త్వష్టా నో అత్ర వి దధాతు రాయో ఽను మార్ష్టు తన్వో(ఁ) య ద్విలిష్టమ్। {5} (కృత్యా

---

[13]స త్వ న్నో అగ్నే ఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ।
అవ యక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి। సం 2-5-(12)-{72, 73}
[14]త్వ మగ్నే అయా ఽస్యయా స న్మనసా హితః।
అయా సన్ హవ్య మూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజమ్। ఏకాగ్ని 1-4
[15]అవ తే హేడో వరుణ నమోభి రవ యజ్ఞేభి రీమహే హవిర్భిః।
క్షయ న్నస్మభ్య మసుర ప్రచేతో రాజ న్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని। సం 1-5-(11)-{49}
[16]ఉ దుత్తమ వ్వరుణ పాశ మస్మ దవా ఽధమ వ్వి మధ్యమగ్గ్ శ్రథాయ।
అథా వయ మాదిత్య వ్రతే తవా ఽనాగసో అదితయే స్యామ। సం 1-5-(11)-{49, 50}

న్నిర్బుతి ఞ్చ, పఞ్చ చ **(4) [15]**

ఆయుష్టే విశ్వతో దధ దయ మగ్ని ర్వరేణ్యః। పునస్తే ప్రాణ ఆ యాతి పరా యక్ష్మగ్ం సువామి తే। ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృత ప్రతీకో ఘృత యోని రేధి। ఘృత మ్పీత్వా మధు చారు గవ్య మ్పితేవ పుత్ర మభి రక్షతా దిమమ్। ఇమ మగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మ మోజో వరుణ సగ్ం శిశాధి। మాతేవా ఽస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టి ర్యథా ఽసత్। అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆ సువోర్జ మిష ఞ్చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్। అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చ స్సువీర్యమ్। దధ ద్రయి మ్మయి పోషమ్। *{6}* అగ్నిర్ ఋషిః పవమానః పాఞ్చజన్యః పురోహితః। త మీమహే మహా గయమ్। అగ్నే జాతా న్ప్ర ణుదా న స్సపత్నా న్ప్రత్యజాతా ఞ్జాతవేదో నుదస్వ। అస్మే దీదిహి సుమనా అహేళ ఞ్ఛర్మ న్తే స్యామ త్రివరూథ ఉద్భౌ। సహసా జాతా న్ప్ర ణుదా న స్సపత్నా న్ప్రత్యజాతా ఞ్జాతవేదో నుదస్వ। అధి నో బ్రూహి సుమనస్యమానో వయగ్గ్ స్యామ ప్ర ణుదా న స్సపత్నాన్। అగ్నే యో నో ఽభితో జనో వృకో వారో జిఘాగ్ంసతి। తాగ్ స్త్వ వృత్రహ ఞ్జహి వస్వస్మభ్య మా భర। అగ్నే యో నో ఽభిదాసతి సమానో యశ్చ నిష్ట్యః। త వ్వయగ్ం సమిధ ఙ్కృత్వా తుభ్య మగ్నే ఽపి దధ్మసి। *{7}* యో న శ్శపా దశపతో యశ్చ న శ్శపత శ్శపాత్। ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రు క్చ సర్వ మ్పాపగ్ం స మూహతామ్। యో న స్సపత్నో యో రణో మర్తో ఽభిదాసతి దేవాః। ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో మా తస్యోచ్ఛేషి కి ఞ్చన। యో మా ద్వేష్టి జాతవేదో య ఞ్చా ఽహ ద్వేష్మి యశ్చ మామ్। సర్వాగ్ స్తా నగ్నే స న్దహ యాగ్ శ్చా ఽహ ద్వేష్మి యే చ మామ్। యో అస్మభ్య మరాతీయా ద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః। నిన్దా ద్యో అస్మా న్ధిప్సా చ్చ సర్వాగ్ స్తా న్మష్మషా కురు। సగ్ంశిత మ్మే బ్రహ్మ సగ్ంశిత వ్వీర్యా(4) మ్బలమ్। సగ్ంశిత

క్షత్ర మేమ్మ జిష్ణు యస్యా ఽహ మస్మి పురోహితః। ఉ దేషా మ్బాహూ అతిరము ద్వర్చో అథో బలమ్। క్షిణోమి బ్రహ్మణా ఽమిత్రా నున్నయామి స్వా(2) అహమ్। [17]పున ర్మనః పున రాయు ర్మ ఆగా త్పున శ్చక్షుః పున శ్శ్రోత్ర మ్మ ఆగా త్పునః ప్రాణః పున రాకూత మ్మ ఆగా త్పున శ్చిత్త మ్పున రాధీత మ్మ ఆగాత్। వైశ్వానరో మే ఽదబ్ధ స్తనూపా అవ బాధతా న్దురితాని విశ్వా। *{8} (పోష, న్ధమసి, పురోహిత, శ్చత్వారి చ* **(5) [3-34]**

వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో య దీనృణగ్ం సఙ్గరో దేవతాసు। స ఏతా న్పాశా న్ప్రముచ న్ప్రవేద స నో ముఞ్చాతు దురితా దవద్యాత్। వైశ్వానరః పవయా న్నః పవిత్రై ర్య త్సఙ్గర మభి ధావామ్యాశామ్। అనాజాన న్మనసా యాచమానో య దత్రైనో అవ త త్సువామి। అమీ యే సుభగే దివి విచృతౌ నామ తారకే। ప్రేహా ఽమృతస్య యచ్ఛతా మేత ద్బద్ధక మోచనమ్। విజిహీర్ష్వ లోకా న్కృధి బన్ధా న్ముఞ్చాసి బద్ధకమ్। యోనే రివ ప్రచ్యుతో గర్భ స్సర్వా న్పథో అనుష్వ। స ప్రజాన న్ప్రతి గృభ్ణీత విద్వా న్ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య। అస్మాభి ర్దత్త ఞ్జరసః పరస్తా దచ్ఛిన్న న్తన్తు మను స ఞ్చరేమ। *{9}* తత న్తన్తు మన్వేకే అను స ఞ్చరన్తి యేషా న్దత్త మ్పిత్ర్యమాయనవత్। అబన్ధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛా ద్దాతు ఞ్చే చ్ఛక్నవాగ్ంస స్స్వర్గ ఏషామ్। ఆ రభేథా మను సగ్ం రభేథాగ్ం సమాన మ్పన్థా మవథో ఘృతేన। య ద్వా మ్పూర్త మ్పరి విష్ట య్యే దగ్నౌ తస్మై గోత్రాయేహ జాయాపతీ సగ్ం రభేథామ్। య దన్తరిక్ష మ్పృథివీ ముత ద్యా య్యే న్మాతర మ్పితర మ్వా

[17] పున ర్మనః పున రాయు ర్మ ఆగా త్పున శ్చక్షుః పున శ్శ్రోత్ర మ్మ ఆగా త్పునః ప్రాణః పున రాకూత మ్మ ఆగా త్పున శ్చిత్త మ్పున రాధీత మ్మ ఆగాత్। సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు; పున ర్మనః పున రాయు ర్మ ఆగా త్పున శ్చక్షుః పున శ్శ్రోత్ర మ్మ ఆగా త్పునః ప్రాణః పున రాధీత మ్మ ఆగాత్। - ఇతి ద్రావిడ పాఠః

జిహిగ్ంసిమ। అగ్ని ర్మా తస్మా దేనసో గార్హపత్య ఉ న్నో నేష ద్దురితా యాని చకృమ। భూమి ర్మాతా ఽదితి ర్నో జనిత్ర మ్భ్రాతా ఽన్తరిక్ష మభి శస్త ఏనః। ద్యౌ ర్నః పితా పిత్రియా చ్ఛ మ్భవాసి జామి మిత్వా మా వివిత్సి [18] లోకాత్। యత్ర సుహార్ద స్సుకృతో మదన్తే విహాయ రోగ న్తన్వా(ఁ)గ్ స్వాయామ్। అశ్లోణా ఽఙ్గై రహ్రుతా స్స్వర్గే తత్ర పశ్యేమ పితర ఇచ్చ పుత్రమ్। య దన్న మద్మ్యనృతేన దేవా దాస్య న్నదాస్య న్నుత వా కరిష్యన్న్। య ద్దేవానా ఇచ్చక్షుష్యాగో అస్తి య దేవ కిఞ్చ ప్రతిజగ్రాహ మగ్ని ర్మా తస్మా దనృణ ఙ్కృణోతు। య దన్న మద్మి బహుధా విరూప హ్వాసో హిరణ్య ముత గా మజా మవిమ్। య ద్దేవానా ఇచ్చక్షుష్యాగో అస్తి య దేవ కిఞ్చ ప్రతిజగ్రాహ మగ్ని ర్మా తస్మా దనృణ ఙ్కృణోతు। [19] య న్మయా మనసా వాచా కృత మేనః కదాచన। సర్వస్మా త్తస్మా న్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్। ***{10} (పరేమ, పుత్రగ్ం, షట్చ) (6) [2-26]***

వాతరశనా హ వా ఋషయ శ్శ్రమణా ఊర్ధ్వ మన్థినో బభూవు స్తా నృషయో ఽర్థ మాయగ్గ్ స్తే నిలాయ మచరగ్గ్ స్తే ఽను ప్రవిశుః కూశ్మాణ్డాని తాగ్ స్తేష్వన్వవిన్ద ఞ్ఛ్రద్ధయా చ తపసా చ, తా నృషయో ఽబ్రువ న్కథా నిలాయ ఇచరథేతి త ఋషీ నబ్రువ న్నమో వో ఽస్తు భగవన్తో ఽస్మి న్ధామ్ని కేన వ స్సపర్యా మేతి తా నృషయో ఽబ్రువ న్పవిత్ర న్నో బ్రూత యేనా ఽరేపస స్స్యామేతి త ఏతాని సూక్తాన్యపశ్యన్, య

---

[18] లోకాత్। సాయణ భాష్య పాఠము; లోకాన్। భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

[19] య న్మయా మనసా వాచా కృత మేనః కదాచన। సర్వస్మా త్తస్మా న్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్। సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు

య స్మే మనసా వాచా కృత మేనః కదాచన। సర్వస్మా న్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్। ఇతి ద్రావిడ పాఠః

ద్దేవా దేవ హేళన య్యు దదీవ్య న్నృణ మహ మ్బభూవా ఽఽయుష్టే విశ్వతో దధ దిత్యేతై రాజ్య ఋఉపహుత వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామ ఇత్యుప తిష్ఠత య దర్వాచీన మేనో భ్రూణ హత్యాయా స్తస్మా న్మోక్ష్యధ్వ ఇతి, త ఏతై రజుహవు స్తే ఽరేపసో ఽభవ, న్కర్మాదిష్వేతై ర్జుహుయా త్పూతో దేవ లోకా న్థ్స మశ్నుతే। *{11} (7)*

కూశ్మాణ్ణై ర్జుహుయా ద్యో ఽపూత ఇవ మన్యేత, యథా స్తేనో యథా భ్రూణహైవ మేష భవతి యో ఽయోనౌ రేత స్సిఞ్చతి, య దర్వాచీన మేనో భ్రూణ హత్యాయా స్తస్మా న్ముచ్యతే, యావ దేనో దీక్షా ముపైతి దీక్షిత ఏతై స్సతతి జుహోతి, సవ్వథ్సర న్దీక్షితో భవతి సవ్వథ్సరా దేవా ఽఽత్మాన మ్పునీతే, మాస న్దీక్షితో భవతి యో మాస స్స సవ్వథ్సర స్సవ్వథ్సరా దేవా ఽఽత్మాన మ్పునీతే, చతుర్విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీ ర్దీక్షితో భవతి చతుర్విగ్ంశతి రర్ధ మాసా స్సవ్వథ్సర స్సవ్వథ్సరా దేవా ఽఽత్మాన మ్పునీతే, ద్వాదశ రాత్రీ ర్దీక్షితో భవతి ద్వాదశ మాసా స్సవ్వథ్సర స్సవ్వథ్సరా దేవా ఽఽత్మాన మ్పునీతే, ష డ్రాత్రీ ర్దీక్షితో భవతి ష డ్వా ఋతవ స్సవ్వథ్సర స్సవ్వథ్సరా దేవా ఽఽత్మాన మ్పునీతే, తిస్రో రాత్రీ ర్దీక్షితో భవతి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రియా ఏవా ఽఽత్మాన మ్పునీతే, న మాగ్ంస మశ్నీయా న్న స్త్రియ ముపేయా న్నోపర్యాసీత జుగుప్సేతా ఽనృతా, త్పయో బ్రాహ్మణస్య వ్రత య్యవాగూ రాజన్యస్యా ఽఽమిక్షా వైశ్యస్యా, ఽథో సౌమ్యే ఽప్యధ్వర ఏత ద్వ్రత మ్బ్రూయా, ద్యది మన్యేతోపదస్యామీత్యోదన న్ధానా స్సక్తూ న్ఘృత మిత్యను వ్రతయే దాత్మనో ఽనుప దాసాయ। *{12} (8)*

అజాన్ హ వై పృశ్నీగ్ స్తపస్యమానా న్బ్రహ్మ స్వయమ్భ్వభ్యానర్ష త్త ఋషయో ఽభవ న్త దృషీణా మృషిత్వ న్తా న్దేవతా ముపాఽతిష్ఠన్త యజ్ఞ కామా స్త ఏత మ్బ్రహ్మ యజ్ఞ మపశ్య న్త మా ఽహర న్తేనా ఽయజన్త, య దృచో ఽధ్యగీషత తాః పయ ఆహుతయో

దేవానా మభవన్ య దృజాగ్ంషి ఘృతా ఽఽహుతయో య థ్సామాని సోమా ఽఽహుతయో య దథర్వా ఽఙ్గిరసో మధ్వాహుతయో య ద్బ్రాహ్మణానీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మేదా ఽఽహుతయో దేవానా మభవ న్తాభిః ఖుధ మ్పాప్మాన మపాఽఘ్న న్నపహత పాప్మానో దేవా స్స్వర్గ ల్లోక మాయ న్బ్రాహ్మణ స్సాయుజ్య మృషయో ఽగచ్ఛన్న్। {13} (9)

పఞ్చ వా ఏతే మహాయజ్ఞా స్సతతి ప్రతాయన్తే సతతి స న్తిష్ఠన్తే దేవయజ్ఞః పితృయజ్ఞో భూతయజ్ఞో మనుష్యయజ్ఞో బ్రహ్మయజ్ఞ ఇతి, య దగ్నౌ జుహోత్యపి సమిధ న్త ద్దేవయజ్ఞ స్స న్తిష్ఠతే, య త్పితృభ్య స్స్వధా కరోత్యప్యప స్త త్పితృయజ్ఞ స్స న్తిష్ఠతే, య ద్భూతేభ్యో బలిగ్ం హరతి త ద్భూతయజ్ఞ స్స న్తిష్ఠతే, య ద్బ్రాహ్మణేభ్యో ఽన్న న్దదాతి త న్మనుష్యయజ్ఞ స్స న్తిష్ఠతే, య థ్స్వాధ్యాయ మధీయీతైకా మప్యృచ య్యజు స్సామ వా త ద్బ్రహ్మయజ్ఞ స్స న్తిష్ఠతే, య దృచో ఽధీతే పయసః కూల్యా అస్య పితౄ న్థ్స్వధా అభి వహన్తి య దృజాగ్ంషి ఘృతస్య కూల్యా య థ్సామాని సోమ ఏభ్యః పవతే య దథర్వా ఽఙ్గిరసో మధోః కూల్యా య ద్బ్రాహ్మణానీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మేదసః కూల్యా అస్య పితౄ న్థ్స్వధా అభి వహన్తి, య దృచో ఽధీతే పయ ఆహుతిభి రేవ త ద్దేవాగ్ స్తర్పయతి య దృజాగ్ంషి ఘృతా ఽఽహుతిభి ర్య థ్సామాని సోమా ఽఽహుతిభి ర్య దథర్వా ఽఙ్గిరసో మధ్వాహుతిభి ర్య ద్బ్రాహ్మణానీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మేదా ఽఽహుతిభి రేవ త ద్దేవాగ్ స్తర్పయతి త ఏన న్తృప్తా ఆయుషా తేజసా వర్చసా శ్రియా యశసా బ్రహ్మవర్చసేనా ఽన్నాఽద్యేన చ తర్పయన్తి। {14} (10)

బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యమాణః ప్రాచ్యా న్దిశి గ్రామా దఛది ర్దర్శ ఉదీచ్యా మ్ప్రా గుదీచ్యా

వ్రోదిత ఆదిత్యే దక్షిణత ఉపవీయోపవిశ్య హస్తా వవనిజ్య త్రి రాచామే ద్ద్విః పరి మృజ్య సకృ దుప స్పృశ్య శిర శ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభ్య, య త్రి రాచామతి తేన ఋచః ప్రీణాతి య ద్ద్విః పరి మృజతి తేన యజూగ్ంషి య త్సకృ దుప స్పృశతి [20]తేన సామాని య త్సవ్య మ్పాణి మ్పాదౌ ప్రోక్షతి య చ్ఛిర శ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభతే తేనా ఽథర్వా ఽఙ్గిరసో బ్రాహ్మణానీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీః ప్రీణాతి, దర్భాణా మ్మహ దుపస్తీర్యోపస్థ ఙ్కృత్వా ప్రా ఙాసీన స్స్వాధ్యాయ మధీయీతా ఽపా వ్వా ఏష ఓషధీనాగ్ం రసో య ద్దర్భా స్సరస మేవ బ్రహ్మ కురుతే, [21]దక్షిణోత్తరౌ పాణీ పాదౌ కృత్వా సపవిత్రా వో మితి ప్రతి పద్యత, ఏత ద్వై యజు స్త్రయీ వ్విద్యా మ్ప్రత్యేషా వా గేత త్పరమ మక్షర న్త దేత దృచా ఽభ్యుక్త, మృచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ యస్మి న్దేవా అధి విశ్వే నిషేదు ర్య స్త న్న వేద కి మృచా కరిష్యతి య ఇ త్త ద్విదు స్త ఇమే స మాసత ఇతి, త్రీ నేవ ప్రా ఽయుఙ్క్త భూ ర్భువ స్స్వ రిత్యాహైత ద్వై వాచ స్సత్య య్యు దేవ వాచ స్సత్య న్త త్ప్రా ఽయుఙ్క్త, ఽథ సావిత్రీ ఙ్గాయత్రీ న్త్రి రన్వాహ పచ్ఛో ఽర్ధర్చశో ఽనవానగ్ం సవితా శ్రియః ప్రసవితా శ్రియ మేవా ఽఽప్నోత్యథో ప్రజ్ఞాతయైవ ప్రతి పదా ఛన్దాగ్ంసి ప్రతి పద్యతే। {15} (11)

గ్రామే మనసా స్వాధ్యాయ మధీయీత దివా నక్త వ్వేతి హ స్మా ఽఽహ శౌచ ఆహ్నేయ, ఉతా ఽరణ్యే ఽబల ఉత వాచోత తిష్ఠ న్నుత వ్రజ న్నుతా ఽఽసీన ఉత శయానో ఽధీయీతైవ స్వాధ్యాయ న్తపస్వీ పుణ్యో భవతి య ఏవ వ్విద్వా న్త్స్వాధ్యాయ మధీతే, నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచ

[20] తేన సామాని య చ్ఛిర శ్చక్షుషీ ... ఇతి ద్రావిడ పాఠః

[21] దక్షిణోత్తరౌ పాణీ కృత్వా ... ఇతి ద్రావిడ పాఠః

స్పృతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి। *{16} (12) [2]*

మధ్యన్దినే ప్రబల మధీయీతా ఽసౌ ఖలు వావైష ఆదిత్యో య ద్బ్రాహ్మణ స్తస్మా త్తర్హి తేజిష్ఠ న్తపతి త దేషా ఽభ్యుక్తా। చిత్ర న్దేవానా ము దగా దనీక ఞ్చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యా ఽగ్నేః। ఆ ఽప్రా ద్యావా పృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చేతి, స వా ఏష యజ్ఞ స్సద్యః ప్రతాయతే స్సద్య స్స న్తిష్ఠతే తస్య ప్రా ఖ్సాయ మవభృథో, నమో బ్రహ్మణ ఇతి పరిధానీయా న్త్రి రన్వాహా, ఽప ఉప స్స్పృశ్య గృహా న్నేతి తతో య త్కిఞ్చ దదాతి సా దక్షిణా। *{17} (13) [3]*

తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మేఘో హవిర్ధాన ద్విద్యు దగ్ని ర్వర్షగ్ం హవి స్తనయిత్ను ర్వషట్కారో య దవ స్ఫూర్జతి సో ఽను వషట్కారో వాయు రాత్మా ఽమావాస్యా స్విష్టకృ, ద్య ఏవ విద్వా న్మేఘే వర్షతి విద్యోతమానే స్తనయత్యవ స్ఫూర్జతి పవమానే వాయా వమావాస్యాయాగ్ స్వాధ్యాయ మధీతే తప ఏవ త త్తప్యతే తపో హి స్వాధ్యాయ ఇ,త్యుత్తమ న్నాకగ్ం రోహత్యుత్తమ స్సమానానా మ్భవతి యావన్తగ్ం హ వా ఇమా వ్విత్తస్య పూర్ణా న్దద త్స్వర్గ ల్లోక ఞ్జయతి తావన్త ల్లోక ఞ్జయతి భూయాగ్ంస ఞ్చా ఽక్షయ్య ఞ్చా ఽప పున ర్మృత్యు ఞ్జయతి బ్రహ్మణ స్సాయుజ్య ఙ్గచ్ఛతి। *{18} (14)*

తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య ద్వా వనధ్యాయౌ య దాత్మా ఽశుచి ర్య ద్దేశ, స్సమృద్ధి ర్దైవతాని, య ఏవ విద్వా న్మహా రాత్ర ఉషస్యుదితే వ్రజగ్గ్ స్తిష్ఠ న్నాసీన శ్శయానో ఽరణ్యే గ్రామే వా యావత్తరసగ్గ్ స్వాధ్యాయ మధీతే సర్వా ల్లోకా ఞ్జయతి సర్వా ల్లోకా నన్నృణో ఽను స ఞ్చరతి త దేషా ఽభ్యుక్తా। అన్నృణా అస్మి న్నన్నృణాః పరస్మిగ్గ్ స్తృతీయే లోకే అన్నృణా స్స్యామ। యే దేవయానా ఉత పిత్రృయాణా స్సర్వా న్పథో అన్నృణా ఆక్షీయేమే,త్యగ్ని ర్వై జాత మ్పాప్మా జగ్రాహ త న్దేవా ఆహుతీభిః పాప్మాన మపా ఽఘ్నన్

న్నాహుతీనా య్యజ్ఞేన యజ్ఞస్య దక్షిణాభి ర్దక్షిణానా మ్బ్రాహ్మణేన బ్రాహ్మణస్య ఛన్దోభి శ్ఛన్దసాగ్ స్వాధ్యాయేనా ఽపహత పాప్మా స్వాధ్యాయో దేవ పవిత్ర వ్వా ఏత త్త య్యో ఽనూత్సృజత్యభాగో వాచి భవత్యభాగో నాకే త దేషా ఽభ్యుక్తా। య స్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖాయ న్న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి। య దీగ్ం శృణోత్యలకగ్ం శృణోతి న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థా మితి, తస్మా థ్స్వాధ్యాయో ఽధ్యేతవ్యో, యయ్యఞ్చ క్రతు మధీతే తేన తేనా ఽస్యేష్ట మ్భవత్యగ్నే ర్వాయో రాదిత్యస్య సాయుజ్య ఙ్గచ్ఛతి త దేషా ఽభ్యుక్తా। యే అర్వా ఙుత వా పురాణే వేద వ్విద్వాగ్ంస మభితో వదన్త్యాదిత్య మేవ తే పరి వదన్తి సర్వే అగ్ని న్ద్వితీయ న్తృతీయ ఞ్చ హగ్ంస మితి, యావతీ ర్వై దేవతా స్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి, తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివే దివే నమ స్కుర్యా న్నా ఽశ్లీల ఙ్కీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి। *{19} (15) [6]*

రిచ్యత ఇవ వా ఏష ప్రేవ రిచ్యతే యో యాజయతి ప్రతి వా గృహ్ణాతి యాజయిత్వా ప్రతి గృహ్యా వా ఽనశ్న న్త్రి స్స్వాధ్యాయ వ్వేద మధీయీత, త్రి రాత్ర వ్వా సావిత్రీ ఙ్గాయత్రీ మన్వా ఽతి రేచయతి, వరో దక్షిణా వరేణైవ వరగ్గ్ స్పృణోత్యాత్మా హి వరః। *{20} (16)*

దుహే హ వా ఏష ఛన్దాగ్ంసి యో యాజయతి స యేన యజ్ఞ క్రతునా యాజయే థ్సో ఽరణ్య మ్పరేత్యశుచౌ దేశే స్వాధ్యాయ మేవైన మధీయ న్నాసీత, తస్యా ఽనశన న్దీక్షా స్థాన ముపసద ఆసనగ్ం సుత్యా వా గ్జుహూ ర్మన ఉప భృ ద్ధృతి ర్ధ్రువా ప్రాణో హవి స్సామా ఽధ్వర్యు స్స వా ఏష యజ్ఞః ప్రాణ దక్షిణో ఽనన్త దక్షిణ స్సమృద్ధ తరః। *{21} (17)*

కతిధా ఽవకీర్ణీ ప్రవిశతి చతుర్ధేత్యాహు ర్బ్రహ్మవాదినో మరుతః ప్రాణై రిన్ద్ర మ్బలేన బృహస్పతి మ్బ్రహ్మవర్చసేనా ఽగ్ని మేవేతరేణ సర్వేణ తస్యైతా మ్ప్రాయశ్చిత్తి వ్విదా ఞ్చకార సుదేవః కాశ్యపో, యో బ్రహ్మచార్యవకిరే దమావాస్యాయాగ్ం రాత్ర్యా మగ్ని

మ్న్రిణీయోప సమాధాయ్ద్వి రాజ్యస్యోప ఘాత జ్జుహోతి కామా ఽవకీర్ణో ఽస్మ్యవకీర్ణో ఽస్మి కామ కామాయ స్వాహా కామా ఽభి ద్రుగ్ధో ఽస్మ్యభి ద్రుగ్ధో ఽస్మి కామ కామాయ స్వాహేత్యమృత వ్వా ఆజ్య మమృత మేవా ఽఽత్మ న్ధత్తే, హుత్వా ప్రయతా ఽఞ్జలిః కవాతిర్య ఙ్గ్ని మభి మన్త్రయేత, [22]స మా ఽఽసిఞ్చన్తు మరుత స్స మిన్ద్ర స్స మ్బృహస్పతిః। స మా ఽయ మగ్ని స్సిఞ్చత్వాయుషా చ బలేన చా ఽఽయుష్మన్త ఙ్కరోత మేతి, ప్రతి హా ఽస్మై మరుతః ప్రాణా న్దధతి ప్రతీన్ద్రో బల మ్ప్రతి బృహస్పతి ర్బ్రహ్మవర్చస మ్ప్రత్యగ్ని రితర థ్సర్వగ్ం సర్వ తను ర్భూత్వా సర్వ మాయు రేతి, త్రి రభి మన్త్రయేత త్రి షత్యా హి దేవా, యో ఽపూత ఇవ మన్యేత స ఇత్థ ఞ్జుహుయా దిత్థ మభి మన్త్రయేత పునీత ఏవా ఽఽత్మాన మాయు రేవా ఽఽత్మ న్ధత్తే, వరో దక్షిణా వరేణైవ వరగ్గ్ స్పృణోత్యాత్మా హి వరః। {22} (18) [2]

భూః ప్ర పద్యే భువః ప్ర పద్యే స్వః ప్ర పద్యే భూ ర్భువ స్స్వః ప్ర పద్యే బ్రహ్మ ప్ర పద్యే బ్రహ్మకోశ మ్ప్ర పద్యే ఽమృత మ్ప్ర పద్యే ఽమృతకోశ మ్ప్ర పద్యే చతుర్జాల మ్బ్రహ్మకోశ య్యు మ్మృత్యు ర్నా ఽవ పశ్యతి త మ్ప్ర పద్యే దేవా న్ప్ర పద్యే దేవపుర మ్ప్ర పద్యే పరీవృతో వరీవృతో బ్రహ్మణా వర్మణా ఽహ న్తేజసా కశ్యపస్య, యస్మై నమ స్త చ్ఛిరో ధర్మో మూర్ధాన మ్బ్రహ్మోత్తరా హను ర్యజ్ఞో ఽధరా విష్ణుర్ హృదయగ్ం సంవథ్సరః ప్రజనన మశ్వినౌ పూర్వపాదా వత్రి ర్మధ్య మ్మిత్రావరుణా వపరపాదా వగ్నిః పుచ్ఛస్య ప్రథమ ఙ్కాణ్డ న్తత ఇన్ద్ర స్తతః ప్రజాపతి రభయ ఞ్చతుర్థగ్ం, స వా ఏష దివ్య శ్శాక్వర శ్శిశుమార స్తగ్ం హ, య ఏవ వ్వేదా ఽప పున ర్మృత్యు ఞ్జయతి జయతి స్వర్గ

[22] స మా ఽఽసిఞ్చన్తు - సాయణ భాష్య పాఠము

స మా సిఞ్చన్తు - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

ల్లోక న్నా ఽధ్వని ప్ర మీయతే [23]నా ఽగ్నౌ ప్ర మీయతే నా ఽప్సు ప్ర మీయతే నా ఽనపత్యః ప్ర మీయతే లఘ్వాన్నో భవతి, ధ్రువ స్త్వ మసి ధ్రువస్య క్షిత మసి త్వ మ్భూతానా మధిపతి రసి త్వ మ్భూతానాగ్ శ్రేష్ఠో ఽసి త్వా మ్భూతాన్యుప పర్యావర్తన్తే [24]నమస్తే నమ స్సర్వ న్తే నమో నమ శ్శిశు కుమారాయ నమః। {23} (19)

[25]నమః ప్రాచ్యై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యా మ్ప్రతి వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో, నమో దక్షిణాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యా మ్ప్రతి వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో, నమః ప్రతీచ్యై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యా మ్ప్రతి వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో, నమ ఉదీచ్యై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యా మ్ప్రతి వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో, నమ ఊర్ధ్వాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యా మ్ప్రతి వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో, నమో ఽధరాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యా మ్ప్రతి వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో, నమో ఽవాన్తరాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యా మ్ప్రతి వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో, నమో గఙ్గా యమునయో ర్మధ్యే యే వసన్తి తే మే ప్రసన్నా ఽఽత్మాన శ్చిర ఞ్జీవిత వ్వర్ధయన్తి నమో గఙ్గా యమునయో ర్మునిభ్యశ్చ నమో నమో గఙ్గా యమునయో ర్మునిభ్యశ్చ నమః। {24} (20)

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః।
నమో వాచే నమో వాచ స్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి।
ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ [3]

[23] నా ఽప్సు ప్ర మీయతే నా ఽగ్నౌ ప్ర మీయతే ... ఇతి ద్రావిడ పాఠః

[24] నమస్తే నమ స్సర్వ న్తే నమః। - ఇత్యేతావదేవ ద్రావిడ పాఠః

[25] నమః ప్రాచ్యై ... ఇత్యనువాకః ద్రావిడ పాఠే నాఽస్తి

(సహ, రక్షాగ్ంసి, య ద్దేవా స్సప్త దత్త, యదదీవ్య న్నృణ్చ దశా, ఽఽయుష్టే చతుస్త్రిగ్ంశ, ద్వైశ్వానరాయ షడ్విగ్ంశతి, ర్వాతరశనా హ, కూశ్మాణ్డై, రజాన్ హ, పఞ్చ, బ్రహ్మ యజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యన్దినే, తస్య వై-మేఘ, స్తస్య వై-ద్యౌ, రిచ్యతే, దుహే హ, కతిధా ఽవకీర్ణీ, భూ, ర్నమః ప్రాచ్యై, విగ్ంశతిః (20)

(సహ, బ్రహ్మ యజ్ఞేన, విగ్ంశతిః (20)

(సహ, వాతరశనా, దుహే హ, చతుర్విగ్ంశతిః {24} [24-117]

(సహ వై, మునిభ్యశ్చ నమః

(ద్రావిడ పాఠః)

(సహ, రక్షాగ్ంసి, య ద్దేవా స్సప్త దత్త, యదదీవ్య న్నృణ్చ దశా, ఽఽయుష్టే చతుస్త్రిగ్ంశ, ద్వైశ్వానరాయ షడ్విగ్ంశతి, ర్వాతరశనా హ, కూశ్మాణ్డై, రజాన్ హ, పఞ్చ, బ్రహ్మ యజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యన్దినే, తస్య వై-మేఘ, స్తస్య వై-ద్యౌ, రిచ్యతే, దుహే హ, కతిధా ఽవకీర్ణీ, భూ, రేకాన్న విగ్ంశతిః (19)

(సహ, బ్రహ్మ యజ్ఞేనైకాన్న విగ్ంశతిః (19)

(సహ, వాతరశనా, దుహే హ, త్రయో విగ్ంశతిః {23} [23-117]

(సహ వై, సర్వ స్తే నమః

|| హరిః ఓం(3) ||

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

త చ్ఛంయో రా వృణీమహే। గాతుం యజ్ఞాయ। గాతుం యజ్ఞ పతయే। దైవీ స్వస్తి రస్తు నః। స్వస్తి ర్మానుషేభ్యః। ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్। శ న్నో అస్తు ద్విపదే। శం చతుష్పదే। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ [9]

చిత్తి స్స్రుక్। చిత్త మాజ్యమ్। వా గ్వేదిః। ఆధీత మ్బర్హిః। కేతో అగ్నిః। విజ్ఞాత మగ్నిః। వా క్పతిర్ హోతా। మన ఉపవక్తా। ప్రాణో హవిః। సామా ఽధ్వర్యుః। వాచస్పతే విధే నామన్న్। విధేమ తే నామ। విధే స్త్వ మస్మాక న్నామ। వాచస్పతి స్సోమ మ్పిబతు। ఆ ఽస్మాసు నృమ్ణ న్ధా త్స్వాహా। (1) (అధ్వర్యుః, పఞ్చ చ) (1) [15]

పృథివీ హోతా। ద్యౌ రధ్వర్యుః। రుద్రో ఽగ్నీత్। బృహస్పతి రుపవక్తా। వాచస్పతే వాచో వీర్యేణ। సమ్భృతతమేనా యక్ష్యసే। యజమానాయ వార్యమ్। ఆ సువస్క రస్మై। వాచస్పతి స్సోమ మ్పిబతి। జజన దిన్ద్ర మిన్ద్రియాయ స్వాహా।(2)(పృథివీ హోతా, దశ)(2) [10]

అగ్నిర్ హోతా। అశ్వినా ఽధ్వర్యూ। త్వష్టా ఽగ్నీత్। మిత్ర ఉపవక్తా। సోమ స్సోమస్య పురోగాః। శుక్ర శ్శుక్రస్య పురోగాః। శ్రాతాస్త ఇన్ద్ర సోమాః। వాతాపేర్ హవన శ్రుత స్స్వాహా। (3) (అగ్నిర్ హోతా, ఽష్టౌ) (3) [8]

సూర్య న్తే చక్షుః। వాత మ్ప్రాణః। ద్యా మ్పృష్ఠమ్। అన్తరిక్ష మాత్మా। అఙ్గై ర్యజ్ఞమ్। పృథివీగ్ం శరీరైః। వాచస్పతే ఽచ్ఛిద్రయా వాచా। అచ్ఛిద్రయా జుహ్వా। దివి దేవావృధగ్ం హోత్రా మేరయస్వ స్వాహా। (4) (సూర్య న్తే, నవ) (4) [9]

మహా హవిర్ హోతా। సత్య హవి రధ్వర్యుః। అచ్యుత పాజా అగ్నీత్। అచ్యుత మనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చా ఽప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యా ఽభిగరౌ। అయాస్య ఉద్గాతా।

వాచస్పతే హృద్విధే నామన్న్। విధేమ తే నామ। విధే స్త్వ మస్మాక న్నామ। వాచస్పతి స్సోమ మపాత్। మా దైవ్య స్తన్తు శ్చేద్రి మా మనుష్యః। నమో దివే। నమః పృథివ్యై స్వాహా। *{5} (అపా, త్రీణి చ) (5) [13]*

వా గ్ఘోతా। దీక్షా పత్నీ। వాతో ఽధ్వర్యుః। ఆపో ఽభిగరః। మనో హవిః। తపసి జుహోమి। భూ ర్భువ స్సువః। బ్రహ్మ స్వయమ్భు। బ్రహ్మణే స్వయమ్భువే స్వాహా। *{6} (వా గ్ఘోతా, నవ) (6) [9]*

బ్రాహ్మణ ఏక హోతా। స యజ్ఞః। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్। అగ్ని ర్ద్వి హోతా। స భర్తా। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। భర్తా చ మే భూయాత్। పృథివీ త్రి హోతా। స ప్రతిష్ఠా। *{7}* స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। ప్రతిష్ఠా చ మే భూయాత్। అన్తరిక్ష ఞ్చతుర్ హోతా। స విష్ఠాః। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। విష్ఠాశ్చ మే భూయాత్। వాయుః పఞ్చ హోతా। స ప్రాణః। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। ప్రాణశ్చ మే భూయాత్। *{8}* చన్ద్రమా ష డ్ఢోతా। స ఋతూ న్కల్పయాతి। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। ఋతవశ్చ మే కల్పన్తామ్। అన్నగ్ం సప్త హోతా। స ప్రాణస్య ప్రాణః। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। ప్రాణస్య చ మే ప్రాణో భూయాత్। ద్యౌ రష్ట హోతా। సో ఽనాధృష్యః। *{9}* స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। అనాధృష్యశ్చ భూయాసమ్। ఆదిత్యో నవ హోతా। స తేజస్వీ। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। తేజస్వీ చ భూయాసమ్। ప్రజాపతి ర్దశ హోతా। స ఇదగ్ం సర్వమ్। స మే దదాతు ప్రజా మ్పశూ న్పుష్టి య్యశః। సర్వ ఞ్చ మే భూయాత్। *{10} (ప్రతిష్ఠా, ప్రాణశ్చ మే భూయా, దనాధృష్య, స్సర్వ ఞ్చ మే భూయాత్) (7) [4-40] (బ్రాహ్మణో-యజ్ఞో, ఽగ్ని-ర్భర్తా, పృథివీ-*

ప్రతిష్ఠా, ఽన్తరిక్షం-ప్రతిష్ఠా, వాయుః- ప్రాణ, శ్చన్ద్రమా-ఋతూ, నన్నగ్ం-స ప్రాణస్య ప్రాణో, ద్యా-రనాధృష్య, ఆదిత్య-స్స తేజస్వీ, ప్రజాపతి-స్స ఇదగ్ం సర్వగ్ం, సర్వ ఇ్చ మే భూయాత్)

అగ్ని ర్యజుర్భిః। సవితా స్తోమైః। ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః। మిత్రా వరుణా వాశిషా। అఙ్గిరసో ధిష్ణియై రగ్నిభిః। మరుత స్సదో హవిర్ధానాభ్యామ్। ఆపః ప్రోక్షణీభిః। ఓషధయో బర్హిషా। అదితి ర్వేద్యా। సోమో దీక్షయా। *{11}* త్వష్టేధ్మేన। విష్ణు ర్యజ్ఞేన। వసవ ఆజ్యేన। ఆదిత్యా దక్షిణాభిః। విశ్వే దేవా ఊర్జా। పూషా స్వగాకారేణ। బృహస్పతిః పురోధయా। ప్రజాపతి రుద్గీథేన। అన్తరిక్ష మ్పవిత్రేణ। వాయుః పాత్రైః। అహగ్ శ్రద్ధయా। *{12} (దీక్షయా, పాత్రై, రేకఞ్చ)* ***(8) [2-21]***

సేనేన్ద్రస్య। ధేనా బృహస్పతేః। పథ్యా పూష్ణః। వా గ్వాయోః। దీక్షా సోమస్య। పృథివ్యగ్నేః। వసూనా ఙ్గాయత్రీ। రుద్రాణా న్త్రిష్టుక్। ఆదిత్యానా ఞ్జగతీ। విష్ణో రనుష్టుక్। *{13}* వరుణస్య విరాట్। యజ్ఞస్య పఙ్క్తిః। ప్రజాపతే రనుమతిః। మిత్రస్య శ్రద్ధా। సవితుః ప్రసూతిః। సూర్యస్య మరీచిః। చన్ద్రమసో రోహిణీ। ఋషీణా మరున్ధతీ। పర్జన్యస్య విద్యుత్। చతస్రో దిశః। చతస్రో ఽవాన్తర దిశాః। అహశ్చ రాత్రిశ్చ। కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ। త్విషిశ్చా ఽపచితిశ్చ। ఆప శ్చౌషధయశ్చ। ఊర్క్చ సూనృతా చ దేవానా మ్పత్నయః। *{14} (అనుష్టు, ద్దిశ, షట్చ)* ***(9) [2-26]***

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినో ర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యా మ్ప్రతి గృహ్ణామి। రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ఽగ్నయే హిరణ్యమ్। తేనా ఽమృతత్వ మశ్యామ్। వయో దాత్రే। మయో మహ్య మస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇద క్కస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। *{15}* కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్ర మా విశ। కామేన త్వా ప్రతి గృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వా ఽఽఙ్గీరసః ప్రతి

గృహ్ణాతు। సోమాయ వాసః। రుద్రాయ గామ్। వరుణాయా ఽశ్వమ్। ప్రజాపతయే పురుషమ్। *(16)* మనవే తల్పమ్। త్వష్ట్రే ఽజామ్। పూష్ణే ఽవిమ్। నిర్ఋత్యా అశ్వతర గర్దభౌ। హిమవతో హస్తినమ్। గన్ధర్వా ఽప్సరాభ్య స్స్రగలఙ్కరణే। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ధాన్యమ్। వాచే ఽన్నమ్। బ్రహ్మణ ఓదనమ్। సముద్రాయా ఽఽపః। *(17)* ఉత్తానాయా ఽఽఙ్గీరసాయానః। వైశ్వానరాయ రథమ్। వైశ్వానరః ప్రత్నథా నాక మారుహత్। దివః పృష్ఠ మ్భన్దమాన స్సుమన్మభిః। స పూర్వవ జ్జనయ జ్జన్తవే ధనమ్। సమాన మజ్మా పరియాతి జాగృవిః। రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే వైశ్వానరాయ రథమ్। తేనా ఽమృతత్వ మశ్యామ్। వయో దాత్రే। మయో మహ్య మస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। *(18)* క ఇద జ్కస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్ర మా విశ। కామేన త్వా ప్రతి గృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వా ఽఽఙ్గీరసః ప్రతి గృహ్ణాతు। *(19)* *(దాతా, పురుష, మాపః, ప్రతిగ్రహీత్రే, నవ చ (10) [5-49]*

సువర్ణ జ్ఘర్మ మ్పరివేద వేనమ్। ఇన్ద్రస్యా ఽఽత్మాన న్దశధా చరన్తమ్। అన్త స్సముద్రే మనసా చరన్తమ్। బ్రహ్మా ఽన్వవిన్ద ద్దశ హోతార మర్ణే। అన్తః ప్రవిష్ట శ్శాస్తా జనానామ్। ఏక స్స న్బహుధా విచారః। శతగ్ం శుక్రాణి యత్రైక మ్భవన్తి। సర్వే వేదా యత్రైక మ్భవన్తి। సర్వే హోతారో యత్రైక మ్భవన్తి। స మానసీన ఆత్మా జనానామ్। *(20)* అన్తః ప్రవిష్ట శ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా। సర్వాః ప్రజా యత్రైక మ్భవన్తి। చతుర్ హోతారో యత్ర సమ్పద జ్గచ్ఛన్తి దేవైః। స మానసీన ఆత్మా జనానామ్। బ్రహ్మేన్ద్ర మగ్ని ఞ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్। దివ ఆత్మానగ్ం సవితార మ్బృహస్పతిమ్। చతుర్ హోతార మ్ప్రదిశో ఽను క్లృప్తమ్। వాచో వీర్య న్తపసా ఽన్వవిన్దత్। అన్తః ప్రవిష్ట జ్కర్తార మేతమ్। త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్త వ్విపశ్చిమ్। *(21)* అమృతస్య ప్రాణ య్యజ్ఞ మేతమ్। చతుర్ హోతృణా మాత్మాన జ్కవయో

నిచిక్యుః। అన్తః ప్రవిష్ట ఙ్కర్తార మేతమ్। దేవానా మ్బన్ధు నిహిత ఙ్గుహాసు। అమృతేన క్లృప్త

య్యజ్ఞ మేతమ్। చతుర్ హోతృణా మాత్మాన ఙ్కవయో నిచిక్యుః। శత న్నియుతః పరి వేద

విశ్వా విశ్వవారః। విశ్వ మిద వ్వృణాతి। ఇన్ద్రస్యా ఽఽత్మా నిహితః పఞ్చ హోతా। అమృత

న్దేవానా మాయుః ప్రజానామ్। (22) ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం సవితార మేతమ్। వాయో రాత్మాన

ఙ్కవయో నిచిక్యుః। రశ్మిగ్ం రశ్మీనా మ్మధ్యే తపన్తమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి।

య ఆణ్డ కోశే భువన మ్బిభర్తి। అనిర్భిణ్ణ స్స న్నథ లోకాన్ విచష్టే। యస్యా ఽఽణ్డకోశగ్ం

శుష్మ మాహుః ప్రాణ ముల్బమ్। తేన క్లృప్తో ఽమృతేనా ఽహ మస్మి। సువర్ణ ఙ్కోశగ్ం

రజసా పరీవృతమ్। దేవానా వ్వసుధానీ వ్విరాజమ్। (23) అమృతస్య పూర్ణా న్తా ము కలా

వ్విచక్షతే। పాదగ్ం షడ్ఢోతు ర్న కిలావివిత్సే। యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లృప్తాః। ఉత వా షడ్ధా

మనసోత క్లృప్తాః। తగ్ం షడ్ఢోతార మృతుభిః కల్పమానమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి।

అన్తః ప్రవిష్ట ఙ్కర్తార మేతమ్। అన్త శ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్। స హైవ సన్త న్న విజానన్తి

దేవాః। ఇన్ద్రస్యా ఽఽత్మానగ్ం శతధా చరన్తమ్। (24) ఇన్ద్రో రాజా జగతో య ఈశే।

సప్తహోతా సప్తధా విక్లృప్తః। పరేణ తన్తు మ్పరిషిచ్యమానమ్। అన్త రాదిత్యే మనసా చరన్తమ్।

దేవానాగ్ం హృదయ మ్బ్రహ్మా ఽన్వవిన్దత్। బ్రహ్మైత ద్బ్రహ్మణ ఉ జ్జభార। అర్కగ్గ్

శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్య మధ్యే। ఆయస్మి న్త్సప్త పేరవః। మేహన్తి బహులాగ్ శ్రియమ్।

బహ్వశ్వా మిన్ద్ర గోమతీమ్। (25) అచ్యుతా మ్బహులాగ్ శ్రియమ్। స హరి ర్వసువిత్తమః।

పేరు రిన్ద్రాయ పిన్వతే। బహ్వశ్వా మిన్ద్ర గోమతీమ్। అచ్యుతా మ్బహులాగ్ శ్రియమ్।

మహ్య మిన్ద్రో ని యచ్ఛతు। శతగ్ం శతా అస్య యుక్తా హరీణామ్। అర్వా జా యాతు

వసుభీ రశ్మి రిన్ద్రః। ప్రమగ్ంహమాణో బహులాగ్ శ్రియమ్। రశ్మి రిన్ద్ర స్సవితా మే ని

యచ్ఛతు। (26) ఘృత న్తేజో మధుమ దిన్ద్రియమ్। మయ్యయ మగ్ని ర్దధాతు। హరిః పతఙ్గః

పటరీ సుపర్ణః। దివిక్షయో నభసా య ఏతి। స న ఇన్ద్రః కామ వర న్దదాతు। పఞ్చార శ్చక్ర మ్పరి వర్తతే పృథు। హిరణ్య జ్యోతి స్సరిరస్య మధ్యే। అజస్ర జ్యోతి ర్నభసా సర్ప దేతి। స న ఇన్ద్రః కామ వర న్దదాతు। సప్త యుఞ్జన్తి రథ మేక చక్రమ్। {27} ఏకో అశ్వో వహతి సప్త నామా। త్రినాభి చక్ర మజర మనర్వమ్। యేనేమా విశ్వా భువనాని తస్థుః। భద్ర మ్పశ్యన్త ఉప సేదు రగ్రే। తపో దీక్షా మృషయ స్సువర్విదః। తతః క్షత్ర మ్బల మోజశ్చ జాతమ్। త దస్మై దేవా అభి స న్నమన్తు। శ్వేతగ్ం రశ్మి మ్బోభుజ్యమానమ్। అపా న్నేతార మ్భువనస్య గోపామ్। ఇన్ద్ర న్నిచిక్యుః పరమే వ్యోమన్న్। {28} రోహిణీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః। క్షరన్తీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః। శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్। అయ య్య శ్శ్వేతో రశ్మిః। పరి సర్వ మిద ఞ్జగత్। ప్రజా మ్పశూ న్ధనాని। అస్మాక న్దదాతు। శ్వేతో రశ్మిః పరి సర్వ మ్బభూవ। సువ న్మహ్య మ్పశూన్ విశ్వరూపాన్। పతఙ్గ మక్త మసురస్య మాయయా। {29} హృదా పశ్యన్తి మనసా మనీషిణః। సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే। మరీచీనా మ్పద మిచ్ఛన్తి వేధసః। పతఙ్గో వాచ మ్మనసా బిభర్తి। తా ఙ్గన్ధర్వో ఽవద ద్గర్భే అన్తః। తా న్ద్యోతమానాగ్ స్వర్య మ్మనీషామ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి। యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః। విరూపా స్సన్తో బహుధైకరూపాః। అగ్ని స్తాగ్ం అగ్రే ప్ర ముమోక్తు దేవః। {30} ప్రజాపతిః ప్రజయా సవ్విదానః। వీతగ్గ్ స్తుకే స్తుకే। యువ మస్మాసు ని యచ్ఛతమ్। ప్ర ప్ర యజ్ఞపతి న్తిర। యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః। విరూపా స్సన్తో బహుధైకరూపాః। తేషాగ్ం సప్తానా మిహ రన్తి రస్తు। రాయ స్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ। య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః। విరూపా స్సన్తో బహుధైకరూపాః। {31} వాయు స్తాగ్ం అగ్రే ప్ర ముమోక్తు దేవః। ప్రజాపతిః ప్రజయా సవ్విదానః। ఇడాయై సృప్త ఘృతవ చ్చరాచరమ్। దేవా అన్వవిన్ద న్గుహా హితమ్। య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః।

విరూపాః స్సన్తో బహుధైకరూపాః। తేషాగ్ం సప్తానా మిహ రన్తి రస్తు। రాయ స్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ। *{32} (ఆత్మా జనానా, వ్వికుర్వన్త వ్విపశ్చి, మ్ప్రజానా, వ్వసుధానీ వ్విరాజ, ఇచ్ఛన్త, గ్గోమతీ, మ్మే నియచ్ఛ,త్వేక చక్ర వ్వ్యోమ, న్నామయయా, దేవ, ఏక రూపా, అష్టౌ చ (11) [13 / 12-128]*

సహస్ర శీర్షా పురుషః। సహస్రాక్ష స్సహస్ర పాత్। స భూమి వ్విశ్వతో వృత్వా। అత్యతిష్ఠ ద్దశాఙ్గులమ్। పురుష ఏవేదగ్ం సర్వమ్। య ద్భూత య్యచ్చ భవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానః। య దన్నేనాతి రోహతి। ఏతావా నస్య మహిమా। అతో జ్యాయాగ్ శ్చ పూరుషః। *{33}* పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని। త్రిపాదస్యామృత న్దివి। త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః। పాదోఽస్యేహాఽభవా త్పునః। తతో విష్వ ఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి। తస్మా ద్విరా డజాయత। విరాజో అధి పూరుషః। స జాతో అత్యరిచ్యత। పశ్చా ద్భూమి మథో పురః। *{34}* య త్పురుషేణ హవిషా। దేవా యజ్ఞ మతన్వత। వసన్తో అస్యాసీ దాజ్యమ్। గ్రీష్మ ఇధ్మ శ్శర ద్ధవిః। సప్తాస్యాసన్పరిధయః। త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా య ద్యజ్ఞ న్తన్వానాః। అబధ్న న్పురుష మ్పశుమ్। త య్యజ్ఞ మ్బర్హిషి ప్రౌక్షన్న్। పురుష ఞ్జాత మగ్రతః। *{35}* తేన దేవా అయజన్త। సాధ్యా ఋషయశ్చ యే। తస్మా ద్యజ్ఞా థ్సర్వహుతః। సమ్భృత మ్పృష దాజ్యమ్। పశూగ్ స్తాగ్ శ్చక్రే వాయవ్యాన్। ఆరణ్యా న్గ్రామ్యాశ్చ యే। తస్మా ద్యజ్ఞా థ్సర్వహుతః। ఋచ స్సామాని జజ్ఞిరే। ఛన్దాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్। యజు స్తస్మా దజాయత। *{36}* తస్మా దశ్వా అజాయన్త। యే కే చోభయాదతః। గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్। తస్మా జ్జాతా అజావయః। య త్పురుష వ్వ్యదధుః। కతిధా వ్యకల్పయన్న్। ముఖ ఙ్కి మస్య కౌ బాహూ। కా వూరూ పాదా వుచ్యేతే। బ్రాహ్మణో ఽస్య ముఖ మాసీత్। బాహూ రాజన్యః

కృతః। *{37}* ఊరూ త దస్య య ద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత। చన్ద్రమా మనసో జాతః। చక్షో స్సూర్యో అజాయత। ముఖా దిన్ద్రశ్చా ఽగ్నిశ్చ। ప్రాణా ద్వాయు రజాయత। నాభ్యా ఆసీ దన్తరిక్షమ్। శీర్ష్ణో ద్యౌ స్స మవర్తత। పద్భ్యా మ్భూమి ర్దిశ శ్శ్రోత్రాత్। తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్న్। *{38}* వేదా ఽహ మేత మ్పురుష మ్మహాన్తమ్। ఆదిత్య వర్ణ న్తమస స్తు పారే। సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః। నామాని కృత్వా ఽభివదన్ యదాస్తే। ధాతా పురస్తా ద్య ముదాజహార। శక్రః ప్రవిద్వా న్ప్రదిశ శ్చతస్రః। త మేవ విద్వా నమృత ఇహ భవతి। నా ఽన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే। [1]యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త దేవాః। తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్న్। తే హ నాక మ్మహిమాన స్సచన్తే। యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సన్తి దేవాః। *{39} (పురుషః, పురో, ఽగ్రతో, ఽజాయత, కృతో, ఽకల్పయ, న్నాస, న్దేవ ప (12) [7-72] (జ్యాయా నధి పూరుషః। అన్యత్ర పురుషః।)*

అద్భ్యః స్సమ్భూతః పృథివ్యై రసా చ్చ। విశ్వకర్మణ స్స మవర్తతా ఽధి। తస్య త్వష్టా విదధ ద్రూప మేతి। త త్పురుషస్య విశ్వ మాజాన మగ్రే। వేదా ఽహ మేత మ్పురుష మ్మహాన్తమ్। ఆదిత్య వర్ణ న్తమసః పరస్తాత్। త మేవ విద్వా నమృత ఇహ భవతి। నా ఽన్యః పన్థా విద్యతే ఽయనాయ। ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అన్తః। అజాయమానో బహుధా వి జాయతే। *{40}* తస్య ధీరాః పరి జానన్తి యోనిమ్। మరీచీనా మ్పద మిచ్ఛన్తి వేధసః। యో దేవేభ్య ఆ తపతి। యో దేవానా మ్పురోహితః। పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః। నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే। రుచ మ్బ్రాహ్మ ఞ్జనయన్తః। దేవా అగ్రే త దబ్రువన్న్। యస్త్వైవ మ్బ్రాహ్మణో విద్యాత్। తస్య దేవా అస న్వశే। హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ। అహో రాత్రే పార్శ్వే। నక్షత్రాణి రూపమ్। అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్। ఇష్ట మ్మనిషాణ। అము మ్మనిషాణ। సర్వ

[1] యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త ... సాధ్యా స్సన్తి దేవాః। *సం. 3-5-(11)-{36}*

మ్మనిషాణ। *{41} (జాయతే, వశే, సప్త చ (13) [2-27]*

భర్తా స న్ఖ్రియమాణో బిభర్తి। ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః। యదా భార మ్తన్ద్రయతే స భర్తుమ్। నిధాయ భార మ్పున రస్త మేతి। త మేవ మృత్యు మమృత మ్త మాహుః। త మ్భర్తార మ్త ము గోప్తార మాహుః। స భృతో భ్రియమాణో బిభర్తి। య ఏన మ్వేద సత్యేన భర్తుమ్। సద్యో జాత ముత జహాత్యేషః। ఉతో జరన్త న్న జహాత్యేకమ్। *{42}* ఉతో బహూ నేక మహ ర్జహార। అతన్ద్రో దేవ స్సద మేవ ప్రార్థః। య స్త ద్వేద యత ఆ బభూవ। సన్ధా ఞ్చ యాగ్ం సన్దధే బ్రహ్మణైషః। రమతే తస్మి న్నుత జీర్ణే శయానే। నైన ఞ్జహాత్యహస్సు పూర్వ్యేషు। త్వా మాపో అను సర్వా శ్చరన్తి జానతీః। వత్స మ్పయసా పునానాః। త్వ మగ్నిగ్ం హవ్యవాహగ్ం సమిన్ధ్సే। త్వ మ్భర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్। *{43}* త్వ య్యజ్ఞ స్త్వ ము వేవా ఽసి సోమః। తవ దేవా హవ మా యన్తి సర్వే। త్వ మేకో ఽసి బహూ నను ప్రవిష్టః। నమస్తే అస్తు సుహవో మ ఏధి। నమో వా మస్తు శృణుతగ్ం హవ మ్మే। ప్రాణాఽపానా వజిరగ్ం సఞ్చరన్తౌ। హ్వయామి వా మ్బ్రహ్మణా తూర్త మేతమ్। యో మా ద్వేష్టి త ఞ్జహిత య్యువానా। ప్రాణాఽపానౌ సవ్విదానౌ జహితమ్। అముష్యాసు. నామా స ఙ్గసాథామ్। *{44}* త మ్మే దేవా బ్రహ్మణా సవ్విదానౌ। వధాయ దత్త న్త మహగ్ం. హనామి। అస జ్జజాన సత ఆ బభూవ। య య్యఞ్జాన స ఉ గోపో అస్య। యదా భార న్తన్ద్రయతే స భర్తుమ్। పరాస్య భార మ్పున రస్త మేతి। త ద్వై త్వ మ్ప్రాణో అభవః। మహా న్భోగః ప్రజాపతేః। భుజః కరిష్యమాణః। య ద్దేవా న్ప్రాణయో నవ। *{45} (ఏక, మ్ప్రజానా, ఙ్గసాథా, న్నవ (14) [4-40]*

హరిగ్ం హరన్త మను యన్తి దేవాః। విశ్వస్యేశాన మ్వృషభ మ్మతీనామ్। బ్రహ్మ సరూప మను మేద మాగాత్। అయన మ్మా వివధీ ర్వి క్రమస్వ। మా ఛిదో మృత్యో మా వధీః। మా

మే బల్ల ఙ్వివృహ్హో మా ప్రమోషీః। ప్రజా మ్మా మే రీరిష ఆయు రుగ్ర। నృచక్షస న్త్వా హవిషా విధేమ। సద్య శ్చకమానాయ। ప్రవేపానాయ మృత్యవే। *{46}* ప్రా ఽస్మా ఆశా అశృణ్వన్న్। కామేనా ఽజనయ న్పునః। కామేన మే కామ ఆగాత్। హృదయా ద్ధృదయ మ్మృత్యోః। య దమీషా మదః ప్రియమ్। తదైతూప మా మభి। పర మ్మృత్యో అను పరేహి పన్థామ్। యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి। మా నః ప్రజాగం రీరిషో మోత వీరాన్। ప్ర పూర్వ్య మ్మనసా వన్దమానః। నాథమానో వృషభ ఞ్చర్షణీనామ్। యః ప్రజానా మేకరా ణ్మానుషీణామ్। మృత్యు య్యజే ప్రథమజా మృతస్య। *{47}* *(మృత్యవే, వీరాగ్, శ్చత్వారి చ)* ***(15) [2-24]***

తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృ దసి సూర్య। విశ్వ మా భాసి రోచనమ్। ఉపయామగృహీతో ఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోని స్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే। ***{48} (16) [3]*** *(సం. 1-4-(31)-{32})*

ఆ ప్యాయస్వ మదిన్తమ సోమ విశ్వాభి రూతిభిః। భవా న స్సప్రథస్తమః। ***{49} (17) [2]*** *(సం. 1-4-(32)-{33})*

ఈయుష్టే యే పూర్వతరా మపశ్య న్వ్యుచ్ఛన్తీ ముషస మ్మర్త్యాసః। అస్మాభి రూ ను ప్రతిచక్ష్యా ఽభూ దో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్। ***{50} (18) [2]*** *(సం. 1-4-(33)-{34})*

జ్యోతిష్మతీ న్త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృత న్త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విద న్త్వా సాదయామి భాస్వతీ న్త్వా సాదయామి జ్వలన్తీ న్త్వా సాదయామి మల్మలా భవన్తీ న్త్వా సాదయామి దీప్యమానా న్త్వా సాదయామి రోచమానా న్త్వా సాదయామ్యజస్రా న్త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిష న్త్వా సాదయామి బోధయన్తీ న్త్వా సాదయామి జాగ్రతీ న్త్వా సాదయామి। ***{51} (19)*** *(సం. 1-4-(34)-{35})*

ప్రయాసాయ స్వాహా ఽఽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహా ఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా। *{52} (20)* *(సం. 1-4-(35)-{36})*

చిత్తగ్ం సన్తానేన భవ య్యక్నా రుద్ర న్తనిమ్నా పశుపతిగ్గ్ స్థూలహృదయేనా ఽగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్ర ల్లోహితేన శర్వ మ్మతస్నాభ్యా మ్మహాదేవ మన్తః పార్శ్వేనౌషిష్ఠహనగ్ం శిఙ్గీనికోశ్యాభ్యామ్। *{53} (21)* *(సం. 1-4-(36)-{37})*

త చ్ఛంయ్యో రా వృణీమహే। గాతు య్యజ్ఞాయ। గాతు య్యజ్ఞ పతయే। దైవీ స్వస్తి రస్తు నః। స్వస్తి ర్మానుషేభ్యః। ఊర్ధ్వ జ్జిగాతు భేషజమ్। శ న్నో అస్తు ద్విపదే। శ ఞ్చతుష్పదే। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *[9]*

(చిత్తిః, పృథి,వ్యగ్ని, స్సూర్య స్తే చక్షు, ర్మహా హవిర్ హోతా, వా గ్ఘోతా, బ్రాహ్మణ ఏక హోతా, ఽగ్ని ర్యజుర్భి, స్సేనేన్ద్రస్య, దేవస్య, సువర్ణ ఙ్ఘర్మగ్ం, సహస్ర శీర్షా, ఽదోభ్య, భర్తా, హరి, స్తరణి, రా ప్యాయ,స్వేయుష్టే యే, జ్యోతిష్మతీ, మ్ప్ర॥యాసాయ, చిత్త, మేక విగ్ంశతిః (21)

(చిత్తి, రగ్ని ర్యజుర్భి, రన్తః ప్రవిష్టః, ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదాన, స్తస్య ధీరా, జ్యోతిష్మతీ, స్త్రి పఞ్చాశత్ {53} [53-501] (సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పుస్తకములందు 53 పదులుగా విభక్తమగుట గలదు)

(చిత్తి, రగ్ని ర్యజుర్భి, రన్తః ప్రవిష్టః, ప్రజాపతిః ప్రజయా, భర్తా స, న్ప్ర॥యాసాయ, ద్వి పఞ్చాశత్ {52} [52-501] (11 వ అనువాకమును 13 పదులుగా గాక 12 పదులుగా భావించినచో మొత్తము 52 పదులగుటచే)

(చిత్తి, శ్శిఙ్గీనికోశ్యాభ్యామ్) ॥ హరిః ఓం(3) ॥

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

నమో వాచే యా చోదితా యా చా ఽనుదితా తస్యై వాచే నమో నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమ ఋషిభ్యో మన్త్ర కృద్భ్యో మన్త్ర పతిభ్యో మా మా మృషయో మన్త్ర కృతో మన్త్ర పతయః పరాదు ర్మా ఽహ మృషీ న్మన్త్ర కృతో మన్త్ర పతీ న్పరాదా, న్వైశ్వదేవీ వ్వాచ ముద్యాసగ్ం శివా మదస్తా జ్జుష్టా న్దేవేభ్య, శ్శర్మ మే ద్యౌ శ్శర్మ పృథివీ శర్మ విశ్వ మిద ఞ్జగత్। శర్మ చన్ద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మ బ్రహ్మ ప్రజాపతీ। భూత వ్వదిష్యే భువన వ్వదిష్యే తేజో వదిష్యే యశో వదిష్యే తపో వదిష్యే బ్రహ్మ వదిష్యే సత్య వ్వదిష్యే, తస్మా అహ మిద ముపస్తరణ ముపస్తృణ ఉపస్తరణ మ్మే ప్రజాయై పశూనా మ్భూయా దుపస్తరణ మహ మ్ప్రజాయై పశూనా మ్భూయాస, మ్ప్రాణా ఽపానౌ మృత్యో ర్మా పాత మ్ప్రాణా ఽపానౌ మా మా హాసిష్ట, మ్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధు వదిష్యామి మధుమతీ న్దేవేభ్యో వాచ ముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యా మ్మనుష్యేభ్య స్త మ్మా దేవా అవన్తు శోభాయై పితరో ఽను మదన్తు। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః। *{1} (1) [4]*

యుఞ్జతే మన ఉత యుఞ్జతే ధియః। విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః। వి హోత్రా దధే వయునావి దేక ఇత్। మహీ దేవస్య సవితుః పరి ష్టుతిః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినో ర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యా మా దదే। అభ్రి రసి నారి రసి। అధ్వరకృ ద్దేవేభ్యః। ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణ స్పతే। *{2}* దేవయన్త స్త్వేమహే। ఉప ప్ర యన్తు మరుత స్సుదానవః। ఇన్ద్ర ప్రాశూ ర్భవా సచా। ప్రైతు బ్రహ్మణ స్పతిః। ప్ర దేవ్యేతు సూనృతా। అచ్ఛా వీర న్నర్య మ్పఙ్క్తి రాధసమ్। దేవా యజ్ఞ న్నయన్తు నః। దేవీ ద్యావాపృథివీ అను మే ఽమగ్ంసాథామ్। ఋధ్యాస మద్య। మఖస్య శిరః। *{3}* మఖాయ త్వా। మఖస్య

త్వా శీర్ష్ణే। ఇయత్యగ్ర ఆసీః। ఋధ్యాస మద్య। మఖస్య శిరః। మఖాయ త్వా। మఖస్య త్వా శీర్ష్ణే। దేవీ ర్వమ్రీ రస్య భూతస్య ప్రథమజా ఋతావరీః। ఋధ్యాస మద్య। మఖస్య శిరః। {4} మఖాయ త్వా। మఖస్య త్వా శీర్ష్ణే। ఇన్ద్రస్యౌజో உసి। ఋధ్యాస మద్య। మఖస్య శిరః। మఖాయ త్వా। మఖస్య త్వా శీర్ష్ణే। అగ్నిజా అసి ప్రజాపతే రేతః। ఋధ్యాస మద్య। మఖస్య శిరః। {5} మఖాయ త్వా। మఖస్య త్వా శీర్ష్ణే। ఆయు ర్ధేహి ప్రాణ న్ధేహి। అపాన న్ధేహి వ్యాన న్ధేహి। చక్షు ర్ధేహి శ్రోత్ర న్ధేహి। మనో ధేహి వాచ న్ధేహి। ఆత్మాన న్ధేహి ప్రతిష్ఠా న్ధేహి। మా న్ధేహి మయి ధేహి। మధు త్వా మధులా కరోతు। మఖస్య శిరో உసి। {6} యజ్ఞస్య పదే స్థః। గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా కరోమి। త్రైష్టుభేన త్వా ఛన్దసా కరోమి। జాగతేన త్వా ఛన్దసా కరోమి। మఖస్య రాస్నా உసి। అదితి స్తే బిల గృహ్ణాతు। పాఙ్క్తేన ఛన్దసా। సూర్యస్య హరసా శ్రాయ। మఖో உసి। {7} *(ప్రతే, శిర, ఋతావరీర్ ఋధ్యాస మద్య మఖస్య శిర, శ్శిర, శ్శిరో உసి, నవ చ* **(2) [6-59]** *(ఇయతి, దేవీ, రిన్ద్రస్యౌజో,స్యగ్నిజా అ,స్యాయు ర్ధేహి ప్రాణ, మ్పఞ్చ)*

వృష్ణో అశ్వస్య నిష్ప దసి। వరుణ స్త్వా ధృతవ్రత ఆ ధూపయతు। మిత్రావరుణయో ర్ధ్రువేణ ధర్మణా। అర్చిషే త్వా। శోచిషే త్వా। జ్యోతిషే త్వా। తపసే త్వా। అభీమ మ్మహినా దివమ్। మిత్రో బభూవ సప్రథాః। ఉత శ్రవసా పృథివీమ్। {8} మిత్రస్య చర్షణీ ధృతః। శ్రవో దేవస్య సానసిమ్। ద్యుమ్న శ్చిత్రశ్రవస్తమమ్। సిద్ధ్యై త్వా। దేవ స్త్వా సవితో ద్వపతు। సుపాణి స్స్వఙ్గురిః। సుబాహు రుత శక్త్యా। అపద్యమానః పృథివ్యామ్। ఆశా దిశ ఆ పృణ। ఉత్తిష్ఠ బృహ న్భవ। {9} ఊర్ధ్వ స్తిష్ఠ ధ్రువ స్త్వమ్। సూర్యస్య త్వా చక్షుషా உన్వీక్షే। ఋజవే త్వా। సాధవే త్వా। సుక్షిత్యై త్వా భూత్యై త్వా। ఇద మహ మము మాముష్యాయణ వ్విశా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేన పర్యూహామి। గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా

ఽఽచ్ఛృణద్మి। త్రైష్టుభేన త్వా ఛన్దసా ఽఽచ్ఛృణద్మి। జాగతేన త్వా ఛన్దసా ఽఽచ్ఛృణద్మి। ఛృణత్తు త్వా వాక్। ఛృణత్తు త్వోర్క్। ఛృణత్తు త్వా హవిః। ఛృన్ధి వాచమ్। ఛృన్ధ్యూర్జమ్। ఛృన్ధి హవిః। దేవ పుర శ్చర సఘ్యాస న్త్వా। *{10}* (పృథివీ, మ్ఖవ, వా, ఖిట్చ) *(3) [3-36]*

బ్రహ్మ న్ప్రవర్గ్యేణ ప్ర చరిష్యామః। హోత ర్ఘర్మ మభి ష్టుహి। అగ్నీ ద్రౌహిణౌ పురోడాశా వధి శ్రయ। ప్రతిప్రస్థాత ర్వి హర। ప్రస్తోత స్సామాని గాయ। యజు ర్యుక్తగ్ం సామభి రాత్తఖ న్త్వా। విశ్వై ర్దేవై రనుమత మ్మరుద్భిః। దక్షిణాభిః ప్రతత మ్పారయిష్ణుమ్। స్తుభో వహన్తు సుమనస్యమానమ్। స నో రుచ న్ధేహ్యహృణీయమానః। భూ ర్భువ స్సువః। ఓ మిన్ద్రవన్తః ప్ర చరత। *{11}* *(అహృణీయమానో, ద్వే చ)* *(4) [12]*

బ్రహ్మ న్ప్ర చరిష్యామః। హోత ర్ఘర్మ మభి ష్టుహి। యమాయ త్వా మఖాయ త్వా। సూర్యస్య హరసే త్వా। ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహా ఽపానాయ స్వాహా। చక్షుషే స్వాహా శ్రోత్రాయ స్వాహా। మనసే స్వాహా వాచే సరస్వత్యై స్వాహా। దక్షాయ స్వాహా క్రతవే స్వాహా। ఓజసే స్వాహా బలాయ స్వాహా। దేవస్త్వా సవితా మధ్వా ఽనక్తు। *{12}* పృథివీ న్తపస స్త్రాయస్వ। అర్చి రసి శోచి రసి జ్యోతి రసి తపో ఽసి। సగ్ం సీదస్వ మహాగ్ం అసి। శోచస్వ దేవవీతమః। వి ధూమ మగ్నే అరుష మ్మియేధ్య। సృజ ప్రశస్త దర్శతమ్। అఞ్జన్తి య మ్ప్రథయన్తో న విప్రాః। వపావన్త న్నా ఽగ్నినా తపన్తః। పితు ర్న పుత్ర ఉపసి ప్రేష్ఠః। ఆఘర్మో అగ్ని మృతయ న్నసాదీత్। *{13}* అనాధృష్యా పురస్తాత్। అగ్నే రాధిపత్యే। ఆయు ర్మే దాః। పుత్రవతీ దక్షిణతః। ఇన్ద్రస్యా ఽఽధిపత్యే। ప్రజా మ్మే దాః। సుషదా పశ్చాత్। దేవస్య సవితు రాధిపత్యే। ప్రాణ మ్మే దాః। ఆశ్రుతి రుత్తరతః। *{14}* మిత్రావరుణయో రాధిపత్యే। శ్రోత్ర మ్మే దాః। విధృతి రుపరిష్టాత్। బృహస్పతే రాధిపత్యే।

బ్రహ్మ మే దాః క్షత్ర మ్మే దాః। తేజో మే ధా వర్చో మే ధాః। యశో మే ధా స్తపో మే ధాః। మనో మే ధాః। మనో రశ్వా ఽసి భూరి పుత్రా। విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రాభ్యః పాహి। {15} సూపసదా మే భూయా మా మా హిగంసీః। తపో ష్వగ్నే అన్తరాగం అమిత్రాన్। తపా శగంస మరరుషః పరస్య। తపా వసో చికితానో అచిత్తాన్। వి తే తిష్ఠన్తా మజరా అయాసః। చిత స్థ పరి చితః। స్వాహా మరుద్భిః పరి శ్రయస్వ। మా అసి। ప్రమా అసి। ప్రతిమా అసి। {16} సమ్మా అసి। విమా అసి। ఉన్మా అసి। అన్తరిక్షస్యా ఽన్తర్ధి రసి। దివ న్తపస స్త్రాయస్వ। ఆభి ర్గీర్భి ర్యదతో న ఊనమ్। ఆ ప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి। భూయిష్ఠ భాజో అధ తే స్యామ। శుక్ర న్తే అన్య ద్యజత న్తే అన్యత్। {17} విషురూపే అహనీ ద్యౌ రివా ఽసి। విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః। భద్రా తే పూష న్నిహ రాతి రస్తు। అర్హ న్బిభర్షి సాయకాని ధన్వ। అర్హ న్నిష్క య్యజత వ్విశ్వరూపమ్। అర్హ న్నిద న్దయసే విశ్వ మబ్భువమ్। న వా ఓజీయో రుద్ర త్వ దస్తి। గాయత్ర మసి। త్రైష్టుభ మసి। జాగత మసి। మధు మధు మధు। {18} *(అన,క్ష్యసాదీ, దుత్తరతః, పాహి, ప్రతిమా అసి, యజత న్తే అన్య, జ్జాగత మ,స్యేకఞ్చ) (5) [7-71]*

దశ ప్రాచీ ర్దశ భాసి దక్షిణా। దశ ప్రతీచీ ర్దశ భాస్యుదీచీః। దశోర్ధ్వా భాసి సుమనస్యమానః। స నో రుచ న్ధేహ్యహృణీయమానః। అగ్ని ష్ట్వా వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతు గాయత్రేణ ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయ। ఇన్ద్ర స్త్వా రుద్రై ర్దక్షిణతో రోచయతు త్రైష్టుభేన ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయ। వరుణ స్త్వా ఽఽదిత్యైః పశ్చా ద్రోచయతు జాగతేన ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయ। {19} ద్యుతాన స్త్వా మారుతో మరుద్భి రుత్తరతో రోచయత్వానుష్టుభేన ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయ। బృహస్పతి స్త్వా విశ్వై ర్దేవై రుపరిష్టా ద్రోచయతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయ। రోచిత స్త్వ న్దేవ ఘర్మ

దేవేష్వసి। రోచిషీయా ఽహ మ్మనుష్యేషు। సమ్రా డ్ఘర్మ రుచిత స్త్వ న్దేవేష్వాయుష్మాగ్ స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యసి। రుచితో ఽహ మ్మనుష్యేష్వాయుష్మాగ్ స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భూయాసమ్। రు గసి। రుచ మ్మయి ధేహి। {20} మయి రుక్। దశ పురస్తా ద్రోచసే। దశ దక్షిణా। దశ ప్రత్యఙ్ఙ్। దశోదఙ్ఙ్। దశోర్ధ్వో భాసి సుమనస్యమానః। స న స్సమ్రా డిష మూర్జ న్ధేహి। వాజీ వాజినే పవస్వ। రోచితో ఘర్మో రుచీయ।{21} (రోచయ, ధేహి, నవ చ)(6) [3-29]

అపశ్య ఙ్గోపా మనిపద్యమానమ్। ఆ చ పరా చ పథిభి శ్చరన్తమ్। స సధ్రీచీ స్స విషూచీ ర్వసానః। ఆ వరీవర్తి భువనేష్వన్తః। అత్ర ప్రావీః। మధు మాధ్వీభ్యా మ్మధు మాధూచీభ్యామ్। అను వా న్దేవవీతయే। స మగ్ని రగ్నినా గత। స న్దేవేన సవిత్రా। సగ్ం సూర్యేణ రోచతే। {22} స్వాహా స మగ్ని స్తపసా గత। స న్దేవేన సవిత్రా। సగ్ం సూర్యేణాఽరోచిష్ట। ధర్తా దివో వి భాసి రజసః। పృథివ్యా ధర్తా। ఉరో రన్తరిక్షస్య ధర్తా। ధర్తా దేవో దేవానామ్। అమర్త్య స్తపోజాః। హృదే త్వా మనసే త్వా। దివే త్వా సూర్యాయ త్వా। {23} ☞ ఊర్ధ్వ మిమ మధ్వర ఙ్కృధి। దివి దేవేషు హోత్రా యచ్ఛ। విశ్వాసా మ్భువా మ్పతే। విశ్వస్య భువన స్పతే। విశ్వస్య మనస స్పతే। విశ్వస్య వచస స్పతే। విశ్వస్య తపస స్పతే। విశ్వస్య బ్రహ్మణ స్పతే। దేవశ్రూ స్త్వ న్దేవ ఘర్మ దేవా న్పాహి। తపోజా వ్వాచ మస్మే ని యచ్ఛ దేవాయువమ్। {24} గర్భో దేవానామ్। పితా మతీనామ్। పతిః ప్రజానామ్। మతిః కవీనామ్। స న్దేవో దేవేన సవిత్రా ఽయతిష్ట। సగ్ం సూర్యేణాఽరుక్త। ఆయుర్దా స్త్వ మస్మభ్య ఙ్ఘర్మ వర్చోదా అసి। పితా నో ఽసి పితా నో బోధ। ఆయుర్ధా స్తనూధాః పయోధాః। వర్చోదా వరివోదా ద్రవిణోదాః। {25} అన్తరిక్షప్ర ఉరో ర్వరీయాన్। అశీమహి త్వా మా మా హిగ్ంసీః। త్వ మగ్నే గృహపతి ర్విశా మసి। విశ్వాసా మ్మానుషీణామ్। శత మ్పూర్భి ర్యవిష్ఠ పాహ్యగ్ంహసః। సమేద్ధారగ్ం శతగ్ం హిమాః। త్రద్ధ్రావిణగ్ం హార్దివానమ్। ఇహైవ

రాతయ స్సన్తు। త్వష్టీమతీ తే సపేయ। సురేతా రేతో దధానా। వీర వ్విదేయ తవ సన్దృశి। మా ఽహగం రాయ స్పోషేణ వియోషమ్। *{26}* *(రోచతే, సూర్యాయ త్వా, దేవాయువ, ద్రవిణోదా, దధానా, ద్వే చ (7) [5-52]*

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినో ర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యా మా దదే। అదిత్యై రాస్నా ఽసి। ఇడ ఏహి। అదిత ఏహి। సరస్వత్యేహి। అసా వేహి। అసా వేహి। అసా వేహి। *{27}* అదిత్యా ఉష్ణీష మసి। వాయు రస్యైడః। పూషా త్వోపా ఽవ సృజతు। అశ్విభ్యా మ్ప్రదాపయ। యస్తే స్తన శ్శశయో యో మయోభూః। యేన విశ్వా పుష్యసి వార్యాణి। యో రత్నధా వసువి ద్య స్సుదత్రః। సరస్వతి త మిహ ధాతవే ఽకః। ఉస్ర ఘర్మగం శిగంష। ఉస్ర ఘర్మ మ్పాహి। *{28}* ఘర్మాయ శిగంష। బృహస్పతి స్త్వోప సీదతు। దానవ స్థ పేరవః। విష్వగ్వృతో లోహితేన। అశ్విభ్యా మ్పిన్వస్వ। సరస్వత్యై పిన్వస్వ। పూష్ణే పిన్వస్వ। బృహస్పతయే పిన్వస్వ। ఇన్ద్రాయ పిన్వస్వ। ఇన్ద్రాయ పిన్వస్వ। *{29}* గాయత్రో ఽసి। త్రైష్టుభో ఽసి। జాగత మసి। సహోర్జో భాగేనోప మేహి। ఇన్ద్రా ఽశ్వినా మధున స్సారఘస్య। ఘర్మ మ్పాత వసవో యజతా వట్। స్వాహా త్వా సూర్యస్య రశ్మయే వృష్టివనయే జుహోమి। మధు హవి రసి। సూర్యస్య తప స్తప। ద్యావాపృథివీభ్యా న్త్వా పరి గృహ్ణామి। *{30}* అన్తరిక్షేణ త్వోప యచ్ఛామి। దేవానా న్త్వా పితృణా మనుమతో భర్తుగం శకేయమ్। తేజో ఽసి। తేజో ఽను ప్రేహి। దివిస్పృ జ్మా మా హిగంసీః। అన్తరిక్షస్పృ జ్మా మా హిగంసీః। పృథివిస్పృ జ్మా మా హిగంసీః। సువ రసి సువ ర్మే యచ్ఛ। దివ య్యచ్ఛ దివో మా పాహి। *{31}* *(ఏహి, పాహి, పిన్వస్వ, గృహ్ణామి, నవ చ (8) [5-49]*

ఓం సముద్రాయ త్వా వాతాయ స్వాహా। సలిలాయ త్వా వాతాయ స్వాహా। అనాధృష్యాయ త్వా వాతాయ స్వాహా। అప్రతిధృష్యాయ త్వా వాతాయ స్వాహా।

అవస్యవే త్వా వాతాయ స్వాహా। దువస్వతే త్వా వాతాయ స్వాహా। శిమిద్వతే త్వా వాతాయ స్వాహా। అగ్నయే త్వా వసుమతే స్వాహా। సోమాయ త్వా రుద్రవతే స్వాహా। వరుణాయ త్వా ఽఽదిత్యవతే స్వాహా। {32} బృహస్పతయే త్వా విశ్వదేవ్యావతే స్వాహా। సవిత్రే త్వర్భుమతే విభుమతే ప్రభుమతే వాజవతే స్వాహా। యమాయ త్వా ఽఙ్గిరస్వతే పితృమతే స్వాహా। విశ్వా ఆశా దక్షిణసత్। విశ్వాన్దేవా నయా డిహ। స్వాహా కృతస్య ఘర్మస్య। మధోః పిబత మశ్వినా। స్వాహా ఽగ్నయే యజ్ఞియాయ। శ య్యజుర్భిః। అశ్వినా ఘర్మ మ్పాతగ్ం హార్ద్వానమ్। {33} అహ ర్దివాభి రూతిభిః। అను వా న్ద్యావాపృథివీ మగ్ంసాతామ్। స్వాహేన్ద్రాయ। స్వాహేన్ద్రా వట్। ఘర్మ మపాత మశ్వినా హార్ద్వానమ్। అహ ర్దివాభి రూతిభిః। అను వా న్ద్యావాపృథివీ అమగ్ంసాతామ్। త మ్ప్రావ్య యథా వట్। నమో దివే। నమః పృథివ్యై। {34} దివిధా ఇమ య్యజ్ఞమ్। యజ్ఞ మిమ న్దివిధాః। దివ ఙ్గచ్ఛ। అన్తరిక్ష ఙ్గచ్ఛ। పృథివీ ఙ్గచ్ఛ। పఞ్చ ప్రదిశో గచ్ఛ। దేవా న్ఘర్మపా న్గచ్ఛ। పితౄ న్ఘర్మపా న్గచ్ఛ। {35} *(ఆదిత్యవతే స్వాహా, హార్ద్వాన, మ్పృథివ్యా, అష్టౌ చ (9) [4-38]*

☞ ఇషే పీపిహి। ఊర్జే పీపిహి। బ్రహ్మణే పీపిహి। క్షత్రాయ పీపిహి। అద్భ్యః పీపిహి। ఓషధీభ్యః పీపిహి। వనస్పతిభ్యః పీపిహి। ద్యావాపృథివీభ్యా మ్పీపిహి। సుభూతాయ పీపిహి। బ్రహ్మవర్చసాయ పీపిహి। {36} యజమానాయ పీపిహి। మహ్యా జ్యైష్ఠ్యాయ పీపిహి। త్విష్యై త్వా। ద్యుమ్నాయ త్వా। ఇన్ద్రియాయ త్వా భూత్యై త్వా। [1]ధర్మా ఽసి సుధర్మా ఽమేన్యస్మే। బ్రహ్మాణి ధారయ। క్షత్రాణి ధారయ। విశ న్ధారయ। నేత్వా వాత స్కన్దయాత్। {37} ☞ అముష్య త్వా ప్రాణే సాదయామి। అమునా సహ నిరర్థ ఙ్గచ్ఛ।

[1] ధర్మా ఽసి సుధర్మా ఽమేన్యస్మే। ధర్మా, అసి, సుధర్మా, అమేనీ, అస్మే- భట్ట భాస్కర భాష్యం
ధర్మా ఽసి సుధర్మా మేన్యస్మే। ధర్మా, అసి, సుధర్మా, మే, ని, అస్మే-సాయణ భాష్యం

యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి। ఽ ఇ్చ వయ న్ద్విష్మః। పూష్ణే శరసే స్వాహా। గ్రావభ్య స్స్వాహా।
ప్రతిరేభ్య స్స్వాహా। ద్యా హాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా। పితృభ్యో ఘర్మపేభ్య స్స్వాహా। రుద్రాయ
రుద్రహోత్రే స్వాహా। అహ అహ ర్జ్యోతిః కేతునా జుషతామ్। సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ స్వాహా।
రాత్రి ర్జ్యోతిః కేతునా ఞషతామ్। సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ స్వాహా। అపీపరో మా ఽహ్నో
రాత్రియై మా పాహి। ఽ షా తే అగ్నే సమిత్। తయా సమిధ్యస్వ। ఆయు ర్మే దాః। వర్చసా
మా ఽఽఞ్జీః। అపీపర మా రాత్రియా అహ్నో మా పాహి। {39} ఏషా తే అగ్నే సమిత్।
తయా సమిధ్యస్వ। ఆ యు ర్మే దాః। వర్చసా మా ఽఽఞ్జీః। అగ్ని ర్జ్యోతి ర్జ్యోతి రగ్ని
స్స్వాహా। సూర్యో జ్ ్తి ర్జ్యోతి స్సూర్య స్స్వాహా। భూ స్స్వాహా। హుతగం హవిః।
మధు హవిః। ఇన్ద్రతమే గ్నౌ। పితా నో ఽసి మా మా హిగంసీః। అశ్యామ తే దేవ ఘర్మ।
మధుమతో వాజవతః తుమతః। అఙ్గిరస్వత స్స్వధావినః। అశీమహి త్వా మా మా
హిగంసీః। స్వాహా త్వా సూర్యస్య రశ్మిభ్యః। స్వాహా త్వా నక్షత్రేభ్యః। {40}
(బ్రహ్మవర్చసాయ పీపిః స్కన్దయా, రుద్రాయ రుద్రహోత్రే స్వాహా, ఽహ్నో మా పాహ్యగ్నౌ,
సప్త చ (10) [5-57]

ఓం ఘర్మ యా తే దివి శుక్। యా గాయత్రే ఛన్దసి। యా బ్రాహ్మణే। యా హవిర్ధానే। తా
న్త ఏతేనా ఽవయజే స్వాహా। ఘర్మ యా తే ఽన్తరిక్షే శుక్। యా త్రైష్టుభే ఛన్దసి। యా
రాజన్యే। యా ఽఽ గ్నీధ్రే। తా న్త ఏతేనా ఽవయజే స్వాహా। {41} ఘర్మ యా తే
పృథివ్యాగం శుక్। యా జాగతే ఛన్దసి। యా వైశ్యే। యా సదసి। తా న్త ఏతేనా ఽవయజే
స్వాహా। అను నో ఽద్య ఽనుమతిః। అన్వి దనుమతే త్వమ్। దివ స్త్వా పరస్పాయాః।
అన్తరిక్షస్య తనువః పాహి। పృథివ్యా స్త్వా ధర్మణా। {42} వయ మనుక్రామామ సువితాయ
నవ్యసే। బ్రహ్మణ స్త్వా పరస్పాయాః। క్షత్రస్య తనువః పాహి। విశ స్త్వా ధర్మణా। వయ

మనుక్రామామ సువితాయ నవ్యసే। ప్రాణస్య త్వా పరస్పాయై। చక్షుష స్తనువః పాహి। శ్రోత్రస్య త్వా ధర్మణా। వయ మనుక్రామామ సువితాయ నవ్యసే। వల్గు రసి శంయుధాయాః। {43} శిశు ర్జనధాయాః। శ ఇచ్చ వక్షి పరి చ వక్షి। చతు స్స్రక్తి ర్నాభిర్ ఋతస్య। సదో విశ్వాయు శ్శర్మ సప్రథాః। అప ద్వేషో అప హ్వరః। అన్య ద్వ్రతస్య సశ్చిమ। ఘర్మైతత్తే ఽన్న మేత త్పురీషమ్। తేన వర్ధస్వ చాఽఽ చ ప్యాయస్వ। వర్ధిషీమహి చ వయమ్। ఆ చ ప్యాసిషీమహి। {44} రన్తి ర్నామా ఽసి దివ్యో గన్ధర్వః। తస్య తే పద్వ ద్ధవిర్ధానమ్। అగ్ని రధ్యక్షాః। రుద్రో ఽధిపతిః। స మహ మాయుషా। స మ్ప్రాణేన। స వ్వర్చసా। స మ్పయసా। స ఙ్గౌపత్యేన। సగం రాయ స్పోషేణ। {45} వ్యసౌ। యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి। య ఇచ్చ వయ న్ద్విష్మః। అచిక్రద ద్వృషా హరిః। మహా న్మిత్రో న దర్శతః। సగం సూర్యేణ రోచతే। చి దసి సముద్ర యోనిః। ఇన్దు ర్దక్ష శ్శ్యేన ఋతావా। హిరణ్య పక్ష శ్శకునో భురణ్యుః। మహా న్త్సధస్థే ధ్రువ ఆ నిషత్తః। {46} నమస్తే అస్తు మా మా హిగంసీః। విశ్వావసుగం సోమ గన్ధర్వమ్। ఆపో దదృశుషీః। త దృతేనా వ్యాయన్న్। త దన్వవైత్। ఇన్ద్రో రారహాణ ఆసామ్। పరి సూర్యస్య పరిధీగం రపశ్యత్। విశ్వావసు రభి త న్నో గృణాతు। దివ్యో గన్ధర్వో రజసో విమానః। య ద్వా ఘా సత్య ముత య న్న విద్మ। {47} ధియో హిన్వానో ధియ ఇ న్నో అవ్యాత్। సస్ని మవిన్ద చ్చరణే నదీనామ్। అపావృణో ద్దురో అశ్మ వ్రజానామ్। ప్రా ఽఽసా జ్గన్ధర్వో అమృతాని వోచత్। ఇన్ద్రో దక్ష మ్పరి జానా దహినమ్। ఏత త్త్వ న్దేవ ఘర్మ దేవో దేవా నుపా ఽగాః। ఇద మహ మ్మనుష్యో మనుష్యాన్। సోమ పీథా ఽను మేహి। సహ ప్రజయా సహ రాయ స్పోషేణ। సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్తు। {48} దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసుః। యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి।

య ఇచ్ఛ వయ న్ద్విష్మః। [2]ఉ ద్వయ న్తమస స్పరి। [3]ఉ ద్దు త్య [4]ఇ్చిత్రమ్। ఇమ మూ షు త్య మస్మభ్యగ్ం సనిమ్। గాయత్ర న్నవీయాగ్ంసమ్। అగ్నే దేవేషు ప్ర వోచః। *{49}* *(యా ఽఽగ్నీధ్రే తా న్త ఏతేనా ఽవయజే స్వాహా, ధర్మణా, శయ్యుధాయాః, ప్యాసిష్ఠే మహి, పోషేణ, నిషత్తో, విధ్మ, స న్త్వష్టా వ (11) [9-88]*

మహీనా మ్పయో ఽసి విహిత న్దేవత్రా। జ్యోతిర్భా అసి వనస్పతీనా మోషధీనాగ్ం రసః। వాజిన న్త్వా వాజినో ఽవనయామః। ఊర్ధ్వ మ్మన స్సువర్గమ్। *{50} (12) [4]*

అస్కా న్ద్యౌః పృథివీమ్। అస్కా నృషభో యువా గాః। స్కన్నేమా విశ్వా భువనా। స్కన్నో యజ్ఞః ప్ర జనయతు। అస్కా నజని ప్రా ఽజని। ఆ స్కన్నా జ్జాయతే వృషా। స్కన్నా త్ప్రజనిషీమహి। *{51} (13) [7]*

యా పురస్తా ద్విద్యు దాపతత్। తా న్త ఏతేనా ఽవయజే స్వాహా। యా దక్షిణతః। యా పశ్చాత్। యోత్తరతః। యోపరిష్టా ద్విద్యు దాపతత్। తా న్త ఏతేనా ఽవయజే స్వాహా। *{52} (14) [7]*

ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహా ఽపానాయ స్వాహా। చక్షుషే స్వాహా శ్రోత్రాయ స్వాహా। మనసే స్వాహా వాచే సరస్వత్యై స్వాహా। *{53} (15) [3]*

పూష్ణే స్వాహా పూష్ణే శరసే స్వాహా। పూష్ణే ప్రపథ్యాయ స్వాహా పూష్ణే నరన్ధిషాయ

[2] ఉద్వయ న్తమస స్పరి పశ్యన్తో జ్యోతి రుత్తరమ్। దేవ న్దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్। సం 4-1-(7)-{28}

[3] ఉ ద్దు త్య ఞ్జాతవేదస న్దేవ వ్వహన్తి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। సం 1-4-(43)-{44}

[4] చిత్ర న్దేవానా ము దగా దనీక ఞ్చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యా ఽగ్నేః।
ఆ ఽప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుషశ్చ। సం 1-4-(43)-{44}

స్వాహా᳚। పూ॒ష్ణే ఽఙ్ఘృ॒ణయే᳚ స్వాహా᳚ పూ॒ష్ణే న॒రుణా॑య॒ స్వాహా᳚। పూ॒ష్ణే సాకే॒తాయ॒ స్వాహా᳚। *{54} (16) [4]*

ఉ ద॑స్య॒ శుష్మా᳚ ద్భా॒ను ర్నా ఽఽర్త॒ బిభ॑ర్తి। భా॒ర మ్పృ॑థి॒వీ న భూమ॑। ప్ర శు॒క్రై॑తు దే॒వీ మ॒నీ॒షా। అ॒స్మ త్సుత॑ష్టో రథో॒ న వా॒జీ। అర్చ॑న్త ఏకే॒ మహి॒ సామ॑ మన్వత। తేన॒ సూర్య॑ మధారయన్న్। తేన॒ సూర్య॑ మరోచయన్న్। ఘ॒ర్మ శ్శిర॒ స్త ద॒యమ॒గ్నిః। పురీ॑ష మసి॒ స మ్ప్రి॑య మ్ప్రి॑జయా॒ ప॒శుభి॑ ర్భువత్। ప్ర॒జాప॑తి స్త్వా సాదయతు। తయా॑ దే॒వత॑యా ఽఙ్గిర॒స్వ ద్ధ్రు॒వా సీ॑ద। *{55} (17) [11]*

యాస్తే॑ అగ్న ఆ॒ర్ద్రా యోన॑యో॒ యాః కు॑లా॒యిని᳚ః। యే తే॑ అగ్న ఇన్ద॑వో॒ యా ఉ॒ నాభ॑యః। యాస్తే॑ అగ్నే త॒నువ॒ ఊర్జో॑ నామ॑। తాభి॒ స్త్వ ము॒భయా॑భి స్సంవి॒దానః। ప్ర॒జాభి॑ రగ్నే ద్ర॒విణే॒హ సీ॑ద। ప్ర॒జాప॑తి స్త్వా సాదయతు। తయా॑ దే॒వత॑యా ఽఙ్గిర॒స్వ ద్ధ్రు॒వా సీ॑ద। *{56} (18) [7]*

అ॒గ్ని ర॑సి వై॒శ్వాన॒రో॑ ఽసి। స॒వ॒త్స॒రో॑ ఽసి పరివత్స॒రో॑ ఽసి। ఇ॒దా॒వ॒త్స॒రో॑ ఽసీదువత్స॒రో॑ ఽసి। ఇ॒ద్వ॒త్స॒రో॑ ఽసి వత్స॒రో॑ ఽసి। తస్య॑ తే వ॒స॒న్త శ్శిరః। గ్రీ॒ష్మో॑ దక్షి॑ణః ప॒క్షః। వ॒ర్॒షాః పుచ్ఛ᳚మ్। శ॒ర దుత్త॑రః ప॒క్షః। హే॒మ॒న్తో మధ్య᳚మ్। పూ॒ర్వ॒ప॒క్షా శ్చిత॑యః। *{57}* అ॒ప॒ర॒ప॒క్షాః పురీ॑షమ్। అ॒హో॒రా॒త్రాణీ॑ష్టకాః। తస్య॑ తే॒ మాసా᳚శ్చా ఽర్ధ మా॒సాశ్చ కల్పన్తామ్। ఋ॒తవ॑ స్తే॒ కల్పన్తామ్। స॒వ॒త్స॒ర స్తే॒ కల్పతామ్। అ॒హో॒రా॒త్రాణి॑ తే కల్పన్తామ్। ఏతి॒ ప్రేతి॒ వీతి॒ స మిత్యు దితి। ప్ర॒జాప॑తి స్త్వా సాదయతు। తయా॑ దే॒వత॑యా ఽఙ్గిర॒స్వ ద్ధ్రు॒వ స్సీ॑ద। *{58} (చిత॑యో॒, నవ॑ చ) (19) [2-19]*

భూ॒ ర్భువ॒ స్సువ॑ః। ఊ॒ర్ధ్వ ఊ॒ షు ణ॑ ఊ॒తయే᳚। ఊ॒ర్ధ్వో నః॑ పా॒హ్యగ్ంహ॑సః। వి॒ధు న్ద॑ద్రా॒ణగ్ం సమ॑నే బహూ॒నామ్। యువా॑న॒గ్ం సన్త॑ మ్పలి॒తో జ॑గార। దే॒వస్య॑ పశ్య॒ కావ్య॑

మ్మహిత్వా ఉదా్య మమార। స హ్యా స్సమాన। య ద్రృతే చి దభిశ్రిషః। పురా జర్తృభ్య ఆతృదః। సన్ధాతా సన్ధి మ్మఘవా పురోవసుః। {59} నిష్కర్తా విహ్రుతం మ్పునః। పున రూర్జా సహ రయ్యా। మా నో ఘర్మ వ్యథితో వివ్యథో నః। మా నః పర మధర మ్మా రజో ఉనైః। మోష్వస్మాగ్ స్తమస్యన్త రాధాః। మా రుద్రియాసో అభిగు ర్వృధానః। మా నః క్రతుభిర్ హీడితేభి రస్మాన్। ద్విషా సునీతే మా పరా దాః। మా నో రుద్రో నిరఋతి ర్మా నో అస్తా। మా ద్యావాపృథివీ హీడిషాతామ్। {60} ఉప నో మిత్రావరుణా విహా ఉవతమ్। అన్వాదీధ్యాథా మిహ న స్సఖాయా। ఆదిత్యానా మ్ప్రసితిర్ హేతిః। ఉగ్రా శతాపాష్ఠా ఘ విషా పరి ణో వృణక్తు। [5]ఇమ మ్మే వరుణ [6]త త్త్వా యామి। [7]త్వ న్నో అగ్నే [8]స త్వ న్నో అగ్నే। [9]త్వ మగ్నే అయాసి। [10]ఉ ద్వయ న్తమస స్పరి। [11]ఉ దుత్య [12]ఞ్చిత్రమ్। [13]వయ

---

[5] ఇమ మ్మే వరుణ శ్రుధీ హవ మద్యా చ మృడయ। త్వా మవస్యు రా చకే। సం 2-1-(11)-{65}

[6] తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్త దా శాస్తే యజమానో హవిర్భిః।
అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్ర మోషీః। సం 2-1-(11)-{65}

[7] త్వ న్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వా న్దేవస్య హేడో ఉవ యాసిసీష్ఠాః।
యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్। సం 2-5-(12)-{72}

[8] స త్వ న్నో అగ్నే ఉవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ।
అవ యక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి। సం 2-5-(12)-{72, 73}

[9] త్వ మగ్నే అయా ఉస్యయా స న్మనసా హితః।
అయా సన్ హవ్య మూహిషే ఉయా నో ధేహి భేషజమ్। ఏకాగ్ని 1-4

[10] ఉద్వయ న్తమస స్పరి పశ్యన్తో జ్యోతి రుత్తరమ్।
దేవ న్దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్। సం 4-1-(7)-{28}

[11] ఉ దు త్య ఞ్జాతవేదస న్దేవ వ్వహన్తి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। సం 1-4-(43)-{44}

సుపర్ణాః। *{61} (పురోవసుర్, హీడిషాతాగ్ం, సుపర్ణాః) (20) [3-30]*

భూ ర్భువ స్సువః। మయి త్య దిన్ద్రియ మ్మహత్। మయి దక్షో మయి క్రతుః। మయి ధాయి సువీర్యమ్। త్రిశు గ్ఘర్మో వి భాతు మే। ఆకూత్యా మనసా సహ। విరాజా జ్యోతిషా సహ। యజ్ఞేన పయసా సహ। బ్రహ్మణా తేజసా సహ। క్షత్రేణ యశసా సహ। సత్యేన తపసా సహ। తస్య దోహ మశీమహి। తస్య సుమ్న మశీమహి। తస్య భక్ష మశీమహి। తస్య త ఇన్ద్రేణ పీతస్య మధుమతః। ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి। *{62} (యశసా సహ, షట్చ) (21) [16]*

యాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః। క్షు చ్చ తృష్ణా చ। అస్ను క్చా ఽనాహుతిశ్చ। అశనయా చ పిపాసా చ। సేదిశ్చా ఽమతిశ్చ। ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః। తాభి రము జ్గచ్ఛ। యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి। య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। *{63} (22) [9]*

స్ని క్చ స్నీహితిశ్చ స్నిహితిశ్చ। ఉష్ణా చ శీతా చ। ఉగ్రా చ భీమా చ। సదామ్నీ సేది రనిరా। ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః। తాభి రము జ్గచ్ఛ। యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి। య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। *{64} (23) [8]*

ధునిశ్చ ధ్వాన్తశ్చ ధ్వనశ్చ ధ్వనయగ్గ్శ్చ। నిలిమ్పశ్చ విలిమ్పశ్చ విక్షిపః। *{65} (24) [2]*

ఉగ్రశ్చ ధునిశ్చ ధ్వాన్తశ్చ ధ్వనశ్చ ధ్వనయగ్గ్శ్చ। సహసహ్వాగ్శ్చ సహమానశ్చ సహస్వాగ్శ్చ సహీయాగ్శ్చ। ఏత్య ప్రేత్య విక్షిపః। *{66} (25) [3]*

[12] చిత్ర న్దేవానా ము దగా దనీక ఞ్చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యా ఽగ్నేః।
ఆ ఽప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుషశ్చ। సం 1-4-(43)-{44}

[13] వయ స్సుపర్ణా ఉప సేదు రిన్ద్రమ్। ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః।
అప ధ్వాన్త మూర్ణుహి పూర్ధి చక్షుః। ముముగ్ధ్యస్మా న్నిధయేవ బద్ధాన్। బ్రా 2-5-(8)-{36}

అహోరాత్రే త్వోదీరయతామ్। అర్ధమాసా స్త్వోదీ జ్ఞయన్తు। మాసా స్త్వా శ్రపయన్తు। ఋతవ స్త్వా పచన్తు। సంవత్సర స్త్వా హన్త్వసౌ। *{67} (26) [5]*

ఖ ట్ఫ డ్జహి। [14]ఛిన్ధీ భిన్ధీ హన్ధీ కట్। ఇతి వాచః క్రూరాణి। *{68} (27) [3]*

విగా ఇన్ద్ర విచర న్త్స్పాశయస్వ। స్వపన్త మిన్ద్ర పశుమన్త మిచ్ఛ। వజ్రేణా ఽము మ్బోధయ దుర్విదత్రమ్। స్వపతో ఽస్య ప్రహర భోజనేభ్యః। అగ్నే అగ్నినా సంవదస్వ। మృత్యో మృత్యునా సంవదస్వ। నమస్తే అస్తు భగవః। సకృ త్తే అగ్నే నమః। ద్వి స్తే నమః। త్రి స్తే నమః। చతు స్తే నమః। పఞ్చకృత్వ స్తే నమః। దశకృత్వ స్తే నమః। శతకృత్వ స్తే నమః। ఆసహస్రకృత్వ స్తే నమః। అపరిమితకృత్వ స్తే నమః। నమస్తే అస్తు మా మా హింసీః। *{69}* *(త్రి స్తే నమ, స్స్వప చ) (28) [17]*

[15]అసృఙ్ముఖో రుధిరేణా ఽవ్యక్తః। యమస్య దూత శ్శ్వపా ద్వి ధావసి। గృధ్ర స్సుపర్ణః కుణప న్ని షేవసే। యమస్య దూతః ప్రహితో భవస్య చోభయోః। *{70} (29) [4]*

య దేత ద్వృకసో భూత్వా। వాగ్దేవ్యభిరాయసి। ద్విషన్త మ్మే ఽభిరాయ। త మ్మృత్యో మృత్యవే నయ। స ఆర్త్యా ఽఽర్తి మార్చ్ఛతు। *{71} (30) [5]*

య దీషితో యది వా స్వకామీ। భయేడకో వదతి వాచ మేతామ్। తా మిన్ద్రాగ్నీ బ్రహ్మణా సంవిదానౌ। శివా మస్మభ్య ఙ్కృణుత ఙ్గృహేషు। *{72} (31) [4]*

దీర్ఘ ముఖి దుర్హణు। మా స్మ దక్షిణతో వదః। యది దక్షిణతో వదా ద్ద్విషన్త మ్మే ఽవ బాధాసై। *{73} (32) [3]*

ఇత్థా దులూక ఆపప్తత్। హిరణ్యా ఽక్షో అయో ముఖః। రక్షసా న్దూత ఆగతః। త మితో

[14] ఛిన్ధీ భిన్ధీ హన్ధీ। క డితి వాచః క్రూరాణి। - ఇతి ద్రావిడ పాఠః

[15] అసృఙ్ముఖో- సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు; అసృన్ముఖో- ఇతి పాఠ భేదః

నాశయా ఽగ్నే। {74} (33) [4]

య ద్దేత ద్ధ్రూఖతాన్యన్వావిశ్య। ధైవీ ఞ్వాచ వ్ద్వదసి। ద్విషతో న్నః పరా వద। తా న్మృత్యో మృత్యవే నయ। త ఆర్త్యా ఽఽర్తి మార్చ్ఛన్తు। అగ్నినా ఽగ్ని స్స వ్ద్వదతామ్। {75} (34) [6]

ప్రసార్య స్సక్థ్యౌ పతసి। స్సవ్య మక్షి నిపేపి చ। మేహ కస్యచనా ఽమమత్। {76} (35) [3]

అత్రిణా త్వా క్రిమే హన్మి। కణ్వేన జమదగ్నినా। విశ్వావసో ర్బ్రహ్మణా హతః। క్రిమీణాగ్ం రాజా। అప్యేషాగ్ స్థపతి ర్హతః। అథో మాతా ఽథో పితా। అథో స్థూరా అథో క్షుద్రాః। అథో కృష్ణా అథో శ్వేతాః। అథో ఆశాతికా హతాః। శ్వేతాభి స్సహ సర్వే హతాః। {77} (36) [10]

ఆహరావద్య। శృతస్య హవిషో యథా। త త్సత్యమ్। య దము య్యమస్య జమ్భయోః। ఆ దధామి తథా హి తత్। ఖ ణ్ఫ ణ్మ్రసి। {78} (37) [6]

బ్రహ్మణా త్వా శపామి। బ్రహ్మణ స్త్వా శపథేన శపామి। ఘోరేణ త్వా భృగూణా ఇచ్చక్షుషా ప్రేక్షే। రౌద్రేణ త్వా ఽఙ్గిరసా మ్మనసా ధ్యాయామి। అఘస్య త్వా ధారయా విధ్యామి। అధరో మ త్పద్యస్వా ఽసౌ। {79} (38) [6]

ఉత్తుద శిమిజావరి। తల్పేజే తల్ప ఉత్తుద। గిరీగ్ం రను ప్రవేశయ। మరీచీ రుప స న్నుద। యావ దితః పురస్తా దుదయాతి సూర్యః। తావ దితో ఽము న్నాశయ। యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి। య ఇచ్చ వయ న్ద్విష్మః। {80} (39) [8]

భూ ర్భువ స్సువో భూ ర్భువ స్సువో భూ ర్భువ స్సువః। భువో ఽద్ధాయి భువో ఽద్ధాయి భువో ఽద్ధాయి। నృమ్ణాయి నృమ్ణ న్నృమ్ణాయి నృమ్ణ న్నృమ్ణాయి నృమ్ణమ్। నిధాయ్యో ఽవాయి నిధాయ్యో ఽవాయి నిధాయ్యో ఽవాయి। [16]ఏ అస్మే అస్మే। సువర్న జ్యోతీః। {81} (40) [6]

[16] ఏ అస్మే। అస్మే సువర్న జ్యోతీః। - ఇతి ద్రావిడ పాఠః

పృథివీ సమిత్। తా మగ్ని స్సమిన్ధే। సా ఽగ్నిగం సమిన్ధే। తా మహగం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్ధాగ్ స్వాహా। అన్తరిక్షగం సమిత్। *{82}* తా వ్వాయు స్సమిన్ధే। సా వాయుగం సమిన్ధే। తా మహగం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్ధాగ్ స్వాహా। ద్యౌ స్సమిత్। తా మాదిత్య స్సమిన్ధే। *{83}* సా ఽఽదిత్యగం సమిన్ధే। తా మహగం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్ధాగ్ స్వాహా। ప్రాజాపత్యా మే సమి దసి సపత్న క్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మే ఽసి స్వాహా। అగ్నే వ్రతపతే వ్రత ఇచ్చరిష్యామి। *{84}* త చ్ఛకేయ న్త న్మే రాధ్యతామ్। వాయో వ్రతపత ఆదిత్య వ్రతపతే। వ్రతానా వ్వ్రతపతే వ్రత ఇచ్చరిష్యామి। త చ్ఛకేయ న్త న్మే రాధ్యతామ్। ద్యౌ స్సమిత్। తా మాదిత్య స్సమిన్ధే। సా ఽఽదిత్యగం సమిన్ధే। తా మహగం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। *{85}* వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్ధాగ్ స్వాహా। అన్తరిక్షగం సమిత్। తా వ్వాయు స్సమిన్ధే। సా వాయుగం సమిన్ధే। తా మహగం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। *{86}* ☞ యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్ధాగ్ స్వాహా। పృథివీ సమిత్। తా మగ్ని స్సమిన్ధే। సా ఽగ్నిగం సమిన్ధే। తా మహగం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। *{87}* ☞ అన్నాద్యేన సమిన్ధాగ్ స్వాహా। ప్రాజాపత్యా మే సమి దసి సపత్న క్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మే ఽసి స్వాహా। ఆదిత్య వ్రతపతే వ్రత మచారిషమ్। త దశక న్త న్మే రాధి। వాయో వ్రతపతే ఽగ్నే వ్రతపతే। వ్రతానా వ్వ్రతపతే వ్రత మచారిషమ్। త దశక న్త న్మే రాధి। *{88}* *(సమి, ధ్సమిన్ధే, వ్రత ఇచ్చరిష్యా,మ్యాయుషా తేజసా,*

వర్చసా శ్రియా, యశసా బ్రహ్మవర్చసేనా, ఽష్టౌ చ ***(41) [7-68]***

శ న్నో వాతః పవతా మ్మాతరిశ్వా శ న్న స్తపతు సూర్యః। అహాని శ మ్భవన్తు న శ్శగ్ం రాత్రిః ప్రతి ధీయతామ్। శ ముషా నో వ్యుచ్ఛతు శ మాదిత్య ఉ దేతు నః। శివా న శ్శన్తమా భవ సుమృడీకా సరస్వతి। మా తే వ్యోమ సన్దృశి। ఇడాయై వాస్త్వసి వాస్తుమ ద్వాస్తుమన్తో భూయాస్మ మా వాస్తో శ్ఛిథ్స్మ హ్యవాస్తు స్స భూయా ద్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠా ఽసి ప్రతిష్ఠావన్తో భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయా శ్ఛిథ్స్మ హ్యప్రతిష్ఠ స్స భూయా ద్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। ఆ వాత వాహి భేషజ వ్వి వాత వాహి యద్రపః। త్వగ్ం హి విశ్వ భేషజో దేవానా న్దూత ఈయసే। ద్వా విమౌ వాతౌ వాత ఆసిన్ధో రాపరావతః। ***(89)*** దక్ష మ్మే అన్య ఆవాతు పరా ఽన్యో వాతు యద్రపః। యదదో వాత తే గృహే ఽమృతస్య నిధిర్ హితః। తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజమ్। తతో నో మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజమ్। శమ్భూ ర్మయోభూ ర్నో హృదే ప్ర ణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్। ఇన్ద్రస్య గృహో ఽసి త న్త్వా ప్రపద్యే సగు స్సా ఽశ్వః। సహ య న్మే అస్తి తేన। భూః ప్ర పద్యే భువః ప్ర పద్యే సువః ప్ర పద్యే భూ ర్భువ స్సువః ప్ర పద్యే వాయు మ్ప్ర పద్యే ఽనార్తా న్దేవతా మ్ప్ర పద్యే ఽశ్మాన మాఖణ మ్ప్ర పద్యే ప్రజాపతే ర్బ్రహ్మకోశ మ్బ్రహ్మ ప్ర పద్య ఓ మ్ప్ర పద్యే। అన్తరిక్ష మ్మ ఉర్వన్తర మ్బృహ దగ్నయః పర్వతాశ్చ యయా వాత స్స్వస్త్యా స్వస్తి మా న్తయా స్వస్త్యా స్వస్తి మానసాని। ప్రాణాఽపానౌ మృత్యో ర్మా పాత మ్ప్రాణాఽపానౌ మా మా హాసిష్ట మ్మయి మేధా మ్మయి ప్రజా మ్మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు మయి మేధా మ్మయి ప్రజా మ్మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియ న్దధాతు మయి మేధా మ్మయి ప్రజా మ్మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। ***(90)*** ద్యుభి రక్తుభిః పరి పాత మస్మా నరిష్టేభి రశ్వినా సౌభగేభిః। త న్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తా

మదిత్తి స్సిన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః। కయా న శ్చిత్ర ఆభువ దూతీ సదా వృధ స్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా। క స్త్వా సత్యో మదానా మ్మగ్ంహిష్ఠో మత్స దన్ధసః। దృఢాచి దారుజే వసు। అభీ షు ణ స్సఖీనా మవితా జరితౄణామ్। శత మ్భవాస్యూతిభిః। వయ స్సుపర్ణా ఉప సేదు రిన్ద్ర మ్ప్రియ మేధా ఋషయో నాధమానాః। అప ధ్వాన్త మూర్ణుహి పూర్ధి చక్షు ర్ముముగ్ధ్యస్మా న్నిధయేవ బద్ధాన్। {91} శ న్నో దేవీ రభిష్టయ ఆపో భవన్తు పీతయే। శ య్యో రభి స్రవన్తు నః। ఈశానా వార్యాణా క్షయన్తీ శ్చర్షణీనామ్। అపో యాచామి భేషజమ్। సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్తు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। ఆపో హి ష్ఠా మయోభువ స్తా న ఊర్జే దధాతన। మహే రణాయ చక్షసే। యో వ శ్శివతమో రస స్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీ రివ మాతరః। తస్మా అర ఙ్గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। {92} ఆపో జనయథా చ నః। పృథివీ శాన్తా సా ఽగ్నినా శాన్తా సా మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు। అన్తరిక్షగ్ం శాన్త న్త ద్వాయునా శాన్త న్త న్మే శాన్తగ్ం శుచగ్ం శమయతు। ద్యౌ శ్శాన్తా సా ఽఽదిత్యేన శాన్తా సా మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు। పృథివీ శాన్తి రన్తరిక్షగ్ం శాన్తి ర్ద్యౌ శ్శాన్తి ర్దిశ శ్శాన్తి రవాన్తర దిశా శ్శాన్తి రగ్ని శ్శాన్తి ర్వాయు శ్శాన్తి రాదిత్య శ్శాన్తి శ్చన్ద్రమా శ్శాన్తి ర్నక్షత్రాణి శాన్తి రాప శ్శాన్తి రోషధయ శ్శాన్తి ర్వనస్పతయ శ్శాన్తి ర్గౌ శ్శాన్తి రజా శాన్తి రశ్వ శ్శాన్తిః పురుష శ్శాన్తి ర్బ్రహ్మ శాన్తి ర్బ్రాహ్మణ శ్శాన్తి శ్శాన్తి రేవ శాన్తి శ్శాన్తి ర్మే అస్తు శాన్తిః। తయా ఽహగ్ం శాన్త్యా సర్వ శాన్త్యా మహ్య న్ద్విపదే చతుష్పదే చ శాన్తి ఙ్కరోమి శాన్తి ర్మే అస్తు శాన్తిః। ఏహ శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్య న్ధర్మ శ్చైతాని మో త్తిష్ఠన్త మనూ త్తిష్ఠన్తు మా మాగ్ శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్య న్ధర్మ శ్చైతాని మా మా హాసిషుః। ఉ దాయుషా స్వాయుషో దోషధీనాగ్ం రసేనో

త్వర్జన్యస్య శుష్మిణో దస్థా మమృతాగ్ం అను। త చ్చక్షు ర్దేవ హిత మ్పురస్తా చ్ఛుక్ర ముచ్చరత్। పశ్యేమ శరద శ్శత ఞ్జీవేమ శరద శ్శత న్నన్దామ శరద శ్శత మ్మోదామ శరద శ్శత మ్భవామ శరద శ్శతగ్ం శృణవామ శరద శ్శత మ్ప్రబ్రవామ శరద శ్శత మజీతా స్స్యామ శరద శ్శత ఞ్జ్యోక్చ సూర్య న్దృశే। య ఉదగా న్మహతో ఽర్ణవా ద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యా థ్స మా వృషభో లోహితాక్ష స్సూర్యో విపశ్చి న్మనసా పునాతు। బ్రహ్మణ శ్చోతన్యసి బ్రహ్మణ ఆణీ స్థో బ్రహ్మణ ఆవపన మసి ధారితేయ మ్పృథివీ బ్రహ్మణా మహీ ధారిత మేనేన మహ దన్తరిక్ష న్దివ న్దాధార పృథివీగ్ం సదేవా య్యద్ధ దహ శ్చైద త దహ న్ధారయాణి మా మ ద్వేదో ఽధి విస్రసత్। మేధా మనీషే మా ఽఽవిశతాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యా ఽవరుద్ధ్యై సర్వ మాయురయాణి సర్వ మాయురయాణి। ఆభి ర్గీర్భి ర్యదతో న ఊన మా ప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠ భాజో అధ తే స్యామ। బ్రహ్మ ప్రా ఽవాదిష్మ త న్నో మా హాసీత్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః। *{93} (ప్రావతో, దధాతు, బద్ధా, జ్యోన్యథ, దృశే, సప్త చ (42) [5-57]*

నమో వాచే యా చోదితా యా చా ఽనుదితా తస్యై వాచే నమో నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమ ఋషిభ్యో మన్త్ర కృద్భ్యో మన్త్ర పతిభ్యో మా మా మృషయో మన్త్ర కృతో మన్త్ర పతయః పరాదు ర్మా ఽహ మృషీ న్మన్త్ర కృతో మన్త్ర పతీ న్పరాదా, వైశ్వదేవీ వ్వాచ ముద్యాసగ్ం శివా మదస్తా ఞ్జుష్టా న్దేవేభ్య, శ్శర్మ మే ద్యౌ శ్శర్మ పృథివీ శర్మ విశ్వ మిద ఞ్జగత్। శర్మ చన్ద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మ బ్రహ్మ ప్రజాపతీ। భూత వ్వదిష్యే భువన వ్వదిష్యే తేజో వదిష్యే యశో వదిష్యే తపో వదిష్యే బ్రహ్మ వదిష్యే సత్య వ్వదిష్యే, తస్మా అహ మిద ముపస్తరణ ముపస్తృణ ఉపస్తరణ మ్మే ప్రజాయై పశూనా మ్భూయా దుపస్తరణ మహ

మ్ప్రజాయై పశూనా మ్భూయాస్త, మ్మాప్రాణా ఽపానౌ మృత్యో ర్మా పాత మ్మాప్రాణా ఽపానౌ మా మా హాసిష్ట, మ్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధు వదిష్యామి మధుమతీ న్దేవేభ్యో వాచ ముద్యాసగం శుశ్రూషేణ్యా మ్మనుష్యేభ్య స్త మ్మా దేవా అవన్తు శోభాయై పితరో ఽను మదన్తు। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః। *[4]*

(నమో, యుఞ్జతే, వృష్ణో అశ్వస్య, బ్రహ్మ న్ప్రవర్గ్యేణ, బ్రహ్మ న్ప్రవరిష్యామో, దశ ప్రాచీ, రపశ్య జ్గోపా, న్దేవస్య, సముద్రా,ద్యేషే పీపిహి, ఘర్మ యా తే, మహీనా ఇ్చత్వా,ర్యస్మాన్, యా పురస్తా త్సప్త సప్త, ప్రాణాయ త్రీణి, పూష్ణే చత్వా,ర్యదస్యైకాదశ, యాస్తే సప్తా, ఽగ్ని ర్ధ్రువ స్సేదైకాన్న విగంశతి, ర్భూ ర్భూర్వ స్త్రిగంశ, ద్భూ ర్మయి షోడశ, యాస్తే ఘోరా నవ, స్నక్చా ఽష్టౌ, ధనిశ్చ ద్వే, ఉగ్రశ్చ త్రీణ్యహోరాత్రే పఞ్చ, ఖ త్రీణి, విగా స్సప్త దశా, ఽసృజ్మఖ శ్చత్వారి, య దేత ద్వృకసః పఞ్చ, యదీక్షిత శ్చత్వారి, దీర్ఘ ముఖి త్రీణి,త్ఖా చ్చత్వారి, యదేత ద్భూతాని ష, ట్ప్రసార్య త్రీణ్యత్రిణా దశా, ఽఽహరావద్య, బ్రహ్మణా షట్థ, డుత్తుదా ఽష్టౌ, భూ ష, ట్పృథివ్యష్ట షష్టి, శ్శన్న స్సప్త పఞ్చాశ, ద్ద్వి చత్వారిగంశత్) (42)

(నమో వాచే, బ్రహ్మ న్ప్రవర్గ్యేణ, మయి రు, గన్తరిక్షేణ, ఘర్మ యా తే దివి శుగస్కా న్ద్యౌః పృథివీ ముప నో మిత్రా వరుణా, య దేత, ద్వృకసో భూ, ర్భువ స్సువ ర్ద్యుభి, స్త్రిణవతిః {93} [93-840]

{భట్ట భాస్కర భాష్యానుసారము 93 పదులు}

(నమో వాచే, బ్రహ్మ న్ప్రవర్గ్యేణ, మయి రు, గన్తరిక్షేణ, పితా నో ఽసి, మహీనా, ముప నో, య దేత, ద్భూ, ర్ద్యుభి, శ్చతు ర్నవతిః {94} [94-840] (10 వ అనువాకమును 5 పదులకు బదులు 6 పదులుగా భావించిన మొత్తము 93 పదులకు బదులు 94 పదులగుటవే)

|| హరిః ఓం(3) ||

ఓం నమః పరమాత్మనే

॥ శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ॥

[1]శ న్న స్త న్నో మా హాసీత్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ [2]

దేవా వై సత్ర మాసత। ఋద్ధి పరిమిత య్యశస్కామాః। తే ఽబ్రువన్న్। య న్నః ప్రథమ య్యశ ఋచ్ఛాత్। సర్వేషా న్న స్త త్సహాస దితి। తేషా ఙ్కురుక్షేత్ర వ్వేది రాసీత్। తస్యై ఖాణ్డవో దక్షిణాఽర్ధ ఆసీత్। తూర్ఘ్న ముత్తరాఽర్ధః। పరీణ జ్జఘనాఽర్ధః। మరవ ఉత్కరః। (1) తేషా మ్మఖ వ్వైష్ణవ య్యశ ఆర్ఛత్। త న్న్యకామయత। తేనా ఽపా ఽక్రామత్। త న్దేవా అన్వాయన్న్। యశో ఽవరురుత్సమానాః। తస్యా ఽన్వాగతస్య। సవ్యా ద్ధను రజాయత। దక్షిణా దిషవః। తస్మా దిషుధన్వ మ్పుణ్య జన్మ। యజ్ఞ జన్మా హి। (2) త మేకగ్ం సన్తమ్। బహవో నా ఽభ్యధృష్ణువన్న్। తస్మా దేక మిషు ధన్వినమ్। బహవో ఽనిషుధన్వా నా ఽభి ధృష్ణువన్తి। సో ఽస్మయత। ఏక మ్మా సన్త మ్బహవో నా ఽభ్యధర్షిషు రితి। తస్య సిష్మియాణస్య తేజో ఽపా ఽక్రామత్। త ద్దేవా ఓషధీషు న్యమృజుః। తే శ్యామాకా అభవన్న్। స్మయాకా వై నామైతే। (3) త త్స్మయాకానాగ్ స్మయాకత్వమ్। తస్మా ద్దీక్షితేనా ఽపిగృహ్య స్మేతవ్యమ్। తేజసో ధృత్యై। స ధనుః ప్రతిష్కభ్యా ఽతిష్ఠత్। తా ఉపదీకా అబ్రువ న్వర వ్వృణామహై। అథ వ ఇమగ్ం రన్ధయామ। యత్ర క్వ చ ఖనామ। త దపో ఽభి తృణదా మేతి। తస్మా దుపదీకా యత్ర క్వ చ ఖనన్తి। త దపో ఽభి తృన్దన్తి। (4) వారే వృతగ్గ్ హ్యాసామ్। తస్య జ్యా మప్యాదన్న్। తస్య ధను ర్విప్రవమాణగ్ం శిర ఉదవర్తయత్। త ద్ద్యావాపృథివీ అను ప్రా ఽవర్తత। య త్ప్రా ఽవర్తత। త త్ప్రవర్గ్యస్య ప్రవర్గ్యత్వమ్।

[1] చతుర్థ ప్రపాఠకస్యా ఽన్తిమో ఽనువాకః ఏత త్ప్రపాఠకస్య శాన్తి రితి బోధ్యమ్। అత్ర చా ఽనతి విస్తరాయ తదాద్యన్తౌ (శ న్నః - త న్నో మా హాసీత్।) లిఖితౌ। (సాయణ భాష్యము)

య ద్ద్రా(4) ఇత్యపతత్। త ద్ఘర్మస్య ఘర్మత్వమ్। మహతో వీర్య మపప్త దితి। త న్మహా వీరస్య మహా వీరత్వమ్। {5} య దస్యా స్సమభరన్న్। త థ్సమ్రాజ్ఞ స్సమ్రాట్త్వమ్। తగ్ స్తృత న్దేవతా స్త్రేధా వ్యగృహ్ణత। అగ్నిః ప్రాత స్సవనమ్। ఇన్ద్రో మాధ్యన్దినగ్ం సవనమ్। విశ్వే దేవా స్తృతీయ సవనమ్। తేనా ఽపశీర్ష్ణా యజ్ఞేన యజమానాః। నా ఽఽశిషో ఽవా ఽరున్ధత। న సువర్గ లోక మభ్యజయన్న్। తే దేవా అశ్వినా వబ్రువన్న్। {6} భిషజౌ వై స్థః। ఇద య్యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి ధత్త మితి। తా వబ్రూతా వ్వర వృణావహై। గ్రహ ఏవ నా వత్రా ఽపి గృహ్యతా మితి। తాభ్యా మేత మాశ్విన మగృహ్ణన్న్। తా వేత ద్యజ్ఞస్య శిరః ప్రత్యధత్తామ్। య త్ప్రవర్గ్యః। తేన సశీర్ష్ణా యజ్ఞేన యజమానాః। అవా ఽఽశిషో ఽరున్ధత। అభి సువర్గ లోక మజయన్న్। య త్ప్రవర్గ్య మ్ప్ర వృణక్తి। యజ్ఞస్యైవ త చ్ఛిరః ప్రతి దధాతి। తేన సశీర్ష్ణా యజ్ఞేన యజమానః। అవా ఽఽశిషో రున్ధే। అభి సువర్గ లోక ఞ్జయతి। తస్మా దేష ఆశ్వినప్రవయా ఇవ। య త్ప్రవర్గ్యః। {7} *(ఉత్కరో, హ్యేతే, తృన్దన్తి, మహా వీరత్వ, మబ్రువ, న్నజయ, న్త్సప్త చ)* *(1) [7-77]*

సావిత్ర ఞ్జుహోతి ప్రసూత్యై। చతుర్గృహీతేన జుహోతి। చతుష్పాదః పశవః। పశూ నేవా ఽవ రున్ధే। చతస్రో దిశః। దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి। ఛన్దాగ్ంసి దేవేభ్యో ఽపా ఽక్రామన్న్। న వో ఽభాగాని హవ్య వ్వక్ష్యామ ఇతి। తేభ్య ఏత చ్చతుర్గృహీత మధారయన్న్। పురో ఽనువాక్యాయై యాజ్యాయై। {8} దేవతాయై వషట్కారాయ। య చ్చతుర్గృహీత ఞ్జుహోతి। ఛన్దాగ్స్యేవ త త్ప్రీణాతి। తాన్యస్య ప్రీతాని దేవేభ్యో హవ్య వ్వహన్తి। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। హోతవ్య న్దీక్షితస్య గృహా(3)ఇ న హోతవ్యా(3) మితి। హవి ర్వై దీక్షితః। య జ్జుహుయాత్। హవిష్కృత య్యజమాన మగ్నౌ ప్ర దధ్యాత్। య న్న జుహుయాత్। {9} యజ్ఞపరు రన్త రియాత్। యజు రేవ వదేత్। న హవిష్కృత య్యజమాన

మగ్నౌ ప్ర దధాతి। న యజ్ఞపరు రన్త రేతి। గాయత్రీ ఛన్దాగ్ స్యత్యమన్యత। తస్యై వషట్కారో ఽభ్యయ్య శిరో ఽచ్ఛినత్। తస్యై ద్వేధా రసః పరా ఽపతత్। పృథివీ మర్ధః ప్రా ఽవిశత్। పశూ నర్ధః। యః పృథివీ మ్ప్రా ఽవిశత్ {10} స ఖదిరో ఽభవత్। యః పశూన్। సో ఽజామ్। య త్ఖాదిర్యభ్రి ర్భవతి। ఛన్దసా మేవ రసేన యజ్ఞస్య శిర స్స మ్భరతి। య దౌదుమ్బరీ। ఊర్గ్వా ఉదుమ్బరః। ఊర్జైవ యజ్ఞస్య శిర స్స మ్భరతి। య ద్వైణవీ। తేజో వై వేణుః। {11} తేజసైవ యజ్ఞస్య శిర స్స మ్భరతి। య ద్వైకఙ్కతీ। భా ఏవా ఽవ రున్ధే। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యభ్రి మా దత్తే ప్రసూత్యై। అశ్వినో ర్బాహుభ్యా మిత్యాహ। అశ్వినౌ హి దేవానా మధ్వర్యూ ఆస్తామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యా మిత్యాహ యత్యై। వజ్ర ఇవ వా ఏషా। య దభ్రిః। అభ్రి రసి నారి రసీత్యాహ శాన్త్యై। {12} అధ్వరకృ ద్దేవేభ్య ఇత్యాహ। యజ్ఞో వా అధ్వరః। యజ్ఞకృ ద్దేవేభ్య ఇతి వావైత దాహ। ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణ స్పత ఇత్యాహ। బ్రహ్మణైవ యజ్ఞస్య శిరో ఽచ్ఛైతి। ప్రైతు బ్రహ్మణ స్పతి రిత్యాహ। ప్రేత్యైవ యజ్ఞస్య శిరో ఽచ్ఛైతి। ప్ర దేవ్యేతు సూనృతేత్యాహ। యజ్ఞో వై సూనృతా। అచ్ఛా వీర న్నర్య మ్పఙ్క్తిరాధస మిత్యాహ। {13} పాఙ్క్తో హి యజ్ఞః। దేవా యజ్ఞ న్నయన్తు న ఇత్యాహ। దేవా నేవ యజ్ఞనియః కురుతే। దేవీ ద్యావాపృథివీ అను మే మగ్ంసాథా మిత్యాహ। ఆభ్యా మేవా ఽనుమతో యజ్ఞస్య శిర స్స మ్భరతి। ఋధ్యాస మద్య మఖస్య శిర ఇత్యాహ। యజ్ఞో వై మఖః। ఋధ్యాస మద్య యజ్ఞస్య శిర ఇతి వావైత దాహ। మఖాయ త్వా మఖస్య త్వా శీర్ష్ణ ఇత్యాహ। నిర్దిశ్యైవైన ద్ధరతి। {14} త్రిర్ హరతి। త్రయ ఇమే లోకాః। ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో యజ్ఞస్య శిర స్స మ్భరతి। తూష్ణీ ఞ్చతుర్థగ్ం హరతి। అపరిమితా దేవ యజ్ఞస్య శిర స్స మ్భరతి। మృత్ఖనా దగ్రే హరతి। తస్మా న్మృత్ఖనః కరుణ్యతమః। ఇయత్యగ్ర ఆసీ రిత్యాహ। అస్యా మేవా ఽఛమ్బట్కార య్యజ్ఞస్య శిర స్స మ్భరతి। ఊర్జ

హ్వా ఏతగ్ం రస మ్పృథివ్యా ఉపదీకా ఉ ద్దిహన్తి। {15} య ద్వల్మీకమ్। య ద్వల్మీక వపా సమ్భారో భవతి। ఊర్జ మేవ రస మ్పృథివ్యా అవ రున్ధే। అథో శ్రోత్ర మేవ। శ్రోత్రగ్గ్ హ్యేత త్పృథివ్యాః। య ద్వల్మీకః। అబధిరో భవతి। య ఏవ వేద। ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్ర ము దయచ్ఛత్। స యత్ర యత్ర పరాక్రమత। {16} త న్నా ఽధ్రియత। స పూతీకస్తమ్బే పరాక్రమత। సో ఽధ్రియత। సో ఽబ్రవీత్। ఊతి ర్వై మే ధా ఇతి। త దూతీకానా మూతీకత్వమ్। య దూతీకా భవన్తి। యజ్ఞాయైవోతి న్దధతి। అగ్నిజా అసి ప్రజాపతే రేత ఇత్యాహ। య ఏవ రసః పశూ న్ప్రా ఽవిశత్। {17} ☞ త మేవా ఽవ రున్ధే। పఞ్చైతే సమ్భారా భవన్తి। పాఙ్క్తో యజ్ఞః। యావా నేవ యజ్ఞః। తస్య శిర స్స మ్భరతి। య ద్గ్రామ్యాణా మ్పశూనా ఞ్చర్మణా స మ్భరేత్। గ్రామ్యా న్పశూ ఞ్ఛుచా ఽర్పయేత్। కృష్ణాఽజినేన స మ్భరతి। ఆరణ్యా నేవ పశూ ఞ్ఛుచా ఽర్పయతి। తస్మా త్సమావ త్పశూనా మ్ప్రజాయమానానామ్। {18} ఆరణ్యాః పశవః కనీయాగ్ంసః। శుచా హ్యృతాః। లోమత స్స మ్భరతి। అతో హ్యస్య మేధ్యమ్। పరిగృహ్యా ఽఽయన్తి। రక్షసా మపహత్యై। బహవో హరన్తి। అపచితి మేవా ఽస్మి న్దధతి। ఉద్ధతే సికతోపోప్తే పరిశ్రితే ని దధతి శాన్త్యై। మదన్తీభి రుప సృజతి। {19} ☞ తేజ ఏవా ఽస్మి న్దధాతి। మధు త్వా మధులా కరోత్విత్యాహ। బ్రహ్మణైవా ఽస్మి న్తేజో దధాతి। య ద్గ్రామ్యాణా మ్పాత్రాణా ఙ్కపాలై స్సగ్ం సృజేత్। గ్రామ్యాణి పాత్రాణి శుచా ఽర్పయేత్। అర్మకపాలై స్సగ్ం సృజతి। ఏతాని వా అనుపజీవనీయాని। తాన్యేవ శుచా ఽర్పయతి। శర్కరాభి స్సగ్ం సృజతి ధృత్యై। అథో శన్త్వాయ। అజలోమై స్సగ్ం సృజతి। ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూః। య దజా। ప్రియయైవైన న్తనువా సగ్ం సృజతి। అథో తేజసా। కృష్ణాఽజినస్య లోమభి స్సగ్ం సృజతి। యజ్ఞో వై కృష్ణాఽజినమ్। యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సగ్ం సృజతి। {20} (యాజ్యాయై, న

జుహుయయా, దవిశ, ద్వేణు, శ్యాన్త్యై, ప్రజ్యోరాధస మిత్యాహ, హరతి, దిహన్తి, పరాక్రమతా, ఽవిశ, త్ప్రిజాయమానానాగం, సృజతి, శన్త్వాయ్యా, ఽష్టౌ చ (2) [13-138]

పరిశ్రితే కరోతి। బ్రహ్మవర్చసస్య పరి గృహీత్యై। న కుర్వ న్నభి ప్రాణ్యాత్। య త్కుర్వ న్నభి ప్రాణ్యాత్। ప్రాణా ఇుచా ఽర్పయేత్। అపహాయ ప్రాణితి। ప్రాణానా జ్గోపీథాయ। న ప్రవర్గ్య ఇూచ ఽఽదిత్య ఇూచ ఽన్తరేయాత్। య దన్తరేయాత్। దుశ్చర్మా స్యాత్। *{21}* ☞తస్మా న్నా ఽన్తరాయ్యమ్। ఆత్మనో గోపీథాయ। వేణునా కరోతి। తేజో వై వేణుః। తేజః ప్రవర్గ్యః। తేజసైవ తేజ స్స మర్ధయతి। మఖస్య శిరో ఽసీత్యాహ। యజ్ఞో వై మఖః। తస్యైత చ్ఛిరః। య త్ప్రవర్గ్యః। *{22}* ☞తస్మా దేవ మాహ। యజ్ఞస్య పదే స్థ ఇత్యాహ। యజ్ఞస్య హ్యేతే పదే। అథో ప్రతిష్ఠిత్యై। గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా కరోమీత్యాహ। ఛన్దోభి రేవైన జ్కరోతి। త్ర్యుద్ధి జ్కరోతి। త్రయ ఇమే లోకాః। ఏషా ల్లోకానా మాప్త్యై। ఛన్దోభిః కరోతి। *{23}* వీర్య వై ఛన్దాగంసి। వీర్యేణైవైన జ్కరోతి। యజుషా బిల జ్కరోతి వ్యావృత్త్యై। ఇయన్త జ్కరోతి। ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సమ్మితమ్। ఇయన్త జ్కరోతి। యజ్ఞపరుషా సమ్మితమ్। ఇయన్త జ్కరోతి। ఏతావ ద్వై పురుషే వీర్యమ్। వీర్య సమ్మితమ్। *{24}* ☞అపరిమిత జ్కరోతి। అపరిమితస్యా ఽవరుద్ధ్యై। పరిగ్రీవ జ్కరోతి ధృత్యై। సూర్యస్య హరసా శ్రాయేత్యాహ। యథాయజు రేవైతత్। అశ్వశకేన ధూపయతి। ప్రాజాపత్యో వా అశ్వ స్సయోనిత్వాయ। వృష్ణో అశ్వస్య నిష్పదసీత్యాహ। అసౌ వా ఆదిత్యో వృషా ఽశ్వః। తస్య ఛన్దాగంసి నిష్పత్। *{25}* ☞ఛన్దోభి రేవైన న్ధూపయతి। అర్చిషే త్వా శోచిషే త్వేత్యాహ। తేజ ఏవా ఽస్మి న్దధాతి। వారుణో ఽభీద్ధః। మైత్రియోపైతి శాన్త్యై। సిద్ధ్యై త్వేత్యాహ। యథాయజు రేవైతత్। దేవ స్త్వా సవితో ద్వపత్విత్యాహ। సవితృప్రసూత ఏవైన మ్బ్రహ్మణా దేవతాభి రు ద్వపతి। అపద్యమానః పృథివ్యా మాశా దిశ ఆ పృణేత్యాహ।

{26} తస్మా దగ్ని స్సర్వా దిశో ఽను వి భాతి। ఉత్తిష్ఠ బృహ న్భవోర్ధ్వ స్తిష్ఠ ధ్రువ స్త్వ
మిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై। ఈశ్వరో వా ఏషో ఽన్ధో భవితోః। యః ప్రవర్గ్య మన్వీక్షతే। సూర్యస్య
త్వా చక్షుషా ఽన్వీక్ష ఇత్యాహ। చక్షుషో గోపీథాయ। ఋజవే త్వా సాధవే త్వా సుక్షిత్యై
త్వా భూత్యై త్వేత్యాహ। ఇయ వ్వా ఋజుః। అన్తరిక్షగ్ం సాధు। అసౌ సుక్షితిః। *{27}* దిశో
భూతిః। ఇమా నేవా ఽస్మై లోకా న్కల్పయతి। అథో ప్రతిష్ఠిత్యై। ఇద మహ మము
మాముష్యాయణ వ్విశా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేన పర్యూహామీత్యాహ। విశైవైన మ్పశుభి
ర్బ్రహ్మవర్చసేన పర్యూహతి। విశేతి రాజన్యస్య బ్రూయాత్। విశైవైన మ్పర్యూహతి।
పశుభి రితి వైశ్యస్య। పశుభి రేవైన మ్పర్యూహతి। అసుర్య మ్పాత్ర మనాచ్ఛృణ్ణమ్। *{28}* ఆ
చ్ఛృణత్తి। దేవత్రా ఽకః। అజక్షీరేణాఽఽ చ్ఛృణత్తి। పరమ వ్వా ఏత త్పయః। య
దజక్షీరమ్। పరమేణైవైన మ్పయసాఽఽ చ్ఛృణత్తి। యజుషా వ్యావృత్త్యై। ఛన్దోభి రా
చ్ఛృణత్తి। ఛన్దోభి ర్వా ఏష క్రియతే। ఛన్దోభి రేవ ఛన్దాగ్స్యా చ్ఛృణత్తి। ఛృన్ధి వాచ
మిత్యాహ। వాచ మేవా ఽవ రున్ధే। ఛృన్ధ్యూర్జ మిత్యాహ। ఊర్జ మేవా ఽవ రున్ధే। ఛృన్ధి
హవి రిత్యాహ। హవి రేవా ఽకః। దేవ పురశ్చర సఘ్యాస న్త్వేత్యాహ। యథాయజు
రేవైతత్। *{29} (స్యా, ద్య త్ప్రవర్గ్య, శ్ఛన్దోభిః కరోతి, వీర్య సమ్మితా, శ్ఛన్దాగ్ంసి నిష్ప,
త్పృణేత్యాహ, సుక్షితి, రనాచ్ఛృణ్ణ, శ్ఛన్దాగ్స్యా చ్ఛృణ,త్త్వష్టా చ (3) [9-98]*

బ్రహ్మ న్ప్రచరిష్యామో హోత ర్ఘర్మ మభిష్టుహీత్యాహ। ఏష వా ఏతర్హి బృహస్పతిః।
య ద్బ్రహ్మ। తస్మా ఏవ ప్రతిప్రోచ్య ప్ర చరతి। ఆత్మనో ఽనార్త్యై। యమాయ త్వా
మఖాయ త్వేత్యాహ। ఏతా వా ఏతస్య దేవతాః। తాభి రేవైనగ్ం స మర్ధయతి। మదన్తీభిః
ప్రోక్షతి। తేజ ఏవా ఽస్మి న్దధాతి। *{30}* ☞ అభిపూర్వ మ్ప్రోక్షతి। అభిపూర్వ మేవా ఽస్మి
న్తేజో దధాతి। త్రిః ప్రోక్షతి। త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః। అథో మేధ్యత్వాయ। హోతా ఽన్వాహ।

రక్షసా మపహత్యై। అనవానమ్। ప్రాణానాగ్ం సన్తత్యై। త్రిష్టుభ స్సతీ ర్గాయత్రీ రివా ఽన్వాహ। {31} గాయత్రో హి ప్రాణః। ప్రాణ మేవ యజమానే దధాతి। సన్తత మన్వాహ। ప్రాణానా మన్నాద్యస్య సన్తత్యై। అథో రక్షసా మపహత్యై। య త్పరిమితా అను బ్రూయాత్। పరిమిత మవ రున్ధీత। అపరిమితా అన్వాహ। అపరిమితస్యా ఽవరుద్ధ్యై। శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య। {32} య త్ప్రవర్గ్యః। ఊర్జ్ముఞ్జాః। య న్మౌఞ్జో వేదో భవతి। ఊర్జైవ యజ్ఞస్య శిర స్స మర్ధయతి। ప్రాణాహుతీ ర్జుహోతి। ప్రాణా నేవ యజమానే దధాతి। సప్త జుహోతి। సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః। ప్రాణా నేవా ఽస్మి న్దధాతి। దేవ స్త్వా సవితా మధ్వా ఽనక్త్విత్యాహ। {33} తేజసైవైన మనక్తి। పృథివీ న్తపస స్త్రాయస్వేతి హిరణ్య ముపాస్యతి। అస్యా అనతిదాహాయ। శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య। య త్ప్రవర్గ్యః। అగ్ని స్సర్వా దేవతాః। ప్రలవా నాదీప్యోపాస్యతి। దేవతాస్వేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి దధాతి। అప్రతిశీర్ణా ఽగ్ర మ్భవతి। ఏత ద్బర్హి ర్హ్యేషః। {34} అర్చి రసి శోచి రసీత్యాహ। తేజ ఏవా ఽస్మి న్బ్రహ్మవర్చస న్దధాతి। సగ్ం సీదస్వ మహాగ్ం అసీత్యాహ। మహాన్ హ్యేషః। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। ఏతే వావ త ఋత్విజః। యే దర్శపూర్ణమాసయోః। అథ కథా హోతా యజమానాయా ఽఽశిషో నా ఽఽశాస్త ఇతి। పురస్తా దాశీః ఖలు వా అన్యో యజ్ఞః। ఉపరిష్టా దాశీ రన్యః। {35} అనాధృష్యా పురస్తా దితి య దేతాని యజూగ్ష్యాహ। శీర్షత ఏవ యజ్ఞస్య యజమాన ఆశిషో ఽవ రున్ధే। ఆయుః పురస్తా దాహ। ప్రజా న్దక్షిణతః। ప్రాణ మ్పశ్చాత్। శ్రోత్ర ముత్తరతః। విధృతి ముపరిష్టాత్। ప్రాణా నేవా ఽస్మై సమీచో దధాతి। ఈశ్వరో వా ఏష దిశో ఽనూన్మదితోః। య న్దిశో ఽను వ్యాస్థాపయన్తి। {36} మనో రశ్వా ఽసి భూరిపుత్రేతీమా మభి మృశతి। ఇయ వ్వై మనో రశ్వా భూరిపుత్రా। అస్యా మేవ ప్రతి తిష్ఠత్యనున్మాదాయ। సూపసదా మే భూయా మా మా హిగ్ంసీ

రిత్యాహా ఽహిగ్ంసాయై। చిత స్థ పరిచిత ఇత్యాహ। అపచితి మేవా ఽస్మి న్దధాతి। శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య। య త్ప్రవర్గ్యః। అసౌ ఖలు వా ఆదిత్యః ప్రవర్గ్యః। తస్య మరుతో రశ్మయః। {37} స్వాహా మరుద్భిః పరిశ్రయస్వేత్యాహ। అము మేవా ఽఽదిత్యగ్ం రశ్మిభిః పర్యూహతి। తస్మా దసా వాదిత్యో ఽముష్మి ల్లోకే రశ్మిభిః పర్యూఢః। తస్మా ద్రాజా విశా పర్యూఢః। తస్మా ద్గ్రామణీ స్సజాతైః పర్యూఢః। అగ్నే స్సృష్టస్య యతః। వికఙ్కత మ్భా ఆర్చ్ఛత్। య ద్వైకఙ్కతాః పరిధయో భవన్తి। భా ఏవా ఽవ రున్ధే। ద్వాదశ భవన్తి। {38} ద్వాదశ మాసా స్సవ్థ్సరః। సవ్థ్సర మేవా ఽవ రున్ధే। అస్తి త్రయోదశో మాస ఇత్యాహుః। య త్త్రయోదశః పరిధి ర్భవతి। తేనైవ త్రయోదశ మ్మాస మవ రున్ధే। అన్తరిక్షస్యా ఽన్తర్ధి రసీత్యాహ వ్యావృత్త్యై। దివ న్తపస స్త్రాయస్వేత్యుపరిష్టా ద్ధిరణ్య మధి ని దధాతి। అముష్యా అనతిదాహాయ। అథో ఆభ్యా మేవైన ముభయతః పరి గృహ్ణాతి। అర్హ న్బిభర్షి సాయకాని ధన్వేత్యాహ। {39} స్తౌత్యేవైన మేతత్। గాయత్ర మసి త్రైష్టుభ మసి జాగత మసీతి ధవిత్రాణ్యా దత్తే। ఛన్దోభి రేవైనాన్యా దత్తే। మధు మధ్వితి ధూనోతి। ప్రాణో వై మధు। ప్రాణ మేవ యజమానే దధాతి। త్రిః పరి యన్తి। త్రివృద్ధి ప్రాణః। త్రిః పరి యన్తి। త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః। {40} అథో రక్షసా మపహత్యై। త్రిః పునః పరి యన్తి। ష ట్థ్స మ్పద్యన్తే। ష డ్వా ఋతవః। ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి। యో వై ఘర్మస్య ప్రియా న్తనువ మాక్రామతి। దుశ్చర్మా వై స భవతి। ఏష హ వా అస్య ప్రియా న్తనువ మాక్రామతి। య స్త్రిః పరీత్య చతుర్థ మ్పర్యేతి। ఏతాగ్ం హ వా అస్యోగ్రదేవో రాజని రా చక్రామ। {41} తతో వై స దుశ్చర్మా ఽభవత్। తస్మా త్త్రిః పరీత్య న చతుర్థ మ్పరీయాత్। ఆత్మనో గోపీథాయ। ప్రాణా వై ధవిత్రాణి। అవ్యతిషఙ్గ న్ధూనవన్తి। ప్రాణానా మవ్యతిషఙ్గాయ క్లృప్త్యై। వినిషద్య ధూనవన్తి। దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి। ఊర్ధ్వ న్ధూనవన్తి। సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై। సర్వతో

ధూన్వన్తి। తస్మా ద్దయగ్ం సర్వతః పవతే। {42} (దధాతీ,వా ఽన్వాహ, యజ్ఞస్య, ఽఽహైష, ఉపరిష్టా దాశీ రన్యో, వ్యాస్థాపయన్తి, రశ్మయో, భవన్తి, ధన్వేత్యాహ, యజ్ఞ, శ్చక్రామ, సమష్ట్యై, ద్వే చ (4) [13-132]

అగ్ని ష్ట్వా వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతు గాయత్రేణ ఛన్దసేత్యాహ। అగ్ని రేవైన ద్వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతి గాయత్రేణ ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయేత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। ఇన్ద్ర స్త్వా రుద్రై ర్దక్షిణతో రోచయతు త్రైష్టుభేన ఛన్దసేత్యాహ। ఇన్ద్ర ఏవైనగ్ం రుద్రై ర్దక్షిణతో రోచయతి త్రైష్టుభేన ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయేత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। వరుణ స్త్వా ఽఽదిత్యైః పశ్చా ద్రోచయతు జాగతేన ఛన్దసేత్యాహ। వరుణ ఏవైన మాదిత్యైః పశ్చా ద్రోచయతి జాగతేన ఛన్దసా। {43} స మా రుచితో రోచయేత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। ద్యుతాన స్త్వా మారుతో మరుద్భి రుత్తరతో రోచయత్వానుష్టుభేన ఛన్దసేత్యాహ। ద్యుతాన ఏవైన మ్మారుతో మరుద్భి రుత్తరతో రోచయత్యానుష్టుభేన ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయేత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। బృహస్పతి స్త్వా విశ్వై ర్దేవై రుపరిష్టా ద్రోచయతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసేత్యాహ। బృహస్పతి రేవైన ద్విశ్వై ర్దేవై రుపరిష్టా ద్రోచయతి పాఙ్క్తేన ఛన్దసా। స మా రుచితో రోచయేత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। {44} రోచిత స్త్వ న్దేవ ఘర్మ దేవేష్వసీత్యాహ। రోచితో హ్యేష దేవేషు। రోచిషీయా ఽహ మ్మనుష్యేష్విత్యాహ। రోచత ఏవైష మనుష్యేషు। సమ్రా డ్ఘర్మ రుచిత స్త్వ న్దేవేష్వాయుష్మాగ్ స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యసీత్యాహ। రుచితో హ్యేష దేవేష్వాయుష్మాగ్ స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ। రుచితో ఽహ మ్మనుష్యేష్వాయుష్మాగ్ స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భూయాస మిత్యాహ। రుచిత ఏవైష మనుష్యేష్వాయుష్మాగ్ స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి। రు గసి రుచ మ్మయి ధేహి మయి రు గిత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా

శాస్తే। త య్యు దేతై ర్యజుర్భి రరోచయిత్వా। రుచితో ఘర్మ ఇతి ప్రబ్రూయాత్। అరోచుకో ఽధ్వర్యు స్స్యాత్। అరోచుకో యజమానః। అథ య దేన మేతై ర్యజుర్భి రోచయిత్వా। రుచితో ఘర్మ ఇతి ప్రా ఽఽహ। రోచుకో ఽధ్వర్యు ర్భవతి। రోచుకో యజమానః। *{45}*
(పశ్చా ద్రోచయతి జాగతేన ఛన్దసా, (పాఙ్క్తేన ఛన్దసా) స మా రుచితో రోచయేత్యాహా ఽఽశిష మేవైతా మా శాస్తే, శాస్తే, ఽష్టౌ చ) (5) [3-38]

శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య। య త్ప్రవర్గ్యః। గ్రీవా ఉపసదః। పురస్తా దుపసదా మ్ప్రవర్గ్య మ్ప్ర వృణక్తి। గ్రీవాస్వేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి దధాతి। త్రిః ప్ర వృణక్తి। త్రయ ఇమే లోకాః। ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో యజ్ఞస్య శిరో ఽవ రున్ధే। ష ట్థ్స మ్పద్యన్తే। ష డ్వా ఋతవః। *{46}* ఋతుభ్య ఏవ యజ్ఞస్య శిరో ఽవ రున్ధే। ద్వాదశ కృత్వః ప్ర వృణక్తి। ద్వాదశ మాసా స్సంవథ్సరః। సంవథ్సరా దేవ యజ్ఞస్య శిరో ఽవ రున్ధే। చతుర్విగ్ంశతి స్స మ్పద్యన్తే। చతుర్విగ్ంశతి రర్ధమాసాః। అర్ధమాసేభ్య ఏవ యజ్ఞస్య శిరో ఽవ రున్ధే। అథో ఖలు। సకృ దేవ ప్రవృజ్యః। ఏకగ్ం హి శిరః। *{47}* అగ్నిష్టోమే ప్ర వృణక్తి। ఏతావాన్ వై యజ్ఞః। యావా నగ్నిష్టోమః। యావా నేవ యజ్ఞః। తస్య శిరః ప్రతి దధాతి। నోక్థ్యే ప్ర వృఞ్జ్యాత్। ప్రజా వై పశవ ఉక్థాని। య దుక్థ్యే ప్ర వృఞ్జ్యాత్। ప్రజా మ్పశూ నస్య ని ర్దహేత్। విశ్వజితి సర్వ పృష్ఠే ప్ర వృణక్తి। *{48}* పృష్ఠాని వా అచ్యుత మ్చ్యావయన్తి। పృష్ఠై రేవా ఽస్మా అచ్యుత మ్చ్యావయిత్వా ఽవ రున్ధే। అపశ్య ఙ్గోపా మిత్యాహ। ప్రాణో వై గోపాః। ప్రాణ మేవ ప్రజాసు వి యాతయతి। అపశ్య ఙ్గోపా మిత్యాహ। అసౌ వా ఆదిత్యో గోపాః। స హీమాః ప్రజా గోపాయతి। త మేవ ప్రజానా ఙ్గోప్తార ఙ్కురుతే। అనిపద్యమాన మిత్యాహ। *{49}* న హ్యేష నిపద్యతే। ఆ చ పరా చ పథిభి శ్చరన్త మిత్యాహ। ఆ చ హ్యేష పరా చ పథిభి శ్చరతి। స సధ్రీచీ స్స విషూచీ ర్వసాన ఇత్యాహ। సధ్రీచీశ్చ హ్యేష విషూచీశ్చ వసానః

ప్రజా అభి విపశ్యతి। ఆ వరీవర్తి భువనేష్వన్త రిత్యాహ। ఆ హ్యేష వరీవర్తి భువనేష్వన్తః। అత్ర ప్రావీ ర్మధు మాధ్వీభ్యా మ్మధు మాధూచీభ్యా మిత్యాహ। వాసన్తికా వేవా ఽస్మా ఋతూ కల్పయతి। స మగ్ని రగ్నినా గతేత్యాహ। {50} ☞ గ్రైష్మా వేవా ఽస్మా ఋతూ కల్పయతి। స మగ్ని రగ్నినా గతేత్యాహ। అగ్ని ర్హ్యేవైషో ఽగ్నినా సఙ్గచ్ఛతే। స్వాహా స మగ్ని స్తపసా గతేత్యాహ। పూర్వ మేవోదితమ్। ఉత్తరేణా ఽభి గృణాతి। ధర్తా దివో వి భాసి రజసః పృథివ్యా ఇత్యాహ। వార్షికా వేవా ఽస్మా ఋతూ కల్పయతి। హృదే త్వా మనసే త్వేత్యాహ। శారదా వేవా ఽస్మా ఋతూ కల్పయతి। {51} దివి దేవేషు హోత్రా యచ్ఛేత్యాహ। హోత్రాభి ర్దేవేమా ల్లోకా న్థ్స న్దధాతి। విశ్వాసా మ్భువా మ్పత ఇత్యాహ। హైమన్తికా వేవా ఽస్మా ఋతూ కల్పయతి। దేవశ్రూ స్త్వ న్దేవ ఘర్మ దేవా న్పాహీత్యాహ। శైశిరా వేవా ఽస్మా ఋతూ కల్పయతి। తపోజా వ్వాచ మస్మే ని యచ్ఛ దేవాయువ మిత్యాహ। యా వై మేధ్యా వాక్। సా తపోజాః। తా మేవా ఽవ రున్ధే। {52} గర్భో దేవానా మిత్యాహ। గర్భో హ్యేష దేవానామ్। పితా మతీనా మిత్యాహ। ప్రజా వై మతయః। తాసా మేష ఏవ పితా। య త్ప్రవర్గ్యః। తస్మా దేవ మాహ। పతిః ప్రజానా మిత్యాహ। పతి ర్హ్యేష ప్రజానామ్। మతిః కవీనా మిత్యాహ। {53} మతి ర్హ్యేష కవీనామ్। స న్దేవో దేవేన సవిత్రా ఽయతిష్ట సగ్ం సూర్యేణా ఽరుక్తేత్యాహ। అము ఞ్చైవా ఽఽదిత్య మ్ప్రవర్గ్య ఞ్చ సగ్ం శాస్తి। ఆయుర్దా స్త్వ మస్మభ్య ఙ్ఘర్మ వర్చోదా అసీత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। పితా నో ఽసి పితా నో బోధేత్యాహ। బోధయత్యేవైనమ్। నవైతే ఽవకాశా భవన్తి। పత్నియై దశమః। నవ వై పురుషే ప్రాణాః। {54} ☞ నాభి ర్దశమీ। ప్రాణా నేవ యజమానే దధాతి। అథో దశాక్షరా విరాట్। అన్నం విరాట్। విరాజైవా ఽన్నాద్య మవ రున్ధే। యజ్ఞస్య శిరో ఽచ్ఛిద్యత। త ద్దేవా హోత్రాభిః ప్రత్యదధుః। ఋత్విజో ఽవేక్షన్తే। ఏతా వై హోత్రాః। హోత్రాభి

ర్దేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి దధాతి। *{55}* రుచిత మవేక్షన్తే। రుచితా ద్ధ్యై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత। ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై। రుచిత మవేక్షన్తే। రుచితా ద్ధ్యై పర్జన్యో వర్షతి। వర్షుకః పర్జన్యో భవతి। స మ్ప్రజా ఏధన్తే। రుచిత మవేక్షన్తే। రుచిత శ్హై బ్రహ్మవర్చసమ్। బ్రహ్మవర్చసినో భవన్తి। *{56}* అధీయన్తో ఽవేక్షన్తే। సర్వ మాయు ర్యన్తి। న పత్న్యవేక్షేత। య త్పత్న్యవేక్షేత। ప్రజాయేత। ప్రజా న్త్వస్యై ని ర్దహేత్। య న్నా ఽవేక్షేత। న ప్రజాయేత। నా ఽస్యై ప్రజా న్ని ర్దహేత్। తిరస్కృత్య యజు ర్వాచయతి। ప్ర జాయతే। నా ఽస్యై ప్రజా న్ని ర్దహతి। త్వష్టీమతీ తే సపేయేత్యాహ। సప్రా ద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే। *{57}* *(ఋతవో, హి శిర, స్సర్వ పృష్టే ప్ర వృణ,క్త్యనిపద్యమాన మిత్యాహ, గతేత్యాహ, శారదా వేవా ఽస్మా ఋతూ కల్పయతి, రున్ధే, కవీనా మిత్యాహ, ప్రాణాః, ప్రతి దధాతి, భవన్తి, వాచయతి, చత్వారి చ)(6)[12-124]*

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి రశనా మా దత్తే ప్రసూత్యై। అశ్వినో ర్బాహుభ్యా మిత్యాహ। అశ్వినౌ హి దేవానా మధ్వర్యూ ఆస్తామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యా మిత్యాహ యత్యై। ఆ దదే ఽదిత్యై రాస్నా ఽసీత్యాహ యజుష్కృత్యై। ఇడ ఏహ్యదిత ఏహి సరస్వత్యేహీత్యాహ। ఏతాని వా అస్యై దేవ నామాని। దేవనామై రేవైనా మా హ్వయతి। అసా వేహ్యసా వేహ్యసా వేహీత్యాహ। ఏతాని వా అస్యై మనుష్య నామాని। *{58}* మనుష్యనామై రేవైనా మా హ్వయతి। ష ట్థ్స మ్పద్యన్తే। ష డ్వా ఋతవః। ఋతుభి రేవైనా మా హ్వయతి। అదిత్యా ఉష్ణీష మసీత్యాహ। యథాయజు రేవైతత్। వాయు రస్యైడ ఇత్యాహ। వాయుదేవత్యో వై వత్సః। పూషా త్వోపా ఽవ సృజత్విత్యాహ। పౌష్ణా వై దేవతయా పశవః। *{59}* స్వయైవైన న్దేవతయోపా ఽవ సృజతి। అశ్విభ్యా మ్ప్ర దాపయేత్యాహ। అశ్వినౌ వై దేవానా మ్భిషజౌ। తాభ్యా మేవా ఽస్మై భేషజ ఙ్కరోతి। యస్తే స్తన శ్శశయ ఇత్యాహ। స్తౌత్యేవైనామ్। ఉస్ర ఘర్మగ్ం శిగ్ంషోస్ర ఘర్మ మ్పాహి

ఘర్మాయ శిగ్ంషేత్యాహ। యథా బ్రూయా దముష్మై దేహీతి। తాదృ గేవ తత్।
బృహస్పతి స్త్వోప సీదత్విత్యాహ। {60} బ్రహ్మ వై దేవానా మ్బృహస్పతిః। బ్రహ్మణైవైనా
ముప సీదతి। దానవ స్థ పేరవ ఇత్యాహ। మేధ్యా నేవైనా న్కరోతి। విష్వగ్వృతో
లోహితేనేత్యాహ వ్యావృత్త్యై। అశ్విభ్యా మ్పిన్వస్వ సరస్వత్యై పిన్వస్వ పూష్ణే పిన్వస్వ
బృహస్పతయే పిన్వస్వేత్యాహ। ఏతాభ్యో హ్యేషా దేవతాభ్యః పిన్వతే। ఇన్ద్రాయ
పిన్వస్వేన్ద్రాయ పిన్వస్వేత్యాహ। ఇన్ద్ర మేవ భాగధేయేన స మర్ధయతి। ద్వి రిన్ద్రాయేత్యాహ।
{61} తస్మా దిన్ద్రో దేవతానా మ్భూయిష్ఠ భా క్తమః। గాయత్రో ఽసి త్రైష్టుభో ఽసి
జాగత మసీతి శఫోపయమా నా దత్తే। ఛన్దోభి రేవైనా నా దత్తే। సహోర్జో
భాగేనోపమేహీత్యాహ। ఊర్జ ఏవైన మ్భాగ మకః। అశ్వినా వా ఏత ద్యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి
దధతా వబ్రూతామ్। ఆవాభ్యా మేవ పూర్వాభ్యా వ్వష ట్క్రియాతా ఇతి। ఇన్ద్రా ఽశ్వినా
మధున స్సారఘస్యేత్యాహ। అశ్విభ్యా మేవ పూర్వాభ్యా వ్వష ట్కరోతి। అథో అశ్వినా వేవ
భాగధేయేన స మర్ధయతి। {62} ఘర్మ మ్పాత వసవో యజతా వ డిత్యాహ। వసూ నేవ
భాగధేయేన స మర్ధయతి। య ద్వష ట్కుర్యాత్। యాతయామా ఽస్య వషట్కార
స్స్యాత్। య న్న వష ట్కుర్యాత్। రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుః। వ డిత్యాహ। పరోక్ష మేవ
వష ట్కరోతి। నా ఽస్య యాతయామా వషట్కారో భవతి। న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి।
{63} స్వాహా త్వా సూర్యస్య రశ్మయే వృష్టివనయే జుహోమీత్యాహ। యో వా అస్య
పుణ్యో రశ్మిః। స వృష్టివనిః। తస్మా ఏవైన ఞ్జుహోతి। మధు హవి రసీత్యాహ।
స్వదయత్యేవైనమ్। సూర్యస్య తప స్తపేత్యాహ। యథాయజు రేవైతత్। ద్యావాపృథివీభ్యా
న్త్వా పరి గృహ్ణామీత్యాహ। ద్యావాపృథివీభ్యా మేవైన మ్పరి గృహ్ణాతి। {64} అన్తరిక్షేణ త్వోప
యచ్ఛామీత్యాహ। అన్తరిక్షేణైవైన ముప యచ్ఛతి। న వా ఏత మ్మనుష్యో భర్తు మర్హతి।

దేవానా న్త్వా పితృణా మనుమతో భర్తుగ్ం శకేయ మిత్యాహ। దేవై రేవైన మ్పితృభి రనుమత ఆ దత్తే। వి వా ఏన మేత దర్ధయన్తి। య త్ప్రశా చ త్ప్రవృజ్య పురో జుహ్వతి। తేజో ఽసి తేజో ఽను ప్రేహీత్యాహ। తేజ ఏవా ఽస్మి న్దధాతి। దివిస్పృ జ్మా మా హిగ్ంసీ రన్తరిక్షస్పృ జ్మా మా హిగ్ంసీః పృథివిస్పృ జ్మా మా హిగ్ంసీ రిత్యాహా ఽహిగ్ంసాయై। {65} సువ రసి సువ ర్మే యచ్ఛ దివ య్యచ్ఛ దివో మా పాహీత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య। య త్ప్రవర్గ్యః। ఆత్మా వాయుః। ఉద్యత్య వాతనామాన్యాహ। ఆత్మ న్నేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి దధాతి। అనవానమ్। ప్రాణానాగ్ం సన్తత్యై। పఞ్చా ఽఽహ। {66} పాఙ్క్తో యజ్ఞః। యావా నేవ యజ్ఞః। తస్య శిరః ప్రతి దధాతి। అగ్నయే త్వా వసుమతే స్వాహేత్యాహ। అసౌ వా ఆదిత్యో ఽగ్ని ర్వసుమాన్। తస్మా ఏవైన ఞ్జుహోతి। సోమాయ త్వా రుద్రవతే స్వాహేత్యాహ। చన్ద్రమా వై సోమో రుద్రవాన్। తస్మా ఏవైన ఞ్జుహోతి। వరుణాయ త్వా ఽఽదిత్యవతే స్వాహేత్యాహ। {67} అప్సు వై వరుణ ఆదిత్యవాన్। తస్మా ఏవైన ఞ్జుహోతి। బృహస్పతయే త్వా విశ్వదేవ్యావతే స్వాహేత్యాహ। బ్రహ్మ వై దేవానా మ్బృహస్పతిః। బ్రహ్మణ ఏవైన ఞ్జుహోతి। సవిత్రే త్వర్భుమతే విభుమతే ప్రభుమతే వాజవతే స్వాహేత్యాహ। సంవత్సరో వై సవితర్భుమాన్ విభుమా న్ప్రభుమాన్ వాజవాన్। తస్మా ఏవైన ఞ్జుహోతి। యమాయ త్వా ఽఙ్గిరస్వతే పితృమతే స్వాహేత్యాహ। ప్రాణో వై యమో ఽఙ్గిరస్వా న్పితృమాన్। {68} తస్మా ఏవైన ఞ్జుహోతి। ఏతాభ్య ఏవైన న్దేవతాభ్యో జుహోతి। దశ స మ్పద్యన్తే। దశాక్షరా విరాట్। అన్నం విరాట్। విరాజైవా ఽన్నాద్య మవ రున్ధే। రౌహిణాభ్యా వై దేవా స్సువర్గ ల్లోక మాయన్న్। త ద్రౌహిణయో రౌహిణత్వమ్। య ద్రౌహిణౌ భవతః। రౌహిణాభ్యా మేవ త ద్యజమాన స్సువర్గ ల్లోక మేతి। అహ ర్జ్యోతిః కేతునా జుషతాగ్ం

సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ స్వాహా రాత్రి ర్జ్యోతిః కేతునా జుషతాగ్ం సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ స్వాహేత్యాహ। ఆదిత్య మేవ త దముష్మి ల్లోకే ఽహ్నా పరస్తా ద్దాధార। రాత్రియా అవస్తాత్। తస్మా దసౌ వాదిత్యో ఽముష్మి ల్లోకే ఽహోరాత్రాభ్యా న్ధృతః। *{69}*

(మనుష్య నామాని, పశవ, స్సదత్విత్యా,హేన్ద్రాయేత్యాహ, ఽర్ధయతి, ఘ్నన్తి, గృష్ణో,త్యహిగ్ంసాయై, పఞ్చా ఽఽహ, ఽఽదిత్యవతే స్వాహేత్యాహ, పిత్రుమా, నేతి, చత్వారి చ (7) [12-124]

విశ్వా ఆశా దక్షిణస దిత్యాహ। విశ్వా నేవ దేవా న్ప్రీణాతి। అథో దురిష్ట్యా ఏవైన మ్పాతి। విశ్వా న్దేవా నయా డిహేత్యాహ। విశ్వా నేవ దేవా న్భాగధేయేన స మర్ధయతి। స్వాహా కృతస్య ఘర్మస్య మధోః పిబత మశ్వినేత్యాహ। అశ్వినా వేవ భాగధేయేన స మర్ధయతి। స్వాహా ఽగ్నయే యజ్ఞియాయ శ య్యజుర్భి రిత్యాహ। అభ్యేవైన ఙ్ఘారయతి। అథో హవి రేవా ఽకః। *{70}* అశ్వినా ఘర్మ మ్పాతగ్ం హార్దివాన మహ ర్దివాభి రూతిభి రిత్యాహ। అశ్వినా వేవ భాగధేయేన స మర్ధయతి। అను వా న్ద్యావాపృథివీ మగ్ంసాతా మిత్యాహ ఽనుమత్యై। స్వాహేన్ద్రాయ స్వాహేన్ద్రా వ డిత్యాహ। ఇన్ద్రాయ హి పురో హూయతే। ఆశ్రావ్య ఽఽహ ఘర్మస్య యజేతి। వషట్కృతే జుహోతి। రక్షసా మపహత్యై। అను యజతి స్వగాకృత్యై। ఘర్మ మపాత మశ్వినేత్యాహ। *{71}* పూర్వ మేవోదితమ్। ఉత్తరేణా ఽభి గృణాతి। అను వా న్ద్యావాపృథివీ అమగ్ంసాతా మిత్యాహ ఽనుమత్యై। త మ్ప్రావ్య య్యథావ ణ్ణమో దివే నమః పృథివ్యా ఇత్యాహ। యథాయజు రేవైతత్। దివిధా ఇమ య్యజ్ఞ య్యజ్ఞ మిమ న్దివిధా ఇత్యాహ। సువర్గ మేవైన ల్లోక ఙ్గమయతి। దివ ఙ్గచ్ఛా ఽన్తరిక్ష ఙ్గచ్ఛ పృథివీ ఙ్గచ్ఛేత్యాహ। ఏష్వేవైన ల్లోకేషు ప్రతి ష్ఠాపయతి। పఞ్చ ప్రదిశో గచ్ఛేత్యాహ। *{72}* దిక్ష్వేవైన మ్ప్రతి ష్ఠాపయతి। దేవా న్ఘర్మపా న్గచ్ఛ పితౄ న్ఘర్మపా న్గచ్ఛేత్యాహ। ఉభయేష్వేవైన మ్ప్రతి ష్ఠాపయతి। య త్పిన్వతే। వర్షుకః పర్జన్యో భవతి। తస్మా

త్పిన్వమానస్సః పుణ్యః। య త్ప్రాఙ్పిన్వతే। త ద్దేవానామ్। య ద్దక్షిణా। త త్పితృణామ్। {73} ☞ య త్ప్రత్యక్। త న్మనుష్యాణామ్। య దుదఙ్। త ద్రుద్రాణామ్। ప్రాఞ్చ ముదఞ్చ మ్పిన్వయతి। దేవత్రా ఽకః। అథో ఖలు। సర్వా అను దిశః పిన్వయతి। సర్వా దిశ స్స మేధన్తే। అన్తః పరిధి పిన్వయతి। {74} తేజసో ఽస్కన్దాయ। ఇషే పీపిహ్యూర్జే పీపిహీత్యాహ। ఇష మేవోర్జ య్యజమానే దధాతి। యజమానాయ పీపిహీత్యాహ। యజమానాయైవైతా మాశిష మా శాస్తే। మహ్య జ్యైష్ఠ్యాయ పీపిహీత్యాహ। ఆత్మన ఏవైతా మాశిష మా శాస్తే। త్విష్యై త్వా ద్యుమ్నాయ త్వేన్ద్రియాయ త్వా భూత్యై త్వేత్యాహ। యథాయజు రేవైతత్। [2]ధర్మా ఽసి సుధర్మా ఽమేన్యస్మే బ్రహ్మాణి ధారయేత్యాహ। {75} బ్రహ్మ న్నేవైన మ్ప్రతి ష్ఠాపయతి। నేత్త్వా వాత స్కన్దయా దితి యద్యభిచరేత్। అముష్య త్వా ప్రాణే సాదయామ్యమునా సహ నిరర్థ ఙ్గచ్ఛేతి బ్రూయా ద్య న్ద్విష్యాత్। య మేవ ద్వేష్టి। తేనైనగ్ం సహ నిరర్థ ఙ్గమయతి। పూష్ణే శరసే స్వాహేత్యాహ। యా ఏవ దేవతా హుతభాగాః। తాభ్య ఏవైన ఞ్జుహోతి। గ్రావభ్య స్స్వాహేత్యాహ। యా ఏవా ఽన్తరిక్షే వాచః। {76} ☞ తాభ్య ఏవైన ఞ్జుహోతి। ప్రతిరేభ్య స్స్వాహేత్యాహ। ప్రాణా వై దేవాః ప్రతిరాః। తేభ్య ఏవైన ఞ్జుహోతి। ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహేత్యాహ। ద్యావాపృథివీభ్యా మేవైన ఞ్జుహోతి। పితృభ్యో ఘర్మపేభ్య స్స్వాహేత్యాహ। యే వై యజ్వానః। తే పితరో ఘర్మపాః। తేభ్య ఏవైన ఞ్జుహోతి। {77} రుద్రాయ రుద్రహోత్రే స్వాహేత్యాహ। రుద్ర మేవ భాగధేయేన స మర్ధయతి। సర్వత స్స మనక్తి। సర్వత ఏవ రుద్ర న్నిరవదయతే। ఉదఞ్చ న్నిరస్యతి। ఏషా వై రుద్రస్య దిక్। స్వాయా మేవ దిశి రుద్ర

[2] ధర్మా ఽసి సుధర్మా ఽమేన్యస్మే-ధర్మా, అసి, సుధర్మా, అమేనీ, అస్మే- భట్ట భాస్కర భాష్యం
ధర్మా ఽసి సుధర్మా మేన్యస్మే - ధర్మా, అసి, సుధర్మా, మే, ని, అస్మే-సాయణ భాష్యం

న్నిరవదయతే। అప ఉప స్పృశతి మేధ్యత్వాయ। నా ఽనీక్షేత। య దనీక్షేత। {78}
☞చక్షు రస్య ప్రమాయుకగ్గ్ స్యాత్। తస్మా న్నా ఽనీక్ష్యః। అపీపరో మా ఽహ్నో
రాత్రియై మా పాహ్యేషా తే అగ్నే సమి త్తయా సమిధ్యస్వా ఽఽయు ర్మే దా వర్చసా
మా ఽఽఞ్జీ రిత్యాహ। ఆయు రేవా ఽస్మి న్వర్చో దధాతి। అపీపరో మా రాత్రియా
అహ్నో మా పాహ్యేషా తే అగ్నే సమి త్తయా సమిధ్యస్వా ఽఽయు ర్మే దా వర్చసా మా
ఽఽఞ్జీ రిత్యాహ। ఆయు రేవా ఽస్మి న్వర్చో దధాతి। అగ్ని ర్జ్యోతి ర్జ్యోతి రగ్ని స్స్వాహా
సూర్యో జ్యోతి ర్జ్యోతి స్సూర్య స్స్వాహేత్యాహ। యథాయజు రేవైతత్। బ్రహ్మవాదినో
వదన్తి। హోతవ్య మగ్నిహోత్రా(3) న్న హోతవ్యా(3) మితి। {79} య ద్యజుషా జుహుయాత్।
అయథాపూర్వ మాహుతీ జుహుయాత్। య న్న జుహుయాత్। అగ్నిః పరాభవేత్। భూ
స్స్వాహేత్యేవ హోతవ్యమ్। యథాపూర్వ మాహుతీ జుహోతి। నా ఽగ్నిః పరా భవతి।
హుతగ్ం హవి ర్మధు హవి రిత్యాహ। స్వదయత్యేవైనమ్। ఇన్ద్రతమే ఽగ్నా విత్యాహ। {80}
☞ప్రాణో వా ఇన్ద్రతమో ఽగ్నిః। ప్రాణ ఏవైన మిన్ద్రతమే ఽగ్నౌ జుహోతి। పితా నో ఽసి మా
మా హిగ్ంసీ రిత్యాహా ఽహిగ్ంసాయై। అశ్యామ తే దేవ ఘర్మ మధుమతో వాజవతః
పితుమత ఇత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। స్వధావినో ఽశీమహి త్వా
మా మా హిగ్ంసీ రిత్యాహా ఽహిగ్ంసాయై। తేజసా వా ఏతే వ్యృధ్యన్తే। యే ప్రవర్గ్యేణ
చరన్తి। ప్రా ఽశ్నన్తి। తేజ ఏవా ఽఽత్మ న్దధతే। {81} సమ్వథ్సర న్న మాగ్ంస మశ్నీయాత్। న
రామా ముపేయాత్। న మృన్మయేన పిబేత్। నా ఽస్య రామ ఉచ్ఛిష్ట మ్పిబేత్। తేజ ఏవ త
థ్సగ్గ్ శ్యతి। దేవాసురా స్సంయత్తా ఆసన్న్। తే దేవా విజయ ముపయన్తః। విభ్రాజి సౌర్యే
బ్రహ్మ స న్న్యదధత। య త్కిఞ్చ దివా కీర్త్యమ్। త దేతేనైవ వ్రతేనా ఽగోపాయత్। తస్మా
దేత ద్వ్రత ఞ్చార్యమ్। తేజసో గోపీథాయ। తస్మా దేతాని యజాగ్ంషి విభ్రాజ

స్సౌర్యస్యేత్యాహుః। స్వాహా త్వా సూర్యస్య రశ్మిభ్య ఇతి ప్రాత స్సగ్ంసాదయతి। స్వాహా త్వా నక్షత్రేభ్య ఇతి సాయమ్। ఏతా వా ఏతస్య దేవతాః। తాభి రేవైనగ్ం స మర్ధయతి। *{82} (అక్త, రశ్మినేత్యాహ, ప్రదిశో గచ్ఛేత్యాహ, పిత్రుణా, మన్తః పరిధి పిన్వయతి, ధారయేత్యాహ, వాహో, ఘర్మపా స్తేభ్య ఏవైన జ్జుహో,త్యన్వీక్షేత, హోతవ్యా(3) మి,త్యగ్నా విత్యాహ, దధతే, ఽగోపాయ, భ్రస్త ఏ (8) [13-137]*

ఘర్మ యా తే దివి శు గితి త్రిస్ర ఆహుతీ ర్జుహోతి। ఛన్దోభి రేవా ఽస్మైభ్యో లోకేభ్య శ్శుచ మవ యజతే। ఇయత్యగ్రే జుహోతి। అథేయత్యథేయతి। త్రయ ఇమే లోకాః। ఏభ్య ఏవ లోకేభ్య శ్శుచ మవ యజతే। అను నో ఽద్యా ఽనుమతి రిత్యాహా ఽనుమత్యై। దివ స్త్వా పరస్పాయా ఇత్యాహ। దివ ఏవేమా ల్లోకా న్దాధార। బ్రహ్మణ స్త్వా పరస్పాయా ఇత్యాహ। *{83}* ఏష్వేవ లోకేషు ప్రజా దాధార। ప్రాణస్య త్వా పరస్పాయా ఇత్యాహ। ప్రజాస్వేవ ప్రాణా న్దాధార। శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య। య త్ప్రవర్గ్యః। అసౌ ఖలు వా ఆదిత్యః ప్రవర్గ్యః। త య్యు ద్దక్షిణా ప్రత్యఞ్చ ముదఞ్చ ము ద్వాసయేత్। జిహ్మ య్యుజ్ఞస్య శిరో హరేత్। ప్రాఞ్చ ము ద్వాసయతి। పురస్తా దేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి దధాతి। *{84}* ☞ ప్రాఞ్చ ము ద్వాసయతి। తస్మా దసా వాదిత్యః పురస్తా దు దేతి। శఫోపయమా న్పవిత్రాణి ధృష్టీ ఇత్యన్వవ హరన్తి। సా ఽఽత్మాన మేవైనగ్ం సతను ఙ్కరోతి। సా ఽఽత్మా ఽముష్మి ల్లోకే భవతి। య ఏవ వ్వేద। ఔదుమ్బరాణి భవన్తి। ఊర్గ్వా ఉదుమ్బరః। ఊర్జ మేవా ఽవ రున్ధే। వర్త్మనా వా అన్విత్య। *{85}* యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి। సామ్నా ప్రస్తోతా ఽన్వవైతి। సామ వై రక్షోహా। రక్షసా మపహత్యై। త్రి ర్నిధన ముపైతి। త్రయ ఇమే లోకాః। ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో రక్షాగ్స్యప హన్తి। పురుషః పురుషో నిధన ముపైతి। పురుషః పురుషో హి రక్షస్వీ। రక్షసా మపహత్యై। *{86}* య త్పృథివ్యా ము ద్వాసయేత్। పృథివీగ్ం

శుచా ఽర్పయేత్। య ద్ఫ్సు। అప శ్శుచా ఽర్పయేత్। య దోషధీషు। ఓషధీ శ్శుచా
ఽర్పయేత్। య ద్వనస్పతిషు। వనస్పతీ ఞ్ఛుచా ఽర్పయేత్। హిరణ్య న్నిధాయో
ద్వాసయతి। అమృతత్వ మ్వై హిరణ్యమ్। {87} ☞ అమృత ఏవైన మ్ప్రతి ష్ఠాపయతి। వల్గు రసి
శయ్యుధాయా ఇతి త్రిః పరిషిఞ్చ న్పర్యేతి। త్రివృ ద్వా అగ్నిః। యావా నేవా ఽగ్నిః। తస్య
శుచగ్ం శమయతి। త్రిః పునః పర్యేతి। ష ట్థ్స మ్పద్యన్తే। ష డ్వా ఋతవః। ఋతుభి రేవా
ఽస్య శుచగ్ం శమయతి। చతుస్స్రక్తి ర్నాభిర్ ఋతస్యేత్యాహ। {88} ఇయ వ్వా ఋతమ్।
తస్యా ఏష ఏవ నాభిః। య త్ప్రవర్గ్యః। తస్మా దేవ మాహ। సదో విశ్వాయు రిత్యాహ।
సదో హీయమ్। అప ద్వేషో అప హ్వర ఇత్యాహ భ్రాతృవ్యా ఽపనుత్త్యై। ఘర్మైత త్తే ఽన్న
మేత త్పురీష మితి దధ్నా మధు మిశ్రేణ పూరయతి। ఊర్గ్వా అన్నాద్య న్దధి। ఊర్జైవైన
మన్నాద్యేన స మర్ధయతి। {89} ☞ అనశనాయుకో భవతి। య ఏవ వ్వేద। రన్తి ర్నామా
ఽసి దివ్యో గన్ధర్వ ఇత్యాహ। రూప మేవా ఽస్యైత న్మహిమానగ్ం రన్తి మ్బన్ధుతా
వ్వ్యాచష్టే। స మహ మాయుషా స మ్ప్రాణేనేత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। వ్యసౌ
యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి యఞ్చ వయ న్ద్విష్మ ఇత్యాహ। అభిచార ఏవా ఽస్యైషః। అచిక్రద
ద్వృషా హరి రిత్యాహ। వృషా హ్యేషః। {90} ☞ వృషా హరిః। మహా న్మిత్రో న దర్శత
ఇత్యాహ। స్తౌత్యేవైన మేతత్। చి దసి సముద్రయోని రిత్యాహ। స్వా మేవైన య్యోని
ఙ్గమయతి। నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీ రిత్యాహా ఽహిగ్ంసాయై। విశ్వావసుగ్ం
సోమగన్ధర్వ మిత్యాహ। య దేవా ఽస్య క్రియమాణస్యా ఽన్త ర్యన్తి। త దేవా
ఽస్యైతేనా ఽఽ ప్యాయయతి। విశ్వావసు రభి త న్నో గృణాత్విత్యాహ। {91} ☞ పూర్వ
మేవోదితమ్। ఉత్తరేణా ఽభి గృణాతి। ధియో హిన్వానో ధియ ఇ న్నో అవ్యా
దిత్యాహ। ఋతూ నేవా ఽస్మై కల్పయతి। ప్రా ఽఽసా ఙ్గన్ధర్వో అమృతాని వోచ

దిత్యాహ। ప్రాణా వా అమృతాః। ప్రాణా నేవా ఽస్మై కల్పయతి। ఏత త్త్వ న్దేవ ఘర్మ దేవో దేవా నుపా ఽగా ఇత్యాహ। దేవో హ్యేష స న్దేవా నుపైతి। ఇద మహ మ్మనుష్యో మనుష్యా నిత్యాహ। {92} మనుష్యో హి। ఏష స న్మనుష్యా నుపైతి। ఈశ్వరో వై ప్రవర్గ్య ము ద్వాసయన్న్। ప్రజా మ్పశూ న్థ్సోమపీథ మనూ ద్వాస సోమపీథా ఽను మేహి। సహ ప్రజయా సహ రాయ స్పోషేణేత్యాహ। ప్రజా మేవ పశూ న్థ్సోమపీథ మాత్మ న్ధత్తే। సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్త్విత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మా శాస్తే। దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మ ఇత్యాహ। అభిచార ఏవా ఽస్యైషః। ప్ర వా ఏషో ఽస్మా ల్లోకా చ్చ్యవతే। యః ప్రవర్గ్య ము ద్వాసయతి। ఉ దు త్య ఞ్చిత్ర మితి సౌరీభ్యా మృగ్భ్యా ముప్న రేత్య గార్హపత్యే జుహోతి। అయ వై లోకో గార్హపత్యః। అస్మి న్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి। అసౌ ఖలు వా ఆదిత్య స్సువర్గో లోకః। య త్సౌరీ భవతః। తేనైవ సువర్గా ల్లోకా న్నైతి। {93} *(బ్రహ్మణ స్త్వా పరస్పాయా ఇత్యాహ, దధా,త్యన్విత్య, రక్షస్వే రక్షసా మపహత్యై, వై హిరణ్య, మాహ, ఽర్ధయతి, హ్యేష, గృణాత్విత్యాహ, మనుష్యా నిత్యాహ, ఽస్యైషో, ఽష్టౌ చ* **(9) [11-118]***)*

ప్రజాపతి ర్వై దేవా శ్శుక్ర మ్పయో ఽదుహ్రన్న్। త దేభ్యో న వ్యభవత్। త దగ్ని ర్వ్యాకరోత్। తాని శుక్రియాణి సామాన్యభవన్న్। తేషా య్యో రసో ఽత్యక్షరత్। తాని శుక్ర యజూగ్ష్యభవన్న్। శుక్రియాణా వా ఏతాని శుక్రియాణి। సామపయస వా ఏతయో రన్యత్। దేవానా మన్య త్పయః। య ద్గోః పయః। {94} త త్సామ్నః పయః। య దజాయై పయః। త ద్దేవానా మ్పయః। తస్మా ద్యత్రైతై ర్యజుర్భి శ్చరన్తి। త త్పయసా చరన్తి। ప్రజాపతి మేవ త ద్దేవా న్పయసా ఽన్నాద్యేన స మర్ధయన్తి। ఏష హ త్వై సాక్షా త్ప్రవర్గ్య మ్భక్షయతి। యస్యైవ వ్విదుషః ప్రవర్గ్యః ప్ర వృజ్యతే। ఉత్తరవేద్యా ముద్వాసయే

త్తేజస్కామస్య। తేజో వా ఉత్తర వేదిః। {95} తేజః ప్రవర్గ్యః। తేజసైవ తేజ స్స మర్ధయతి। ఉత్తరవేద్యా ముద్వాసయే దన్నకామస్య। శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య। య త్ప్రవర్గ్యః। ముఖ ముత్తర వేదిః। శీర్ష్ణైవ ముఖగ్ం స న్దధాత్యన్నాద్యాయ। అన్నాద ఏవ భవతి। యత్ర ఖలు వా ఏత ముద్వాసిత న్వయాగ్ంసి పర్యాసతే। పరి వై తాగ్ం సమా మ్ప్రజా వయాగ్స్యాసతే। {96} తస్మా దుత్తరవేద్యా మేవోద్వాసయేత్। ప్రజానా ఙ్గోపీథాయ। పురో వా పశ్చా ద్వోద్వాసయేత్। పురస్తా ద్వా ఏత జ్జ్యోతి రు దేతి। త త్పశ్చా న్నిమ్రోచతి। స్వా మేవైన ద్యోని మనూద్వాసయతి। అపా మ్మధ్య ఉద్వాసయేత్। అపా న్వా ఏత న్మధ్యా జ్జ్యోతి రజాయత। జ్యోతిః ప్రవర్గ్యః। స్వ ఏవైన ద్యోనౌ ప్రతి ష్ఠాపయతి। {97} య న్ద్విష్యాత్। యత్ర స స్యాత్। తస్యా న్దిశ్యుద్వాసయేత్। ఏష వా అగ్ని ర్వైశ్వానరః। య త్ప్రవర్గ్యః। అగ్నినైవైన వైశ్వానరేణా ఽభి ప్ర వర్తయతి। ఔదుమ్బర్యాగ్ం శాఖాయా ముద్వాసయేత్। ఊర్గ్వా ఉదుమ్బరః। అన్న మ్ప్రాణః। శు గ్ఘర్మః। {98} ఇద మహ మముష్యా ఽముష్యాయణస్య శుచా ప్రాణ మపి దహామీత్యాహ। శుచైవా ఽస్య ప్రాణ మపి దహతి। తాజ గార్తి మార్చ్ఛతి। యత్ర దర్భా ఉపదీకసన్తతా స్స్యుః। త దుద్వాసయే ద్వృష్టికామస్య। ఏతా వా అపా మనూజ్ఞావర్యో నామ। య ద్దర్భాః। అసౌ ఖలు వా ఆదిత్య ఇతో వృష్టి ము దీరయతి। అసా వేవా ఽస్మా ఆదిత్యో వృష్టి న్ని యచ్ఛతి। తా ఆపో నియతా ధన్వనా యన్తి। {99} *(గోః పయ, ఉత్తర వేది, రాసతే, స్థాపయతి, ఘర్మో, యన్తి) (10) [6-60]*

ప్రజాపతి స్స మ్భ్రియమాణః। సమ్రా ట్థ్సమ్భృతః। ఘర్మః ప్ర వృక్తః। మహావీర ఉద్వాసితః। అసౌ ఖలు వావైష ఆదిత్యః। య త్ప్రవర్గ్యః। స ఏతాని నామాన్యకురుత। య ఏవ న్వేద। విదు రేన న్నామ్నా। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। {100} యో వై వసీయాగ్ంస ద్యథా నామ ముప చరతి। పుణ్యార్తి న్వై స త్వస్మై కామయతే। పుణ్యార్తి మస్మై కామయన్తే। య ఏవ న్వేద।

తస్మా దేవ వ్విద్వాన్। ఘర్మ ఇతి దివా ఽఽచక్షీత। సమ్రా డితి నక్తమ్। ఏతే వా ఏతస్య ప్రియే తనువౌ। ఏతే అస్య ప్రియే నామనీ। ప్రియయైవైన న్తనువా। {101} ప్రియేణ నామ్నా స మర్ధయతి। కీర్తి రస్య పూర్వా గచ్ఛతి జనతా మాయతః। గాయత్రీ దేవేభ్యో ఽపా ఽక్రామత్। తా న్దేవాః ప్రవర్గ్యేణైవా ఽను వ్యభవన్న్। ప్రవర్గ్యేణా ఽఽప్నువన్న్। [3]య చ్చతుర్విగ్ంశతిః కృత్వః ప్రవర్గ్య మ్ప్ర వృణక్తి। గాయత్రీ మేవ త దను వి భవతి। గాయత్రీ మాప్నోతి। పూర్వా ఽస్య జన య్యతః కీర్తి ర్గచ్ఛతి। వైశ్వదేవ స్సగ్ం సన్నః। {102} వసవః ప్ర వృక్తః। సోమో ఽభికీర్యమాణః। ఆశ్వినః పయస్యా ఽఽనీయమానే। మారుతః క్వథన్న్। పౌష్ణ ఉదన్తః। సారస్వతో విష్యన్దమానః। మైత్ర శ్శరో గృహీతః। [4]తేజ ఉద్యతో వాయుః। హ్రియమాణః ప్రజాపతిః। హూయమానో వా గ్ఘుతః। {103} అసౌ ఖలు వావైష ఆదిత్యః। య త్ప్రవర్గ్యః। స ఏతాని నామాన్యకురుత। య ఏవ వ్వేద। విదు రేన న్నామ్నా। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। య న్మృన్మయ మాహుతి న్నా ఽశ్నుతే ఽథ। కస్మా దేషో ఽశ్నుత ఇతి। వా గేష ఇతి బ్రూయాత్। వాచ్యేవ వాచ న్దధాతి। {104} తస్మా దశ్నుతే। ప్రజాపతి ర్వా ఏష ద్వాదశధా విహితః। య త్ప్రవర్గ్యః। య త్ప్రా గవకాశేభ్యః। తేన ప్రజా అసృజత। అవకాశై ర్దేవాసురా నసృజత। య దూర్ధ్వ మవకాశేభ్యః। తేనా ఽన్న మసృజత। అన్న మ్ప్రజాపతిః। ప్రజాపతి ర్వావైషః। {105} *(వదన్తి, తనువా, సగ్ం సన్నో, [5]హూయమానో వా గ్ఘుతో, దధా,త్యేషః)* **(11) [6-60]**

సవితా భూత్వా ప్రథమే ఽహ న్ప్ర వృజ్యతే। తేన కామాగ్ం ఏతి। య ద్వితీయే ఽహ

---

[3] య చ్చతుర్విగ్ంశతి కృత్వః ప్రవర్గ్య మ్ప్ర వృణక్తి। - ఇతి భాష్య సమ్మతః పాఠః।

[4] తేజ ఉద్యతః। వాయు ర్హ్రియమాణః। ప్రజాపతిర్ హూయమానః। వా గ్ఘుతః।-ఇతి ద్రావిడ పాఠః।

[5] *హూయమానో, బ్రూయా, దన్న మ్ప్రజాపతి, రేకఞ్చ)* - ఇతి ద్రావిడ పాఠః।

న్ప్రవృజ్యతే। అగ్ని ర్భూత్వా దేవా నేతి। య స్తృతీయే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। వాయు ర్భూత్వా ప్రాణా నేతి। య చ్చతుర్థే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। ఆదిత్యో భూత్వా రశ్మీ నేతి। య త్పఞ్చమే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। చన్ద్రమా భూత్వా నక్షత్రాణ్యేతి। {106} య త్షష్ఠే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। ఋతు ర్భూత్వా సంవత్సర మేతి। య త్సప్తమే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। ధాతా భూత్వా శక్వరీ మేతి। య దష్టమే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। బృహస్పతి ర్భూత్వా గాయత్రీ మేతి। య న్నవమే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। మిత్రో భూత్వా త్రివృత ఇమా ల్లోకా నేతి। య ద్దశమే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। వరుణో భూత్వా విరాజ మేతి। {107} య దేకాదశే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। ఇన్ద్రో భూత్వా త్రిష్టుభ మేతి। య ద్ద్వాదశే ఽహ న్ప్రవృజ్యతే। సోమో భూత్వా సుత్యా మేతి। య త్పురస్తా దుపసదా మ్ప్రవృజ్యతే। తస్మా దితః పరా ఙమూ ల్లోకాగ్ స్తప న్నేతి। య దుపరిష్టా దుపసదా మ్ప్రవృజ్యతే। తస్మా దముతో ఽర్వా ఙిమా ల్లోకాగ్ స్తప న్నేతి। య ఏవ వ్వేద। ఐవ తపతి। {108} *(నక్షత్రాణ్యేతి, విరాజ మేతి, తపతి)* **(12) [3-30]**

శ న్న స్త న్నో మా హాసీత్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *[2]*

(దేవా వై సత్రగ్ం, సావిత్ర, మ్పరిశ్రితే, బ్రహ్మ న్ప్రవరిష్యామో, ఽగ్నిష్ట్వా, శిరో గ్రీవా, దేవస్య రశనా, విశ్వా ఆశా, ఘర్మ యా తే, ప్రజాపతిగ్ం శుక్ర, మ్ప్రజాపతి స్స మ్భ్రియమాణ, స్సవితా భూత్వా, ద్వాదశ) **(12)**

(దేవా వై సత్రగ్ం, స ఖదిరః, పరిశ్రితే, ఽభిపూర్వ, మతో రక్షసా, జిగ్రిష్మ వేవా ఽస్మై, బ్రహ్మ వై దేవానా, మశ్వినా ఘర్మ మ్పాత, మ్ప్రాణో వై, వృషా హరి, ర్యో వై వసీయాగ్ంస యథానామ, మష్టోత్తర శతమ్) **{108} [108-1136]**

(దేవా వై సత్ర, మైవ తపతి) ॥ హరిః ఓం(3) ॥

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

స త్వా సిఞ్చామి యజుషా ప్రజా మాయు ర్ధన ఞ్చ। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ [2]

పరే యువాగ్ంస మ్ప్రవతో మహీ రను బహుభ్యః పన్థా మనపస్పశానమ్। వైవస్వతగ్ం సఙ్గమన ఞ్జనానా య్యమగ్ం రాజానగ్ం హవిషా దువస్యత। ఇద న్త్వా వస్త్ర మ్ప్రథమ న్వాగ న్నపైత దూహ య దిహా ఽబిభః పురా। ఇష్టాపూర్త మను సమ్ప్రశ్య దక్షిణా య్యథా తే దత్త మ్బహుధా వి బన్ధుషు। ఇమౌ యునజ్మి తే వహ్నీ అసునీథాయ వోఢవే। యాభ్యా య్యమస్య సాదనగ్ం సుకృతా ఞ్చా ఽపి గచ్ఛతాత్। పూషా త్వేత శ్చ్యావయతు ప్ర విద్వా ననష్టపశు ర్భువనస్య గోపాః। స త్వైతేభ్యః పరి దదా త్పితృభ్యో ఽగ్ని ర్దేవేభ్య స్సువిదత్రేభ్యః। పూషేమా ఆశా అను వేద సర్వా స్సో అస్మాగ్ం అభయతమేన నేషత్। స్వస్తిదా అఘృణి స్సర్వవీరో ఽప్రయుచ్ఛ న్పుర ఏతు ప్ర విద్వాన్। [1] ఆయు ర్విశ్వాయుః పరిపాసతి త్వా పూషా త్వా పాతు ప్ర పథే పురస్తాత్। యత్రా ఽఽసతే సుకృతో యత్ర తే యయు స్తత్ర త్వా దేవ స్సవితా దధాతు। భువనస్య పత ఇదగ్ం హవిః। అగ్నయే రయిమతే స్వాహా। పురుషస్య సయావర్యపే దఘాని మృజ్మహే। యథా నో అత్ర నా ఽపరః పురా జరస ఆయతి। పురుషస్య సయావరి వి తే ప్రాణ మసిస్రసమ్। శరీరేణ మహీ మిహి స్వధయేహి పితౄ నుప ప్రజయా ఽస్మా నిహా ఽఽవహ। మైవ మ్మాగ్ స్తా ప్రియే ఽహ న్దేవీ సతీ పితృలోక య్యదైషి। విశ్వవారా నభసా స వ్యయన్త్యుభౌ నో లోకా పయసా ఽభ్యావవృత్స్వ। [2] ఇయ న్నారీ పతిలోక వ్వృణానా ని పద్యత ఉప త్వా మర్త్య ప్రేతమ్। విశ్వ మ్పురాణ మను పాలయన్తీ తస్యై ప్రజా న్ద్రవిణ ఞ్చేహ ధేహి। ఉదీర్ష్వ నార్యభి జీవలోక మితాఽసు మేత ముప శేష ఏహి। హస్తగ్రాభస్య దిధిషో స్త్వ మేత త్పత్యు

ర్జనిత్వ మభి స మ్బభూవ। సువర్ణగ్ం హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రియై బ్రహ్మణే తేజసే బలాయ। అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వా స్స్పృధో అభిమాతీ ర్జయేమ। ధనుర్ హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రియై క్షత్రాయౌజసే బలాయ। అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వా స్స్పృధో అభిమాతీ ర్జయేమ। మణిగ్ం హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రియై విశే పుష్ట్యై బలాయ। అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వా స్స్పృధో అభిమాతీ ర్జయేమ। *{3}* ఇమ మగ్నే చమస మ్మా విజీహ్వరః ప్రియో దేవానా ముత సోమ్యానామ్। ఏష య శ్చమసో దేవపాన స్తస్మి న్దేవా అమృతా మాదయన్తామ్। అగ్నే ర్వర్మ పరి గోభి ర్వ్యయస్వ స మ్ప్రోర్ణుష్వ మేదసా పీవసా చ। నే త్త్వా ధృష్ణుర్ హరసా జర్హృషాణో దధ ద్విధక్ష్య న్పర్యఙ్ఖయాతై। మైన మగ్నే విదహో మా ఽభిశోచో మా ఽస్య త్వచ ఇచ్ఛిపో మా శరీరమ్। యదా శృత ఙ్కరవో జాతవేదో ఽథేమేన మ్ప్రహిణుతా త్పితృభ్యః। [1]శృత య్యదా కరసి జాతవేదో ఽథేమేన మ్పరి దత్తా త్పితృభ్యః। యదా గచ్ఛాత్యసునీతి మేతా మథా దేవానాం వశనీ ర్భవాతి। సూర్య న్తే చక్షు ర్గచ్ఛతు వాత మాత్మా ద్యా ఞ్చ గచ్ఛ పృథివీ ఞ్చ ధర్మణా। అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హిత మోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః। [2]అజో భాగ స్తపసా త న్తపస్వ త న్తే శోచి స్తపతు త న్తే అర్చిః। యా స్తే శివా స్తనువో జాతవేద స్తాభి ర్వహేమగ్ం సుకృతా య్యత్ర లోకాః। అయ న్త్వ మస్మా దధి త్వ మేత దయ న్తే త దస్య యోని రసి। వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రే లోకకృ జ్జాతవేదో వహేమగ్ం సుకృతా య్యత్ర లోకాః। *{4}* (విద్వా, నభ్యావవృధ్స్వా, ఽభిమాతీ ర్జయేమ,

[1] శృత య్యదా కరసి - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము (శృతమ్, యదా, కరసి);
శృత య్యదా ఽక రసి - సాయణ భాష్య పాఠము (శృతమ్, యదా, అకః, అసి)

[2] అజో భాగ స్తపసా - భట్ట భాస్కర; అజో ఽభాగ స్తపసా - సాయణ భాష్య పాఠము

శరీరై, శ్చత్వారి చ (1) [4-44]

య ఏతస్య పథో గోప్తార స్తేభ్య స్స్వాహా య ఏతస్య పథో రక్షితార స్తేభ్య స్స్వాహా య ఏతస్య పథో ఽభిరక్షితార స్తేభ్య స్స్వాహా ఽఽఖ్యాత్రే స్వాహా ఽపాఖ్యాత్రే స్వాహా ఽభిలాలపతే స్వాహా ఽపలాలపతే స్వాహా ఽగ్నయే కర్మకృతే స్వాహా య మత్ర నాఽధీమ స్తస్మై స్వాహా। య స్త ఇధ్మ ఞ్జభర త్సిష్విదానో మూర్ధాన వ్వా తతపతే త్వాయా। దివో విశ్వస్మాత్సీ మఘాయత ఉరుష్యః। అస్మా త్త్వ మధి జాతో ఽసి త్వ దయ ఞ్జాయతా మ్పునః। అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా। *{5}*

(య ఏతస్య-త్వ, త్వఞ్చ) (2) [5]

ప్ర కేతునా బృహతా భా త్యగ్ని రావి ర్విశ్వాని వృషభో రోరవీతి। దివ శ్చిదన్తా దుప మా ముదాన డపా ముపస్థే మహిషో వవర్ధ। ఇద న్త ఏక మ్పర ఊ త ఏక న్తృతీయేన జ్యోతిషా స వ్విశస్వ। సవ్వేశన స్తనువై చారు రేధి ప్రియో దేవానా మ్పరమే సధస్థే। నాకే సుపర్ణ ముప య త్పతన్తగ్ం హృదా వేనన్తో అభ్యచక్షత త్వా। హిరణ్యపక్ష వ్వరుణస్య దూత య్యమస్య యోనౌ శకున మ్భురణ్యుమ్। అతిద్రవ సారమేయౌ శ్వానౌ చతురక్షౌ శబలౌ సాధునా పథా। అథా పితౄ న్త్సువిదత్రాగ్ం అపీహి యమేన యే సధమాద మ్మదన్తి। యౌ తే శ్వానౌ యమ రక్షితారౌ చతురక్షౌ పథిరక్షీ నృచక్షసా। తాభ్యాగ్ం రాజ న్పరి దేహ్యేనగ్గ్ స్వస్తి చా ఽస్మా అనమీవ ఞ్చ ధేహి। *{6}* ఉరుణసా వసుతృపా వులుమ్బలౌ యమస్య దూతౌ [3] చరతో వశాగ్ం అను। తా వస్మభ్య న్దృశయే సూర్యాయ పున ర్దత్తా వసు మద్యేహ భద్రమ్। సోమ ఏకేభ్యః పవతే ఘృత మేక ఉపాసతే। యేభ్యో మధు ప్రధావతి తాగ్ శ్చి దేవా

[3] చరతో వశాగ్ం అను - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము (చరతః, వశాన్, అను)
చరతో ఽవశాగ్ం అను - సాయణ భాష్య పాఠము (చరతః, అవశాన్, అను)

ఽపి గచ్ఛతాత్। యే యుధ్యన్తే ప్రధనేషు శూరాసో యే తనుత్యజః। యే వా సహస్రదక్షిణా
స్తాగ్ శ్చి దేవా ఽపి గచ్ఛతాత్। తపసా యే అనాధృష్యా స్తపసా యే సువ ర్గతాః। తపో
యే చక్రిరే మహ స్తాగ్ శ్చి దేవా ఽపి గచ్ఛతాత్। అశ్మన్వతీ రేవతీ స్సగం రభధ్వ ము
త్తిష్ఠత ప్ర తరతా సఖాయః। అత్రా జహామ యే అస న్నశేవా శ్శివాన్ వయ మభి వాజా
నుత్తరేమ। {7} య ద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ం సహస్రధార వ్వితత మన్తరిక్షే। యేనా
ఽపునా దిన్ద్ర మనార్త మార్త్యై తేనా ఽహ మ్మాగం సర్వతను మ్పునామి। యా రాష్ట్రా
త్పన్నా దప యన్తి శాఖా అభిమృతా నృపతి మిచ్ఛమానాః। ధాతు స్తా స్సర్వాః పవనేన
పూతాః ప్రజయా ఽస్మా న్రయ్యా వర్చసా సగం సృజాథ। ఉ ద్వయ న్తమస స్పరి
పశ్యన్తో జ్యోతి రుత్తరమ్। దేవ న్దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్। ధాతా పునాతు
సవితా పునాతు। అగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా। {8} (ధే,హ్యుత్తరేమా, ఽష్టౌ చ (3) [3-28]
య న్తే అగ్ని మమన్థామ వృషభాయేవ పక్తవే। ఇమ న్తగం శమయామసి క్షీరేణ చోదకేన చ।
య న్త్వ మగ్నే సమదహ స్త్వ ము నిర్వాపయా పునః। క్యామ్బూ రత్ర జాయతా
మ్పాకదూర్వా వ్యల్కశా। శీతికే శీతికావతి హ్లాదుకే హ్లాదుకావతి। మణ్డూక్యాసు
సఙ్గమయేమగ్గ్ స్వగ్నిగ్ం శమయ। శ న్తే ధన్వన్యా ఆప శ్శ ము తే సన్త్వనూక్యాః। శ న్తే
సముద్రియా ఆప శ్శ ము తే సన్తు వర్ష్యాః। శ న్తే స్రవన్తీ స్తనువే శ ము తే సన్తు కూప్యాః।
శ న్తే నీహారో వర్షతు శ ము పృష్వా ఽవశీయతామ్। {9} అవ సృజ పున రగ్నే పితృభ్యో
య స్త ఆహుత శ్చరతి స్వధాభిః। ఆయు ర్వసాన ఉప యాతు శేషగ్ం స గ్గచ్ఛతా
న్తనువా జాతవేదః। స గ్గచ్ఛస్వ పితృభి స్సగ్గ్ స్వధాభి స్స మిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్న్।
యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవ స్సవితా దధాతు। య త్తే కృష్ణ శ్శకున
ఆతుతోద పిపీల స్సర్ప ఉత వా శ్వాపదః। అగ్ని ష్ట ద్విశ్వా దనృణ జ్కృణోతు సోమ శ్చ

యో బ్రాహ్మణ మావివేశ। ఉ త్తిష్ఠాత స్తనువగ్ం స మ్భరస్వ మేహ గాత్ర మవహా మా శరీరమ్। యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవ స్సవితా దధాతు। ఇద న్త ఏక మ్పర ఊ త ఏక స్తృతీయేన జ్యోతిషా స వ్విశస్వ। సవ్వేశన స్తనువై చారు రేధి ప్రియో దేవానా మ్పరమే సధస్థే। ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వ పరమే వ్యోమన్న్। యమేన త్వ య్యమ్యా సవ్విదానోత్తమ న్నాక మధిరోహేమమ్। [4]అశ్మన్వతీ రేవతీ [5]ర్య ద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్ర [6]య్యా రాష్ట్రా త్పన్నా [7]దు ద్వయ న్తమస స్పరి [8]ధాతా పునాతు। అస్మా త్త్వ మధి జాతో ఽస్యయ న్త్వ దధి జాయతామ్। అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా। *{10} (అవశీయతాగ్ం, సధస్థే, పఞ్చ చ (4) [2-25]*

ఆయాతు దేవ స్సుమనాభి రూతిభి ర్యమో హ వేహ ప్రయతాభి రక్తా। ఆసీదతాగ్ం సుప్రయతే హ బర్హిష్యూర్జాయ జాత్యై మమ శత్రు హత్యై। యమే ఇవ యతమానే యదైత మ్ప్ర వా మ్భర న్మానుషా దేవయన్తః। ఆసీదతగ్గ్ స్వ ము లోక వ్విదానే స్వాసస్థే

---

[4] అశ్మన్వతీ రేవతీ స్సగ్ం రభధ్వ ము త్తిష్ఠత ప్ర తరతా సఖాయః।
అత్రా జహామ యే అస న్నశేవా శ్శివాన్ వయ మభి వాజా నుత్తరేమ। ఆ 6-(3)-{7-9, 10}

[5] య ద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ం సహస్రధార వ్వితత మన్తరిక్షే।
యేనాఽపునా దిన్ద్ర మనార్త మార్త్యై తేనాఽహ మ్మాగ్ం సర్వతను మ్పునామి। ఆ 6-(3)-{8-1,2}

[6] యా రాష్ట్రా త్పన్నా దప యన్తి శాఖా అభిమృతా నృపతి మిచ్ఛమానాః। ధాతు స్తా స్సర్వాః పవనేన పూతాః ప్రజయా ఽస్మా న్రయ్యా వర్చసా సగ్ం సృజాథ। ఆ 6-(3)-{8-3, 4}

[7] ఉద్వయ న్తమస స్పరి పశ్యన్తో జ్యోతి రుత్తరమ్।
దేవ న్దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్। ఆ 6-(3)-{8-5, 6}; సం 4-1-(7)-{28}

[8] ధాతా పునాతు సవితా పునాతు। అగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా। ఆ 6-(3)-{8-7, 8}

భవత మిన్ద్రవే నః। యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతా హవిః। యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరఙ్కృతః। యమాయ ఘృతవ ద్ధవి ర్జుహోత ప్ర చ తిష్ఠత। స నో దేవేష్వాయమ ద్దీర్ఘ మాయుః ప్ర జీవసే। యమాయ మధుమత్తమగ్ం రాజ్ఞే హవ్య ఞ్జుహోతన। ఇద న్నమ ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథికృద్భ్యః। {11} యో ఽస్య కౌష్ఠ్య జగతః పార్థివస్యైక ఇ ద్వశీ। యమ మ్భఙ్గ్యశ్రవో గాయ యో రాజా ఽనపరోధ్యః। యమ ఙ్గాయ భఙ్గ్యశ్రవో యో రాజా ఽనపరోధ్యః। యేనా ఽఽపో నద్యో ధన్వాని యేన ద్యౌః పృథివీ దృఢా। హిరణ్యకక్ష్యా న్థ్సుధురాన్ హిరణ్యాక్షా నయ శ్శఫాన్। అశ్వా ననశ్యతో దాన య్యమో రాజా ఽభి తిష్ఠతి। యమో దాధార పృథివీ య్యమో విశ్వ మిద ఞ్జగత్। యమాయ [9]సర్వ మి త్తస్థే య త్ప్రాణ ద్వాయు రక్షితమ్। యథా పఞ్చ యథా ష డ్యథా పఞ్చదశర్షయః। యమ య్యో విద్యా త్స బ్రూయా ద్యథైక ఋషి ర్విజానతే। {12} త్రికద్రుకేభిః పతతి ష డుర్వీ రేక మి ద్బృహత్। గాయత్రీ త్రిష్టు పృన్దాగంసి సర్వా తా యమ ఆహితా। అహరహ ర్నయమానో గా మశ్వ మ్పురుష ఞ్జగత్। వైవస్వతో న తృప్యతి పఞ్చభి ర్మానవై ర్యమః। వైవస్వతే వి విచ్యన్తే యమే రాజని తే జనాః। యే చేహ సత్యేనేచ్ఛన్తే య ఉ చా ఽనృతవాదినః। తే రాజ న్నిహ వి విచ్యన్తే ఽథా యన్తి త్వా ముప। దేవాగ్ శ్చ యే నమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ శ్చా ఽపచిత్యతి। యస్మి న్వృక్షే సుపలాశే దేవై స్సమ్పిబతే యమః। అత్రా నో విశ్పతిః పితా [10]పురాణా అనువేనతి। {13} *(పథికృద్భ్యో, విజానతే, ఽనువేనతి) (5) [3-30]*

---

[9] సర్వమి త్తస్థే – సర్వమిత్ + తస్థే – భట్ట భాస్కర భాష్య; సర్వమిత్ + తస్థే – సాయణ భాష్య

[10] పురాణా అనువేనతి – సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు;

పురాణా ఽనువేనతి – ఇతి పాఠ భేదః

వైశ్వానరే హవి రిద ఞ్జుహోమి సాహస్ర ముథ్సగ్ం శతధార మేతమ్। తస్మి న్నేష పితర మ్పితామహ మ్ప్రపితామహ మ్బిభర త్పిన్వమానే। ద్రప్స శ్చస్కన్ద పృథివీ మను ద్యా మిమ ఞ్చ యోని మను య శ్చ పూర్వః। తృతీయ య్యోని మను సఞ్చరన్త న్ద్రప్స ఞ్జుహోమ్యను సప్త హోత్రాః। ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధార ముథ్స వ్వ్యచ్యమాన మ్భువనస్య మధ్యే। ఘృత న్దుహానా మదితి ఞ్జనాయా ఽగ్నే మా హిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్న్। అపేత వీత వి చ సర్పతాఽతో యే ఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః। అహోభి రద్భి రక్తుభి ర్వ్యక్త య్యమో దదాత్వవసాన మస్మై। సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతు రుపస్థ ఆ దధే। తేభి ర్యుజ్యన్తా మఘ్నియాః। *{14}* శున వ్వాహా శ్శున న్నారా శ్శున ఙ్కృషతు లాఙ్గలమ్। శున వ్వరత్రా బధ్యన్తాగ్ం శున మష్ట్రా ముదిఙ్గయ శునాసీరా శున మస్మాసు ధత్తమ్। శునాసీరా విమా వ్వాచ య్యు ద్దివి చక్రథుః పయః। తేనేమా ముప సిఞ్చతమ్। సీతే వన్దామహే త్వా ఽర్వాచీ సుభగే భవ। యథా న స్సుభగా సస్ి యథా న స్సుఫలా ససి। సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతు రుపస్థ ఆ దధే। తేభి రదితే శ మ్భవ। వి ముచ్యధ్వ మఘ్నియా దేవయానా అతారిష్మ తమస స్పార మస్య। జ్యోతి రాపామ సువ రగన్మ। *{15}* ప్ర వాతా వాన్తి పతయన్తి విద్యుత ఉ దోషధీ ర్జిహతే పిన్వతే సువః। ఇరా విశ్వస్మై భువనాయ జాయతే య త్పర్జన్యః పృథివీగ్ం రేతసా ఽవతి। యథా యమాయ హార్మ్య మవప న్పఞ్చ మానవాః। ఏవ వ్వపామి హార్మ్య య్యథా ఽసామ జీవలోకే భూరయః। చిత స్థ పరిచిత ఊర్ధ్వచిత శ్శ్రయధ్వ మ్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి ర్వ స్సాదయతు తయా దేవతయా। [11]ఆప్యాయస్వ [12]స న్తే। *{16}* *(అఘ్నియా, అగన్మ, సప్త చ) (6) [3-27]*

[11] ఆ ప్యాయస్వ స మేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియమ్। భవా వాజస్య సఙ్గథే। సం 4-2-(7)-{32}

[12] స న్తే పయాగ్ంసి స ము యన్తు వాజాస్స వృష్ణియాన్యభిమాతిషాహః।

ఉ త్తే తభ్నోమి పృథివీ న్త్వ త్పరీమ ల్లోక న్నిదధ న్మో మ హగ్ం రిషమ్। ఏతాగ్ స్థూణా

మ్పితరో ధారయన్తు తే ఽత్రా యమ స్సాదనా త్తే మినోతు। ఉపసర్ప మాతర మ్భూమి

మేతా మురువ్యచస మ్పృథివీగ్ం సుశేవామ్। ఊర్ణమ్రదా యువతి ర్దక్షిణావత్యేషా త్వా పాతు

నిర్ఋత్యా ఉపస్థే। ఉ చ్ఛ్మఞ్చస్వ పృథివి మా విబాధిథా సూపాయనా ఽస్మై భవ

సూపవఞ్చనా। మాతా పుత్ర య్యథా సిచా ఽభ్యేన మ్భూమి వృణు। ఉచ్ఛ్మఞ్చమానా

పృథివీ హి తిష్ఠసి సహస్ర మ్మిత ఉప హి శ్రయన్తామ్। తే గృహాసో మధుశ్చుతో విశ్వాహా

ఽస్మై శరణా స్సన్త్వత్ర। ఏణీ ర్ధానా హరిణీ రర్జునీ స్సన్తు ధేనవః। తిలవథ్సా ఊర్జ మస్మై

దుహానా విశ్వాహా స్సన్త్వనపస్ఫురన్తీః। {17} ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే।

అక్షితి ర్నామ తే అసౌ। ఇద మ్పితృభ్యః ప్ర భరేమ బర్హి ర్దేవేభ్యో జీవన్త ఉత్తర మ్భరేమ।

త త్త్వ మారోహాసో మేధ్యో భవ య్యమేన త్వ య్యమ్యా సంవిదానః। మా త్వా వృక్షౌ

సమ్బాధిష్టా మ్మా మాతా పృథివి త్వమ్। [13]పితౄన్ హ్యత్ర గచ్ఛాస్యేధాస య్యమ రాజ్యే।

మా త్వా వృక్షౌ సమ్బాధేథా మ్మా మాతా పృథివీ మహీ। వైవస్వతగ్ం హి గచ్ఛాసి యమ

రాజ్యే వి రాజసి। నళ మ్ప్లవ మారోహైత న్నళేన పథో ఽన్విహి। స త్వ న్నళప్లవో

భూత్వా స న్తర ప్ర తరో త్తర। {18} సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతు రుపస్థ ఆ దధే।

తేభ్యః పృథివి శ మ్భవ। ష డ్ఢోతా సూర్య న్తే చక్షు ర్గచ్ఛతు వాత మాత్మా ద్యా ఞ్చ గచ్ఛ

పృథివీ ఞ్చ ధర్మణా। అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హిత మోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః। పర

మ్మృత్యో అను పరేహి పన్థా య్యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే

బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్। శ మ్వాత శ్శగ్ం హి తే ఘృణి శ్శ ము తే

ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమ దివి శ్రవాగ్స్యుత్తమాని ధిష్వ। సం 4-2-(7)-{32}

[13] పితౄన్ హ్యత్ర-సాయణ, భట్ట భాస్కర; పితౄన్ హి యత్ర-ఇత్యపి పాఠో వైదికానాం ప్రసిద్ధః

స్తో్వషధీః। కల్పన్తా మ్మే దిశ శ్శగ్మాః। పృథివ్యా స్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మా
ఽసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। [14]అన్తరిక్షస్య త్వా
[15]దివ స్త్వా [16]దిశా న్త్వా [17]నాకస్య త్వా పృష్ఠే [18]బ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాదయామ్యముష్య
శర్మా ఽసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। *{19}*
(అనపస్ఫురన్తీ, రుత్తర, దేవతయా, ద్వే చ (7) [3-32]
అపూపవా న్ఘృతవాగ్ శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ న్పృథివీ న్ద్యా ముతోపరి। యోనికృతః
పథికృత స్సపర్యత యే దేవానా ఘృతభాగా ఇహ స్థ। ఏషా తే యమసాదనే స్వధా
నిధీయతే గృహే ఽసౌ। దశాఽక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తా గ్గోపాయస్వ తా న్తే పరి దదామి
తస్యా న్త్వా మా దభ న్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
[19]అపూపవా ఇఛ్ఛృతవా [20]న్క్షీరవా [21]న్దధివా [22]న్మధుమాగ్ శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ

[14] అన్తరిక్షస్య త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మా ఽసి పితరో దేవతా।
ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
[15] దివ స్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మా ఽసి పితరో దేవతా।
ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
[16] దిశా న్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మా ఽసి పితరో దేవతా।
ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
[17] నాకస్య త్వా పృష్ఠే సాదయామ్యముష్య శర్మా ఽసి పితరో దేవతా।
ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
[18] బ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాదయామ్యముష్య శర్మా ఽసి పితరో దేవతా।
ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
[19] అపూపవా ఇఛ్ఛృతవాగ్ శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ న్పృథివీ న్ద్యా ముతోపరి।

న్పృథివీ న్ద్వా ముతోపరి। యోనికృతః పథికృత స్సపర్యత యే దేవానాగ్ం శృతభాగాః
క్షీరభాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహ స్థ। ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే

యోనికృతః పథికృత స్సపర్యత యే దేవానాగ్ం శృతభాగా ఇహ స్థ।
ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే ఽసౌ।
శతాఽక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తా జ్గోపాయస్వ తా న్తే పరి దదామి తస్యా న్త్వా మా దభ న్పితరో
దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।

20 అపూపవా న్క్షీరవాగ్ శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ న్పృథివీ న్ద్వా ముతోపరి।
యోనికృతః పథికృత స్సపర్యత యే దేవానా క్షీరభాగా ఇహ స్థ।
ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే ఽసౌ।
సహస్రాఽక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తా జ్గోపాయస్వ తా న్తే పరి దదామి తస్యా న్త్వా
మా దభ న్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।

21 అపూపవా న్దధివాగ్ శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ న్పృథివీ న్ద్వా ముతోపరి।
యోనికృతః పథికృత స్సపర్యత యే దేవానా న్దధిభాగా ఇహ స్థ।
ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే ఽసౌ।
అయుతాఽక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తా జ్గోపాయస్వ తా న్తే పరి దదామి తస్యా న్త్వా
మా దభ న్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।

22 అపూపవా న్మధుమాగ్ శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ న్పృథివీ న్ద్వా ముతోపరి।
యోనికృతః పథికృత స్సపర్యత యే దేవానా మ్మధుభాగా ఇహ స్థ।
ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే ఽసౌ।
అచ్యుతాఽక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తా జ్గోపాయస్వ తా న్తే పరి దదామి తస్యా న్త్వా
మా దభ న్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।

ఽసౌ। శ్తాఽఖ్షరా స్హస్రాఽఖ్షరా ఽయుతాఽఖ్షరా ఽచ్యుతాఽఖ్షరా తాగ్ం రఖ్షస్వ తా గ్గోపాయస్వ తా స్తే పరి దదామి తస్యా స్త్వా మా దభ న్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। *{20} (అపూపవా నస్తౌ, దశ) (8) [10]*

ఏతా స్తే స్వధా అమృతాః కరోమి యా స్తే ధానాః పరికిరామ్యత్ర। తా స్తే యమః పితృభి స్సహ్విదానో ఽత్ర ధేనూః కామదుఘాః కరోతు। త్వా మర్జునౌషధీనా మ్పయో బ్రహ్మణ ఇ ద్విదుః। తాసా స్త్వా మధ్యా దా దదే చరుభ్యో అపి ధాతవే। దూర్వాణాగ్ స్తమ్బ మాహరైతా మ్ప్రియతమా మ్మమ। ఇమా న్దిశ మ్మనుష్యాణా మ్భూయిష్ఠా ఽను వి రోహతు। కాశానాగ్ స్తమ్బ మాహర రఖ్షసా మపహత్యై। య ఏతస్యై దిశః పరాభవ న్నఘాయవో యథా తే నా ఽభవా న్పునః। దర్భాణాగ్ స్తమ్బ మాహర పితృణా మోషధీ మ్ప్రియామ్। అన్వస్యై మూల జీవా దను కాణ్డ మథో ఫలమ్। *{21}* [23]లోక మ్పృణ [24]తా అస్య సూదదోహసః। శ వ్రాత శ్శగం హి తే ఘృణి శ్శ ము తే సన్త్వోషధీః। కల్పన్తా న్తే దిశ స్సర్వాః। ఇద మేవ మేతో ఽపరా మార్తి మారామ కాఞ్చన। తథా త దశ్విభ్యా జ్కృత మ్మిత్రేణ వరుణేన చ। వరణో వారయా దిద న్దేవో వనస్పతిః। ఆర్త్యై నిర్ఋత్యై ద్వేషా చ్చ వనస్పతిః। విధృతి రసి విధారయా ఽస్మ దఘా ద్వేషాగ్ంసి శమి శమయా ఽస్మ దఘా ద్వేషాగ్ంసి యవ యవయా ఽస్మ దఘా ద్వేషాగ్ంసి। పృథివీ జ్గచ్ఛా ఽన్తరిఖ్ష జ్గచ్ఛ దివ జ్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ సువ ర్గచ్ఛ సువ ర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ దివ జ్గచ్ఛా

[23] లోక మ్పృణ ఛిద్ర మ్పృణా ఽథో సీద శివా త్వమ్।
ఇన్ద్రాగ్నీ త్వా బృహస్పతి రస్మిన్ యోనా వసీషదన్న్। సం 4-2-(4)-{17}

[24] తా అస్య సూదదోహస స్సోమగ్గ్ శ్రీణన్తి పృశ్నయః।
జన్మ న్దేవానా వ్విశస్త్రిష్వా రోచనే దివః। సం 4-2-(4)-{17}

8

ఽన్తరిక్షం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛాఽపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః। [25]అశ్మన్వతీ రేవతీ [26]ర్య ద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్ర [27]య్యా రాష్ట్రా త్పన్నా [28]దు ద్వయ న్తమస స్పరి [29]ధాతా పునాతు। *{22} (అథో ఫల, న్ధాతా పునాతు / ఫల, మ్పునాతు) (9) [2-20]*

ఆ రోహతా ఽఽయు ర్జరస జ్గృణానా అనుపూర్వ య్యతమానా యతిష్ఠ। ఇహ త్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘ మాయుః కరతు జీవసే వః। యథా ఽహాన్యనుపూర్వ మ్భవన్తి యథర్తవ ఋతుభి ర్యన్తి క్లృప్తాః। యథా న పూర్వ మపరో జహాత్యేవా ధాత రాయూగ్ంషి కల్పయైషామ్। న హి తే అగ్నే తనువై క్రూర ఞ్చకార మర్త్యః। కపి ర్బభస్తి తేజన మ్పున ర్జరాయు గౌ రివ। అప న శ్శోశుచ దఘ మగ్నే శుశుద్ధ్యా రయిమ్। అప న శ్శోశుచ దఘ మ్మృత్యవే స్వాహా। అనడ్వాహ మన్వారభామహే స్వస్తయే। స న ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యో వహ్ని స్సమ్పారణో భవ। *{23}* ఇమే జీవా వి మృతై రావవర్తి న్నభూ ద్భద్రా దేవహూతి ర్నో అద్య। ప్రాఞ్చో ఽగామా నృతయే హసాయ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరా న్దధానాః। మృత్యోః

[25] అశ్మన్వతీ రేవతీ స్సగ్ం రభధ్వ ము త్తిష్ఠత ప్ర తరతా సఖాయః।
అత్రా జహామ యే అస న్నశేవా శ్శివాన్ వయ మభి వాజా నుత్తరేమ। ఆ 6-(3)-{7-9, 10}

[26] య ద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ం సహస్రధార వ్వితత మన్తరిక్షే।
యేనాఽపునా దిన్ద్ర మనార్త మార్త్యై తేనాఽహ మ్మాగ్ం సర్వతను మ్పునామి। ఆ 6-(3)-{8-1,2}

[27] యా రాష్ట్రా త్పన్నా దప యన్తి శాఖా అభిమృతా నృపతి మిచ్ఛమానాః। ధాతు స్తా స్సర్వాః
పవనేన పూతాః ప్రజయా ఽస్మా న్రయ్యా వర్చసా సగ్ం సృజాథ। ఆ 6-(3)-{8-3, 4}

[28] ఉద్వయ న్తమస స్పరి పశ్యన్తో జ్యోతి రుత్తరమ్।
దేవ న్దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్। సం 4-1-(7)-{28}

[29] ధాతా పునాతు సవితా పునాతు। అగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా। ఆ 6-(3)-{8-7, 8}

పద య్యోపయన్తో య దైమ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరా న్దధానాః। ఆప్యాయమానాః ప్రజయా ధనేన శుద్ధాః పూతా భవథ యజ్ఞియాసః। ఇమ జ్జీవేభ్యః పరిధి న్దధామి [30]మా నో ను గా దపరో అర్ధ మేతమ్। శత జ్జీవన్తు శరదః పురూచీ స్తిరో మృత్యు న్దధ్మహే పర్వతేన। ఇమా నారీ రవిధవా స్సుపత్నీ రాఞ్జనేన సర్పిషా స మ్మృశన్తామ్। అనశ్రవో అనమీవా స్సుశేవా ఆ రోహన్తు జనయో యోని మగ్రే। య దాఞ్జన న్త్రైకకుద ఞ్జాతగ్ం హిమవత స్పరి। తేనా ఽమృతస్య మూలేనా ఽరాతీ ర్జమ్భయామసి। యథా త్వ ముద్భినత్స్యోషధే పృథివ్యా అధి। ఏవ మిమ ఉ ద్భిన్దన్తు కీర్త్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అజో ఽస్యజా ఽస్మ దఘా ద్వేషాగ్ంసి యవో ఽసి యవయా ఽస్మ దఘా ద్వేషాగ్ంసి। *{24} (భవ, జమ్భయామసి, త్రీణి చ) (10) [2-23]*

అప న శ్శోశుచ దఘ మగ్నే శుశుద్ధ్యా రయిమ్। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। సుక్షేత్రియా సుగాతుయా వసూయా చ యజామహే। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। ప్ర య ద్భన్దిష్ఠ ఏషా మ్ప్రా ఽస్మాకాసశ్చ సూరయః। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। ప్ర య దగ్నే స్సహస్వతో విశ్వతో యన్తి సూరయః। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। ప్ర య త్తే అగ్నే సూరయో జాయేమహి ప్ర తే వయమ్। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। *{25}* త్వగ్ం హి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూ రసి। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। ద్విషో నో విశ్వతోముఖా ఽతి నావేవ పారయ। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। స న స్సిన్ధు మివ నావయా [31]ఽతిపర్‌షా స్వస్తయే। అప న శ్శోశుచ దఘమ్। ఆపః ప్రవణా దివ యతీ రపా ఽస్మ త్స్యన్దతా మఘమ్। అప న

[30] మా నో ను గాత్ - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము (మా, నః, ను, గాత్)

మా నో ఽనుగాత్ - సాయణ భాష్య పాఠము (మా, నః, అనుగాత్)

[31] ఽతిపర్‌షా - సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు; ఽతిపరుషా - ఇతి పాఠ భేదః

శ్నోశుచ దఘమ్। ఉద్వనా దుదకానీవా ఽపా ఽస్మ ధ్స్వన్దతా మఘమ్। అప న శ్నోశుచ దఘమ్। ఆనన్దాయ ప్రమోదాయ పున రాగాగ్ స్వా న్గృహాన్। అప న శ్నోశుచ దఘమ్। న వై తత్ర ప్రమీయతే గౌ రశ్వః పురుషః పశుః। యత్రేద మ్బ్రహ్మ క్రియతే పరిధి ర్జీవనాయ క మప న శ్నోశుచ దఘమ్। *{26} (అఘ, మఘ, శ్చత్వారి చ (11) [2-24]*

అపశ్యామ యువతి మాచరన్తీ మ్మృతాయ జీవా మ్పరిణీయమానామ్। అన్ధేన యా తమసా ప్రావృతా ఽసి ప్రాచీ మవాచీ మవయ న్నరిష్ట్యై। మయైతా మ్మార్గ్ స్తా మ్బ్రియమాణా దేవీ సతీ పితృలోక యద్వైషి। విశ్వవారా నభసా సవ్య్యయన్త్యుభౌ నో లోకా పయసా ఽఽవృణీహి। రయిష్ఠా మగ్ని మ్మధుమన్త మూర్మిణ [32]మూర్జస్సన్త స్త్వా పయసోప సగం సదేమ। సగం రయ్యా స ము వర్చసా సచస్వా న స్స్వస్తయే। యే జీవా యే చ మృతా యే జాతా యే చ జన్త్యాః। తేభ్యో ఘృతస్య ధారయితు మ్మధుధారా వ్యున్దతీ। మాతా రుద్రాణా న్దుహితా వసూనాగ్ స్వసా ఽఽదిత్యానా మమృతస్య నాభిః। ప్ర ణు వోచ ఇఖికితుషే జనాయ మా గా మనాగా మదితి వ్వధిష్ట। పిబతూదక న్తృణాన్యత్తు। ఓ ము థ్సృజత। *{27} (వధిష్ట, ద్వే చ (12) [12]*

స న్త్వా సిఞ్చామి యజుషా ప్రజా మాయు ర్ధన ఞ్చ। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *[2]*

(పరే యువాగంస మ్పరి విద్వా న్భువనస్యా ఽభ్యావవృత్స్వ ఽజో భాగో ఽయ న్నై చతు శ్చత్వారిగంశ, ద్య ఏతస్య త్వ త్వఞ్చ, ప్ర కేతునేద స్తే నాకే సువర్ణ య్యా తే యే యుధ్యన్తే తపసా ఽశ్మన్వతీ రేవతీ స్సగం రభధ్వ మష్టా విగంశతి, ర్య న్తే య త్త ఉత్తిష్ఠేద న్త ఉత్తిష్ఠ ప్రేహ్యాశ్మన్ య ద్వా ఉ ద్వయ మయ మ్పఞ్చ విగంశతి, రా యాతు త్రిగంశ, ద్వైశ్వానరే తస్మి న్రభస్ ఇమ మపేతా ఽహోభి ర్యుజ్యన్తా మఘ్నియా అదితే పార వ్వా ఆ ప్యాయస్వ సప్త విగంశతి, రు త్తే తభ్నోమ్యష్టౌ

[32] మూర్జస్వన్త - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము; మూర్జస్సన్త - సాయణ భాష్య పాఠము

స్తేభ్యః పృథివి షడ్ఢోతా పర మ్మే శగ్మాః పృథివ్యా అన్తరిక్షస్య ద్వాత్రిగ్ంశ, దపూపవా నసా దశ శత ద,శైతా స్తే తే దిశ స్సర్వా ఇద మశ్మ న్విగ్ంశతి, రా రోహత తనువై క్రూర ఇచ్చకార పున ర్మృత్యవే మా నో ను గా ద్దద్మహ ఇమా నారీః పరి త్రయో విగ్ంశతి, రప న స్సుక్షేత్రియా ప్ర య ద్భన్దిష్ఠః ప్ర య ద్దగ్నేః ప్ర య త్తే అగ్నే త్వగ్ం హి ద్విష స్స న స్సిన్ధు మాపః ప్రవణా దుద్వనా దానన్దాయ న వై తత్ర చతుర్విగ్ంశతి, రపశ్యామా ఽఽవృణీహి ద్వాదశ, ద్వాదశ) {12}

(పరే యువాగ్ంస, మాయా,త్వేతా స్తే, సప్త విగ్ంశతిః) (27) [27-280]

(పరే యువాగ్ంస, మో ము ధృజతి)

సుమఙ్గలీ రియ వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత।
సౌభాగ్య మస్యై దత్వాయా ఽథా ఽస్త విపరేతన॥

॥ హరిః ఓం(3) ॥

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

శ నో॑ మి॒త్ర శ్శం వరు॑ణః। శ నో॑ భవత్వర్య॒మా। శ న్న ఇన్ద్రో॒ బృహ॒స్పతిః॑। శ నో॒ విష్ణు రురుక్ర॒మః। నమో॒ బ్రహ్మ॑ణే। నమ॑స్తే వాయో। త్వ మే॒వ ప్ర॒త్యక్షం॒ బ్రహ్మా॑సి। [1]త్వ మే॒వ ప్ర॒త్యక్షం॒ బ్రహ్మ॑ వదిష్యామి। ఋ॒తం వ॑దిష్యామి। స॒త్యం వ॑దిష్యామి। త న్మా॑ మవతు। త ద్వ॒క్తార॑ మవతు। అవ॑తు॒ మామ్। అవ॑తు వ॒క్తార॑మ్। ఓం శాన్తి॒ శ్శాన్తి॒ శ్శాన్తిః॑। *{1}* (స॒త్యం వ॑దిష్యా॒మి, పఞ్చ॑ చ *(1) [15]*

శీక్షాం వ్యా॑ఖ్యాస్యా॒మః। వర్ణ॒ స్స్వరః॑। మాత్రా॒ బలమ్। సామ॑ సన్తానః। ఇత్యుక్త శ్శీక్షా॑ఽధ్యా॒యః। *{2} (శీక్షా॒, మ్పఞ్చ॑) (2) [5]*

స॒హ నౌ॑ యశః। స॒హ నౌ॒ బ్ర॒హ్మ॒ వ॒ర్చసమ్। అథా॑ఽత స్సగ్ంహితాయా ఉపనిషదం వ్యా॑ఖ్యాస్యా॒మః। పఞ్చస్వధి క॑రణే॒షు। అధి లోక మధి జ్యౌతిష మధి విద్య మధి ప్రజ మధ్యా॒త్మమ్। తా మహా సగ్ంహితా ఇ॑త్యాచ॒క్షతే। అథా॑ఽధి లో॒కమ్। పృథివీ పూర్వ రూ॒పమ్। ద్యౌ రుత్తర రూ॒పమ్। ఆకాశ స్స॒న్ధిః। *{3}* వాయు స్స॒న్ధానమ్। ఇత్యధి లో॒కమ్। అథా॑ఽధి జ్యౌతిషమ్। అగ్నిః పూర్వ రూ॒పమ్। ఆదిత్య ఉత్తర రూ॒పమ్। ఆప స్స॒న్ధిః। వైద్యుత స్స॒న్ధానమ్। ఇత్యధి జ్యౌతిషమ్। అథా॑ఽధి వి॒ద్యమ్। ఆచార్యః పూర్వ రూ॒పమ్। *{4}* అన్తేవాస్యుత్తర రూ॒పమ్। విద్యా స॒న్ధిః। ప్రవచనగ్ం స॒న్ధానమ్। ఇత్యధి వి॒ద్యమ్। అథా॑ఽధి ప్రజమ్। మాతా పూర్వ రూ॒పమ్। పితోత్తర రూ॒పమ్। ప్రజా స॒న్ధిః। ప్రజననగ్ం స॒న్ధానమ్। ఇత్యధి॒ ప్రజమ్। *{5}* అథా॑ఽధ్యా॒త్మమ్। అధరా హనుః పూర్వ రూ॒పమ్। ఉత్తరా హను రుత్తర రూ॒పమ్। వా క్స॒న్ధిః। జిహ్వా స॒న్ధానమ్। ఇత్యధ్యా॒త్మమ్। ఇతీమా మహా స॒గ్ంహితాః।

[1] త్వ మేవ-సాయణ భాష్య పాఠము; త్వా మేవ-భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము, ద్రావిడ పాఠః

య ఏవ మేతా మహా సగ్ంహితా వ్యాఖ్యాతా వేద। సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః। బ్రహ్మ వర్చసేనా ఽన్నాద్యేన సువర్గేణ లోకేన। *(6) (సన్ధి, రాచార్యః పూర్వ రూప, మిత్యధి ప్రజ, లోకేన) (3) [4-40]*

య శ్ఛన్దసా మృషభో విశ్వరూపః। ఛన్దోభ్యో ఽధ్యమృతా థ్సమ్బభూవ। స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు। అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసమ్। శరీర మ్మే విచర్షణమ్। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యా మ్భూరి విశ్రువమ్। బ్రహ్మణః కోశో ఽసి మేధయా ఽపిహితః। శ్రుత మ్మే గోపాయ। ఆవహన్తీ వితన్వానా। *(7)* కుర్వాణా చీర మాత్మనః। వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ। అన్న పానే చ సర్వదా। తతో మే శ్రియ మావహ। లోమశా మ్పశుభి స్సహ స్వాహా। ఆ మా యన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా। [2]వి మా ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా। ప్ర మా ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా। దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా। శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా। *(8)* యశో జనే ఽసాని స్వాహా। శ్రేయాన్ వస్యసో ఽసాని స్వాహా। త న్త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా। స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా। తస్మి న్థ్సహస్ర శాఖే। ని భగా ఽహ న్త్వయి మృజే స్వాహా। [3]యథా ఽఽపః ప్రవతా ఽఽయన్తి। యథా మాసా అహ ర్జరమ్। ఏవ మ్మా మ్బ్రహ్మచారిణః। ధాత రాయన్తు సర్వత స్స్వాహా। ప్రతివేశో ఽసి ప్ర మా భాహి ప్ర మా పద్యస్వ। *(9)*

[2] వి మా ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా। ప్ర మా ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా।
దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా। శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా।
ఏతద్వాక్య చతుష్టయం ద్రావిడైర్న పఠ్యతే।

[3] యథా ఽఽపః ప్రవతా ఽఽయన్తి। - సాయణః యథా ఽఽపః ప్రవతా యన్తి। - భట్ట భాస్కర

[4] *(వి॒త॒న్వానా, శమా॑యన్తు బ్ర॒హ్మ॒చారి॑ణ స్స్వాహా॑, ధాత॒ రాయ॑న్తు స॒ర్వత॒ స్స్వాహై॑, క॑ఞ్చ) (4) [3-31]*

(ఆ వి ప్ర ద శ మా॑యన్తు బ్ర॒హ్మ॒చారి॑ణ॒)

భూ ర్భువ॒ స్సువ॒ రితి॒ వా ఏ॒తా స్తి॒స్రో వ్యాహృ॑తయః। తాసా॑ ము హ స్మై॒తా ఞ్చ॑తు॒ర్థీమ్। మాహా॑చమస్యః॒ ప్ర వే॑దయతే। మహ॒ ఇతి॑। త ద్బ్ర॒హ్మ॑। స ఆ॒త్మా॑। అఙ్గా॑న్య॒న్యా దే॒వతాః॑। భూ రితి॒ వా అ॒యం లో॒కః। భువ॒ ఇత్య॒న్తరి॑క్షమ్। సువ॒ రిత్య॒సౌ లో॒కః। *(10)* మహ॒ ఇత్యా॑ది॒త్యః। ఆ॒ది॒త్యేన॒ వావ సర్వే॑ లో॒కా మహీ॑యన్తే। భూ రితి॒ వా అ॒గ్నిః। భువ॒ ఇతి॑ వా॒యుః। సువ॒ రిత్యా॑ది॒త్యః। మహ॒ ఇతి॑ చ॒న్ద్రమాః॑। చ॒న్ద్రమ॑సా॒ వావ సర్వా॑ణి॒ జ్యోతీగ్ం॑షి॒ మహీ॑యన్తే। భూ రితి॒ వా ఋచః॑। భువ॒ ఇతి॒ సామా॑ని। సువ॒ రితి॒ యజూగ్ం॑షి। *(11)* మహ॒ ఇతి॒ బ్రహ్మ॑। బ్రహ్మ॑ణా॒ వావ సర్వే॑ వే॒దా మహీ॑యన్తే। భూ రితి॒ వై ప్రా॒ణః। భువ॒ ఇత్య॑పా॒నః। సువ॒ రితి॑ వ్యా॒నః। మహ॒ ఇత్యన్న॑మ్। అన్నే॑న॒ వావ సర్వే॑ ప్రా॒ణా మహీ॑యన్తే। తా వా ఏ॒తా శ్చత॑స్ర శ్చతు॒ర్ధా। చత॑స్ర శ్చత॒స్రో వ్యాహృ॑తయః। తా యో వేద॑। స వే॑ద॒ బ్రహ్మ॑। సర్వే॑ ఽస్మై॒ దే॒వా బ॒లి మా వ॑హన్తి। *(12)* *(అ॒సౌ లో॒కో, యజూగ్ం॑షి॒, వే॒ద॒, ద్వే చ॑) (5) [3-32]*

(అ॒యం లో॒కో॑-ఽగ్నిర్-ఋచ॑-ప్రా॒ణ శ్చ॒త్వారి॑)

స య ఏ॒షో॑ ఽన్తర్ హృ॑దయ ఆకా॒శః। తస్మి॒ న్న॒యం పురు॑షో మనో॒ మయః॑। అమృ॑తో హిర॒ణ్మయః॑। అన్త॑రేణ॒ తాలు॑కే। య ఏ॒ష స్తన॑ ఇవా ఽవ॒ లమ్బ॑తే। సే॒న్ద్ర యో॒నిః। యత్రా॒ ఽసౌ కే॑శా॒ ఽన్తో॑ వి॒వర్త॑తే। వ్య॒పోహ్య॑ శీర్ష క॒పాలే। భూ రిత్య॒గ్నౌ ప్రతి॑ తిష్ఠతి। భువ॒ ఇతి॑ వా॒యౌ। *(13)* సువ॒ రిత్యా॑ది॒త్యే। మహ॒ ఇతి॒ బ్రహ్మ॑ణి। ఆ॒ప్నోతి॒ స్వారా॑జ్యమ్। ఆ॒ప్నోతి॒ మన॑స॒ స్పతి॑మ్। వా క్ప॑తి॒ శ్చక్షు॑ ష్పతిః। శ్రోత్ర॑ పతి ర్వి॒జ్ఞాన॑ పతిః। ఏ॒త త్తతో॑ భవతి। ఆ॒కా॒శ శ॑రీర॒ మ్బ్రహ్మ॑। స॒త్యా ఽఽత్మ॑ ప్రా॒ణా ఽఽరా॑మ॒ మ్మన॑ ఆనన్దమ్। శాన్తి॑ సమృద్ధ

[4] *(వి॒త॒న్వానా, వి॒శ స్వాహా॑, స॒ప్త చ॑) - ఇతి ద్రావిడ పాఠః*

మమృతమ్। ఇతి ప్రాచీనయోగ్యోపాస్స్వ। *{14} (వాయూ, వమృత, మేకఞ్చ) (6) [2-21]*

పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌ ర్దిశో ఽవాన్తర దిశాః। అగ్ని ర్వాయు రాదిత్య శ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి। ఆప ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా। ఇత్యధి భూతమ్। అథా ఽధ్యాత్మమ్। ప్రాణో వ్యానో ఽపాన ఉదాన స్సమానః। [5]చక్షు శ్శ్రోత్ర మ్మనో వా క్త్వక్। చర్మ మాగ్ంసగ్ం స్నావా ఽస్థి మజ్జా। ఏత దధి విధాయర్షి రవోచత్। పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్। పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్గ్ స్పృణోతీతి। *{15} (సర్వ, మేకఞ్చ) (7) [11]*

ఓ మితి బ్రహ్మ। ఓ మితీదగ్ం సర్వమ్। ఓ మిత్యేత దనుకృతి హ స్మ వా అప్యో శ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి। ఓ మితి సామాని గాయన్తి। ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి। ఓ మిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగర మ్ప్రతి గృణాతి। ఓ మితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి। ఓ మిత్యగ్ని హోత్ర మను జానాతి। ఓ మితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్య న్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి। బ్రహ్మైవోపాప్నోతి। *{16} (ఓ, న్దశ) (8) [10]*

ఋత ఞ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। సత్య ఞ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। తపశ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। దమశ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। శమశ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। అగ్నిహోత్ర ఞ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। అతిథయశ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। మానుష ఞ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। ప్రజా చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ। సత్య మితి సత్య వచా రాథీతరః। తప ఇతి తపో నిత్యః పౌరుశిష్టిః। స్వాధ్యాయ

[5] చక్షు శ్శ్రోత్ర మ్మనో వా క్త్వక్। చర్మ మాగ్ంసగ్ం స్నావా ఽస్థి మజ్జా। సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు;

చక్షు శ్శ్రోత్ర మ్మనో వాక్। త్వ క్చర్మ మాగ్ంసగ్ం స్నావా ఽస్థి మజ్జా। ఇతి ద్రావిడ పాఠః

ప్రవచనే ఏవేతి నాకో మౌద్గల్యః। త ద్ధి తప స్త ద్ధి తపః। *{17}* *(ప్రజా చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ, షట్చ)* *(9)* *[16]* *(ఋ, స, త, ద, శా, ఽగ్నయో, ఽగ్నిహోత్ర, మతిథయో, మానుష, మ్ప్రజా, ప్రజనః, ప్రజాతి, ర్ద్వాదశ)*

అహ వృక్షస్య రేరివా। కీర్తిః ప్రృష్ఠ ఙ్గిరే రివ। ఊర్ధ్వ పవిత్రో వాజినీవ స్వమృత మస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్। [6]సుమేధా అమృతో ఽక్షితః। ఇతి త్రిశఙ్కో ర్వేదా ఽను వచనమ్। *{18}* *(అహగ్ం, షట్)* *(10)* *[6]*

వేద మనూచ్యా ఽఽచార్యో ఽన్తేవాసిన మను శాస్తి। సత్య వ్వద। ధర్మ ఞ్చర। స్వాధ్యాయా న్మా ప్రమదః। ఆచార్యాయ ప్రియ న్ధన మాహృత్య ప్రజా తన్తు మ్మా వ్యవచ్ఛేత్సీః। సత్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్। ధర్మా న్న ప్రమదితవ్యమ్। కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్। భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్। స్వాధ్యాయ ప్రవచనాభ్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్। *{19}* దేవ పితృ కార్యాభ్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్। మాతృ దేవో భవ। పితృ దేవో భవ। ఆచార్య దేవో భవ। అతిథి దేవో భవ। యాన్యనవద్యాని కర్మాణి। తాని సేవితవ్యాని। నో ఇతరాణి। యాన్యస్మాకగ్ం సుచరితాని। తాని త్వయోపాస్యాని। *{20}* నో ఇతరాణి। యే కే చా ఽస్మ చ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః। తేషా న్త్వయా ఽఽసనే న ప్రశ్వసితవ్యమ్। శ్రద్ధయా దేయమ్। అశ్రద్ధయా ఽదేయమ్। శ్రియా దేయమ్। హ్రియా దేయమ్। భియా దేయమ్। సవ్విదా దేయమ్। అథ యది తే కర్మ విచికిత్సా వా వృత్త విచికిత్సా వా స్యాత్। *{21}* యే తత్ర బ్రాహ్మణా స్సమ్మర్శినః। యుక్తా ఆయుక్తాః। అలూక్షా ధర్మ కామా స్స్యుః। యథా తే తత్ర వర్తేరన్న్। తథా తత్ర వర్తేథాః। అథా ఽభ్యాఖ్యాతేషు। యే తత్ర బ్రాహ్మణా

[6] సుమేధా అమృతోక్షితః। సాయణ భాష్య పాఠము (అమృత + ఉక్షితః)

సుమేధా అమృతో ఽక్షితః। భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము (అమృతః + అక్షితః)

స్సమ్మర్శినః। యుక్తా ఆయుక్తాః। అలూక్షా ధర్మ కామా స్స్యుః। యథా తే తేషు వర్తేరన్న్। తథా తేషు వర్తేథాః। ఏష ఆదేశః। ఏష ఉపదేశః। ఏషా వేదోపనిషత్। ఏత దను శాసనమ్। ఏవ ముపాసితవ్యమ్। ఏవ ము చైత దుపాస్యమ్। *{22} (స్వాధ్యాయ ప్రవచనాభ్యా న్న ప్రమదితవ్య, న్తాని త్వయోపాస్యాని, స్యా, త్తేషు వర్తేర, న్త్సప్త చ) (11) [4/5-47] (తత్ర-తేషు)*

శ న్నో మిత్ర శ్శ వ్వరుణః। శ న్నో భవత్వర్యమా। శ న్న ఇన్ద్రో బృహస్పతిః। శ న్నో విష్ణు రురుక్రమః। నమో బ్రహ్మణే। నమస్తే వాయో। త్వ మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మా ఽసి। త్వా మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మా ఽవాదిషమ్। ఋత మవాదిషమ్। సత్య మవాదిషమ్। త న్మా మావీత్। త ద్వక్తార మావీత్। ఆవీ న్మామ్। ఆవీ ద్వక్తారమ్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః। *{23} (సత్య మవాదిష, మ్పఞ్చ చ) (12) [15]*

([7] శ న్న, శ్శీక్షాగ్ం, సహ నౌ, య శ్ఛన్దసా, మ్భూ, స్స య, పృథివ్యో మి,త్యృత ఞ్చా, ఽహ, వ్వేద మనూచ్య, శ న్నో ద్వాదశ) (12)

(శ న్నో, మహ ఇత్యాదిర్నో, నో ఇతరాణి, త్రయోవిగ్ంశతిః) {23} [23-249]

(శ న్న, శ్శాన్తి శ్శాన్తిః)

|| హరిః ఓం(3) ||

ॐ❀✿❀ॐ

[7] 'శన్నో మిత్రః, బ్రహ్మవి దాప్నోతి, భృగు ర్వై వారుణిః'-ఏతత్ప్రపాఠక త్రయం ఏక ఏవ ప్రపాఠక ఇత్యాహు ర్ద్రావిడః। తేన క్రమేణ అత్ర 'శ న్న శ్శీక్షా' మిత్యాద్యనువాకాది బోధకం వాక్యజాతం న పఠనీయమ్। కిన్తు 'సత్య మవాదిష, మ్పఞ్చ చ' ఇత్యస్మాదనన్తరం 'సహ నావవతు' ఇత్యాద్యేవ పఠనీయమ్।

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

[1] సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *(సహ, పఞ్చ) [5]*

బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్। త దేషా ఽభ్యుక్తా। సత్యం(2) జ్ఞాన మనన్త మ్బ్రహ్మ। యో వేద నిహిత ఙ్గుహాయా మ్పరమే వ్యోమన్న్। సో ఽశ్నుతే సర్వా న్కామా న్సహ। బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి। తస్మా ద్వా ఏతస్మా దాత్మన ఆకాశ స్సమ్భూతః। ఆకాశా ద్వాయుః। వాయో రగ్నిః। అగ్నే రాపః। అద్భ్యః పృథివీ। పృథివ్యా ఓషధయః। ఓషధీభ్యో ఽన్నమ్। అన్నా త్పురుషః। స వా ఏష పురుషో ఽన్న రస మయః। తస్యేద మేవ శిరః। అయ న్దక్షిణః పక్షః। అయ ముత్తరః పక్షః। అయ మాత్మా। ఇద మ్పుచ్ఛ మ్ప్రతిష్ఠా। త దప్యేష శ్లోకో భవతి। *{1} (1) [21]*

అన్నా ద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే। యాః కాశ్చ పృథివీగ్ శ్రితాః। అథో అన్నేనైవ జీవన్తి। అథైన దపియన్త్యన్తతః। అన్నగ్ం హి భూతానా జ్జ్యేష్ఠమ్। తస్మా థ్సర్వౌషధ ముచ్యతే। సర్వ వై తే ఽన్న మాప్నువన్తి। యే ఽన్న మ్బ్రహ్మోపాసతే। అన్నగ్ం హి భూతానా జ్జ్యేష్ఠమ్। తస్మా థ్సర్వౌషధ ముచ్యతే। అన్నా ద్భూతాని జాయన్తే। జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే। అద్యతే ఽత్తి చ భూతాని। తస్మా దన్న న్త దుచ్యత ఇతి। తస్మా ద్వా ఏతస్మా దన్న రస మయాత్। అన్యో ఽన్తర ఆత్మా ప్రాణ మయః। తేనైష పూర్ణః। స వా ఏష పురుష విధ ఏవ। తస్య పురుష విధతామ్। అన్వయ మ్పురుష విధః। తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః। వ్యానో దక్షిణః పక్షః। అపాన ఉత్తరః పక్షః। ఆకాశ ఆత్మా। పృథివీ పుచ్ఛ మ్ప్రతిష్ఠా। త దప్యేష శ్లోకో భవతి। *{2} (2) [26]*

[1] అయం శాన్తి పాఠః ద్రావిడైః అనువాకాత్మకత్వేన అభ్యుపగమ్యతే।

ప్రాణ న్దేవా అను ప్రాణన్తి। మనుష్యాః పశవశ్చ యే। ప్రాణో హి భూతానా మాయుః। తస్మా థ్సర్వాయుష ముచ్యతే। సర్వ మేవ త ఆయు ర్యన్తి। యే ప్రాణ మ్బ్రహ్మోపాసతే। ప్రాణో హి భూతానా మాయుః। తస్మా థ్సర్వాయుష ముచ్యత ఇతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మా ద్వా ఏతస్మా త్ప్రాణ మయాత్। అన్యో ఽన్తర ఆత్మా మనో మయః। తేనైష పూర్ణః। స వా ఏష పురుష విధ ఏవ। తస్య పురుష విధతామ్। అన్వయ మ్పురుష విధః। తస్య యజు రేవ శిరః। ఋ గ్దక్షిణః పక్షః। సామోత్తరః పక్షః। ఆదేశ ఆత్మా। అథర్వా ఽఙ్గిరసః పుచ్ఛ మ్ప్రతిష్ఠా। త దప్యేష శ్లోకో భవతి। *{3} (3) [22]*

యతో వాచో నివర్తన్తే। అప్రాప్య మనసా సహ। ఆనన్ద మ్బ్రహ్మణో విద్వాన్। న బిభేతి కదాచనేతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మా ద్వా ఏతస్మా న్మనో మయాత్। అన్యో ఽన్తర ఆత్మా విజ్ఞాన మయః। తేనైష పూర్ణః। స వా ఏష పురుష విధ ఏవ। తస్య పురుష విధతామ్। అన్వయ మ్పురుష విధః। తస్య శ్రద్ధైవ శిరః। ఋత న్దక్షిణః పక్షః। సత్య ముత్తరః పక్షః। యోగ ఆత్మా। మహః పుచ్ఛ మ్ప్రతిష్ఠా। త దప్యేష శ్లోకో భవతి। *{4} (4) [18]*

విజ్ఞాన యఁజ్ఞ న్తనుతే। కర్మాణి తనుతే ఽపి చ। విజ్ఞాన న్దేవా స్సర్వే। బ్రహ్మ జ్యేష్ఠ ముపాసతే। విజ్ఞాన మ్బ్రహ్మ చే ద్వేద। తస్మా చ్చే న్న ప్రమాద్యతి। శరీరే పాప్మనో హిత్వా। సర్వా న్కామా న్థ్సమశ్నుత ఇతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మా ద్వా ఏతస్మా ద్విజ్ఞాన మయాత్। అన్యో ఽన్తర ఆత్మా ఽఽనన్ద మయః। తేనైష పూర్ణః। స వా ఏష పురుష విధ ఏవ। తస్య పురుష విధతామ్। అన్వయ మ్పురుష విధః। తస్య ప్రియ మేవ శిరః। మోదో దక్షిణః పక్షః। ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః। ఆనన్ద ఆత్మా। బ్రహ్మ పుచ్ఛ మ్ప్రతిష్ఠా। త దప్యేష శ్లోకో భవతి। *{5} (5) [22]*

అస న్నేవ స భవతి। అస ద్బ్రహ్మేతి వేద చేత్। అస్తి బ్రహ్మేతి చే ద్వేద। సన్త మేన న్తతో విదు రితి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। అథా ఽతో ఽను ప్రశ్నాః। ఉతా ఽవిద్వా నము ల్లోక మ్ప్రేత్య। కశ్చన గచ్ఛతీ(3)। ఆహో విద్వా నము ల్లోక మ్ప్రేత్య। కశ్చి త్సమశ్నుతా(3) ఉ। సో ఽకామయత। బహు స్యా మ్ప్రజాయేయేతి। స తపో ఽతప్యత। స తప స్తప్త్వా। ఇదగ్ం సర్వ మసృజత। య దిద జ్కిఞ్చ। త త్సృష్ట్వా। త దేవా ఽను ప్రా ఽవిశత్। త దను ప్రవిశ్య। సచ్చ త్యచ్చా ఽభవత్। నిరుక్త ఞ్చా ఽనిరుక్త ఞ్చ। నిలయన ఞ్చా ఽనిలయన ఞ్చ। విజ్ఞాన ఞ్చా ఽవిజ్ఞాన ఞ్చ। సత్య ఞ్చా ఽనృత ఞ్చ సత్య మభవత్। య దిద జ్కిఞ్చ। త త్సత్య మిత్యాచక్షతే। తదప్యేష శ్లోకో భవతి। *{6}* *(6) [28]*

అస ద్వా ఇద మగ్ర ఆసీత్। తతో వై స దజాయత। త దాత్మానగ్ం స్వయ మకురుత। తస్మా త్త త్సుకృత ముచ్యత ఇతి। య ద్వై త త్సుకృతమ్। రసో వై సః। రసగ్ం హ్యేవా ఽయ ల్లబ్ధ్వా ఽఽనన్దీ భవతి। కో హ్యేవా ఽన్యాత్కః ప్రాణ్యాత్। య దేష ఆకాశ ఆనన్దో న స్యాత్। ఏష హ్యేవా ఽఽనన్దయాతి। యదా హ్యేవైష ఏతస్మి న్నదృశ్యే ఽనాత్మ్యే ఽనిరుక్తే ఽనిలయనే ఽభయ మ్ప్రతిష్ఠా వ్విన్దతే। అథ సో ఽభయ జ్గతో భవతి। యదా హ్యేవైష ఏతస్మి న్నుదర మన్తర జ్కురుతే। అథ తస్య భయ మ్భవతి। తత్త్వేవ భయ వ్విదుషో ఽమన్వానస్య। త దప్యేష శ్లోకో భవతి। *{7}* *(7) [16]*

భీషా ఽస్మా ద్వాతః పవతే। భీషోదేతి సూర్యః। భీషా ఽస్మా దగ్ని శ్చేన్ద్రశ్చ। మృత్యు ర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి। సైషా ఽఽనన్దస్య మీమాగ్ంసా భవతి। యువా స్యా త్సాధు యువా [2]ఽధ్యాయకః। ఆశిష్ఠో దృఢిష్ఠో బలిష్ఠః। తస్యేయ మ్పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్।

[2] ఽధ్యాయకః। సాయణ భాష్య పాఠము; ఽధ్యాయికః। భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

స ఏకో మానుష ఆనన్దః। [3]తే యే శత మ్మానుషా ఆనన్దాః। స ఏకో మనుష్య గన్ధర్వాణా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత మ్మనుష్య గన్ధర్వాణా మానన్దాః। స ఏకో దేవ గన్ధర్వాణా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత న్దేవ గన్ధర్వాణా మానన్దాః। స ఏకః పితృణా ఞ్చిర లోక లోకానా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత మ్పితృణా ఞ్చిర లోక లోకానా మానన్దాః। స ఏక ఆజానజానా న్దేవానా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత మాజానజానా న్దేవానా మానన్దాః। స ఏకః కర్మ దేవానా న్దేవానా మానన్దః। యే కర్మణా దేవా నపి యన్తి। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత ఙ్కర్మ దేవానా న్దేవానా మానన్దాః। స ఏకో దేవానా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత న్దేవానా మానన్దాః। స ఏక ఇన్ద్రస్యా ఽఽనన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత మిన్ద్రస్యా ఽఽనన్దాః। స ఏకో బృహస్పతే రానన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత మ్బృహస్పతే రానన్దాః। స ఏకః ప్రజాపతే రానన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। తే యే శత మ్ప్రజాపతే రానన్దాః। స ఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః। శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। స యశ్చా ఽయ మ్పురుషే। యశ్చా ఽసా వాదిత్యే। స ఏకః। స య ఏవ వ్విత్। అస్మా ల్లోకా త్ప్రేత్య। ఏత మన్న మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రామతి। ఏత మ్ప్రాణ మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రామతి। ఏత మ్మనో మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రామతి। ఏత వ్విజ్ఞాన మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రామతి। ఏత మానన్ద మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రామతి। తదప్యేష శ్లోకో భవతి। *{8} (8) [51]*

యతో వాచో నివర్తన్తే। అప్రాప్య మనసా సహ। ఆనన్ద మ్బ్రహ్మణో విద్వాన్। న బిభేతి

[3] శ్రోత్రియస్య చా ఽకామ హతస్య। ఇతి వాక్యం ద్రావిడాః పఠన్తి

కుతశ్చనేతి। ఏతగ్ం హ వావ న తపతి। కి మహగ్ం సాధు నా ఽకరవమ్। కి మహ మ్పాప మకరవ మితి। స య ఏవ వ్విద్వా నేతే ఆత్మానగ్గ్ స్పృణుతే। [4]ఉభే హ్యేవైష ఏతే ఆత్మానగ్గ్ స్పృణుతే। య ఏవ వ్వేద। ఇత్యుపనిషత్। *{9} (9) [11]*

సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *(సహ, పఞ్చ) [5]*

([5]బ్రహ్మవి-దిద-మయ-మిద మేకవిగ్ంశతిః। అన్నా-దన్న రస మయా-త్ప్రాణో-వ్యానో-ఽపాన-ఆకాశః-పృథివీ పుచ్ఛగ్ం షడ్విగ్ంశతిః। ప్రాణ-మ్ప్రాణ మయా-న్మనో-యజుర్-ఋ-ఖ్సామా-ఽఽదేశో-ఽథర్వా ఽఙ్గిరసః పుచ్ఛ న్ద్వావిగ్ంశతిః। యత-శ్శ్రద్ధర్తగ్ం-సత్య-య్యోగో-మహో ఽష్టా దశ। విజ్ఞాన-మ్ప్రియ-మ్మోదః-ప్రమోద-ఆనన్దో-బ్రహ్మ పుచ్ఛ న్ద్వావిగ్ంశతిః। అస న్నేవా-ఽథా ఽష్టా విగ్ంశతిః। అస ద్భోదశ। భీషా ఽస్మా-న్మానుషో-మనుష్య గన్ధర్వాణా-న్దేవ గన్ధర్వాణా-మ్పితృణా ఞ్చిర లోక లోకానా-మాజానజానా-ఙ్కర్మ దేవానా య్యే కర్మణా దేవానా-మిన్ద్రస్య-బృహస్పతేః-ప్రజాపతే-ర్బ్రహ్మణ-స్స యశ్చ-సఙ్క్రమత్యేక పఞ్చాశత్। యతః కుతశ్చ నైత మేకాదశ నవ (9)

(బ్రహ్మవి, న్నవ {9} [9-215]

॥ హరిః ఓం(3) ॥

---

[4] ద్రావిడ పాఠ రీత్యా → 'బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్' - ఇత్యారభ్య 'ఉభే హ్యేవైష ఏతే ఆత్మానగ్గ్ స్పృణుతే। య ఏవ వ్వేద। ఇత్యుపనిషత్।' - ఇతి పర్యన్తం ఏక ఏవా ఽనువాకః। (భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము)

[5] ఏత దనువాకా ఽఽది బోధకం వాక్య జాతం ద్రావిడ పాఠే నాస్తి, ప్రపాఠకస్య సమాప్త్యభావాత్।

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *(సహ, పఞ్చ) [5]*

భృగు ర్వై వారుణిః। వరుణ మ్పితర ముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి। తస్మా ఏత త్ప్రోవాచ। అన్న మ్ప్రాణ ఇచ్చక్షు శ్శ్రోత్ర మ్మనో వాచ మితి। తగం హోవాచ। యతో వా ఇమాని భూతాని జాయన్తే। యేన జాతాని జీవన్తి। య త్ప్రయన్త్యభి సంవిశన్తి। త ద్విజిజ్ఞాసస్వ। త ద్బ్రహ్మేతి। స తపో உతప్యత। స తప స్తప్త్వా। *{1} (1) [13]*

అన్న మ్బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్। అన్నాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। అన్నేన జాతాని జీవన్తి। అన్న మ్ప్రయన్త్యభి సంవిశన్తీతి। త ద్విజ్ఞాయ। పున రేవ వరుణ మ్పితర ముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి। తగం హోవాచ। తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ। తపో బ్రహ్మేతి। స తపో உతప్యత। స తప స్తప్త్వా। *{2} (2) [12]*

ప్రాణో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్। ప్రాణాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। ప్రాణేన జాతాని జీవన్తి। ప్రాణ మ్ప్రయన్త్యభి సంవిశన్తీతి। త ద్విజ్ఞాయ। పున రేవ వరుణ మ్పితర ముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి। తగం హోవాచ। తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ। తపో బ్రహ్మేతి। స తపో உతప్యత। స తప స్తప్త్వా। *{3} (3) [12]*

మనో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్। మనసో హ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। మనసా జాతాని జీవన్తి। మనః ప్రయన్త్యభి సంవిశన్తీతి। త ద్విజ్ఞాయ। పున రేవ వరుణ మ్పితర ముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి। తగం హోవాచ। తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ। తపో బ్రహ్మేతి। స తపో உతప్యత। స తప స్తప్త్వా। *{4} (4) [12]*

విజ్ఞాన మ్బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్। విజ్ఞానాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। విజ్ఞానేన జాతాని జీవన్తి। విజ్ఞాన మ్ప్రయన్త్యభి సంవిశన్తీతి। త ద్విజ్ఞాయ। పున రేవ వరుణ మ్పితర ముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి। తగం హోవాచ। తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ। తపో బ్రహ్మేతి। స తపో ఽతప్యత। స తప స్తప్త్వా। {5} (5) [12]

ఆనన్దో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్। ఆనన్దాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। ఆనన్దేన జాతాని జీవన్తి। ఆనన్ద మ్ప్రయన్త్యభి సంవిశన్తీతి। సైషా భార్గవీ వారుణీ విద్యా। పరమే వ్యోమ న్ప్రతిష్ఠితా। య ఏవ వ్వేద ప్రతి తిష్ఠతి। అన్నవా నన్నాదో భవతి। మహా న్భవతి ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మ వర్చసేన। మహా న్కీర్త్యా। {6} (6) [10]

అన్న న్న నిన్ద్యాత్। త ద్వ్రతమ్। ప్రాణో వా అన్నమ్। శరీర మన్నాదమ్। ప్రాణే శరీర మ్ప్రతిష్ఠితమ్। శరీరే ప్రాణః ప్రతిష్ఠితః। త దేత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠితమ్। స య ఏత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠిత వ్వేద ప్రతి తిష్ఠతి। అన్నవా నన్నాదో భవతి। మహా న్భవతి ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మ వర్చసేన। మహా న్కీర్త్యా। {7} (7) [11]

అన్న న్న పరి చక్షీత। త ద్వ్రతమ్। ఆపో వా అన్నమ్। జ్యోతి రన్నాదమ్। అప్సు జ్యోతిః ప్రతిష్ఠితమ్। జ్యోతిష్యాపః ప్రతిష్ఠితాః। త దేత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠితమ్। స య ఏత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠిత వ్వేద ప్రతి తిష్ఠతి। అన్నవా నన్నాదో భవతి। మహా న్భవతి ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మ వర్చసేన। మహా న్కీర్త్యా। {8} (8) [11]

అన్న మ్బహు కుర్వీత। త ద్వ్రతమ్। పృథివీ వా అన్నమ్। ఆకాశో ఽన్నాదః। పృథివ్యా మాకాశః ప్రతిష్ఠితః। ఆకాశే పృథివీ ప్రతిష్ఠితా। త దేత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠితమ్। స య ఏత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠిత వ్వేద ప్రతి తిష్ఠతి। అన్నవా నన్నాదో భవతి। మహా న్భవతి ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మ వర్చసేన। మహా న్కీర్త్యా। {9} (9) [11]

న క ఞ్చన వసతౌ ప్రత్యాచక్షీత। త ద్వ్రతమ్। తస్మా ద్యయా కయా చ విధయా బహ్వన్న మ్ప్రాప్నుయాత్। అరాధ్యస్మా అన్న మిత్యాచక్షతే। ఏత ద్వై ముఖతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। ముఖతో ఽస్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। ఏత ద్వై మధ్యతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। మధ్యతో ఽస్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। ఏత ద్వా అన్తతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। అన్తతో ఽస్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। *{10}* య ఏవ వ్వేద। క్షేమ ఇతి వాచి। యోగ క్షేమ ఇతి ప్రాణా ఽపానయోః। కర్మేతి హస్తయోః। గతి రితి పాదయోః। విముక్తి రితి పాయౌ। ఇతి మానుషీ స్సమాజ్ఞాః। అథ దైవీః। తృప్తి రితి వృష్టౌ। బల మితి విద్యుతి। *{11}* యశ ఇతి పశుషు। జ్యోతి రితి నక్షత్రేషు। ప్రజాతి రమృత మానన్ద ఇత్యుపస్థే। సర్వ మిత్యాకాశే। త త్ప్రతిష్ఠేత్యుపాసీత। ప్రతిష్ఠావా న్భవతి। త న్మహ ఇత్యుపాసీత। మహా న్భవతి। త న్మన ఇత్యుపాసీత। మానవా న్భవతి। *{12}* త న్నమ ఇత్యుపాసీత। నమ్యన్తే ఽస్మై కామాః। త ద్బ్రహ్మేత్యుపాసీత। బ్రహ్మవా న్భవతి। త ద్బ్రహ్మణః పరిమర ఇత్యుపాసీత। పర్యేణ మ్మ్రియన్తే ద్విషన్త స్సపత్నాః। పరి యే ఽప్రియా భ్రాతృవ్యాః। స యశ్చా ఽయ మ్పురుషే। యశ్చా ఽసా వాదిత్యే। స ఏకః। *{13}* స య ఏవ వ్విత్। అస్మా ల్లోకా త్ప్రేత్య। ఏత మన్న మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రమ్య। ఏత మ్ప్రాణ మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రమ్య। ఏత మ్మనో మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రమ్య। ఏత వ్విజ్ఞాన మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రమ్య। ఏత మానన్ద మయ మాత్మాన ముప సఙ్క్రమ్య। ఇమా ల్లోకా న్కామాన్నీ కామ రూప్యను సఞ్చరన్న్। ఏత థ్సామ గాయ న్నాస్తే। హా(3) వు హా(3) వు హా(3) వు। *{14}* అహ మన్న మహ మన్న మహ మన్నమ్। అహ మన్నాదో(4) ఽహ మన్నాదో(4) ఽహ మన్నాదః। అహగ్గ్ శ్లోకకృ దహగ్గ్ శ్లోకకృ దహగ్గ్ శ్లోకకృత్। అహ మస్మి ప్రథమజా ఋతా(3)స్య। పూర్వ న్దేవేభ్యో అమృతస్య నా(3) భాఇ। యోమా దదాతి స ఇదేవమా(3) వాః। అహ మన్న

మన్న మదన్నమా(3) ద్మి। అహ వ్విశ్వ ముఖ్వన మభ్యభవామ్। సువర్న జ్యోతీః। య ఏవ వ్వేద। ఇత్యుపనిషత్। *{15} (రాధ్యతే, విద్యుతి, మానవా న్నభవ,త్యేకో, హా(3) వు, య ఏవ వ్వేదైకఞ్చ) (10) [6-61]*

సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః।। *(సహ, పఞ్చ) [5]*

(భృగు-స్తస్మై-యతో-విశన్తి-త ద్విజిజ్ఞాసస్వ-త-త్త్రయోదశా, ఽన్న, మ్ప్రాణో, మనో, విజ్ఞాన, మితి-విజ్ఞాయ-త-స్తపసా ద్వాదశ ద్వాదశా, ఽఽనన్ద, ఇతి-సైషా దశా, ఽన్న న్న నిద్యా-త్ప్రాణ-శ్శరీర, మన్న న్న పరి చక్షీ తా-ఽఽపో-జ్యోతి, రన్న మ్బహు కుర్వీత-పృథివ్యాకాశ ఏకాదశైకాదశ, న క ఞ్చనైక షష్టి ర్దశ) (10) [15-165]

|| హరిః ఓం(3) ||

(శ న్న, శ్శీక్షాగం, సహ నౌ, య శ్ఛన్దసా, మ్భూ, స్స యః, పృథి,వ్యో మి,త్యృత ఞ్చ, ఽహ, వ్వేద మనూచ్య, శ న్న, స్సహ నావవతు, బ్రహ్మవి, ద్భృగుః, పఞ్చ దశ) (15)

(శ న్నో, మహ ఇత్యాదితో, నో ఇతరా,ణ్యసన్నేవా, ఽన్న న్న నిద్యా, చ్చతుశ్చత్వారిగంశత్) {44} (శ న్న, ఇత్యుపనిషత్) - ఇతి ద్రావిడ పాఠే యోజనీయమ్। (భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠే)

ద్రావిడ పాఠము: శీక్షా వల్లీ-12 అనువాకములు, సహ నా వవతు...-13 వ అనువాకము, 'బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్।' నుండి 'య ఏవ వ్వేద। ఇత్యుపనిషత్।' వఱకు-14 వ అనువాకము, 'భృగు ర్వై వారుణిః।' నుండి 'సువర్న జ్యోతీః। య ఏవ వ్వేద। ఇత్యుపనిషత్।' వఱకు-15 వ అనువాకముగా ఒకే ప్రపాఠకముగా పరిగణింతురు. శీక్షా వల్లీ 11 వ అనువాకము 'వేద మనూచ్య...' ను 5 పదులు గా భావించుటచే శీక్షావల్లీ-24 పదులు, సహ నా వవతు-25 వ పది, బ్రహ్మవల్లీ-9 అనువాకములు-9 పదులుగా, భృగు వల్లీ-10 అనువాకములు-10 పదులుగా ➔ మొత్తము 44 పదులుగా విభక్త మగుట (భట్ట భాస్కర భాష్య రీత్యా 5 వ ప్రపాఠకము) ద్రావిడ పాఠముగా నెఱుగ గలరు.

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *(సహ, పఞ్చ) [5]*

అమ్భస్య పారే భువనస్య మధ్యే నాకస్య పృష్ఠే మహతో మహీయాన్। శుక్రేణ జ్యోతీగ్ంషి సమను ప్రవిష్టః ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అన్తః। యస్మి న్నిదగ్ం స ఞ్చ వి చైతి సర్వ య్యస్మి న్దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః। త దేవ భూత న్త దు భవ్యమా ఇద న్త దక్షరే పరమే వ్యోమన్న్। యేనా ఽఽవృత ఙ్ఖ ఞ్చ దివ మ్మహీ ఞ్చ యేనా ఽఽదిత్య స్తపతి తేజసా భ్రాజసా చ। య మన్త స్సముద్రే కవయో వయన్తి య దక్షరే పరమే ప్రజాః। యతః ప్రసూతా జగతః ప్రసూతీ తోయేన జీవా న్వ్యచసర్జ భూమ్యామ్। య దోషధీభిః పురుషా న్పశూగ్ శ్చ వివేశ భూతాని చరా ఽచరాణి। అతః పర న్నా ఽన్య దణీయసగ్ం హి పరా త్పర య్య న్మహతో మహాన్తమ్। య దేక మవ్యక్త మనన్త రూప వ్విశ్వ మ్పురాణ న్తమసః పరస్తాత్। *(1)*

త దేవర్త న్త దు సత్య మాహు స్త దేవ బ్రహ్మ పరమ ఙ్కవీనామ్। ఇష్టాపూర్త మ్బహుధా జాత ఞ్జాయమాన వ్విశ్వ మ్బిభర్తి భువనస్య నాభిః। త దేవా ఽగ్ని స్త ద్వాయు స్త థ్సూర్య స్త దు చన్ద్రమాః। త దేవ శుక్ర మమృత న్త ద్బ్రహ్మ త దాప స్స ప్రజాపతిః। సర్వే నిమేషా జజ్ఞిరే విద్యుతః పురుషా దధి। కలా ముహూర్తాః కాష్ఠాశ్చా ఽహోరాత్రాశ్చ సర్వశః। అర్ధమాసా మాసా ఋతవ స్సంవథ్సరశ్చ కల్పన్తామ్। స ఆపః ప్రదుఘే ఉభే ఇమే అన్తరిక్ష మథో సువః। నైన మూర్ధ్వ న్న తిర్యఞ్చ న్న మధ్యే పరి జగ్రభత్। న తస్యేశే కశ్చన తస్య నామ మహ ద్యశః। *(2)* న సన్దృశే తిష్ఠతి రూప మస్య న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైనమ్। హృదా మనీషా మనసా ఽభి కౢప్తో య ఏన వ్విదు రమృతా స్తే భవన్తి।

[1]అద్భ్యః స్సమ్భూతో [2]హిరణ్య గర్భ ఇత్యష్టౌ। ఏష హి దేవః ప్రదిశో ఽను సర్వాః

[1] అద్భ్యః స్సమ్భూతః పృథివ్యై రసాచ్చ। విశ్వకర్మణ స్సమవర్తతాఽధి। తస్య త్వష్టా విదధ ద్రూప మేతి। త త్పురుషస్య విశ్వ మాజాన మగ్రే। వేదాఽహ మేత మ్పురుష మ్మహాన్తమ్। ఆదిత్య వర్ణ న్తమసః పరస్తాత్। త మేవ వ్విద్వా నమృత ఇహ భవతి। నాఽన్యః పన్థా విద్యతేఽయనాయ। ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అన్తః। అజాయమానో బహుధా వి జాయతే। తస్య ధీరాః పరి జానన్తి యోనిమ్। మరీచీనా మ్పద మిచ్ఛన్తి వేధసః। యో దేవేభ్య ఆ తపతి। యో దేవానా మ్పురోహితః। పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః। నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే। రుచ మ్బ్రాహ్మ ఞ్జనయన్తః। దేవా అగ్రే త దబ్రువన్న్। యస్త్వైవ మ్బ్రాహ్మణో విద్యాత్। తస్య దేవా అస న్వశే। హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ। అహో రాత్రే పార్శ్వే। నక్షత్రాణి రూపమ్। అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్। ఇష్ట మ్మనిషాణ। అము మ్మనిషాణ। సర్వ మ్మనిషాణ। *ఆ. 3-(13)-{40, 41}*

[2] హిరణ్యగర్భస్స మవర్తతాఽగ్రే భూతస్య జాతః పతి రేక ఆసీత్ ।
స దాధార పృథివీ న్ద్యా ముతేమా ఙ్కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 1 ॥
యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో బభూవ ।
య ఈశే అస్య ద్విపద శ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 2 ॥
య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిష య్యస్య దేవాః ।
యస్య ఛాయాఽమృత య్యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 3 ॥
యస్యేమే హిమవన్తో మహిత్వా యస్య సముద్రగ్ం రసయా సహాఽఽహుః ।
యస్యేమాః ప్రదిశో యస్య బాహూ కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 4 ॥
య ఙ్క్రన్దసీ అవసా తస్తభానే అభ్యైక్షేతా మ్మనసా రేజమానే ।
యత్రాఽధి సూర ఉదితౌ వ్యేతి కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 5 ॥
యేన ద్యౌ రుగ్రా పృథివీ చ దృఢే యేన సువ స్తభిత య్యేన నాకః ।
యో అన్తరిక్షే రజసో విమానః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 6 ॥

పూర్వో హి జాత స్స ఉ గర్భే అన్తః। స విజాయమాన స్స జనిష్యమాణః ప్రత్య ఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః। [3]విశ్వత శ్చక్షు రుత విశ్వతో ముఖో విశ్వతో హస్త ఉత విశ్వత స్పాత్। స మ్బాహుభ్యా న్నమతి స మ్పతత్రై ర్ద్యావా పృథివీ జనయ న్దేవ ఏకః। వేన స్త త్పశ్య న్విశ్వా భువనాని విద్వాన్ యత్ర విశ్వ మ్భవత్యేక నీళమ్। యస్మి న్నిదగ్ం స ఞ్చ వి చైకగ్ం స ఓతః ప్రోతశ్చ విభు ప్రజాసు। ప్ర త ద్వోచే అమృత న్ను విద్వా న్గన్ధర్వో నామ నిహిత ఙ్గుహాసు। {3} త్రీణి పదా నిహితా గుహాసు య స్త ద్వేద సవితుః [4]పితా సత్। స నో బన్ధు ర్జనితా స విధాతా ధామాని వేద భువనాని విశ్వా। యత్ర దేవా అమృత మానశానా స్తృతీయే ధామాన్యభ్యైరయన్త। పరి ద్యావా పృథివీ యన్తి సద్యః పరి లోకా న్పరి దిశః పరి సువః। ఋతస్య తన్తు వ్వితత వ్విచృత్య త దపశ్య త్త దభవ త్ప్రజాసు। పరీత్య లోకా న్పరీత్య భూతాని పరీత్య సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ। ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్యా ఽఽత్మనా ఽఽత్మాన మభి స మ్బభూవ। సదస స్పతి మద్భుత మ్ప్రియ మిన్ద్రస్య కామ్యమ్। సని మ్మేధా మయాసిషమ్। ఉ ద్దీప్యస్వ జాతవేదో ఽపఘ్న న్నిరృతి మ్మమ। {4} పశూగ్ శ్చ మహ్య మా వహ జీవన ఞ్చ దిశో దిశ। మా నో హిగ్ంసీ జ్జాతవేదో గా మశ్వ మ్పురుష ఞ్జగత్। అబిభ్ర దగ్న ఆ గహి శ్రియా మా పరి పాతయ। పురుషస్య విద్మ సహస్రాఽక్షస్య

ఆపో హ యన్మహతీ ర్విశ్వ మాయ న్దక్ష న్దధానా జనయన్తీ రగ్నిమ్ ।
తతో దేవానా న్ని రవర్తతా ఽసు రేకః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 7 ॥
యశ్చి దాపో మహినా పర్యపశ్య ద్దక్ష న్దధానా జనయన్తీ రగ్నిమ్ ।
యో దేవేష్వధి దేవ ఏక ఆసీ త్కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ 8 ॥ *సం 4-1-(8)-{31-34}*

[3] విశ్వత శ్చక్షు రుత ... జనయ న్దేవ ఏకః। *సం 4-6-{9}*

[4] పితా సత్। - సాయణః పితా ఽసత్। - భట్ట భాస్కర

మహా దేవస్య ధీమహి। త న్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। త త్పురుషాయ విద్మహే మహా దేవాయ ధీమహి। త న్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। త త్పురుషాయ విద్మహే వక్ర తుణ్డాయ ధీమహి। త న్నో దన్తిః ప్రచోదయాత్। త త్పురుషాయ విద్మహే చక్ర తుణ్డాయ ధీమహి। {5} త న్నో నన్దిః ప్రచోదయాత్। త త్పురుషాయ విద్మహే మహా సేనాయ ధీమహి। తన్నో షణ్ముఖః ప్రచోదయాత్। త త్పురుషాయ విద్మహే సువర్ణ పక్షాయ ధీమహి। త న్నో గరుడః ప్రచోదయాత్। వేదాత్మనాయ విద్మహే హిరణ్య గర్భాయ ధీమహి। త న్నో బ్రహ్మ ప్రచోదయాత్। నారాయణాయ విద్మహే వాసు దేవాయ ధీమహి। త న్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్। వజ్ర నఖాయ విద్మహే తీక్ష్ణ దగ్ంష్ట్రాయ ధీమహి। {6} త న్నో నార సిగ్ంహః ప్రచోదయాత్। భాస్కరాయ విద్మహే మహ ద్యుతి కరాయ ధీమహి। త న్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్। వైశ్వానరాయ విద్మహే లాలీలాయ ధీమహి। త న్నో అగ్నిః ప్రచోదయాత్। కాత్యాయనాయ విద్మహే కన్య కుమారి ధీమహి। త న్నో దుర్గిః ప్రచోదయాత్। సహస్ర పరమా దేవీ శత మూలా శతా ఽఙ్కురా। సర్వగ్ం హరతు మే పాప న్దూర్వా దుస్స్వప్న నాశనీ। [5]కాణ్డా త్కాణ్డా త్ప్రరోహన్తీ పరుషః పరుషః పరి। {7} ఏవా నో దూర్వే ప్ర తను సహస్రేణ శతేన చ। యా శతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి। తస్యా స్తే దేవీష్టకే విధేమ హవిషా వయమ్। అశ్వ క్రాన్తే రథ క్రాన్తే విష్ణు క్రాన్తే వసున్ధరా। శిరసా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాం పదే పదే। భూమి ర్ధేను ర్ధరణీ లోక ధారిణీ। ఉద్ధృతా ఽసి వరాహేణ కృష్ణేన శత బాహునా। మృత్తికే హన మే పాప య్యన్మయా దుష్కృత ఙ్కృతమ్। మృత్తికే బ్రహ్మ దత్తా ఽసి కాశ్యపేనా ఽభి మన్త్రితా। మృత్తికే దేహి మే పుష్టి న్త్వయి సర్వ మ్ప్రతిష్ఠితమ్। {8} మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వ న్తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే। తయా హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమా

[5] కాణ్డా త్కాణ్డా ... హవిషా వయమ్। *సం 4-2-{37}*

జ్గతిమ్। యత ఇన్ద్ర భయామహే తతో నో అభయ జ్కృధి। మఘవ ఇ్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి। స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషేన్ద్రః పుర ఏతు న స్స్వస్తిదా అభయఙ్కరః। స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవా స్స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమి స్స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు। [6]ఆపాన్త మన్యు స్తృపలప్రభర్మా ధుని శ్శిమీవా ఇ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ। సోమో విశ్వాన్యతసా వనాని నా ఽర్వా గిన్ద్ర మ్ప్రతి మానాని దేభుః। *{9}* [7]బ్రహ్మ జజ్ఞాన మ్ప్రథమ మ్పురస్తా ద్వి సీమత స్సురుచో వేన ఆవః। స బుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠా స్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః। స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా న శ్శర్మ సప్రథాః। గన్ధ ద్వారా న్దురాధర్షా న్నిత్య పుష్టా జ్కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వ భూతానా న్తా మిహోపహ్వయే శ్రియమ్। శ్రీ ర్మే భజతు। అలక్ష్మీ ర్మే నశ్యతు। [8]విష్ణు ముఖా వై దేవా శ్ఛన్దోభి రిమా ల్లోకా ననపజయ్య మభ్యజయన్న్। [9]మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్రబాహు షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు। *{10}* స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హన్తు పాప్మాన యోఽస్మా న్ద్వేష్టి। [10]సోమానగ్గ్ స్వరణ జ్కృణుహి బ్రహ్మణ స్పతే। కక్షీవన్త య్య ఔశిజమ్। శరీర య్యజ్ఞ శమల జ్కుసీద న్తస్మి స్సీదతు యోఽస్మా న్ద్వేష్టి। చరణ మ్పవిత్ర వ్వితత మ్పురాణ య్యేన పూత స్తరతి దుష్కృతాని। తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి పాప్మాన మరాతి న్తరేమ।

[6] ఆపాన్త మన్యు ... మానాని దేభుః। *సం 2-2-{66}*

[7] బ్రహ్మ జజ్ఞాన ... యోని మసతశ్చ వివః। *సం 4-2-{34}*

[8] విష్ణు ముఖా వై ... మభ్యజయన్న్। *సం 1-7-{24}*

[9] మహాగ్ం ఇన్ద్రో ... ఽస్మా న్ద్వేష్టి। *సం 1-4-{42}*

[10] సోమానగ్గ్ స్వరణ జ్కృణుహి బ్రహ్మణ స్పతే। కక్షీవన్త య్య ఔశిజమ్। *సం 1-5-{24}*

[11]సజోషా ఇన్ద్ర సగణో మరుద్భి స్సోమ మ్పిబ వృత్రహా శూర విద్వాన్। జహి శత్రూగ్ం రప మృధో నుదస్వా థాభయ ఙ్కృణుహి విశ్వతో నః। [12]సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్తు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి యఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। [13]ఆపో హి ష్ఠా మయోభువ స్తా న ఊర్జే దధాతన। {11} మహే రణాయ చక్షసే। యో వ శ్శివతమో రస స్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీ రివ మాతరః। తస్మా అర ఙ్గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః। హిరణ్య శృఙ్గ వ్వరుణ మ్ప్రపద్యే తీర్థ మ్మే దేహి యాచితః। యన్మయా భుక్త మసాధూనా మ్పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః। య న్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృత ఙ్కృతమ్। త న్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితా చ పునన్తు పునః పునః। నమో ఽగ్నయే ఽప్సుమతే నమ ఇన్ద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమో ఽద్భ్యః। {12} య దపా ఙ్క్రూర య్యదమేధ్య య్యదశాన్త న్త దప గచ్ఛతాత్। అత్యాశనా దతీపానా ద్య చ్చ ఉగ్రా త్ప్రతిగ్రహాత్। త న్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు। సో ఽహ మపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్త కిల్బిషః। నాకస్య పృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛే ద్బ్రహ్మ సలోకతామ్। యశ్చా ఽప్సు వరుణ స్స పునాత్వఘమర్షణః। ఇమ మ్మే గఙ్గే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయా ఽఽర్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా। ఋత ఞ్చ సత్య ఞ్చా ఽభీద్ధా త్తపసో ఽధ్యజాయత। తతో రాత్రి రజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః। {13} సముద్రా దర్ణవా దధి సంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ।

[11] సజోషా ఇన్ద్ర సగణో ... విశ్వతో నః। *సం 1-4-{43}*

[12] సుమిత్రా న ఆప ... య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। *సం 1-4-{50, 51}*

[13] ఆపో హి ష్ఠా ... జనయథా చ నః। *సం 4-1-{18}, 5-6-{4}, 7-4-{50}*

సూర్యా చన్ద్రమసౌ ధాతా యథా పూర్వ మకల్పయత్। దివ ఞ్చ పృథివీ ఞ్చా ఽన్తరిక్ష మథో సువః। య త్పృథివ్యాగ్ం రజ స్స్వ మా ఽన్తరిక్షే విరోదసీ। ఇమాగ్ స్త దాపో వరుణః పునాత్వఘమర్షణః। పునన్తు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా। ఏష పుణ్య కృతా ల్లోకా నేష మృత్యోర్ హిరణ్మయమ్। ద్యావా పృథివ్యోర్ హిరణ్మయగ్ం సగ్ శ్రితగ్ం సువః। *{14}* స న స్సువ స్సగ్ం శిశాధి। ఆర్ద్ర ఞ్జ్వలతి జ్యోతి రహ మస్మి। జ్యోతి ర్జ్వలతి బ్రహ్మా ఽహ మస్మి। యో ఽహ మస్మి బ్రహ్మా ఽహ మస్మి। అహ మస్మి బ్రహ్మా ఽహ మస్మి। అహ మేవా ఽహ మ్మా ఞ్జుహోమి స్వాహా। అకార్యకార్యవకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురు తల్పగః। వరుణో ఽపా మఘ మర్షణ స్తస్మా త్పాపా త్ప్ర ముచ్యతే। రజో భూమి స్త్వ మాగ్ం రోదయస్వ ప్ర వదన్తి ధీరాః। ఆక్రా న్థ్సముద్రః ప్రథమే విధర్మ ఞ్జనయ న్ప్రజా భువనస్య రాజా। వృషా పవిత్రే అధి సానో అవ్యే బృహ థ్సోమో వావృధే సువాన ఇన్దుః। *{15} (పరస్తా, ద్యళో, నిహిత జుహోసు, మమ, చక్ర తుణ్డాయ ధీమహి, తీక్ష దగ్గ్స్త్రాయ ధీమహి, పరి, ప్రతిష్ఠిత, న్దేభు, ర్యచ్ఛతు, దధాతనా, ఽదోభ్య, ఽర్ణవ, స్సువో, రాజైకఞ్చ)(1) [15-151] (రుద్రో రుద్రశ్చ దన్తిశ్చ నన్ది షణ్ముఖ ఏవ చ। గరుడో బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ నారసిగ్ంహ స్తథైవ చ। ఆదిత్యో ఽగ్నిశ్చ దుర్గిశ్చ క్రమేణ ద్వాదశా ఽమ్భసి। మమవచమసు వేనావభాసై కాత్యాయనాయ)*

జాతవేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో ని దహాతి వేదః। స నః పర్ష దతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సిన్ధు న్దురితా ఽత్యగ్నిః। తా మగ్ని వర్ణా న్తపసా జ్వలన్తీ ఙ్వైరోచనీ ఙ్కర్మ ఫలేషు జుష్టామ్। దుర్గా న్దేవీగ్ం శరణ మహ మ్ప్రపద్యే సుతరసి తరసే నమః। [14]అగ్నే త్వ మ్పారయా నవ్యో అస్మా న్థ్స్వస్తిభి రతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ

[14] అగ్నే త్వ మ్పారయా నవ్యో ... తనయాయ శయ్యోః। *సం 1-1-{28}*

భవా తోకాయ తనయాయ శయ్యోః। విశ్వాని నో దుర్గహా జాతవేద స్సిన్ధు న్న నావా దురితా ఽతి పర్షి। అగ్నే అత్రివ న్మనసా గృణానో ఽస్మాక మ్బోధ్యవితా తనూనామ్। పృతనా జితగ్ం సహమాన ముగ్ర మగ్నిగ్ం హువేమ పరమా థ్సధస్థాత్। స నః పర్ష దతి దుర్గాణి విశ్వా క్షామ ద్దేవో అతి దురితా ఽత్యగ్నిః। ప్రత్నోషి క మీడ్యో అధ్వరేషు సనా చ్చ హోతా నవ్యశ్చ సథ్సి। స్వాం చాగ్నే తనువ మ్పిప్రయస్వా ఽస్మభ్యం చ సౌభగ మా యజస్వ। గోభి ర్జుష్ట మయుజో నిషిక్త న్తవేన్ద్ర విష్ణో రను స ఞ్చరేమ। నాకస్య పృష్ఠ మభి సంవసానో వైష్ణవీ ల్లోక ఇహ మాదయన్తామ్। *{16} (దురితా ఽత్యగ్ని, శ్చత్వారి చ (2) [14]*

భూ రన్న మగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా, భువో ఽన్నం వాయవే ఽన్తరిక్షాయ స్వాహా, సువ రన్న మాదిత్యాయ దివే స్వాహా, భూ ర్భువ స్సువ రన్న ఞ్చన్ద్రమసే దిగ్భ్యః స్వాహా, నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రన్న మోమ్। *{17} (3)*

భూ రగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా, భువో వాయవే ఽన్తరిక్షాయ స్వాహా, సువ రాదిత్యాయ దివే స్వాహా, భూ ర్భువ స్సువ శ్చన్ద్రమసే దిగ్భ్యః స్వాహా, నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రగ్న ఓమ్। *{18} (4)*

భూ రగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా, భువో వాయవే చా ఽన్తరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా, సువ రాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా, భూ ర్భువ స్సువ శ్చన్ద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా, నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ రోమ్। *{19} (5)*

పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా। పాహి నో విశ్వవేదసే స్వాహా। యజ్ఞ మ్పాహి విభావసో స్వాహా। సర్వ మ్పాహి శతక్రతో స్వాహా। *{20} (6) [4]*

పాహి నో అగ్న ఏకయా। పాహ్యుత ద్వితీయయా। పాహ్యూర్జ న్తృతీయయా। పాహి

గీర్భి శ్చత్తస్సృభి ర్వసో స్వాహా। {21} (7) [4]

య శ్ఛన్దసా మృషభో విశ్వరూప శ్ఛన్దోభ్య శ్ఛన్దాగ్‍స్యావివేశ। సచాగ్ం శిక్యః పురో వాచోపనిషదిన్ద్రో జ్యేష్ఠ ఇన్ద్రియాయర్‍షిభ్యో నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ శ్ఛన్ద ఓమ్। {22} (8) [2]

నమో బ్రహ్మణే ధారణ మ్మే అస్త్వనిరాకరణ న్ధారయితా భూయాస ఙ్కర్ణయో శ్శ్రుత మ్మా చ్యోఢ్వ మ్మమా ఽముష్య ఓమ్। {23} (9)

ఋత న్తప స్సత్య న్తప శ్శ్రుత న్తప శ్శాన్త న్తపో దమ స్తప శ్శమ స్తపో దాన న్తపో యజ్ఞ న్తపో భూ ర్భువ స్సువ ర్బ్రహ్మైత దుపాస్యైత త్తపః। {24} (10)

యథా వృక్షస్య సమ్పుష్పితస్య దూరా ద్గన్ధో వాత్యేవ మ్పుణ్యస్య కర్మణో దూరా ద్గన్ధో వాతి, యథా ఽసి ధారా ఙ్కర్తే ఽవహితా మవక్రామే య ద్యువే యువే హ వా విహ్వయిష్యామి కర్త మ్పతిష్యామీత్యేవ మమృతా దాత్మాన ఞ్జుగుప్సేత్। {25} (11)

అణో రణీయా న్మహతో మహీయా నాత్మా గుహాయా న్నిహితో ఽస్య జన్తోః। త మక్రతు మ్పశ్యతి వీత శోకో ధాతుః ప్రసాదా న్మహిమాన మీశమ్। సప్త ప్రాణాః ప్రభవన్తి తస్మా త్సప్తా ఽర్చిష స్సమిధ స్సప్త జిహ్వాః। సప్త ఇమే లోకా యేషు చరన్తి ప్రాణా గుహాశయా న్నిహితా స్సప్త సప్త। అత స్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వే ఽస్మా త్స్యన్దన్తే సిన్ధవ స్సర్వ రూపాః। అతశ్చ విశ్వా ఓషధయో రసా చ్చ యేనైష భూత స్తిష్ఠత్యన్త రాత్మా। [15] బ్రహ్మా దేవానా మ్పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణా మ్మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్న్। అజా మేకా ల్లోహిత శుక్ల కృష్ణా మ్బహ్వీ మ్ప్రజా ఞ్జనయన్తీగ్ం సరూపామ్। అజో హ్యేకో జుషమాణో ఽనుశేతే

[15] బ్రహ్మాదేవానా మ్పదవీః ... పవిత్ర మత్యేతి రేభన్న్। సం 3-4-{41}

జహాత్యేనా ముఖక్త భోగా మజో ఽన్యః। *{26}* [16]హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు రన్తరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణసత్। నృష ద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋత మ్బృహత్। ఘృత మ్మిమిక్షిరే ఘృత మస్య యోని ర్ఘృతే శ్రితో ఘృత ము వస్య ధామ। అనుష్వధ మా వహ మాదయస్వ స్వాహా కృత వృషభ వక్షి హవ్యమ్। సముద్రా దూర్మి ర్మధుమాగ్ం ఉదార దుపాగ్ంశునా స మమృతత్వ మానట్। ఘృతస్య నామ గుహ్యం య్య దస్తి జిహ్వా దేవానా మమృతస్య నాభిః। వయ న్నామ ప్రబ్రవామా ఘృతేనా ఽస్మిన్ యజ్ఞే ధారయామా నమోభిః। ఉప బ్రహ్మా శృణవ చ్ఛస్యమాన ఞ్చతు శ్శృఙ్గో ఽవమీ ద్గౌర ఏతత్। చత్వారి శృఙ్గా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య। త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆ వివేశ। *{27}* త్రిధా హిత మ్పణిభి ర్గుహ్యమాన ఙ్గవి దేవాసో ఘృత మన్వవిన్దన్న్। ఇన్ద్ర ఏకగ్ం సూర్య ఏక ఞ్జజాన వేనా దేకగ్గ్ స్వధయా నిష్టతక్షుః। యో దేవానా మ్ప్రథమ మ్పురస్తా ద్విశ్వా ధియో రుద్రో మహర్షిః। హిరణ్యగర్భ మ్పశ్యత జాయమానగ్ం స నో దేవ శ్శుభయా స్మృత్యా స్స య్యునక్తు। యస్మా త్పర న్నా ఽపర మస్తి కిఞ్చి ద్యస్మా న్నా ఽణీయో న జ్యాయో ఽస్తి కశ్చిత్। వృక్ష ఇవ స్తబ్ధో దివి తిష్ఠత్యేక స్తేనేద మ్పూర్ణ మ్పురుషేణ సర్వమ్। న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన త్యాగేనైకే అమృతత్వ మానశుః। పరేణ నాక న్నిహిత ఙ్గుహాయా విభ్రాజ దేత ద్యతయో విశన్తి। వేదాన్త విజ్ఞాన సునిశ్చితా ఽర్థా స్సన్న్యాస యోగా ద్యతయ శ్శుద్ధ సత్త్వాః। తే బ్రహ్మ లోకేతు పరా ఽన్త కాలే పరా ఽమృతా త్పరి ముచ్యన్తి సర్వే। దహ్రం విపాప మ్పర మేశ్మ భూత య్య త్పుణ్డరీక మ్పుర మధ్య సగ్గ్ స్థమ్। తత్రా ఽపి దహ్ర ఙ్గగన విశోక స్తస్మిన్ య దన్త స్త దుపాసితవ్యమ్। యో వేదా ఽఽదౌ స్వరః ప్రోక్తో వేదా ఽన్తే చ

[16] హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు ... ఋత మ్బృహత్। *సం 1-8-{30}, 4-2-{5}*

ప్రతిష్ఠితః। తస్య ప్రకృతి లీనస్య యః పర స్స మహేశ్వరః। *{28} (అజో ఽన్య, ఆ వివేశ, సర్వే, చత్వారి చ(12) [3-34]*

సహస్ర శీర్‌ష న్దేవ విశ్వా ఽక్షం విశ్వ శమ్భువమ్। విశ్వ న్నారాయణ న్దేవ మక్షర మ్పరమ మ్పదమ్। విశ్వతః పరమా న్నిత్య విశ్వ న్నారాయణగ్ం హరిమ్। విశ్వ మేవేద మ్పురుష స్త ద్విశ్వ ముప జీవతి। పతి విశ్వస్యా ఽఽత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివ మచ్యుతమ్। నారాయణ మ్మహా జ్ఞేయ విశ్వా ఽఽత్మాన మ్పరాయణమ్। నారాయణ పరో జ్యోతి రాత్మా నారాయణః పరః। నారాయణ పర మ్బ్రహ్మ తత్త్వ న్నారాయణః పరః। నారాయణ పరో ధ్యాతా ధ్యాన న్నారాయణః పరః। య చ్చ కిఞ్చి జ్జగ థ్సర్వ న్దృశ్యతే శ్రూయతే ఽపి వా। *{29}* అన్త ర్బహిశ్చ త థ్సర్వ వ్వ్యాప్య నారాయణ స్థితః। అనన్త మవ్యయ ఙ్కవిగ్ం సముద్రే ఽన్త విశ్వ శమ్భువమ్। పద్మ కోశ ప్రతీకాశగ్ం హృదయ ఞ్చా ఽప్యధో ముఖమ్। అధో నిష్ట్యా వితస్త్యా ఽన్తే నాభ్యా ముపరి తిష్ఠతి। జ్వాల మాలా ఽఽకుల మ్భాతీ విశ్వస్యా ఽఽయతన మ్మహత్। సన్తతగ్ం శిలాభి స్తు లమ్బత్యాకోశ సన్నిభమ్। తస్యా ఽన్తే సుషిరగ్ం సూక్ష్మ న్తస్మి న్థ్సర్వ మ్ప్రతిష్ఠితమ్। తస్య మధ్యే మహా నగ్ని ర్విశ్వా ఽర్చి ర్విశ్వతో ముఖః। సో ఽగ్రభు గ్విభజ న్తిష్ఠ న్నాహార మజరః కవిః। తిర్య గూర్ధ్వ మధ శ్శాయీ రశ్మయ స్తస్య సన్తతా। స న్తాపయతి స్వ న్దేహ మాపాద తల మస్తకః। తస్య మధ్యే వహ్ని శిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః। నీల తోయద మధ్యస్థా ద్విద్యు ల్లేఖేవ భాస్వరా। నీవార శూకవ త్తన్వీ పీతా భాస్వత్యణూపమా। తస్యా శ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః। స బ్రహ్మా స శివ స్స హరి స్సేన్ద్ర స్సో ఽక్షరః పరమ స్స్వరాట్। *{30} (అపి వా, సన్తతా, షట్చ)(13) [2-26]*

ఆదిత్యో వా ఏష ఏత న్మణ్డల న్తపతి తత్ర తా ఋచ స్త దృచా మణ్డలగ్ం స ఋచా ల్లోకో

ఽథ, య ఏష ఏతస్మి న్మణ్డలే ఽర్చి ర్దీప్యతే తాని సామాని స సామ్నాం లోకో ఽథ, య ఏష ఏతస్మి న్మణ్డలే ఽర్చిషి పురుష స్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మణ్డలగ్ం స యజుషాం లోక స్సైషా త్రయ్యేవ విద్యా తపతి య ఏషో ఽన్త రాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః। {31} (14)

ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో బల యశ శ్చక్షు శ్శ్రోత్ర మాత్మా మనో మన్యు ర్మను ర్మృత్యు స్సత్యో మిత్రో వాయు రాకాశః ప్రాణో లోక పాలః, కః కి జ్క న్త థ్సత్య మన్న మమృతో జీవో విశ్వః కతమ స్స్వయమ్భు బ్రహ్మైత దమృత ఏష పురుష ఏష భూతానా మధిపతి ర్బ్రహ్మణ స్సాయుజ్యగ్ం సలోకతా మాప్నో,త్యేతాసా మేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమాన లోకతా మాప్నోతి య [17]ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। {32} (15)

నిధన పతయే నమః। నిధనపతా ఽన్తికాయ నమః। ఊర్ధ్వాయ నమః। ఊర్ధ్వ లిఙ్గాయ నమః। హిరణ్యాయ నమః। హిరణ్య లిఙ్గాయ నమః। సువర్ణాయ నమః। సువర్ణ లిఙ్గాయ నమః। దివ్యాయ నమః। దివ్య లిఙ్గాయ నమః। {33} భవాయ నమః। భవ లిఙ్గాయ నమః। శర్వాయ నమః। శర్వ లిఙ్గాయ నమః। శివాయ నమః। శివ లిఙ్గాయ నమః। జ్వలాయ నమః। జ్వల లిఙ్గాయ నమః। ఆత్మాయ నమః। ఆత్మ లిఙ్గాయ నమః। పరమాయ నమః। పరమ లిఙ్గాయ నమః। ఏత థ్సోమస్య సూర్యస్య సర్వ లిఙ్గగ్ స్థాపయతి పాణి మన్త్ర మ్పవిత్రమ్। {34} *(ని ఊ హి సు ది భ శ శి జ్వ ఆ ప ఏకాదశ-త్రయోవిగ్ంశతిః) (16) [2-23]*

సద్యో జాత మ్ప్రపద్యామి సద్యో జాతాయ వై నమో నమః। భవే భవేనా ఽతి భవే భవస్వ మామ్। భవోద్భవాయ నమః। {35} (17) [3]

వామ దేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమ శ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కల వికరణాయ నమో బల వికరణాయ నమో బలాయ నమో బల ప్రమథనాయ నమ

[17] ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - సాయణః; ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - భట్ట భాస్కర

స్సర్వ భూత దమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః। {36} (18)

అఘోరేభ్యో ఽథ ఘోరేభ్యో ఘోర ఘోర తరేభ్యః। సర్వేభ్య స్సర్వ శర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్ర రూపేభ్యః। {37} (19) [2]

త త్పురుషాయ విద్మహే మహా దేవాయ ధీమహి। త న్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। {38} (20) [2]

ఈశాన స్సర్వ విద్యానా మీశ్వర స్సర్వ భూతానా మ్బ్రహ్మా ఽధిపతి ర్బ్రహ్మణో ఽధిపతి ర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదా శివోమ్। {39} (21)

నమో హిరణ్య బాహవే హిరణ్య వర్ణాయ హిరణ్య రూపాయ హిరణ్య పతయే ఽమ్బికా పతయ ఉమా పతయే పశు పతయే నమో నమః। {40} (22)

ఋతగ్ం సత్య మ్పర మ్బ్రహ్మ పురుష ఙ్కృష్ణ పిఙ్గలమ్। ఊర్ధ్వ రేత వ్విరూపాక్ష వ్విశ్వ రూపాయ వై నమో నమః। {41} (23) [2]

సర్వో వై రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। పురుషో వై రుద్ర స్స న్మహో నమో నమః। విశ్వ మ్భూత మ్భువన ఞ్చిత్ర మ్బహుధా జాత ఞ్జాయమాన ఞ్చ యత్। సర్వో హ్యేష రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। {42} (24) [4]

క ద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమ శన్తమగ్ం హృదే। సర్వో హ్యేష రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। {43} (25) [3]

యస్య వైకఙ్కత్యగ్నిహోత్ర హవణీ భవతి ప్రత్యేవా ఽస్యా ఽఽహుతయ స్తిష్ఠన్త్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై। {44} (26)

[18] కృణుష్వ పాజ ఇతి పఞ్చ। {45} (27)

---

[18] కృణుష్వ పాజః ప్రసితి న్న పృథ్వీ య్యాహి రాజేవా ఽమవాఁ ఇభేన।
తృష్వీ మను ప్రసితి న్ద్రూణానో ఽస్తా ఽసి విధ్య రక్షస స్తపిష్ఠైః ॥ 1 ॥

అదితి ర్దేవా గన్ధర్వా మనుష్యాః పితరో ఽసురా స్తేషాగ్ం సర్వ భూతానా మ్మాతా మేదినీ మహతా మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగత్యుర్వీ పృథ్వీ బహులా విశ్వా భూతా కతమా కాయా సా సత్యేత్యమృతేతి వసిష్ఠః। {46} (28)

ఆపో వా ఇదగ్ం సర్వ్వం విశ్వా భూతాన్యాపః ప్రాణా వా ఆపః పశవ ఆపో ఽన్న మాపో ఽమృత మాప స్సమ్రా డాపో విరా డాప స్స్వరా డాప శ్ఛన్దాగ్స్యాపో జ్యోతీగ్ష్యాపో యజూగ్ష్యాప స్సత్య మాప స్సర్వా దేవతా ఆపో భూ ర్భువ స్సువ రాప ఓమ్। {47} (29)

ఆపః పునన్తు పృథివీ మ్పృథివీ పూతా పునాతు మామ్। పునన్తు బ్రహ్మణ స్పతి ర్బ్రహ్మ పూతా పునాతు మామ్। య దుచ్ఛిష్ట మభోజ్యం య ద్వా దుశ్చరిత మ్మమ। సర్వ మ్పునన్తు మా మాపో ఽసతా ఞ్చ ప్రతిగ్రహగ్గ్ స్వాహా। {48} (30) [4]

అగ్నిశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యు పతయశ్చ మన్యు కృతేభ్యః। పాపేభ్యో రక్షన్తామ్। య దహ్నా పాప మకార్షమ్। మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్। పద్భ్యా ముదరేణ శిశ్నా। అహ స్త దవలుమ్పతు। య త్కిఞ్చ దురిత మ్మయి। ఇద మహ మ్మా మమృత యోనౌ। సత్యే

తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యను స్పృశ ధృషతా శోశుచానః ।
తపూగ్ష్యగ్నే జుహ్వా పతఙ్గా నసన్దితో వి సృజ విష్వ గుల్కాః ॥ 2 ॥
ప్రతి స్పశో వి సృజ తూర్ణితమో భవా పాయు ర్విశో అస్యా అదబ్ధః ।
యో నో దూరే అఘశగ్ంసో యో అన్త్యగ్నే మాకి ష్టే వ్యథి రా దధర్షీత్ ॥ 3 ॥
ఉ దగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యా తనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతా త్తిగ్మహేతే ।
యో నో అరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే నీచా త న్ధక్ష్యతస న్న శుష్కమ్ ॥ 4 ॥
ఊర్ధ్వో భవ ప్రతి విధ్యా ఽధ్యస్మ దావి ష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే । అవ స్థిరా తనుహి యాతుజూనా ఞ్జామి మజామి మ్ప్ర మృణీహి శత్రూన్ ॥ 5 ॥ *సం 1-2-(14)-{28, 29}*

జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా। {49} (31) [9]

సూర్యశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యు పతయశ్చ మన్యు కృతేభ్యః। పాపేభ్యో రక్షన్తామ్। య ద్రాత్రియా పాప మకార్షమ్। మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్। పద్భ్యా ముదరేణ శిశ్నా। రాత్రి స్త దవలుమ్పతు। య త్కిఞ్చ దురిత మ్మయి। ఇద మహ మ్మా మమృత యోనౌ। సూర్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా। {50} (32) [9]

ఓ మిత్యేకా ఽక్షర మ్బ్రహ్మ। అగ్ని ర్దేవతా బ్రహ్మ ఇత్యార్షమ్। గాయత్ర ఞ్ఛన్ద మ్పరమా ఽఽత్మం సరూపమ్। సాయుజ్య వ్వినియోగమ్। {51} (33) [4]

ఆయాతు వరదా దేవీ అక్షర మ్బ్రహ్మ సమ్మితమ్। గాయత్రీ ఞ్ఛన్దసా మ్మాతేద మ్బ్రహ్మ జుషస్వ మే। య దహ్నా త్కురుతే పాప న్త దహ్నా త్ప్రతి ముచ్యతే। య ద్రాత్రియా త్కురుతే పాప న్త ద్రాత్రియా త్ప్రతి ముచ్యతే। సర్వ వర్ణే మహా దేవి సన్ధ్యా విద్యే సరస్వతి। {52} (34) [5]

ఓజో ఽసి సహో ఽసి బల మసి భ్రాజో ఽసి దేవానా న్ధామ నామా ఽసి విశ్వ మసి విశ్వా ఽఽయు స్సర్వ మసి సర్వా ఽఽయు రభి భూ రో ఙ్గాయత్రీ మావాహయామి సావిత్రీ మావాహయామి సరస్వతీ మావాహయామి ఛన్దర్షీ నావాహయామి శ్రియ మావాహయామి గాయత్రియా గాయత్రీ చ్ఛన్దో విశ్వామిత్ర ఋషి స్సవితా దేవతా ఽగ్ని ర్ముఖ మ్బ్రహ్మా శిరో విష్ణుర్ హృదయగ్ం రుద్ర శ్శిఖా పృథివీ యోనిః ప్రాణాఽపాన వ్యానోదాన సమానా స ప్రాణా శ్వేత వర్ణా సాఙ్ఖ్యాయనస గోత్రా గాయత్రీ చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా త్రిపదా షట్కుక్షిః పఞ్చ శీర్షోపనయనే వినియోగ ఓ మ్భూః। ఓ మ్భువః। ఓగ్ం సువః। ఓ మ్మహః। ఓ ఞ్జనః। ఓ న్తపః। ఓగ్ం సత్యమ్। ఓ న్త త్సవితు ర్వరేణ్య మ్భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్। ఓ మాపో జ్యోతీ రసో

ఽమృత మ్బ్రహ్మ భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। {53} (35) [10]

ఉత్తమే శిఖరే జాతే భూమ్యా మ్పర్వత మూర్ధని। బ్రాహ్మణేభ్యో ఽభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛ దేవి యథా సుఖమ్। స్తుతో మయా వరదా వేద మాతా ప్రచోదయన్తీ పవనే ద్విజాతా। ఆయుః పృథివ్యా న్ద్రవిణ మ్బ్రహ్మ వర్చస మ్మహ్య న్దత్వా ప్రజాతు మ్బ్రహ్మ లోకమ్।{54} (36) [4]

ఘృణి స్సూర్య ఆదిత్యో న ప్రభా వాత్యక్షరమ్। మధు క్షరన్తి త ద్రసమ్। సత్యం వై త ద్రస మాపో జ్యోతీ రసో ఽమృత మ్బ్రహ్మ భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। {55} (37) [3]

బ్రహ్మ మేతు మామ్। మధు మేతు మామ్। బ్రహ్మ మేవ మధు మేతు మామ్। యా స్తే సోమ ప్రజా వత్సో ఽభి సో అహమ్। దుష్ష్వప్నహ న్దురుష్షహ। యా స్తే సోమ ప్రాణాగ్ స్తా ఞ్జుహోమి। త్రిసుపర్ణ మయాచిత మ్బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। బ్రహ్మ హత్యా వ్వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణ మ్పఠన్తి। తే సోమ మ్ప్రా ఽఽప్నువన్తి। ఆసహస్రా త్పఙ్క్తి మ్పునన్తి। ఓమ్। {56} (38) [12]

బ్రహ్మ మేధయా। మధు మేధయా। బ్రహ్మ మేవ మధు మేధయా। అద్యా నో దేవ సవితః ప్రజావ థ్సావీ స్సౌభగమ్। పరా దుష్ష్వప్నియగ్ం సువ। విశ్వాని దేవ సవిత ర్దురితాని పరా సువ। య ద్భద్ర న్త న్మ ఆ సువ। [19]మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరన్తి సిన్ధవః। మాధ్వీ ర్న స్సన్త్వోషధీః। మధు నక్త ముతోషసి మధుమ త్పార్థివగ్ం రజః। మధు ద్యౌ రస్తు నః పితా। మధుమా న్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీ ర్గావో భవన్తు నః। య ఇమ న్త్రిసుపర్ణ మయాచిత మ్బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। భ్రూణ హత్యా వ్వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణ మ్పఠన్తి। తే సోమ మ్ప్రా ఽఽప్నువన్తి। ఆసహస్రా త్పఙ్క్తి మ్పునన్తి। ఓమ్। {57} (39) [19]

[19] మధు వాతా ఋతాయతే ... భవన్తు నః। *సం 4-2-{38}*

బ్రహ్మ మేధవా। మధు మేధవా। బ్రహ్మ మేవ మధు మేధవా। బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణా మ్మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్న్। హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు రన్తరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణసత్। నృష ద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋత మ్బృహత్। ఋచే త్వా రుచే త్వా సమి థ్స్రవన్తి సరితో న ధేనాః। అన్తర్ హృదా మనసా పూయమానాః। ఘృతస్య ధారా అభి చాకశీమి। హిరణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్। తస్మి న్థ్సుపర్ణో మధుకృ త్కులాయీ భజ న్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః। తస్యా ఽఽసతే హరయ స్సప్త తీరే స్వధా న్దుహానా అమృతస్య ధారామ్। య ఇద న్త్రిసుపర్ణ మయాచిత మ్బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। వీర హత్యా వ్వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణ మ్పఠన్తి। తే సోమ మ్ప్రా ఽఽప్నువన్తి। ఆసహస్రా త్పఙ్క్తి మ్పునన్తి। ఓమ్। *{58} (40) [19]*

మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగా ద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తా న్బృహ ద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయా జుష్ట ఋషి ర్భవతి దేవి త్వయా బ్రహ్మా ఽఽగతశ్రీ రుత త్వయా। త్వయా జుష్ట శ్చిత్ర వ్విన్దతే వసు సా నో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే। *{59} (41) [4]*

మేధా మ్మ ఇన్ద్రో దదాతు మేధా న్దేవీ సరస్వతీ। మేధా మ్మే అశ్వినా వుభా వాధత్తా మ్పుష్కరస్రజా। అప్సరాసు చ యా మేధా గన్ధర్వేషు చ య న్మనః। దైవీ మ్మేధా సరస్వతీ సా మా మ్మేధా సురభి ర్జుషతాగ్ం స్వాహా। *{60} (42) [4]*

ఆ మా మ్మేధా సురభి ర్విశ్వ రూపా హిరణ్య వర్ణా జగతీ జగమ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మా మ్మేధా సుప్రతీకా జుషన్తామ్। *{61} (43) [2]*

[20] మయి మేధా మ్మయి ప్రజా మ్మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు మయి మేధా మ్మయి ప్రజా మ్మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియ న్దధాతు మయి మేధా మ్మయి ప్రజా మ్మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। *{62} (44)*

అపైతు మృత్యు రమృత న్న ఆగ న్వైవస్వతో నో అభయ఼ జ్కృణోతు। పర్ణ ఙ్వనస్పతే రివా ఽభి న శ్శీయతాగ్ం రయి స్సచతా న్న శ్శచీ పతిః। *{63} (45) [2]*

పర మ్మృత్యో అను పరేహి పన్థా య్యస్తే స్వ ఇతరో దేవ యానాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్। *{64} (46) [2]*

వాత మ్ప్రాణ మ్మనసా ఽన్వారభామహే ప్రజాపతి య్యో భువనస్య గోపాః। స నో మృత్యో స్త్రాయతా మ్పాత్వగ్ంహసో జ్యో గ్జీవా జరా మశీమహి। *{65} (47) [2]*

[21] అముత్ర భూయా దధ య ద్యమస్య బృహస్పతే అభిశస్తే రముఞ్చః। ప్రత్యౌహతా మశ్వినా మృత్యు మస్మా ద్దేవానా మగ్నే భిషజా శచీభిః। *{66} (48) [2]*

హరిగ్ం హరన్త మను యన్తి దేవా విశ్వస్యేశాన వ్వృషభ మ్మతీనామ్। బ్రహ్మ సరూప మను మేద మాగా దయన మ్మా వివధీ ర్వి క్రమస్వ। *{67} (49) [2]*

శల్కై రగ్ని మిన్ధాన ఉభౌ లోకౌ సనే మహమ్। ఉభయో ర్లోకయోర్ ఋధ్వా ఽతి మృత్యు న్తరామ్యహమ్। *{68} (50) [2]*

మా ఛిదో మృత్యో మా వధీ ర్మా మే బల వ్వివృహో మా ప్రమోషీః। ప్రజా మ్మా మే రీరిష ఆయు రుగ్ర నృచక్షస న్త్వా హవిషా విధేమ। *{69} (51) [2]*

[22] మా నో మహాన్త ముత మా నో అర్భక మ్మా న ఉక్షన్త ముత మా న ఉక్షితమ్। మా నో

---

[20] మయి మేధా మ్మయి ... సూర్యో భ్రాజో దధాతు। *సం 3-3-{2}*

[21] అముత్ర భూయా ... భిషజా శచీభిః। *సం 4-1-{28}*

వధీః పితర మ్మోత మాతర మ్ప్రియా మా న స్తనువో రుద్ర రీరిషః। {70} (52) [2]

[23]మా న స్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరా న్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే। {71} (53) [2]

[24]ప్రజాపతే న త్వ దేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। య త్కామా స్తే జుహుమ స్త న్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్। {72} (54) [2]

స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషేన్ద్రః పుర ఏతు న స్స్వస్తిదా అభయఙ్కరః। {73} (55) [2]

[25]త్ర్యమ్బక య్యజామహే సుగన్ధి మ్పుష్టి వర్ధనమ్। ఉర్వారుక మివ బన్ధనా న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మా ఽమృతాత్। {74} (56) [2]

యే తే సహస్ర మయుత మ్పాశా మృత్యో మర్త్యాయ హన్తవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వా నవ యజామహే। {75} (57) [2]

మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహా। {76} (58)

దేవ కృతస్యైనసో ఽవ యజన మసి స్వాహా। మనుష్య కృతస్యైనసో ఽవ యజన మసి స్వాహా। పితృ కృతస్యైనసో ఽవ యజన మసి స్వాహా। ఆత్మ కృతస్యైనసో ఽవ యజన మసి స్వాహా। అన్య కృతస్యైనసో ఽవ యజన మసి స్వాహా। అస్మ త్కృతస్యైనసో ఽవ యజన మసి స్వాహా। య ద్దివా చ నక్త ఞ్చైన శ్చకృమ తస్యా ఽవ యజన మసి

[22] మా నో మహాన్త ముత ... రుద్ర రీరిషః। *సం 5-7-{22, 23}*

[23] మా న స్తోకే ... నమసా విధేమ తే। *సం 5-7-{23}*

[24] ప్రజాపతే న త్వ దేతాన్యన్యో ... పతయో రయీణామ్। *సం 1-8-{28}, 3-2-{22}*

[25] త్ర్యమ్బక య్యజామహే ... మా ఽమృతాత్। *సం 1-8-{11}*

స్వాహా॑। య త్స్వపన్త॑శ్చ జాగ్ర॑త శ్చైన॑ శ్చకృ॒మ తస్యా॑ ఽవ॒ యజ॑న మసి॒ స్వాహా॑। య త్సుషుప్త॑శ్చ జాగ్ర॑త శ్చైన॑ శ్చకృ॒మ తస్యా॑ ఽవ॒ యజ॑న మసి॒ స్వాహా॑। య ద్విద్వాగ్ంస॒ శ్చా ఽవిద్వాగ్ంస॒ శ్చైన॑ శ్చకృ॒మ తస్యా॑ ఽవ॒ యజ॑న మసి॒ స్వాహా॑। ఏనస ఏనసో ఽవ యజన మసి స్వాహా॑। {77} (59) [11]

య ద్వో॑ దేవా శ్చకృ॒మ జిహ్వ॑యా గు॒రు మన॑సో వా॒ ప్రయు॑తీ దేవ॒ హేడ॑నమ్। అరా॑వా॒ యో నో॑ అ॒భి దు॑చ్ఛునా॒యతే॒ తస్మి॑ న్త దేనో॑ వసవో॒ నిధే॑తన॒ స్వాహా॑। {78} (60) [2]

కామో ఽకార్షీ॒ న్నమో॒ నమః। కామో ఽకార్షీ త్కామః కరోతి నా ఽహ ఙ్కరోమి కామః కర్తా నా ఽహ ఙ్కర్తా కామః కార॒యితా నా ఽహ ఙ్కార॒యితా ఏష తే కామ కామాయ స్వాహా॑। {79} (61) [2]

మన్యు రకార్షీ॒ న్నమో॒ నమః। మన్యు రకార్షీ న్మన్యుః కరోతి నా ఽహ ఙ్కరోమి మన్యుః కర్తా నా ఽహ ఙ్కర్తా మన్యుః కార॒యితా నా ఽహ ఙ్కార॒యితా ఏష తే మన్యో మన్యవే స్వాహా॑। {80} (62) [2]

తిలా ఞ్జుహోమి సరసాగ్ం సపిష్టా న్గన్ధార మమ చిత్తే రమన్తు స్వాహా॑। గావో హిరణ్య న్ధన మన్న పానగ్ం సర్వేషాగ్ శ్రియై స్వాహా॑। శ్రియ ఞ్చ లక్ష్మి ఞ్చ పుష్టి ఞ్చ కీర్తి ఞ్చా ఽఽనృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్య మ్బహు పుత్రతామ్। శ్రద్ధా మేధే ప్రజా స్స న్దదాతు స్వాహా॑। {81} (63) [5]

తిలాః కృష్ణా స్తిలా శ్శ్వేతా స్తిలా సౌమ్యా వశానుగాః। తిలాః పునన్తు మే పాప య్యత్కిఞ్చి ద్దురిత మ్మయి స్వాహా॑। చోర స్యా ఽన్న న్నవ శ్రాద్ధ మ్బ్రహ్మహా గురు తల్పగః। గో స్తేయగ్ం సురా పాన మ్భ్రూణ హత్యా తిలా శాన్తిగ్ం శమయన్తు స్వాహా॑। శ్రీశ్చ లక్ష్మీశ్చ పుష్టీశ్చ కీర్తిఞ్చా ఽఽనృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్య మ్బహు పుత్రతామ్। శ్రద్ధా మేధే

ప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్స న్దదాతు స్వాహా। *{82} (64) [7]*

ప్రాణా ఽపాన వ్యానోదాన సమానా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। వా ఙ్మన శ్చక్షు శ్శ్రోత్ర జిహ్వా ఘ్రాణ రేతో బుద్ధ్యాకూతి స్సఙ్కల్పా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। త్వ క్చర్మ మాగ్ంస రుధిర మేదో మజ్జా స్నాయవో ఽస్థీని మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। శిరః పాణి పాద పార్శ్వ పృష్ఠోరూదర జఙ్ఘ శిశ్నోపస్థ పాయవో మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। ఉత్తిష్ఠ పురుష హరిత పిఙ్గల లోహితా ఽక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। *{83} (65) [5]*

పృథివ్యాప స్తేజో వాయు రాకాశా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। శబ్ద స్పర్శ రూప రస గన్ధా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। మనో వా క్కాయ కర్మాణి మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। అవ్యక్త భావై రహఙ్కారై ర్జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। ఆత్మా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। అన్తరాత్మా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। పరమా ఽఽత్మా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। క్షుధే స్వాహా। క్షు త్పిపాసాయ స్వాహా। వివిట్ట్యై స్వాహా। ఋగ్విధానాయ స్వాహా। కషోత్కాయ స్వాహా। క్షు త్పిపాసా మల జ్యేష్ఠా మలక్ష్మీ ర్నాశయామ్యహమ్। అభూతి మసమృద్ధిఞ్చ సర్వా న్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్గ్ స్వాహా। అన్న మయ ప్రాణ మయ మనో మయ విజ్ఞాన మయ మానన్ద మయ మాత్మా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి రహ విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। *{84} (66) [15]*

అగ్నయే స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా। ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా। ధ్రువక్షితయే స్వాహా। అచ్యుతక్షితయే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। ధర్మాయ స్వాహా। అధర్మాయ స్వాహా। అద్భ్య స్స్వాహా। ఓషధి వనస్పతిభ్య స్స్వాహా। *{85}* రక్షో దేవ జనేభ్య స్స్వాహా। గృహ్యాభ్య స్స్వాహా। అవసానేభ్య స్స్వాహా। అవసానపతిభ్య స్స్వాహా। సర్వ భూతేభ్య స్స్వాహా। కామాయ స్వాహా। అన్తరిక్షాయ స్వాహా। య దేజతి జగతి య చ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగో ఽయ న్నామ్నే స్వాహా। పృథివ్యై స్వాహా। అన్తరిక్షాయ స్వాహా। *{86}* దివే స్వాహా। సూర్యాయ స్వాహా। చన్ద్రమసే స్వాహా। నక్షత్రేభ్య స్స్వాహా। ఇన్ద్రాయ స్వాహా। బృహస్పతయే స్వాహా। ప్రజాపతయే స్వాహా। బ్రహ్మణే స్వాహా। స్వధా పితృభ్య స్స్వాహా। నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా। *{87}* దేవేభ్య స్స్వాహా। పితృభ్య స్స్వధా ఽస్తు। భూతేభ్యో నమః। మనుష్యేభ్యో హన్తా। ప్రజాపతయే స్వాహా। పరమేష్ఠినే స్వాహా। యథా కూప శ్శత ధార స్సహస్ర ధారో అక్షితః। ఏవా మే అస్తు ధాన్యగం సహస్ర ధార మక్షితమ్। ధన ధాన్యై స్వాహా। యే భూతాః ప్రచరన్తి దివా నక్త మ్బలి మిచ్ఛన్తో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలి మ్పుష్టి కామో హరామి మయి పుష్టి మ్పుష్టి పతి ర్దధాతు స్వాహా। *{88} (ఓషధి వనస్పతిభ్య స్స్వాహా, ఽన్తరిక్షాయ స్వాహా, నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా, వితుదస్య ప్రేష్యా, ఏకఞ్చ)(67) [4-41]*

ఓ న్త ద్బ్రహ్మ। ఓ న్త ద్వాయుః। ఓ న్త దాత్మా। ఓ న్త థ్సత్యమ్। ఓ న్త థ్సర్వమ్। ఓ న్త త్పురో ర్నమః। అన్త శ్చరతి భూతేషు గుహాయా వ్విశ్వ మూర్తిషు। త్వ య్యజ్ఞ స్త్వ వ్వషట్కార స్త్వ మిన్ద్ర స్త్వగం రుద్ర స్త్వ వ్విష్ణు స్త్వ మ్బ్రహ్మ త్వ మ్ప్రజాపతిః। త్వ న్త దాప ఆపో జ్యోతీ రసో ఽమృత మ్బ్రహ్మ భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। *{89} (68) [9]*

శ్రద్ధాయా మ్ప్రాణే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి। శ్రద్ధాయా మపానే నివిష్టో ఽమృత

జుహోమి। శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। శ్రద్ధాయా ముదానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। బ్రహ్మణి మ ఆత్మా ఽమృతత్వాయ। అమృతోపస్తరణ మసి। శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశా ఽప్రదాహాయ। ప్రాణాయ స్వాహా। *{90}* శ్రద్ధాయా మపానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశా ఽప్రదాహాయ। అపానాయ స్వాహా। శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశా ఽప్రదాహాయ। వ్యానాయ స్వాహా। శ్రద్ధాయా ముదానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశా ఽప్రదాహాయ। ఉదానాయ స్వాహా। శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశా ఽప్రదాహాయ। సమానాయ స్వాహా। బ్రహ్మణి మ ఆత్మా ఽమృతత్వాయ। అమృతా ఽపిధాన మసి। *{91}*

(ప్రాణాయ స్వాహా, సమానే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి, చత్వారి చ)(69) [2-24]

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుతమ్। ప్రాణ మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। శ్రద్ధాయా మపానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుతమ్। అపాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుతమ్। వ్యాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। శ్రద్ధాయా ముదానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుతమ్। ఉదాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుతమ్। సమాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। *{92} (70) [10]*

అఙ్గుష్ఠ మాత్రః పురుషో ఽఙ్గుష్ఠం చ సమాశ్రితః। ఈశ స్సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వ భుక్। *{93} (71) [2]*

[26]వాఙ్మ ఆసన్న్। నసోః ప్రాణః। అక్ష్యో శ్చక్షుః। కర్ణయో శ్శ్రోత్రమ్। బాహువో ర్బలమ్। ఊరువో రోజః। అరిష్టా విశ్వాన్యఙ్గాని తనూః। తనువా మే సహ నమస్తే అస్తు మా మా

[26] వాఙ్మ ఆసన్న్ ... మా మా హిగ్ంసీః। *సం 5-5-{38}*

హిగ్ంసీః। *{94} (72) [8]*

వయ స్సుపర్ణా ఉపసేదు రిన్ద్ర మ్ప్రియ మేధా ఋషయో నాధమానాః। అప ధ్వాన్త మూర్ణుహి పూర్ధి చక్షు ర్ముముగ్ధ్యస్మా న్నిధయేవ బద్ధాన్। *{95} (73) [2]*

ప్రాణానా గ్రన్థి రసి రుద్రో మా విశా ఽన్తకః। తేనా ఽన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। *{96} (74) [2]*

నమో రుద్రాయ విష్ణవే మృత్యు ర్మే పాహి। *{97} (75)*

[27]త్వ మగ్నే ద్యుభి స్త్వ మాశుశుక్షణి స్త్వ మద్భ్య స్త్వ మశ్మన స్పరి। త్వ ఙ్వనేభ్య స్త్వ మోషధీభ్య స్త్వ న్నృణా న్నృపతే జాయసే శుచిః। *{98} (76) [2]*

శివేన మే స న్తిష్ఠస్వ స్యోనేన మే స న్తిష్ఠస్వ సుభూతేన మే స న్తిష్ఠస్వ బ్రహ్మవర్చసేన మే స న్తిష్ఠస్వ, యజ్ఞస్యర్ధి మను స న్తిష్ఠస్వోప తే యజ్ఞ నమ ఉప తే నమ ఉప తే నమః।*{99} (77)*

సత్య మ్పర మ్పరగ్ం సత్యగ్ం సత్యేన న సువర్గా ల్లోకా చ్చ్యవన్తే కదా చన సతాగ్ం హి సత్య న్తస్మా థ్సత్యే రమన్తే, తప ఇతి తపో నా ఽనశనా త్పర య్యద్ధి పర న్తప స్త ద్దుర్ధర్ష న్త ద్దురాధర్ష న్తస్మా త్తపసి రమన్తే, దమ ఇతి నియత మ్బ్రహ్మచారిణ స్తస్మా ద్దమే రమన్తే, శమ ఇత్యరణ్యే మునయ స్తస్మా చ్ఛమే రమన్తే, దాన మితి సర్వాణి భూతాని ప్రశగ్ంసన్తి దానా న్నా ఽతి దుశ్చర న్తస్మా ద్దానే రమన్తే, ధర్మ ఇతి ధర్మేణ సర్వ మిద మ్పరి గృహీత న్ధర్మా న్నా ఽతి దుష్కర న్తస్మా ద్ధర్మే రమన్తే, ప్రజన ఇతి భూయాగ్ంస స్తస్మా ద్భూయిష్ఠాః ప్ర జాయన్తే తస్మా ద్భూయిష్ఠాః ప్రజననే రమన్తే, ఽగ్నయ ఇత్యాహ తస్మా దగ్నయ ఆధాతవ్యా, అగ్నిహోత్ర మిత్యాహ తస్మా దగ్నిహోత్రే రమన్తే, యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవా స్తస్మా ద్యజ్ఞే రమన్తే, మానస మితి విద్వాగ్ంస స్తస్మా ద్విద్వాగ్ంస ఏవ మానసే రమన్తే, న్యాస ఇతి బ్రహ్మా బ్రహ్మా హి పరః పరో హి బ్రహ్మా తాని వా ఏతాన్యవరాణి

---

[27] త్వ మగ్నే ద్యుభి ... జాయసే శుచిః। *సం 4-1-{9}*

పరాగ్ంసి న్యాస ఏవా ఽత్యరేచయ, ద్య [28]ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। *{100} (సత్య, స్తపో, దమ, శ్శమో, ద్దాన, న్ధర్మః, ప్రజనో, ఽగ్నయో, ఽగ్నిహోత్ర, య్యజ్ఞో, మానస, న్న్యాసో ద్వాదశ)(78)*

ప్రాజాపత్యో హా ఽఽరుణి స్సుపర్ణేయః ప్రజాపతి మ్పితర ముపససార కి మ్భగవన్తః పరమ వ్వదన్తీతి తస్మై ప్రోవాచ, సత్యేన వాయు రావాతి సత్యేనా ఽఽదిత్యో రోచతే దివి సత్య వ్వాచః ప్రతిష్ఠా సత్యే సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా థ్సత్య మ్పరమ వ్వదన్తి, తపసా దేవా దేవతా మగ్ర ఆయ న్తపసర్షయ స్సువ రన్వవిన్ద న్తపసా సపత్నా న్ప్రణుదామా ఽరాతీ స్తపసి సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా త్తపః పరమ వ్వదన్తి, దమేన దాన్తాః కిల్బిష మవ ధూన్వన్తి దమేన బ్రహ్మచారిణ స్సువ రగచ్ఛ న్దమో భూతానా న్దురాధర్ష న్దమే సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా ద్దమః పరమ వ్వదన్తి, శమేన శాన్తా శ్శివ మాచరన్తి శమేన నాక మ్మునయో ఽన్వవిన్ద ఞ్ఛమో భూతానా న్దురాధర్ష ఞ్ఛమే సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా చ్ఛమః పరమ వ్వదన్తి, దాన య్యజ్ఞానా వ్వరూథ న్దక్షిణా లోకే దాతారగ్ం సర్వ భూతాన్యుప జీవన్తి దానేనా ఽరాతీ రపా ఽనుదన్త దానేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి దానే సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా ద్దాన మ్పరమ వ్వదన్తి, ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా లోకే ధర్మిష్ఠ మ్ప్రజా ఉప సర్పన్తి ధర్మేణ పాప మప నుదతి ధర్మే సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా ద్ధర్మ మ్పరమ వ్వదన్తి, ప్రజనన వ్వై ప్రతిష్ఠా లోకే సాధు ప్రజాయా స్తన్తు న్తన్వానః పితృణా మనృణో భవతి త దేవ తస్యా అనృణ న్తస్మా త్ప్రజనన మ్పరమ వ్వద,న్త్యగ్నయో వై త్రయీ విద్యా దేవయానః పన్థా గార్హపత్య ఋ క్పృథివీ రథన్తర మన్వాహార్య పచన య్యజు రన్తరిక్ష వ్వామదేవ్య మాహవనీయ స్సామ సువర్గో లోకో బృహ త్తస్మా దగ్నీ న్పరమ వ్వద,న్త్యగ్నిహోత్రగ్ం సాయ మ్ప్రాత ర్గృహాణా న్నిష్కృతి స్స్విష్టగ్ం సుహుత య్యజ్ఞ క్రతూనా మ్ప్రాయణగ్ం సువర్గస్య లోకస్య జ్యోతి స్తస్మా

[28] ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - సాయణః; ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - భట్ట భాస్కర

దగ్నిహోత్ర మ్పరమ వ్వదన్తి, యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞేన హి దేవా దివ ఙ్గతా యజ్ఞేనా ఽసురా నపా ఽనుదన్త యజ్ఞేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి యజ్ఞే సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా ద్యజ్ఞ మ్పరమ వ్వదన్తి, మానస మ్బ్రై ప్రాజాపత్య మ్పవిత్ర మ్మానసేన మనసా సాధు పశ్యతి మానసా ఋషయః ప్రజా అసృజన్త మానసే సర్వ మ్ప్రతిష్ఠిత న్తస్మా న్మానస మ్పరమ వ్వదన్తి, న్యాస ఇత్యాహు ర్మనీషిణో బ్రహ్మాణ మ్బ్రహ్మా విశ్వః కతమ స్స్వయమ్భు ప్రజాపతి స్సవ్వత్సర ఇతి, సవ్వత్సరో ఽసా వాదిత్యో య ఏష ఆదిత్యే పురుష స్స పరమేష్ఠీ బ్రహ్మా ఽఽత్మా, యాభి రాదిత్య స్తపతి రశ్మిభి స్తాభిః పర్జన్యో వర్షతి పర్జన్యేనౌషధి వనస్పతయః ప్ర జాయన్త ఓషధి వనస్పతిభి రన్న మ్భవ,త్యన్నేన ప్రాణాః ప్రాణై ర్బల మ్బలేన తప స్తపసా శ్రద్ధా శ్రద్ధయా మేధా మేధయా మనీషా మనీషయా మనో మనసా శాన్తి శ్శాన్త్యా చిత్త శ్చిత్తేన స్మృతిగ్ం స్మృత్యా స్మారగ్ం స్మారేణ విజ్ఞాన వ్విజ్ఞానేనా ఽఽత్మాన వ్వేదయతి, తస్మా దన్న న్దద న్త్సర్వాణ్యేతాని దదాత్యన్నా త్ప్రాణా భవన్తి భూతానా మ్ప్రాణై ర్మనో మనసశ్చ విజ్ఞాన వ్విజ్ఞానా దానన్దో బ్రహ్మ యోని, స్స వా ఏష పురుషః పఞ్చధా పఞ్చా ఽఽత్మా యేన సర్వ మిద మ్ప్రోత మ్పృథివీ చా ఽన్తరిక్ష ఞ్చ ద్యౌశ్చ దిశశ్చా ఽవాన్తర దిశాశ్చ స వై సర్వ మిద ఞ్జగ త్స స భూతగ్ం స భవ్య ఞ్జిజ్ఞాస క్లృప్త ఋతజా రయిష్ఠా శ్శ్రద్ధా సత్యో మహస్వా న్తపసో పరిష్టా జ్జ్ఞాత్వా త మేవ మ్మనసా హృదా చ భూయో న మృత్యు ముపయాహి విద్వా న్తస్మా న్న్యాస మేషా న్తపసా మతిరిక్త మాహు, ర్వసు రణ్వో విభూ రసి ప్రాణే త్వ మసి సన్ధాతా బ్రహ్మ న్త్వ మసి విశ్వధృ త్తేజోదా స్త్వ మస్యగ్ని రసి వర్చోదా స్త్వ మసి సూర్యస్య ద్యుమ్నోదా స్త్వ మసి చన్ద్రమస ఉపయామగృహీతో ఽసి బ్రహ్మణే త్వా మహస, ఓ మిత్యాత్మాన య్యుఞ్జీతైత ద్వై మహోపనిషద న్దేవానా గుహ్యా య్య ఏవ వ్వేద బ్రహ్మణో మహిమాన మాప్నోతి తస్మా

ద్బ్రాహ్మణో [29]మహిమాన మిత్యుపనిషత్।{101} (79)

తస్యైవ వ్విదుషో యజ్ఞస్యా ఽఽత్మా యజమాన శ్శ్రద్ధా పత్నీ శరీర మిధ్మ మురో వేది ర్లోమాని బర్హి ర్వేద శ్శిఖా హృదయ య్యూపః కామ ఆజ్య మ్మన్యుః పశు స్తపో ఽగ్ని ర్దమ శ్శమయితా దక్షిణా, వా గ్ఘోతా ప్రాణ ఉద్గాతా చక్షు రధ్వర్యు ర్మనో బ్రహ్మా శ్రోత్ర మగ్నీ, ద్యావ ద్ధ్రియతే సా దీక్షా య దశ్నాతి త ద్ధవి ర్య త్పిబతి త దస్య సోమ పాన, య్య ద్రమతే త దుపసదో య త్సఞ్చరత్యుపవిశత్యుత్తిష్ఠతే చ స ప్రవర్గ్యో, య న్ముఖ న్త దాహవనీయో యా వ్యాహృతి రాహుతి ర్య దస్య విజ్ఞాన న్త జ్జుహోతి, య త్సాయ మ్ప్రాత రత్తి త త్సమిధ య్య త్ప్రాత ర్మధ్యన్దినగ్ం సాయ ఞ్చ తాని సవనాని, యే అహోరాత్రే తే దర్శపూర్ణ మాసౌ యే ఽర్ధ మాసా శ్చ మాసా శ్చ తే చాతుర్మాస్యాని, య ఋతవ స్తే పశు బన్ధా యే సవ్వత్సరా శ్చ పరివత్సరా శ్చ తే ఽహర్గణా స్సర్వ వేదస వ్వా ఏత త్సత్ర య్య న్మరణ న్త దవభృథ, ఏత ద్వై జరా మర్య మగ్ని హోత్రగ్ం సత్ర య్య ఏవ వ్విద్వా నుదగయనే ప్రమీయతే దేవానా మేవ మహిమాన ఙ్గత్వా ఽఽదిత్యస్య సాయుజ్య ఙ్గచ్ఛ,త్యథ యో దక్షిణే ప్రమీయతే పితృణా మేవ మహిమాన ఙ్గత్వా చన్ద్రమస స్సాయుజ్యగ్ం సలోకతా మాప్నో,త్యేతౌ వై సూర్యా చన్ద్రమసో ర్మహిమానౌ బ్రాహ్మణో విద్వా నభి జయతి, తస్మా ద్బ్రాహ్మణో మహిమాన మాప్నోతి తస్మా ద్బ్రాహ్మణో [30]మహిమానమ్। {102} (80)

సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *(సహ, పఞ్చ)* *[5]*

(అమ్భస్యైక పఞ్చాశ చ్ఛత, ఞ్జాతవేదసే చతుర్దశ, భూ రన్న-మ్భూ రగ్నయే-భూ రగ్నయే వైక మేక,

[29] మహిమాన మిత్యుపనిషత్। - సాయణ; మహిమాన మిత్యుపనిషత్। - భట్ట భాస్కర

[30] మహిమానమ్। - సాయణ; మహిమాన మిత్యుపనిషత్। - భట్ట భాస్కర

మ్పాహి-పాహి చత్వారి చత్వారి, య శ్ఛన్దసా న్ద్వే, నమో బ్రహ్మణ-ఋుత న్తపో-యథా వృక్షస్యైక మేక, మణో రణీయాగ్ శ్చతుస్త్రిగ్ంశ, త్సహస్ర శీర్షగ్ం షడ్విగ్ంశతి, రాదిత్యో వా ఏష-ఆదిత్యో వై తేజ-ఏక మేక, న్నిధన పతయే త్రయోవిగ్ంశతి, స్సద్యో జాత న్త్రీణి, వామదేవాయైక, మఘోరేభ్య-స్త త్పురుషాయ ద్వే ద్వే, ఈశానో-నమో హిరణ్య బాహవ-ఏక మేక, మృతగ్ం సత్య న్ద్వే, సర్వో వై రుద్ర శ్చత్వారి, క ద్రుద్రాయ త్రీణి, యస్య వైకఙ్కతీ-కృణుష్వ పాజో-ఽదితి, రాపో వా ఇదగ్ం సర్వ-మేక మేక, మాపః పునన్తు చత్వా,ర్యగ్నిశ్చ-సూర్యశ్చ-నవ నవో, మితి చత్వా,ర్యాయాతు పఞ్చ, జో ఽసి దశో,త్తమే చత్వారి, ఘృణి స్త్రీణి, బ్రహ్మ మేతు మా య్యస్తే బ్రహ్మ హత్యా న్ద్వాదశ, బ్రహ్మ మేధయా ఽద్యాన ఇమ మ్ప్రాణ హత్యా-మ్బ్రహ్మ మేధవా బ్రహ్మ దేవానా మిద న్వీర హత్యా-మేకాన్నవిగ్ంశతి రేకాన్నవిగ్ంశతి, ర్మేధా దేవీ-మేధా మ్మ ఇన్ద్ర-శ్చత్వారి చత్వా,ర్యా మా మ్మేధా ద్వే, మయి మేధా మేక, మపైతు-పర-న్త్వాత మ్ప్రాణ-మముత్ర భూయా-ద్ధరిగ్ం-శల్కై రగ్ని-మ్మా ఛిదో మృత్యో-మా నో మహాన్త-మ్మా న స్తోకే-ప్రజాపతే-స్వస్తిదా-స్త్ర్యమ్బక-య్యేతే సహస్ర మయుత-న్ద్వే ద్వే, మృత్యవే స్వాహైక, న్దేవ కృతస్యైకాదశ, యదో దేవాః-కామో కార్షీ-న్మన్యు రకార్షీ-ద్ద్వే ద్వే, తిలా ఞ్జుహోమి గావ శ్శ్రియ మ్ప్రజాః పఞ్చ, తిలాః కృష్ణా శ్శోచిరస్య శ్రీః ప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సప్త, ప్రాణ వా క్త్వ క్ఛిర ఉత్తిష్ఠ పురుష పఞ్చ, పృథివీ శబ్ద మనో వా గవ్యక్తా ఽఽత్మా ఽన్తరాత్మా పరమా ఽఽత్మా మే క్షుధే ఽన్న మయ పఞ్చదశా, ఽగ్నయే స్వాహైక చత్వారిగ్ంశ, దో న్త ద్బ్రహ్మ నవ, శ్శ్రద్ధాయా మ్ప్రాణే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి చతుర్విగ్ంశతి, శ్శ్రద్ధాయా మ్ప్రాణే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుత న్దశా, ఽఙ్గుష్ఠ మాత్రః పురుషో ద్వే, వాఙ్మ ఆస న్నష్టౌ, వయ స్సుపర్ణాః-ప్రాణానా ఙ్గ్రన్థి రసి ద్వే ద్వే, నమో రుద్రాయైక, న్త్వ మగ్నే ద్యుభి ర్ద్వే, శివేన మే స న్తిష్ఠస్వ-సత్య-మ్ప్రాజాపత్య-స్తస్యైవ-మేక మేక, మశీతిః(80)

(అమ్భస్య పారే, స్వస్తి నః, పాహి నో అగ్న ఏకయా, ఽఽదిత్యో వా ఏష, ఋుతగ్ం సత్య, మో మి,త్యా మా మ్మేధా, మా న స్తోకే, తిలా ఞ్జుహోమి, శ్శ్రద్ధాయా మప్రాణే నివిష్టః, ప్రాజాపత్యో, ద్వ్యుత్తర శతమ్)

{102} [102-579]

గమనికః అమ్భసి+అపారే - భట్ట భాస్కర భాష్య రీత్యాః అమ్భస్య + పారే - సాయణ భాష్య రీత్యా

|| హరిః ఓం(3) ||

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ (సహ, పఞ్చ) [5]

అమ్భస్యపారే భువనస్య మధ్యే నాకస్య పృష్ఠే మహతో మహీయాన్। శుక్రేణ జ్యోతీగ్ంషి సమను ప్రవిష్టః ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అన్తః। యస్మి న్నిదగ్ం స ఞ్చ వి చైతి సర్వ య్యస్మి న్దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః। త దేవ భూత న్త దు భవ్యమా ఇద న్త దక్షరే పరమే వ్యోమన్న్। యేనా ఽఽవృత ఙ్ఖ ఞ్చ దివ మ్మహీ ఞ్చ యేనా ఽఽదిత్య స్తపతి తేజసా భ్రాజసా చ। య మన్త స్సముద్రే కవయో వయన్తి య దక్షరే పరమే ప్రజాః। యతః ప్రసూతా జగతః ప్రసూతీ తోయేన జీవా న్వ్యససర్జ భూమ్యామ్। య దోషధీభిః పురుషా న్పశూగ్ శ్చ వివేశ భూతాని చరా ఽచరాణి। అతః పర న్నా ఽన్య దణీయసగ్ం హి పరా త్పర య్యన్మహతో మహాన్తమ్। య దేక మవ్యక్త మనన్త రూప వ్విశ్వ మ్పురాణ న్తమసః పరస్తాత్। [1]

త దేవర్త న్త దు సత్య మాహు స్త దేవ బ్రహ్మ పరమ ఙ్కవీనామ్। ఇష్టాపూర్త మ్బహుధా జాత ఞ్జాయమాన వ్విశ్వ మ్బిభర్తి భువనస్య నాభిః। త దేవా ఽగ్ని స్త ద్వాయు స్త థ్సూర్య స్త దు చన్ద్రమాః। త దేవ శుక్ర మమృత న్త ద్బ్రహ్మ త దాప స్స ప్రజాపతిః। సర్వే నిమేషా జజ్ఞిరే విద్యుతః పురుషా దధి। కలా ముహూర్తాః కాష్ఠాశ్చా ఽహోరాత్రాశ్చ సర్వశః। అర్ధమాసా మాసా ఋతవ స్సవ్వథ్సరశ్చ కల్పన్తామ్। స ఆపః ప్ర దుఘే ఉభే ఇమే అన్తరిక్ష మథో సువః। నైవ మూర్ధ్వ న్న తిర్యఞ్చ న్న మధ్యే పరి జగ్రభత్। న తస్యేశే కశ్చన తస్య నామ మహ ద్యశః। [2] న సన్దృశే తిష్ఠతి రూప మస్య న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైనమ్। హృదా మనీషా మనసా ఽభి క్లృప్తో య ఏన వ్విదు రమృతా స్తే భవన్తి।

[1]అద్భ్యః స్సమ్భూతో [2]హిరణ్య గర్భ ఇత్యష్టౌ। ఏష హి దేవః ప్రదిశో ఽను సర్వాః

---

[1] అద్భ్యః స్సమ్భూతః పృథివ్యై రసాచ్చ। విశ్వకర్మణ స్సమవర్తతాఽధి। తస్య త్వష్టా విదధ ద్రూప మేతి। త త్పురుషస్య విశ్వ మాజాన మగ్రే। వేదా ఽహ మేత మ్పురుష మ్మహాన్తమ్। ఆదిత్య వర్ణ న్తమసః పరస్తాత్। త మేవ విద్వా నమృత ఇహ భవతి। నా ఽన్యః పన్థా విద్యతే ఽయనాయ। ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అన్తః। అజాయమానో బహుధా వి జాయతే। తస్య ధీరాః పరి జానన్తి యోనిమ్। మరీచీనా మ్పద మిచ్ఛన్తి వేధసః। యో దేవేభ్య ఆ తపతి। యో దేవానా మ్పురోహితః। పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః। నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే। రుచ మ్బ్రాహ్మ ఞ్జనయన్తః। దేవా అగ్రే త దబ్రువన్న్। యస్త్వైవ మ్బ్రాహ్మణో విద్యాత్। తస్య దేవా అస న్వశే। హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ। అహో రాత్రే పార్శ్వే। నక్షత్రాణి రూపమ్। అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్। ఇష్ట మ్మనిషాణ। అము మ్మనిషాణ। సర్వ మ్మనిషాణ। *ఆ. 3-(13)-{40, 41}*

[2] హిరణ్యగర్భస్స మవర్తతా ఽగ్రే భూతస్య జాతః పతి రేక ఆసీత్।
స దాధార పృథివీ న్ద్యా ముతేమా ఙ్కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ 1 ॥
యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో బభూవ।
య ఈశే అస్య ద్విపద శ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ 2 ॥
య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిష య్యస్య దేవాః।
యస్య ఛాయా ఽమృత య్యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ 3 ॥
యస్యేమే హిమవన్తో మహిత్వా యస్య సముద్రగ్ం రసయా సహా ఽఽహుః।
యస్యేమాః ప్రదిశో యస్య బాహూ కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ 4 ॥
య ఙ్క్రన్దసీ అవసా తస్తభానే అభ్యైక్షేతా మ్మనసా రేజమానే।
యత్రా ఽధి సూర ఉదితౌ వ్యేతి కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ 5 ॥
యేన ద్యౌ రుగ్రా పృథివీ చ దృఢే యేన సువ స్తభిత య్యేన నాకః।
యో అన్తరిక్షే రజసో విమానః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ 6 ॥

పూర్వో హి జాత స్స ఉ గర్భే అన్తః। స విజాయమాన స్స జనిష్యమాణః ప్రత్య ఙ్ముఖా
స్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః। [3]విశ్వత శ్చక్షు రుత విశ్వతో ముఖో విశ్వతో హస్త ఉత విశ్వత
స్పాత్। స మ్బాహుభ్యా న్నమతి స మ్పతత్రై ర్ద్యావా పృథివీ జనయ న్దేవ ఏకః। వేన స్త
త్పశ్య న్విశ్వా భువనాని విద్వాన్ యత్ర విశ్వ మ్భవత్యేక నీళమ్। యస్మి న్నిదగ్ం స ఞ్చ
వి చైకగ్ం స ఓతః ప్రోతశ్చ విభు ప్రజాసు। ప్రతద్వోచే అమృత న్ను విద్వా న్గన్ధర్వో నామ
నిహిత ఙ్గుహాసు। {3} త్రీణి పదా నిహితా గుహాస్తు య స్త ద్వేద సవితుః [4]పితా ఽసత్।
స నో బన్ధు ర్జనితా స విధాతా ధామాని వేద భువనాని విశ్వా। యత్ర దేవా అమృత
మానశానా స్తృతీయే ధామాన్యభ్యైరయన్త। పరి ద్యావా పృథివీ యన్తి సద్యః పరి లోకా
న్పరి దిశః పరి సువః। ఋతస్య తన్తు ర్వితత వ్విచృత్య త దపశ్య త్త దభవ త్ప్రజాసు।
పరీత్య లోకా న్పరీత్య భూతాని పరీత్య సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ। ప్రజాపతిః ప్రథమజా
ఋతస్యా ఽఽత్మనా ఽఽత్మాన మభి స మ్బభూవ। సదస స్పతి మద్భుత మ్ప్రియ
మిన్ద్రస్య కామ్యమ్। సని మ్మేధా మయాసిషమ్। ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో ఽపఘ్న న్నిర్ఋతి
మ్మమ। {4} పశూగ్ శ్చ మహ్య మావహ జీవన ఞ్చ దిశో దిశ। మా నో హిగ్ంసీ
జ్జాతవేదో గా మశ్వ మ్పురుష ఞ్జగత్। అబిభ్ర దగ్న ఆ గహి శ్రియా మా పరి పాతయ।

ఆపో హ యన్మహతీ ర్విశ్వ మాయ న్దక్ష న్దధానా జనయన్తీ రగ్నిమ్।
తతో దేవానా న్ని రవర్తతా ఽసు రేకః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ।। 7 ।।
యశ్చి దాపో మహినా పర్యపశ్య ద్దక్ష న్దధానా జనయన్తీ రగ్నిమ్।
యో దేవేష్వధి దేవ ఏక ఆసీ త్కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ।। 8 ।। *సం 4-1-(8)-{31-34}*
[3] విశ్వత శ్చక్షు రుత ... జనయ న్దేవ ఏకః। *సం 4-6-{9}*
[4] పితా సత్। - సాయణః పితా ఽసత్। - భట్ట భాస్కర

పురుషస్య విద్మ సహస్రాక్షస్య మహా దేవస్య ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। తత్పురుషాయ విద్మహే మహా దేవాయ ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। తత్పురుషాయ విద్మహే వక్ర తుణ్డాయ ధీమహి। తన్నో దన్తిః ప్రచోదయాత్। తత్పురుషాయ విద్మహే సువర్ణ పక్షాయ ధీమహి। {5} తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్। కాత్యాయనాయ విద్మహే కన్య కుమారి ధీమహి। తన్నో దుర్గిః ప్రచోదయాత్। నారాయణాయ విద్మహే వాసు దేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్। సహస్ర పరమా దేవీ శత మూలా శతా ఽఙ్కురా। సర్వగ్ం హరతు మే పాప న్దూర్వా దుస్స్వప్న నాశనీ। అశ్వ క్రాన్తే రథ క్రాన్తే విష్ణు క్రాన్తే వసున్ధరా। శిరసా ధారితా దేవి రక్షస్వ మా మ్పదే పదే। ఉద్ధృతా ఽసి వరాహేణ కృష్ణేన శత బాహునా। {6} భూమి ర్ధేను ర్ధరణీ లోక ధారిణీ। మృత్తికే హన మే పాప య్యన్మయా దుష్కృత ఙ్కృతమ్। త్వయా హతేన పాపేన జీవామి శరద శ్శతమ్। మృత్తికే దేహి మే పుష్టి న్త్వయి సర్వ మ్ప్రతిష్ఠితమ్। గన్ధ ద్వారా న్దురాధర్షా న్నిత్య పుష్టా ఙ్కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వ భూతానా న్తా మిహోప హ్వయే శ్రియమ్। హిరణ్య శృఙ్గ వ్వరుణ మ్ప్రపద్యే తీర్థ మ్మే దేహి యాచితః। యన్మయా భుక్త మసాధూనా మ్పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః। య న్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృత ఙ్కృతమ్। త న్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితా చ పునన్తు పునః పునః। {7} [5]సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్తు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। నమో ఽగ్నయే ఽప్సుమతే నమ ఇన్ద్రాయ నమో వరుణాయ [6]నమో వారుణ్యై

[5] సుమిత్రా న ఆప ... య ఞ్చ వయ న్ద్విష్మః। *సం 1-4-{50, 51}*

[6] నమో వారుణ్యై నమో ఽద్భ్యః। - సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు;

నమో వారుణ్యై నమో ఽద్భ్యః। - ఇతి పాఠ భేదః

నమో ఽద్భ్యః। య దపా ఙ్క్రూర యన్మే ధ్య ద్దశాన్త న్త దప గచ్ఛతాత్। అత్యాశనా దతీపానా ద్యచ్చ [7] ఉగ్రా త్ప్రతిగ్రహాత్। త న్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు। సో ఽహ మపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్త కిల్బిషః। నాకస్య పృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛే ద్బ్రహ్మ సలోకతామ్। ఇమ మ్మే గఙ్గే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయా ఽఽర్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా। ఋత ఞ్చ సత్య ఞ్చా ఽభీద్ధా త్తపసో ఽధ్యజాయత। *(8)* తతో రాత్రి రజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రా దర్ణవా దధి సంవథ్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ। సూర్యా చన్ద్రమసౌ ధాతా యథా పూర్వ మకల్పయత్। దివ ఞ్చ పృథివీ ఞ్చా ఽన్తరిక్ష మథో సువః। య త్పృథివ్యాగ్ం రజ స్స్వ మా ఽన్తరిక్షే వి రోదసీ। ఇమాగ్ స్త దాపో వరుణః పునాత్వఘ మర్షణః। ఏష భూతస్య భవ్యే భువనస్య గోప్తా। ఏష పుణ్య కృతా లోకా నేష మృత్యోర్ హిరణ్మయమ్। ద్యావా పృథివ్యోర్ హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః। *(9)* స న స్సువ స్సగ్ం శిశాధి। ఆర్ద్ర ఞ్జ్వలతి జ్యోతి రహ మస్మి। జ్యోతి ర్జ్వలతి బ్రహ్మా ఽహ మస్మి। యో ఽహ మస్మి బ్రహ్మా ఽహ మస్మి। అహ మేవా ఽహ మ్మాం జుహోమి స్వాహా। అకార్యకార్యవకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురు తల్పగః। వరుణో ఽపా మఘ మర్షణ స్తస్మా త్పాపా త్ప్ర ముచ్యతే। రజో భూమి స్త్వ మాగ్ం రోదయస్వ ప్ర వదన్తి ధీరాః। పునన్తు ఋషయః పునన్తు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘ మర్షణః। ఆక్రా న్థ్సముద్రః ప్రథమే విధర్మ ఞ్జనయ న్ప్రజా భువనస్య రాజా। *(10)* వృషా పవిత్రే అధి సానో అవ్యే బృహ థ్సోమో వావృధే సువాన ఇన్దుః। జాతవేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో నిదహాతి వేదః। స నః పర్ష దతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సిన్ధు న్దురితా

[7] ఉగ్రా త్ప్రతిగ్రహాత్।-సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు; ఉగ్రా త్ప్రతిగ్రహాత్।-పాఠ భేదః

ఽత్యగ్నిః। తా మగ్ని వర్ణా న్తపసా జ్వలన్తీ వైరోచనీ ఙ్కర్మ ఫలేషు జుష్టామ్। దుర్గా న్దేవీగ్ం శరణ మహ మ్ప్రపద్యే సుతరసి తరసే నమః। అగ్నే త్వ మ్పారయా నవ్యో అస్మా న్థ్స్వస్తిభి రతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః। విశ్వాని నో దుర్గహా జాతవేద స్సిన్ధు న్న నావా దురితా ఽతి పర్షి। అగ్నే అత్రివ న్మనసా గృణానో ఽస్మాక మ్బోధ్యవితా తనూనామ్। పృతనా జితగ్ం సహమాన మగ్ని ముగ్రగ్ం హువేమ పరమా థ్సధస్థాత్। స నః పర్ష దతి దుర్గాణి విశ్వా క్షామ ద్దేవో అతి దురితా ఽత్యగ్నిః। ప్రత్నోషి క మీడ్యో [8]అధ్వరేషు సనాచ్చ హోతా నవ్యశ్చ సథ్సి। స్వాఞ్చా ఽగ్నే తనువ మ్పిప్రయస్వా ఽస్మభ్యఞ్చ సౌభగ మా యజస్వ।

{11} (పరస్తా, ద్యత్తో, గుహాసు, మమ, సువర్ణ పక్షాయ ధీమహి, శత బాహునా, పునః పున, రజాయత, సువో, రాజా, సధస్థా, త్రీణి చ) (1) [11-113]

భూ రగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా భువో వాయవే ఽన్తరిక్షాయ స్వాహా సువ రాదిత్యాయ దివే స్వాహా భూ ర్భువ స్సువ శ్చన్ద్రమసే దిగ్భ్య స్స్వాహా నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। *{12} (2)*

భూ రన్న మగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా భువో ఽన్న వ్వాయవే ఽన్తరిక్షాయ స్వాహా సువ రన్న మాదిత్యాయ దివే స్వాహా భూ ర్భువ స్సువ రన్న ఞ్చన్ద్రమసే దిగ్భ్య స్స్వాహా నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రన్న మోమ్। *{13} (3)*

భూ రగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా భువో వాయవే చా ఽన్తరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా సువ రాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా భూ ర్భువ స్సువ శ్చన్ద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో

[8] అధ్వరేషు సనాచ్చ-సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు; అధ్వరేషు సనాచ్చ-పాఠ భేదః

భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ రోమ్। {14} (4)

[9]పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా। పాహి నో విశ్వ వేదసే స్వాహా। యజ్ఞ మ్పాహి విభావసో స్వాహా। సర్వ మ్పాహి శతక్రతో స్వాహా। {15} (5) [4]

య శ్ఛన్దసా మృషభో విశ్వరూప శ్ఛన్దోభ్య శ్ఛన్దాగ్ స్యావివేశ। సతాగం శిక్యః [10]ప్రోవాచోపనిషదిన్ద్రో జ్యేష్ఠ ఇన్ద్రియాయర్షిభ్యో నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। {16} (6) [2]

నమో బ్రహ్మణే ధారణ మ్మే అస్త్వనిరాకరణ న్ధారయితా భూయాస కర్ణయో శ్శ్రుత మ్మా చ్యోఢ్వ మ్మమా ఽముష్య ఓమ్। {17} (7)

ఋత న్తప స్సత్య న్తప శ్శ్రుత న్తప శ్శాన్త న్తపో దాన న్తపో [11]యజ్ఞ స్తపో భూ ర్భువ స్సువ ర్బ్రహ్మైత [12]దుపాస్స్వైత త్తపః। {18} (8)

యథా వృక్షస్య సమ్పుష్పితస్య దూరా ద్గన్ధో వాత్యేవ మ్పుణ్యస్య కర్మణో దూరా ద్గన్ధో వాతి యథా ఽసి ధారా జ్కర్తే ఽవహితా మవక్రామే ద్య ద్యువే యువే హ వా

---

[9] పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా। పాహి నో విశ్వ వేదసే స్వాహా। యజ్ఞ మ్పాహి విభావసో స్వాహా। సర్వ మ్పాహి శతక్రతో స్వాహా।-సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు; ప్రాహి నో అగ్న ఏనస్సే స్వాహా ప్రాహి నో విశ్వ వేదస్సే స్వాహా యజ్ఞ మ్పాహి విభావస్సో స్వాహా సర్వ మ్పాహి శతక్రత్తో స్వాహా। - ఇతి పాఠ భేదః।

[10] ప్రోవాచోపనిషదిన్ద్రో- భట్ట భాస్కర భాష్య; పురోవాచోపనిషదిన్ద్రో- సాయణ భాష్య పాఠము

[11] యజ్ఞ స్తపో-భట్ట భాస్కర భాష్య; యజ్ఞ న్తపో- సాయణ భాష్య పాఠము

[12] దుపాస్స్వైత త్తపః।-భట్ట భాస్కర భాష్య; దుపాస్స్యైత త్తపః।-సాయణ భాష్య పాఠము

[13]విహ్వాలిష్యామి కర్త మృతిష్యామీత్యేవ [14]మమృతా దాత్మాన ఞ్జుగుప్సేత్। *{19} (9)*

అణో రణీయా న్మహతో మహీయా నాత్మా గుహాయా న్నిహితో ఽస్య జన్తోః। త మక్రతు మ్పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదా న్మహిమాన మీశమ్। సప్త ప్రాణాః ప్రభవన్తి తస్మా త్సప్తా ఽర్చిషః స్సమిధ స్సప్త జిహ్వాః। సప్త ఇమే లోకా యేషు చరన్తి ప్రాణా గుహాశయా న్నిహితా స్సప్త సప్త। అత స్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వే ఽస్మా త్స్యన్దన్తే సిన్ధవ స్సర్వరూపాః। అతశ్చ విశ్వా ఓషధయో రసాశ్చ యేనైష భూత స్తిష్ఠత్యన్తరాత్మా। [15]బ్రహ్మా దేవానా మ్పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణా మ్మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్న్। అజా మేకా ల్లోహిత శుక్ల కృష్ణా మ్బహ్వీ మ్ప్రజా ఞ్జనయన్తీగ్ం సరూపామ్। అజో హ్యేకో జుషమాణో ఽను శేతే జహాత్యేనా మ్భుక్త భోగా మజో ఽన్యః। *{20}* [16]హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు రన్తరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణసత్। నృష ద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋత మ్బృహత్। యస్మా జ్జాతా న పరా నైవ కిఞ్చనా ఽఽస య ఆవివేశ భువనాని విశ్వా। ప్రజాపతిః ప్రజయా సవ్విదాన స్త్రీణి జ్యోతీగ్ంషి సచతే స షోడశీ। విధర్తారగ్ం హవామహే వసోః కువి ద్వనాతి నః। సవితార న్నృచక్షసమ్। అద్యా నో దేవ సవితః ప్రజావ థ్సావీః సౌభగమ్। పరా దుష్వప్నియగ్ం సువ। విశ్వాని దేవ సవిత ర్దురితాని పరా సువ। య ద్భద్ర న్త న్మ ఆ సువ। *{21}*

[13] విహ్వాలిష్యామి-భట్ట భాస్కర భాష్య; విహ్వాదిష్యామి-సాయణ భాష్య పాఠము

[14] మమృతా-భట్ట భాస్కర భాష్య; మన్వృతా-సాయణ భాష్య పాఠము

[15] బ్రహ్మాదేవానా మ్పదవీః ... పవిత్ర మత్యేతి రేభన్న్। *సం 3-4-{41}*

[16] హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు ... ఋత మ్బృహత్। *సం 1-8-{30}, 4-2-{5}*

[17] మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరన్తి సిన్ధవః। మాధ్వీ ర్న స్సన్త్వోషధీః। మధు నక్త ముతోషసి మధుమ త్పార్థివగ్‍ం రజః। మధు ద్యౌ రస్తు నః పితా। మధుమా న్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్‍ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీ ర్గావో భవన్తు నః। ఘృత మ్మిమిక్షే ఘృత మస్య యోని ర్ఘృతే శ్రితో ఘృత ము వస్య ధామ। అనుష్వధ మావహ మాదయస్వ స్వాహా కృత వృషభ వక్షి హవ్యమ్। సముద్రా దూర్మి ర్మధుమాగ్‍ం ఉదార దుపాగ్‍ంశునా స మమృతత్వ మానట్। ఘృతస్య నామ గుహ్యం య్యు దస్తి జిహ్వా దేవానా మమృతస్య నాభిః। {22} వయ న్నామ ప్రబ్రవామా ఘృతేనా ఽస్మిన్ యజ్ఞే ధారయామా నమోభిః। ఉప బ్రహ్మా శృణవ చ్ఛస్యమాన ఞ్చతు శ్శృఙ్గో ఽవమీ ద్గౌర ఏతత్। చత్వారి శృఙ్గా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్‌షే సప్త హస్తాసో అస్య। త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్‍ం ఆవివేశ। త్రిధా హిత మ్పణిభి ర్గుహ్యమాన ఙ్గవి దేవాసో ఘృత మన్వవిన్దన్న్। ఇన్ద్ర ఏకగ్‍ం సూర్య ఏక ఞ్జజాన వేనా దేకగ్గ్ స్వధయా నిష్టతక్షుః। యో దేవానా మ్ప్రథమ మ్పురస్తా ద్విశ్వాఽధికో రుద్రో మహర్‌షిః। హిరణ్యగర్భ మ్పశ్యత జాయమానగ్‍ం స నో దేవ శ్శుభయా స్మృత్యా సయ్యునక్తు। యస్మా త్పర న్నా ఽపర మస్తి కిఞ్చి ద్యస్మా న్నా ఽణీయో న జ్యాయో ఽస్తి కశ్చిత్। వృక్ష ఇవ స్తబ్ధో దివి తిష్ఠత్యేక స్తేనేద మ్పూర్ణ మ్పురుషేణ సర్వమ్। {23} న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన త్యాగేనైకే అమృతత్వ మానశుః। పరేణ నాక న్నిహిత ఙ్గుహాయా విభ్రాజతే య ద్యతయో విశన్తి। వేదాన్త విజ్ఞాన సునిశ్చితా ఽర్థా స్సన్న్యాస యోగా ద్యతయ శ్శుద్ధ సత్త్వాః। తే బ్రహ్మ లోకే తు పరా ఽన్త కాలే పరా ఽమృతా త్పరి ముచ్యన్తి సర్వే। [18] దహ్రం విపాప్మ మ్పరవేశ్మ భూత య్యు త్పుణ్డరీక మ్పుర మధ్య సగ్గ్ స్థమ్।

---

[17] మధు వాతా ఋతాయతే ... భవన్తు నః। *సం 4-2-{38}*

[18] దహ్రం విపాప్మ మ్పరవేశ్మ - భట్ట భాస్కర భాష్య; దహ్రం విపాప వరవేశ్మ - సాయణ భాష్య

[19] తత్రా ఽపి దహ్రా జ్జగన వ్విశోక స్తస్మిన్ య దన్త స్త దుపాసితవ్యమ్। య ద్వేదా ఽఽదౌ స్వరః ప్రోక్తో వేదా ఽన్తే చ ప్రతిష్ఠితః। తస్య ప్రకృతి లీనస్య యః పర స్స మహేశ్వరః। *{24}*
(అజో ఽన్య, స్సువ, నాభి, స్సర్వ, మష్టౌ చ (10) [5-48]

సహస్ర శీర్ష న్దేవ వ్విశ్వా ఽక్షి వ్విశ్వ శమ్భువమ్। విశ్వ న్నారాయణ న్దేవ మక్షర మ్పరమ మ్ప్రభుమ్। విశ్వతః పరమ న్నిత్య వ్విశ్వ న్నారాయణగ్ం హరిమ్। విశ్వ మేవేద మ్పురుష స్త ద్విశ్వ ముప జీవతి। పతి వ్విశ్వస్యా ఽఽత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివ మచ్యుతమ్। నారాయణ మ్మహా జ్ఞేయ వ్విశ్వాత్మాన మ్పరాయణమ్। నారాయణ పర మ్బ్రహ్మ తత్త్వ న్నారాయణః పరః। నారాయణ పరో జ్యోతి రాత్మా నారాయణః పరః। య చ్చ కిఞ్చి జ్జగత్యస్మి న్దృశ్యతే శ్రూయతే ఽపి వా। అన్త ర్బహిశ్చ త థ్సర్వ వ్వ్యాప్య నారాయణ స్థితః। *{25}* అనన్త మవ్యయ ఙ్కవిగ్ం సముద్రే ఽన్త వ్విశ్వ శమ్భువమ్। పద్మ కోశ ప్రతీకాశగ్ం హృదయ ఞ్చా ఽప్యధో ముఖమ్। అధో నిష్ట్యా వితస్త్యా న్తు నాభ్యా ముపరి తిష్ఠతి। హృదయ న్త ద్విజానీయా ద్విశ్వస్యా ఽఽయతన మ్మహత్। సన్తతగ్ం సిరాభి స్తు లమ్బత్యాకోశ సన్నిభమ్। తస్యా ఽన్తే సుషిరగ్ం సూక్ష్మ న్తస్మి న్థ్సర్వ మ్ప్రతిష్ఠితమ్। తస్య మధ్యే మహా నగ్ని ర్విశ్వా ఽర్చి ర్విశ్వతో ముఖః। సో ఽగ్రభు గ్విభజ న్తిష్ఠ న్నాహార మజరః కవిః। స న్తాపయతి స్వ న్దేహ మాపాద తల మస్తకమ్। తస్య మధ్యే వహ్ని శిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః। నీల తోయద మధ్యస్థా ద్విద్యు ల్లేఖేవ భాస్వరా। నీవారశూకవ త్తన్వీ పీతాభా స్యా త్తనూపమా। తస్యా శ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః। స బ్రహ్మ

దహర వ్విపాప్మ మ్పరవేశ్మ - ఇతి పాఠ భేదః

[19] తత్రా ఽపి దహ్రా జ్జగన - భట్ట భాస్కర భాష్య; తత్రా ఽపి దహ్రే గగన - సాయణ భాష్య
తత్రా ఽపి దహర జ్జగన - ఇతి పాఠ భేదః

స శివ స్సేన్ద్ర స్సో ఽక్షరః పరమ స్స్వరాట్। *{26} (నారాయణ స్థితో, వ్యవస్థిత, శ్చత్వారి చ (11) [2-24]*

ఋతగ్ం సత్య మ్పర మ్బ్రహ్మ పురుష ఙ్కృష్ణ పిఙ్గలమ్। ఊర్ధ్వ రేత వ్విరూపాక్ష వ్విశ్వ రూపాయ వై నమః। *{27} (12) [2]*

ఆదిత్యో వా ఏష ఏత న్మణ్డల న్తపతి తత్ర తా ఋచ స్త దృచా మ్మణ్డలగ్ం స ఋచా ల్లోకో ఽథ య ఏష ఏతస్మి న్మణ్డలే ఽర్చి ర్దీప్యతే తాని సామాని స సామ్నా మ్మణ్డలగ్ం స సామ్నా ల్లోకో ఽథ య ఏష ఏతస్మి న్మణ్డలే ఽర్చిషి పురుష స్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మ్మణ్డలగ్ం స యజుషా ల్లోక స్సైషా త్రయ్యేవ విద్యా తపతి య ఏషో ఽన్త రాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః। *{28} (13)*

ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో బల య్యశ శ్చక్షు శ్శ్రోత్ర మాత్మా మనో మన్యు ర్మను ర్మృత్యు స్సత్యో మిత్రో వాయు రాకాశః ప్రాణో లోక పాలః కః కి ఙ్క న్త త్సత్య మన్న మాయు రమృతో జీవో విశ్వః కతమ స్స్వయమ్భు ప్రజాపతి స్సంవత్సర ఇతి సంవత్సరో ఽసావాదిత్యో య ఏష పురుష ఏష భూతానా మధిపతి ర్బ్రహ్మణ స్సాయుజ్యగ్ం సలోకతా మాప్నోత్యేతాసా మేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమాన లోకతా మాప్నోతి య [20]ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। *{29} (14)*

ఘృణి స్సూర్య ఆదిత్యో మర్చయన్తి తప స్సత్య మ్మధు క్షరన్తి త ద్బ్రహ్మ త దాప ఆపో జ్యోతీ రసో ఽమృత మ్బ్రహ్మ భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। *{30} (15)*

సర్వో వై రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। పురుషో వై రుద్ర స్స న్మహో నమో నమః। విశ్వ మ్భూత మ్భువన ఞ్చిత్ర మ్బహుధా జాత ఞ్జాయమాన ఞ్చ యత్। సర్వో హ్యేష

[20] ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - భట్ట భాస్కరః ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - సాయణ

రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। *{31} (16) [4]*

క ద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమ శన్తమగ్ం హృదే। సర్వో హ్యేష రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। *{32} (17) [3]*

నమో హిరణ్య బాహవే హిరణ్య పతయే ఽమ్బికా పతయ ఉమా పతయే నమో నమః। *{33} (18)*

యస్య వైకఙ్కత్యగ్నిహోత్ర హవణీ భవతి ప్రతిష్ఠితాః ప్రత్యేవా ఽస్యా ఽఽహుతయ స్తిష్ఠన్త్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై। *{34} (19)*

[21]కృణుష్వ పాజ ఇతి పఞ్చ। *{35} (20)*

అదితి ర్దేవా గన్ధర్వా మనుష్యాః పితరో ఽసురా స్తేషాగ్ం సర్వ భూతానా మ్మాతా మేదినీ మహతీ మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగత్యుర్వీ పృథ్వీ బహులా విశ్వా భూతా కతమా కాయా సా సత్యేత్యమృతేతి వసిష్ఠః। *{36} (21)*

---

[21] కృణుష్వ పాజః ప్రసితి న్న పృథ్వీ య్యాహి రాజేవా ఽమవాగ్ం ఇభేన।
తృష్వీ మను ప్రసితి న్ద్రూణానో ఽస్తా ఽసి విధ్య రక్షస స్తపిష్ఠైః॥ 1 ॥
తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యను స్పృశ ధృషతా శోశుచానః।
తపూగ్ంష్యగ్నే జుహ్వా పతఙ్గా నసన్దితో వి సృజ విష్వ గుల్కాః॥ 2 ॥
ప్రతి స్పశో వి సృజ తూర్ణితమో భవా పాయు ర్విశో అస్యా అదబ్ధః।
యో నో దూరే అఘశగ్ంసో యో అన్త్యగ్నే మాకి ష్టే వ్యథి రా దధర్షీత్॥ 3 ॥
ఉ దగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యా తనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతా త్తిగ్మహేతే।
యో నో అరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే నీచా త న్ధక్ష్యతస న్న శుష్కమ్॥ 4 ॥
ఊర్ధ్వో భవ ప్రతి విధ్యా ఽధ్యస్మ దావి ష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే। అవ స్థిరా తనుహి
యాతుజూనా ఞ్జామి మజామి మ్ప్ర మృణీహి శత్రూన్॥ 5 ॥ *సం 1-2-(14)-{28, 29}*

ఆపో వా ఇదగ్ం సర్వ విశ్వా భూతాన్యాపః ప్రాణా వా ఆపః పశవ ఆపో ఽమృత మాపో ఽన్న మాప స్సమ్రా డాపో విరా డాప స్స్వరా డాప శ్ఛన్దాగ్స్యాపో జ్యోతీగ్ ష్యాప స్సత్య మాప స్సర్వా దేవతా ఆపో భూ ర్భువ స్సువ రాప ఓమ్। *{37} (22)*

ఆపః పునన్తు పృథివీ మ్పృథివీ పూతా పునాతు మామ్। పునన్తు బ్రహ్మణస్పతి ర్బ్రహ్మ పూతా పునాతు మామ్। య దుచ్ఛిష్ట మభోజ్య య్యద్వా దుశ్చరిత మ్మమ। సర్వ మ్పునన్తు మా మాపో ఽసతా ఇచ్చ ప్రతిగ్రహగ్గ్ స్వాహా। *{38} (23) [4]*

అగ్నిశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యు పతయశ్చ మన్యు కృతేభ్యః। పాపేభ్యో రక్షన్తామ్। య దహ్నా పాప మకార్షమ్। మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్। పద్భ్యా ముదరేణ శిశ్నా। అహ స్త దవలుమ్పతు। య త్కిఞ్చ దురిత మ్మయి। ఇద మహ మ్మా మమృత యోనౌ। సత్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా। *{39} (24) [9]*

సూర్యశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యు పతయశ్చ మన్యు కృతేభ్యః। పాపేభ్యో రక్షన్తామ్। య ద్రాత్రియా పాప మకార్షమ్। మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్। పద్భ్యా ముదరేణ శిశ్నా। రాత్రి స్త దవలుమ్పతు। య త్కిఞ్చ దురిత మ్మయి। ఇద మహ మ్మా మమృత యోనౌ। సూర్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా। *{40} (25) [9]*

ఆయాతు వరదా దేవ్యక్షర మ్బ్రహ్మ సమ్మితమ్। [22]గాయత్రీ ఇఛన్దసా మ్మాతేద మ్బ్రహ్మ జుషస్వ నః। ఓజో ఽసి సహో ఽసి బల మసి భ్రాజో ఽసి దేవానా న్ధామ నామా ఽసి విశ్వ మసి విశ్వాఽఽయు స్సర్వ మసి సర్వాఽఽయు రభి భూ రో జ్గాయత్రీ మావాహయామి। *{41} (26) [3]*

ఓ మ్భూః। [23]ఓ మ్భువః। ఓగ్ం సువః। ఓ మ్మహః। ఓ జ్జనః। ఓ న్తపః। ఓగ్ం సత్యమ్। ఓ

[22] గాయత్రీ ఇఛన్దసా - భట్ట భాస్కర; గాయత్రీ ఇఛన్దసా - సాయణ భాష్య

న్త థ్సవితు ర్వరేణ్య మ్భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్। ఓ మాపో జ్యోతీ రసో ఽమృత మ్బ్రహ్మ భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। *{42} (27) [10]*

24 ఓ మ్భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ ర్జన స్తప స్సత్య న్త ద్బ్రహ్మ త దాప ఆపో జ్యోతీ రసో ఽమృత మ్బ్రహ్మ భూ ర్భువ స్సువ రోమ్। *{43} (28)*

25 ఓ న్త ద్బ్రహ్మ। ఓ న్త ద్వాయుః। ఓ న్త దాత్మా। ఓ న్త థ్సర్వమ్। ఓ న్త త్పురో ర్నమః। *{44} (29) [5]*

ఉత్తమే శిఖరే దేవీ భూమ్యా మ్పర్వత మూర్ధని। బ్రాహ్మణేభ్యో హ్యనుజ్ఞాన జ్గచ్ఛ దేవి యథా సుఖమ్। *{45} (30) [2]*

ఓ మన్త శ్చరతి భూతేషు గుహాయా వ్విశ్వ మూర్తిషు। త్వ య్యజ్ఞ స్త్వ వ్విష్ణు స్త్వ వ్వషట్కార స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వ మ్బ్రహ్మ త్వ మ్ప్రజాపతిః। *{46} (31) [2]*

అమృతోపస్తరణ మసి। *{47} (32)*

ప్రాణే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి। ప్రాణాయ స్వాహా। అపానే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి। అపానాయ స్వాహా। వ్యానే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి। వ్యానాయ స్వాహా। ఉదానే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి। ఉదానాయ స్వాహా। సమానే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి।

---

23 ఓ మ్భువః। ఓగ్ం సువః। ఓ మ్మహః। ఓ ఞ్జనః। ఓ న్తపః। - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము
ఓ మ్భువః। ఓగ్ం సువః। ఓ మ్మహః। ఓ ఞ్జనః। ఓ న్తపః। - సాయణ భాష్య పాఠము

24 ఓ మ్భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ ర్జన స్తప స్సత్య న్త ద్బ్రహ్మ త దాప ఆపో - భట్ట భాస్కర
ఓ మ్భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ ర్జన స్తప స్సత్య న్త ద్బ్రహ్మ త దాప ఆపో - సాయణ

25 ఓన్తద్బ్రహ్మ। ఓన్తద్వాయుః। ఓన్తదాత్మా। ఓన్తథ్సర్వమ్। ఓన్తత్పురోర్నమః। - సాయణః
ఓన్తద్బ్రహ్మ। ఓన్తద్వాయుః। ఓన్తదాత్మా। ఓన్తథ్సర్వమ్। ఓన్తత్పురోర్నమః। - భట్ట భాస్కర

సమానాయ స్వాహా। బ్రహ్మణి మ ఆత్మా ఽమృతత్వాయ। {48} (33) [11]

ప్రాణే నివిష్టో ఽమృత జుహోమి। శివో మా ఽఽవిశా ఽప్రదాహాయ। ప్రాణాయ స్వాహా। అపానే నివిష్టో ఽమృత జుహోమి। శివో మా ఽఽవిశా ఽప్రదాహాయ। అపానాయ స్వాహా। వ్యానే నివిష్టో ఽమృత జుహోమి। శివో మా ఽఽవిశా ఽప్రదాహాయ। వ్యానాయ స్వాహా। ఉదానే నివిష్టో ఽమృత జుహోమి। శివోమా ఽఽవిశా ఽప్రదాహాయ। ఉదానాయ స్వాహా। సమానే నివిష్టో ఽమృత జుహోమి। శివో మా ఽఽవిశా ఽప్రదాహాయ। సమానాయ స్వాహా। బ్రహ్మణి మ ఆత్మా ఽమృతత్వాయ। {49} (34) [16]

అమృతాఽపిధాన మసి। {50} (35)

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుత ప్రాణ మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। అపానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుత మపాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। వ్యానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుత వ్యాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। ఉదానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుత ముదాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। సమానే నివిశ్యా ఽమృతగ్ం హుతగ్ం సమాన మన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। బ్రహ్మణి మ ఆత్మా ఽమృతత్వాయ। {51} (36) [6]

ప్రాణానా గ్రన్థి రసి రుద్రో మా [26] ఽఽవిశా ఽన్తక స్తేనా ఽన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। {52} (37)

అఙ్గుష్ఠ మాత్రః పురుషో ఽఙ్గుష్ఠ ఇఞ్చ సమాశ్రితః। ఈశ స్సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వ భుక్। {53} (38) [2]

మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగా ద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా

[26] ఽఽవిశా ఽన్తక స్తేనా ఽన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము
ఽఽవిశా ఽన్తకః। తేనా ఽన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। - సాయణ భాష్య పాఠము
ఽఽవిశా ఽన్తక స్తేనా ఽన్నేనా ఽఽప్యాయస్వ। - ఇతి పాఠ భేదః

జుషమాణా దురుక్తా న్బృహ ద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయా జుష్ట ఋషి ర్భవతి దేవి త్వయా బ్రహ్మా ఽఽగతశ్రీ రుత త్వయా। త్వయా జుష్ట శ్చిత్ర ఀ్విన్దతే వసు సా నో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే। {54} (39) [4]

మేధా మ్మ ఇన్ద్రో దదాతు మేధా న్దేవీ సరస్వతీ। మేధా మ్మే [27]అశ్వినా వుభా వా ధత్తా మ్పుష్కరస్రజౌ। {55} (40) [2]

అప్సరాసు చ యా మేధా గన్ధర్వేషు చ య న్మనః। దైవీ మేధా మనుష్యజా సా మా మ్మేధా సురభి ర్జుషతామ్ {56} (41) [2]

ఆ మా మ్మేధా సురభి ర్విశ్వరూపా హిరణ్య వర్ణా జగతీ జగమ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సామా మ్మేధా సుప్రతీకా జుషతామ్। {57} (42) [2]

సద్యో జాత మ్ప్రపద్యామి సద్యో జాతాయ వై నమః। భవే భవేనా ఽతి భవే భవస్వ మా మ్భవోద్భవాయ నమః। {58} (43) [2]

వామ దేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కల వికరణాయ నమో బల వికరణాయ నమో బల ప్రమథనాయ నమ స్సర్వ భూత దమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః। {59} (44)

అఘోరేభ్యో ఽథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్య స్సర్వత శ్శర్వ సర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః। {60} (45)

తత్పురుషాయ విద్మహే మహా దేవాయ ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। {61} (46) [2]

[27] అశ్వినా వుభా వా ధత్తా మ్పుష్కరస్రజౌ। - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము

అశ్వినా వుభౌ దేవా వా ధత్తా మ్పుష్కరస్రజౌ। - సాయణ భాష్య పాఠము

అశ్వినౌ దేవా వా ధత్తా మ్పుష్కరస్రజా। - ఇతి పాఠ భేదః

ఈశాన స్సర్వ విద్యానా మీశ్వర స్సర్వ భూతానా మ్బ్రహ్మా ఽధిపతి ర్బ్రహ్మణో ఽధిపతి ర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదా శివోమ్। *{62} (47)*

బ్రహ్మ మేతు మామ్। మధు మేతు మామ్। బ్రహ్మ మేవ మధు మేతు మామ్। యా స్తే సోమ ప్రజా వత్సో ఽభి సో అహమ్। దుస్స్వప్నహ న్దురుష్వహ। యా స్తే సోమ ప్రాణాగ్ స్తాఞ్జుహోమి। త్రిసుపర్ణ మయాచిత మ్బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। బ్రహ్మ హత్యా వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణ మ్పఠన్తి। తే సోమ మ్ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రా త్పఙ్క్తి మ్పునన్తి। ఓమ్। *{63} (48) [12]*

బ్రహ్మ మేధయా। మధు మేధయా। బ్రహ్మ మేవ మధు మేధయా। అద్యా నో దేవ సవితః ప్రజావ థ్సావీ స్సౌభగమ్। పరా దుష్వప్నియగ్ం సువ। విశ్వాని దేవ సవిత ర్దురితాని పరా సువ। య ద్భద్ర న్త న్మ ఆ సువ। మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరన్తి సిన్ధవః। మాధ్వీ ర్న స్సన్త్వోషధీః। మధు నక్త ముతోషసి మధుమ త్పార్థివగ్ం రజః। *{64}* మధు ద్యౌ రస్తు నః పితా। మధుమా న్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీ ర్గావో భవన్తు నః। య ఇమ న్త్రిసుపర్ణ మయాచిత మ్బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। భ్రూణ హత్యా వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణ మ్పఠన్తి। తే సోమ మ్ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రా త్పఙ్క్తి మ్పునన్తి। ఓమ్। *{65} (రజో నవ చ) (49) [2-19]*

బ్రహ్మ మేధవా। మధు మేధవా। బ్రహ్మ మేవ మధు మేధవా। బ్రహ్మా దేవానా మ్పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణా మ్మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్న్। హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు రన్తరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణసత్। నృష ద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋత మ్బృహత్। య ఇమ న్త్రిసుపర్ణ మయాచిత మ్బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। వీర హత్యా వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే

బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణ మ్పఠన్తి। తే సోమ మ్ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రా త్పఙ్క్తి మ్పునన్తి। ఓమ్।
{66} (50) [13]

ప్రాణా ఽపాన వ్యానోదాన సమానా మే శుధ్యన్తా జ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {67} (51)

వా ఙ్మన శ్చక్షు శ్శ్రోత్ర జిహ్వా ఘ్రాణ రేతో బుద్ధ్యాకూతి సఙ్కల్పా మే శుధ్యన్తా జ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {68} (52)

శిరః పాణి పాద పార్శ్వ పృష్ఠోదర జఙ్ఘ శిశ్నోపస్థ పాయవో మే శుధ్యన్తా జ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {69} (53)

త్వ క్చర్మ మాగ్ంస రుధిర మేదో ఽస్థి మజ్జా మే శుధ్యన్తా జ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {70} (54)

శబ్ద స్పర్శ రూప రస గన్ధా మే శుధ్యన్తా జ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {71} (55)

పృథివ్య ప్తేజో వాయ్వాకాశా మే శుధ్యన్తా జ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {72} (56)

అన్న మయ ప్రాణ మయ మనో మయ విజ్ఞాన మయా ఽఽనన్ద మయా మే శుధ్యన్తా జ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {73} (57)

[28]వివిట్టి స్వాహా। {74} (58)

[29]ఘషోత్కాయ స్వాహా। {75} (59)

[28] వివిట్టి స్వాహా। - భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠము; వివిట్ట్యై స్వాహా। - సాయణ భాష్య పాఠము

[29] ఘషోత్కాయ - భట్ట భాస్కర; కషోత్కాయ - సాయణ; ఘషోత్కాయ - ఇతి పాఠ భేదః

ఉత్తిష్ఠ పురుష [30]హరే లోహిత [31]పిఙ్గళాఽక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మే శుధ్యన్తా జ్యోతి ర్రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। {76} (60)

ఓగ్ స్వాహా। {77} (61)

సత్య మ్పర మ్పరగం సత్యగం సత్యేన న సువర్గా ల్లోకా చ్చ్యవన్తే కదా చన సతాగం హి సత్య న్తస్మా థ్సత్యే రమన్తే తప ఇతి తపో నా ఽనశనా త్పర య్యద్ధి పర న్తప స్త ద్దుర్ధర్ష న్త ద్దురాధర్ష న్తస్మా త్తపసి రమన్తే దమ ఇతి నియత మ్బ్రహ్మచారిణ స్తస్మా ద్దమే రమన్తే శమ ఇత్యరణ్యే మునయ స్తస్మా చ్ఛమే రమన్తే దాన మితి సర్వాణి భూతాని ప్రశగంసన్తి దానా న్నా ఽతి దుష్కర న్తస్మా ద్దానే రమన్తే ధర్మ ఇతి ధర్మేణ సర్వ మిద మ్పరి గృహీత న్ధర్మా న్నా ఽతి దుశ్చర న్తస్మా ద్ధర్మే రమన్తే ప్రజన ఇతి భూయాగంస స్తస్మా ద్భూయిష్ఠాః ప్రజాయన్తే తస్మా ద్భూయిష్ఠాః ప్రజననే రమన్తే ఽగ్నయ ఇత్యాహ తస్మా దగ్నయ ఆధాతవ్యా అగ్నిహోత్ర మిత్యాహ తస్మా దగ్నిహోత్రే రమన్తే యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవానా య్యజ్ఞేన హి దేవా దివ ఙ్గతా స్తస్మా ద్యజ్ఞే రమన్తే మానస మితి విద్వాగంస స్తస్మా ద్విద్వాగంస ఏవ మానసే రమన్తే న్యాస [32]ఇతి బ్రహ్మ హి పరః పరో హి బ్రహ్మ తాని వా ఏతాన్యవరాణి తపాగంసి న్యాస ఏవా ఽత్యరేచయ ద్య [33]ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్।
{78} (62)

ప్రాజాపత్యో హా ఽఽరుణి స్సుపర్ణేయః ప్రజాపతి మ్పితర ముపససార కి మ్భగవన్తః పరమ

[30] హరే - భట్ట భాస్కర; హరిత - సాయణ; హరీ - ఇతి పాఠ భేదః

[31] పిఙ్గళాఽక్షి - భట్ట భాస్కర; పిఙ్గలాఽక్షి - సాయణ

[32] ఇతి బ్రహ్మ హి - భట్ట భాస్కర; ఇతి బ్రహ్మ బ్రహ్మ హి - సాయణ భాష్య పాఠము

[33] ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - భట్ట భాస్కర; ఏవ వ్వేదేత్యుపనిషత్। - సాయణ భాష్య పాఠము

ష్వదన్తీతి తస్మై ప్రోవాచ సత్యేన వాయు రావాతి సత్యేనా ఽఽదిత్యో రోచతే దివి సత్యం వాచః ప్రతిష్ఠా సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా థ్సత్యం పరమం వదన్తి తపసా దేవా దేవతా మగ్ర ఆయ న్తపసర్షయ స్సువ రన్వవిన్ద న్తపసా సపత్నా న్ప్రణుదా మారాతీగ్ స్తపసి సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా త్తపః పరమం వదన్తి దమేన దాన్తాః కిల్బిష మవ ధూన్వన్తి దమేన బ్రహ్మచారిణ స్సువ రగచ్ఛ న్దమో భూతానా న్దురాధర్షం దమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా ద్దమః పరమం వదన్తి శమేన శాన్తా శ్శివ మాచరన్తి శమేన నాకం మునయో ఽన్వవిన్ద ఞ్ఛమో భూతానా న్దురాధర్షగ్ం శమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా చ్ఛమః పరమం వదన్తి దానం యజ్ఞానాం వరూథం దక్షిణా లోకే దాతారగ్ం సర్వ భూతాన్యుప జీవన్తి దానేనా ఽరాతీ రపానుదన్త దానేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి దానే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా ద్దానం పరమం వదన్తి ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా లోకే ధర్మిష్ఠం ప్రజా ఉప సర్పన్తి ధర్మేణ పాప మప నుదతి ధర్మే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా ద్ధర్మం పరమం వదన్తి ప్రజననం వై ప్రతిష్ఠా సాధు ప్రజాయా స్తన్తుం తన్వానః పితృణా మనృణో భవతి త దేవ తస్యా ఽనృణం తస్మా త్ప్రజననం పరమం వదన్త్యగ్నయో వై త్రయీ విద్యా దేవయానః పన్థా గార్హపత్య ఋక్పృథివీ రథన్తర మన్వాహార్య పచనో యజు రన్తరిక్షం వామదేవ్య మాహవనీయ స్సామ సువర్గో లోకో బృహ త్తస్మా దగ్నీ న్పరమం వదన్త్యగ్నిహోత్రగ్ం సాయం ప్రాత ర్గృహాణా న్నిష్కృతి స్స్విష్టగ్ం సుహుతం యజ్ఞ క్రతూనాం ప్రాయణగ్ం సువర్గస్య లోకస్య జ్యోతి స్తస్మా దగ్నిహోత్రం పరమం వదన్తి యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవానాం యజ్ఞేన హి దేవా దివం గతా యజ్ఞేనా ఽసురా నపానుదన్త యజ్ఞేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి యజ్ఞే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా ద్యజ్ఞం పరమం వదన్తి మానసం వై ప్రాజాపత్యం పవిత్రం మానసేన మనసా సాధు పశ్యతి మానసా ఋషయః ప్రజా అసృజన్త మానసే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా న్మానసం పరమం

వ్వేదన్తి న్యాస ఇత్యాహు ర్మనీషిణో బ్రహ్మాణ మ్బ్రహ్మ విశ్వః కతమ స్స్వయమ్భుః ప్రజాపతి స్సవ్వత్సర ఇతి సవ్వత్సరో ఽసా వాదిత్యో య ఏష ఆదిత్యే పురుష స్స పరమేష్ఠీ బ్రహ్మాఽఽత్మా యాభి రాదిత్య స్తపతి రశ్మిభి స్తాభిః పర్జన్యో వర్షతి పర్జన్యేనౌషధి వనస్పతయః ప్రజాయన్త ఓషధి వనస్పతిభి రన్న మ్భవత్యన్నేన ప్రాణాః ప్రాణై ర్బల మ్బలేన తప స్తపసా శ్రద్ధా శ్రద్ధయా మేధా మేధయా మనీషా మనీషయా మనో మనసా శాన్తి శ్శాన్త్యా చిత్త ఞ్చిత్తేన స్మృతిగ్గ్ స్మృత్యా స్మారగ్గ్ స్మారేణ విజ్ఞాన వ్విజ్ఞానేనా ఽఽత్మాన వ్వేదయతి తస్మా దన్న న్దద త్సర్వాణ్యేతాని దదాత్యన్నా త్ప్రాణా భవన్తి భూతానా మ్ప్రాణై ర్మనో మనసశ్చ విజ్ఞాన వ్విజ్ఞానా దానన్దో బ్రహ్మ యోని స్స వా ఏష పురుషః పఞ్చధా పఞ్చాత్మా యేన సర్వ మిద మ్ప్రోత మ్పృథివీ చా ఽన్తరిక్ష ఞ్చ ద్యౌశ్చ దిశశ్చా ఽవాన్తర దిశాశ్చ స వై సర్వ మిద ఞ్జగ త్స చ భూతగ్ం స భవ్య ఞ్జిజ్ఞాస క్లృప్త ఋతజా రయిష్ఠా శ్శ్రద్ధా సత్యో [34] మహస్వా న్తమసోపరిష్టాద్ జ్ఞాత్వా త మేవ మ్మనసా హృదా చ భూయో న మృత్యు ముపయాహి విద్వా న్తస్మా న్న్యాస మేషా న్తపసా మతిరిక్త [35] మాహుః। వసు రణ్వో విభూ రసి ప్రాణే త్వ మసి సన్ధాతా బ్రహ్మ న్త్వ మసి విశ్వసృ త్తేజోదా స్త్వ మస్యగ్నే ర్వర్చోదా స్త్వ మసి సూర్యస్య ద్యుమ్నోదా స్త్వ మసి చన్ద్రమస ఉపయామగృహీతో ఽసి బ్రహ్మణే త్వా మహస ఓ మిత్యాత్మాన య్యుఞ్జీతైత ద్వై మహోపనిషద న్దేవానా ఙ్గుహ్య య్య ఏవ వ్వేద బ్రహ్మణో మహిమాన మాప్నోతి తస్మా

[34] మహస్వా న్తమసోపరిష్టాద్ జ్ఞాత్వా- భట్ట భాస్కర; మహస్వా న్తపసో వరిష్ఠాద్జ్ఞాత్వా- సాయణ

[35] మాహుః। వసు రణ్వో- సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్య పాఠములు;

మాహు ర్వసు రణ్వో, మాహు ర్వసు రణ్వో, మాహుః। వసు రణ్వో - ఇతి పాఠ భేదాః

ద్బ్రాహ్మణో [36]మహిమాన మిత్యుపనిషత్। *{79} (63) [2]*

తస్యైవ విదుషో యజ్ఞస్యా ఽఽత్మా యజమాన శ్శ్రద్ధా పత్నీ శరీర మిధ్మ మురో వేది ర్లోమాని బర్హి ర్వేద శ్శిఖా హృదయ యూపః కామ ఆజ్య మ్మన్యుః పశు స్తపో ఽగ్ని శ్శమయితా దక్షిణా వా గ్ఘోతా ప్రాణ ఉద్గాతా చక్షు రధ్వర్యు ర్మనో బ్రహ్మా శ్రోత్ర మగ్నీ ద్యావ ద్ధ్రియతే సా దీక్షా య దశ్నాతి య త్పిబతి త దస్య సోమ పాన యూ ద్రమతే త దుపసదో య థ్సఞ్చరత్యుపవిశత్యుత్తిష్ఠతే చ స ప్రవర్గ్యో య న్ముఖ న్త దాహవనీయో య దస్య విజ్ఞాన న్త జ్జుహోతి య థ్సాయ మ్ప్రాత రత్తి త థ్సమిధో య థ్సాయ మ్ప్రాత ర్మధ్యన్దిన ఞ్చ తాని సవనాని యే అహోరాత్రే తే దర్శపూర్ణమాసౌ యే ఽర్ధ మాసాశ్చ మాసాశ్చ తే చాతుర్మాస్యాని య ఋతవ స్తే పశు బన్ధా యే సంవథ్సరాశ్చ పరివథ్సరాశ్చ తే ఽహర్గణా స్సర్వ వేదస వ్వా ఏత థ్సత్ర య్యు న్మరణ న్త దవభృథ ఏత ద్వై జరా మర్య మగ్ని హోత్రగ్ం సత్ర య్యు ఏవ వ్విద్వా నుదగయనే ప్రమీయతే దేవానా మేవ మహిమాన జ్గత్వా ఽఽదిత్యస్య సాయుజ్య జ్గచ్ఛత్యథ యో దక్షిణే ప్రమీయతే పితృణా మేవ మహిమాన జ్గత్వా చన్ద్రమస స్సాయుజ్య జ్గచ్ఛత్యేతౌ వై సూర్యా చన్ద్రమసో ర్మహిమానౌ బ్రాహ్మణో విద్వా నభి జయతి తస్మా ద్బ్రాహ్మణో మహిమాన మాప్నోతి తస్మా ద్బ్రాహ్మణో [36]మహిమాన మిత్యుపనిషత్। *{80} (64)*

సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్య ఙ్కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ *(సహ, పఞ్చ) [5]*

(అమ్భస్సి, భూ రగ్నయే, భూ రన్న, మ్భూ రగ్నయే చ, పాహి నో, య శ్ఛన్దసా, న్నమో బ్రహ్మణ, ఋత న్తపో, యథా వృక్షస్యా, ఽణో రణీయా, న్థ్సహస్రశీర్ష, మృత, మాదిత్యో వా ఏష,

[36] మహిమాన మిత్యుపనిషత్। - భట్ట భాస్కర; మహిమాన మిత్యుపనిషత్। - సాయణః

ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో, ఘృణిః, స్సర్వో వై, కద్రుద్రాయ, నమో హిరణ్యబాహవే, యస్య వైకఙ్కతీ, కృణుష్వ పాజో, ఽదితిః, రాపో వా ఇద, మాపః పునన్త్వగ్నిశ్చ, సూర్యశ్చ, ఽఽయాతో మ్మూ, రోమ్మూ రుఖవ స్సవ, రో న్న, దుత్తమ, ఓ మన్న శ్చర,త్యమృతోపస్తరణ మసి, ప్రాణే నివిష్టః, ప్రాణే నివిష్ట శ్శివో, ఽమృతా ఽపిధానగ్గ్, శ్రద్ధాయా మ్ప్రాణే నివిశ్య, ప్రాణానా, మఙ్గుష్ఠ మాత్రో, మేధా దేవీ, మేధా మ్మ ఇన్ద్రో దదా,త్వప్సరా,స్వా మా మ్మేధా, సద్యో, వామదేవాయా, ఽఘోరేభ్య, స్త త్పురుషా,యేశానో, బ్రహ్మ మేతు, బ్రహ్మ మేధవా, ప్రాణాఽపాన, వాఙ్మన, శ్శిరః పాణి, త్వ క్చర్మ, శబ్ద స్పర్శ, పృథి,వ్యన్నమయ, వివిట్టీ, ఘషోత్కా,యోత్తిష్ఠోగం, సత్య, మ్ప్రజాపత్య, స్తస్యైవ, ఇచ్చతుష్షష్టిః *{64}*

(అమ్భస్సి, వృషా, హగంస, స్సర్వో వా, ఆయాతు, శ్రద్ధాయా, న్త త్పురుషాయ, శబ్దా, ఽశీతిః (80) [80-373]

(అమ్భస్సి, వృషా, హగంస, స్సర్వో వా, ఆయాతు, శ్రద్ధాయా, న్త త్పురుషాయ, పృథివ్యైకాన్నా ఽశీతిః (79) [79-373] { 49 వ అనువాకమును (బ్రహ్మ మేధయా) 2 పదులుగా కాక, 1 పదిగా భావించిన మొత్తము 80 పదులకు బదులు 79 పదులగుటచే }

గమనికః అమ్భసి+అపారే - భట్ట భాస్కర భాష్య రీత్యా; అమ్భస్య + పారే - సాయణ భాష్య రీత్యా

|| హరిః ఓం(3) ||

ఓం నమః పరమాత్మనే

|| శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ||

ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి వరేభి ర్వరాగ్ం అభి షు ప్రసీదత। అస్మాక మిన్ద్ర ఉభయ
ఞుజోషతి [1]య త్సౌమ్యస్యా ఽన్ధసో బుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవ స్సన్తు పన్థా యేభి
స్సఖాయో యన్తి నో వరేయమ్। స మర్యమా [2]స మ్భగో నో నినీయా త్స ఞ్జాస్పత్యగ్ం
సుయమ మస్తు దేవాః। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణా ఽపతిఘ్నీ మ్బృహస్పతే। ఇన్ద్రా ఽపుత్రఘ్నీం
లక్ష్మ్యం న్తా మస్యై సవిత స్సువ। అఘోర చక్షు రపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్య స్సుమనా
స్సువర్చాః। జీవసూ ర్దేవకామా స్యోనా శ న్నో భవ ద్విపదే శ ఞ్చతుష్పదే। ఇద మహ
య్యా త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మి స్తా న్ని ర్దిశామి। జీవాగ్ం రుదన్తి వి మయన్తే అధ్వరే దీర్ఘా
మను ప్రసితి న్దీధియు ర్నరః। వామ మ్పితృభ్యో య ఇదగ్ం స మేరిరే మయుః పతిభ్యో
జనయుః పరిష్వజే। వ్యుక్ష త్క్రూర ము దచన్త్వాప ఆ ఽస్యై బ్రాహ్మణా స్స్నపనగ్ం
హరన్తు। అవీరఘ్నీ రు దచన్త్వాపః। అర్యమ్ణో అగ్ని మ్పరి యన్తు క్షిప్ర మ్ప్రతీక్షన్తాగ్
శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ। ఖే ఽనసః ఖే రథః ఖే యుగస్య శచీ పతే। అపాలా మిన్ద్ర త్రిః
పూర్త్వ్యకర త్సూర్య వర్చసమ్। శ న్తే హిరణ్యగ్ం [2a]శ ము సన్త్వాప శ్మ న్తే మేధీ భవతు శ
య్యుగస్య తృద్మ। శ న్త ఆప శ్శతపవిత్రా భవన్త్వథా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ం సృజస్వ। *{1}*
(దీధియు ర్నరో, ఽష్టౌ చ (1) [18]

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్ర చక్రముర్ హిత్వా ఽవద్య మాపః। శత మ్పవిత్రా
వితతా హ్యాసు తాభి ష్ట్వా దేవ స్సవితా పునాతు। హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు
జాతః కశ్యపో యాస్వగ్నిః। యా అగ్ని ఙ్గర్భ న్దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా
భవన్తు। యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యాఽనృతే అవ పశ్య ఞ్జనానామ్।

యా అగ్ని జ్గర్భ న్దధిరే సువర్ణా స్తా స్త అప శ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు। యాసా న్దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్ష య్యా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః। యా అగ్ని జ్గర్భ న్దధిరే సువర్ణా స్తా స్త అప శ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు। శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాప శ్శివయా తనోప స్పృశన్తు త్వచ న్తే। ఘృతశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకా స్తా స్త అప శ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు। పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః। వృద్ధాఽఽయు మను వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః। [3]ఆశాసానేత్యేషా। పూషా త్వేతో నయతు హస్త గృహ్యా ఽశ్వినౌ త్వా ప్ర వహతాగ్ం రథేన। గృహా న్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథా ఽసో వశినీ త్వ న్విదథ మావదాసి। *{2}*

(భవన్తు, పఞ్చ చ (2) [15]

సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్ని ష్టే పతి స్తురీయ స్తే మనుష్యజాః। సోమో ఽదద ద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వో ఽదద దగ్నయే। రయి ఞ్చ పుత్రాగ్ శ్చా ఽదా దగ్ని ర్మహ్య మథో ఇమామ్। గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్త మ్మయా పత్యా జరదష్టి ర్యథా ఽసః। భగో అర్యమా సవితా పురన్ధి ర్మహ్యా న్త్వా ఽదు ర్గార్హపత్యాయ [3a]దేవాః। తే హ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహో హితాః। మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆ ఽతపత్। సరస్వతి ప్రేద మవ సుభగే వాజినీవతి। తా న్త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య ఏతి ప్రదిశ స్సర్వా దిశో ఽను పవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరమ్మ స్స త్వా మన్మనస జ్కృణోతు। [4]ఏక మిషే విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు ద్వే ఊర్జే త్రీణి వ్రతాయ చత్వారి మాయోభవాయ పఞ్చ పశుభ్య ష డృతుభ్య స్సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్య న్తే గమేయగ్ం సఖ్యా త్తే మా యోషగ్ం సఖ్యా న్మే మా యోష్ఠా స్స మయావ సఙ్కల్పావహై స మ్ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ। ఇష మూర్జ మభి సవ్వసానౌ స

న్నౌ మనాగ్ంస్తి స వ్రిత్తా స ము చిత్తాన్యాకరమ్। [5]సా త్వ మస్యమ్మూహ మమ్మూహ మస్మి సా త్వ న్ద్యౌ రహ మ్పృథివీ త్వగ్ం రేతో ఽహగ్ం రేతోభృ త్త్వ మ్మనో ఽహ మస్మి వాక్త్వగ్ం సామా ఽహ మస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మా మనువ్రతా భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ [6]వేత్తవ ఏహి సూనృతే। {3} (అగ్రత, షట్చ) (3) [16]

సోమాయ జనివిదే స్వాహా గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహా ఽగ్నయే జనివిదే స్వాహా। కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోక మవ దీక్షా మదాస్థ స్వాహా। ప్రేతో ముఞ్చాతి నా ఽముత స్సుబద్ధా మముత స్కరత్। యథేయ మిన్ద్ర మీఢ్వ స్సుపుత్రా సుభగా ఽసతి। ఇమా న్త్వ మిన్ద్ర మీఢ్వ స్సుపుత్రాగ్ం [7]సుభగా జ్కృణు। దశా ఽస్యా మ్పుత్రా నాధేహి పతి మేకాదశ జ్కృధి। అగ్ని రైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సో ఽస్యై ప్రజా మ్ముఞ్చతు మృత్యు పాశాత్। త దయగ్ం రాజా వరుణో ఽను మన్యతా య్యథేయగ్గ్ స్త్రీ పౌత్ర మఘ న్న రోదాత్। ఇమా మగ్ని స్త్రాయతా జ్గార్హపత్యః ప్రజా మస్యై నయతు దీర్ఘ మాయుః। అశూన్యోపస్థా జీవతా మస్తు మాతా పౌత్ర మానన్ద మభి ప్రబుధ్యతా మియమ్। మా తే గృహే నిశి ఘోష ఉత్థా దన్యత్ర త్వ ద్రుదత్య స్స విశన్తు। మా త్వ వికేశ్యుర ఆ ఽవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానామ్। ద్యౌ స్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయు రూరూ అశ్వినౌ చ స్తన న్ధయన్తగ్ం సవితా ఽభి రక్షతు। ఆ వాససః పరిధానా ద్బృహస్పతి ర్విశ్వే దేవా అభి రక్షన్తు పశ్చాత్। అప్రజస్తా మ్పౌత్ర మృత్యు మ్పాప్మాన ముత వా ఽఘమ్। శీర్ష స్స్రజ మివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతి ముఞ్చామి పాశమ్। [8]ఇమ మ్మే వరుణ, [9]త త్త్వా యామి, [10]త్వ న్నో అగ్నే, [11]స త్వ న్నో అగ్నే, త్వ మగ్నే అయా ఽస్యయా స న్మనసా హితః। అయా సన్ హవ్య మూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజమ్। {4} (ఇయ, మష్టౌ చ) (4) [18]

ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరా భవ। అభి తిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః। ఇయ న్నార్యుప బ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా। దీర్ఘాయు రస్తు మే పతి ర్జీవాతు శరద శ్శతమ్। తుభ్య మగ్రే పర్యవహ న్థ్సూర్యా వ్వహతునా సహ। పునః పతిభ్యో జాయా న్దా అగ్నే ప్రజయా సహ। పునః పత్నీ మగ్ని రదా దాయుషా సహ వర్చసా। దీర్ఘాయు రస్యా యః పతి స్స ఏతు శరద శ్శతమ్। విశ్వా ఉత త్వయా వయ న్ధారా ఉదన్యా ఇవ। అతిగాహేమహి ద్విషః। ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమ్। అర్యమణ న్ను దేవ జ్కన్యా అగ్ని మయక్షత। స ఇమా న్దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతి నా ఽముత స్సుబద్ధా మముత స్కరత్। తుభ్య మగ్రే పర్యవహ న్నునః పత్నీ మగ్ని రదా ద్విశ్వా ఉత త్వయా వయ మా తిష్ఠేమ మశ్మానమ్। త్వ మర్యమా భవసి య త్కనీనా న్నామ స్వధావ థ్స్వర్య మ్బిభర్షి। అఞ్జన్తి వృక్షగం సుధిత న్న గోభి ర్య ద్దమ్పతీ సమనసా కృణోషి। తుభ్య మగ్రే పర్యవహ న్నునః పత్నీ మగ్ని రదా ద్విశ్వా ఉత త్వయా వయమ్। ప్ర త్వా ముఞ్చామి వరుణస్య పాశా ద్యేన త్వా ఽబధ్నా థ్సవితా సుకేతః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోన న్తే సహ పత్యా కరోమి। ఇమ వ్విష్యామి వరుణస్య పాశ య్య మబధ్నీత సవితా సుశేవః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే ఽరిష్టా న్త్వా సహ పత్యా కృణోమి। అయాశ్చా ఽగ్నే ఽస్యనభిశస్తీశ్చ [12]సత్య మి త్త్వ మయా అసి। అయసా మనసా [13]ధృతో ఽయసా హవ్య మూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజమ్। *(5) (ద్విష, స్సుశేవ, స్త్రీణి చ (5) [23]*

సత్యేనో త్తభితా భూమి స్సూర్యేణో త్తభితా ద్యౌః। ఋతేనా ఽఽదిత్యా స్తిష్ఠన్తి దివి సోమో అధి శ్రితః। [14]యుఞ్జన్తి బ్రధ్న [15]మ్యోగేయోగే। సుకిగ్ంశుకగం శల్మలి వ్విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగం సువృతగం సుచక్రమ్। ఆరోహ వధ్వమృతస్య లోకగ్గ్ స్యోన మ్పత్యే వహతు జ్కృణుష్వ। ఉ దుత్తర మారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః। మూర్ధాన మ్పత్యు రారోహ

ప్రజయా చ వీరా డ్భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ [16]శ్వశ్రువా మ్భవ। ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు। స్నుషాణాగ్ శ్వశురాణా మ్ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనా ఞ్చ దేవృణా ఞ్చ సజాతానా వ్విరా డ్భవ। నీలలోహితే భవతః కృత్యా సక్తి ర్వ్యజ్యతే। ఏధన్తే ఽస్యా జ్ఞాతయః పతి ర్బన్ధేషు బధ్యతే। యే వధ్వ శ్చన్ద్ర వ్వహతు య్యక్ష్మా యన్తి జనాగ్ం అను। పున స్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయన్తు యత ఆగతాః। మా ఽవిద న్పరిపన్థినో య ఆసీదన్తి దమ్పతీ। సుగేభి ర్దుర్గ మతీతా మపద్రాన్త్వరాతయః। సుగ మ్పన్థాన మారుక్ష మరిష్టగ్గ్ స్వస్తి వాహనమ్। యస్మి న్వీరో న రిష్యత్యన్యేషా వ్విన్దతే వసు। *(6)*

(ధనస్య చ, నవ చ) (6) [19]

తా మన్దసానా మనుషో దురోణ ఆధత్తగ్ం రయి న్దశవీర వ్వచస్యవే। కృత న్తీర్థగ్ం సుప్రపాణగ్ం శుభస్పతీ స్థాణు మ్పథేష్ఠా మప దుర్మతిగ్ం హతమ్। అయ న్నో మహ్యాః పారగ్గ్ స్వస్తి నేష ద్వనస్పతిః। సీరా న స్సుతరా భవ దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। అస్య [16a]పారే నిర్‌ఋతస్య జీవా జ్యోతి రశీమహి। మహ్యా ఇన్ద్ర స్స్వస్తయే। య దృతే చి దభిశ్రిషః పురా జర్తృభ్య ఆతృదః। సన్ధాతా సన్ధి మ్మఘవా పురోవసు ర్నిష్కర్తా [17]విహ్రుత మ్పునః। [18]ఇడా మగ్న, [8]ఇమ మ్మే వరుణ, [9]త త్త్వా యామి, [10]త్వ న్నో అగ్నే, [11]స త్వ న్నో అగ్నే, [19]త్వ మగ్నే అయా ఽసి। యే గన్ధర్వా అప్సరసశ్చ దేవీ రేషు వృక్షేషు వానస్పత్యేష్వాసతే। శివా స్తే అస్యై వధ్వై భవన్తు మా హిగ్ంసిషు ర్వహతు మూహ్యమానామ్। యా ఓషధయో యా నద్యో యాని ధన్వాని యే వనా। తే త్వా వధు ప్రజావతీ మ్ప్ర త్వే ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః। సఙ్కాశయామి వహతు మ్బ్రహ్మణా గృహై రఘోరేణ చక్షుషా మైత్రేణ। పర్యాణద్ధ వ్విశ్వరూపం య్య దస్యాగ్ స్యోన మ్పతిభ్య స్సవితా కృణోతు తత్। ఆ వహా మగ స్సుమతి ర్వాజినీ [20]వసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంసత। అభూత గ్గోపా

మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి। అయ న్నో దేవ స్సవితా బృహస్పతి రిన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే। త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ం రరాణః కామ ఆయాత్త జ్కామాయ త్వా వి ముఞ్చతు। *{7} (ఆసతే, నవ చ) (7) [19]*

శర్మ వర్మేద మాహరా ఽస్యై నార్యా ఉపస్తిరే। సినీవాలి ప్రజాయతా మియ మ్భగస్య [20a]సుమతా వసత్। గృహా న్భద్రా న్త్సుమనసః ప్రపద్యే ఽవీరఘ్నీ వీరవత స్సువీరాన్। ఇరా వ్వహతో ఘృత ముక్షమాణా స్తేష్వహగ్ం సుమనా స్స వ్విశామి। ఆగ న్గోష్ఠ మ్మహిషీ గోభి రశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్। బహ్వీ మ్ప్రజా ఞ్జనయన్తీ సురత్నేమ మగ్నిగ్ం శతహిమా స్సపర్యాత్। అయ మగ్ని ర్గృహపతి స్సుసగ్ంస త్పుష్టివర్ధనః। యథా భగస్యా ఽఽభ్యా న్దద ద్రయి మ్పుష్టి మథో ప్రజామ్। ప్రజాయా ఆభ్యా మ్ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతమ్। యథైనయో ర్న ప్రమీయాతా ఉభయో ర్జీవతోః [20b]ప్రజాః। తేన భూతేన హవిషా ఽయ మాప్యాయతా మ్పునః। జాయా య్యా మస్మా ఆవాక్షు స్తాగ్ం రసేనా ఽభి వర్ధతామ్। అభి వర్ధతా మ్పయసా ఽభి రాష్ట్రేణ వర్ధతామ్। రయ్యా సహస్రపోషసేమౌ స్తా మనపేక్షితౌ। ఇహైవ స్త మ్మా [21]వియోష్ట వ్విశ్వ మాయు ర్వ్యశ్నుతమ్। మహ్యా ఇన్ద్ర స్స్వస్తయే। ధ్రువైధి పోష్యా మయి మహ్యా న్త్వా ఽదా ద్బృహస్పతిః। మయా పత్యా ప్రజావతీ స ఞ్జీవ శరద శ్శతమ్। త్వష్టా జాయా మజనయ త్త్వష్టా ఽస్యై త్వా మ్పతిమ్। త్వష్టా సహస్ర మాయూగ్ంషి దీర్ఘ మాయుః కృణోతు వామ్। [8]ఇమ మ్మే వరుణ, [9]త త్త్వా యామి, [10]త్వ న్నో అగ్నే, [11]స త్వ న్నో అగ్నే, [19]త్వ మగ్నే అయా ఽసి। *{8} (జీవతోః ప్రజా, వా, మేకఞ్చ) (8) [21]*

ఇహ గావః ప్రజాయధ్వ మిహా ఽశ్వా ఇహ పూరుషాః। ఇహో సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషో ని షీదతు। సోమేనా ఽఽదిత్యా బలిన స్సోమేన పృథివీ దృఢా। అథో

నక్షత్రాణా మేషా ముపస్థే సోమ ఆధితః। ప్రస్వ స్థః ప్రేయ మ్ప్రజయా భువనే శోచేష్ట। ఇహ ప్రియ మ్ప్రజయా తే సమృధ్యతా మస్మి న్గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి। ఏనా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ం సృజస్వా ఽథా జీర్వీ విదథ మావదాసి। సుమఙ్గలీ రియ వ్వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్య మస్యై దత్వాయా ఽథా ఽస్త వ్విపరేతన। ధ్రువక్షితి ర్ధ్రువయోని ర్ధ్రువ మసి ధ్రువత స్థితమ్। త్వ న్నక్షత్రాణా మ్మేథ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః। సప్తర్షయః ప్రథమా జ్కృత్తికానా [21a]మరున్ధతీ య్యే ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। ష ట్కృత్తికా ముఖ్య యోగ వ్వహన్తీయ మస్మాక మేధత్వష్టమీ। సదస స్పతి మద్భుత మ్ప్రియ మిన్ద్రస్య కామ్యమ్। సని మ్మేధా మయాసిషమ్। ఉ ద్దీప్యస్వ జాతవేదో ఽప ఘ్న న్నిర్ఋతి మ్మమ। పశూగ్ శ్చ మహ్యా మావహ జీవన ఞ్చ దిశో [22]దిశ। మా నో హిగ్ంసీ జ్జాతవేదో గా మశ్వ మ్పురుష జ్జగత్। అబిభ్ర దగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరి పాతయ। *(9) (ధ్రువత స్థిత, న్నవ చ (9) [19]*

ఉదీర్ష్వా ఽతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా। అన్యా మిచ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం స ఞ్జాయా మ్పత్యా సృజ। ఉదీర్ష్వా ఽతః [23]పతివతి హ్యేషా విశ్వావసు న్నమసా గీర్భి రీట్టే। అన్యా మిచ్ఛ పితృషద వ్వ్యక్తాగ్ం స తే భాగో జనుషా తస్య విద్ధి। అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వ న్దేవానా మ్ప్రాయశ్చిత్తి రసి బ్రాహ్మణ స్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యా ఽస్యా మ్పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తా జ్కృణోమి స్వాహా। వాయో ప్రాయశ్చిత్త ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వ న్దేవానా మ్ప్రాయశ్చిత్తి రసి బ్రాహ్మణ స్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యా ఽస్యా మ్పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తా జ్కృణోమి స్వాహా। ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కాటశ్చా ఽర్ణవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణ ఞ్చ భగశ్చా ఽన్తరిక్ష ఞ్చ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్ శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తే య

స్ద్విషోమ్ యశ్చ నో ద్వేష్టి త మేషా ఇామ్యే దధ్మ స్వాహా। మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్య శ్చేష శ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తే య స్ద్విషోమ్ యశ్చ నో ద్వేష్టి త మేషా ఇామ్యే దధ్మ స్వాహా। చిత్త ఇాచ చిత్తిశ్చా ఽఽకూత ఇాచ ఽఽకూతిశ్చా ఽఽధీత ఇాచ ఽఽధీతిశ్చ విజ్ఞాత ఇాచ విజ్ఞాన ఇాచ నామ చ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తే య స్ద్విషోమ్ యశ్చ నో ద్వేష్టి త మేషా ఇామ్యే దధ్మ స్వాహా। భూ స్స్వాహా భువ స్స్వాహా సువ స్స్వాహోగ్ స్వాహా। *{10} (ఉదీర్ష్వా ఽత్తో, దశ) (10) [10]*

అపశ్య న్త్వా మనసా చేకితాన న్తపసో జాత న్తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ। అపశ్య న్త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ [24]స్వాయా న్తనూ ఋత్వియే నాథమానామ్। ఉప మా ముచ్చా యువతి ర్బుభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే। స మఞ్జన్తు విశ్వే దేవా స్స మాపో హృదయాని నౌ। స మ్మాతరిశ్వా స న్ధాతా స ముదేష్ట్రీ [25]దిదేష్టు నౌ। ప్రజాపతే తన్వ మ్మే జుషస్వ త్వష్ట ర్దేవేభి స్సహ సామ ఇన్ద్ర। విశ్వై ర్దేవై రాతిభి స్సగ్ం రరాణః పుగ్ంసా మ్బహూనా మ్మాతర స్స్యామ। ఆ నః ప్రజా ఇనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ స మనక్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీః పతిలోక మావిశ [26]శ న్నో భవ ద్విపదే శ ఇచ్చతుష్పదే। తా మ్పూష ఇ్ఛవతమా మేరయస్వ యస్యా మ్బీజ మ్మనుష్యా వపన్తి। యా న ఊరూ ఉశతీ విస్రయాతై యస్యా ముశన్తః [27]ప్రహరేమ శేఫమ్। *{11} (శ ఇచ్చతుష్పదే, ద్వే చ) (11) [12]*

ఆ రోహోరు ముప బర్హస్వ బాహు మ్పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః। తస్యా మ్పుష్యత మ్మిథునౌ సయోనీ బహ్వీ మ్ప్రజా ఇనయన్తౌ సరేతసా। ఆర్ద్రయా ఽరణ్యా యత్రా ఽమన్థ త్పురుష మ్పురుషేణ శక్రః। త దేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయా

ఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్। అహ జ్గర్భ మదధా మోషధీష్వహ విశ్వేషు భువనేష్వన్తః। అహ
మ్ప్రజా అజనయ మ్పితృణా మహ జ్జనిభ్యో [28] అపరీషు పుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా
విశ్వ మాయు ర్వ్యశ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృత ద్వసూ। దశస్య న్తా
ఽమృతాయ కగ్ం శ మూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః। *{12} (ఆరోహ, నవ)*
(12) [9]

విష్ణు ర్యోని జ్కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆ సిఞ్చతు ప్రజాపతి ర్ధాతా గర్భ
న్దధాతు తే। గర్భ న్ధేహి సినీవాలి గర్భ న్ధేహి సరస్వతి। గర్భ న్తే అశ్వినౌ దేవా వాధత్తా
మ్పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ య న్నిర్మన్థతో అశ్వినా। త న్తే గర్భగ్ం హవామహే
దశమే మాసి సూతవే। యథేయ మ్పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భ మాదధే। [29] ఏవ న్త్వ జ్గర్భ
మాధత్స్వ దశమే మాసి సూతవే। యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌ ర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ। వాయు
ర్యథా దిశా జ్గర్భ [30] ఏవ జ్గర్భ న్దధామి తే। విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూపేణా ఽస్యా న్నార్యా
జ్గవీన్యామ్। పుమాగ్ంస జ్గర్భ మాధేహి దశమే మాసి సూతవే। నేజమేష పరా పత [31] సపుత్రః
పున రా పత। అస్యై మే పుత్రకామాయై గర్భ మాధేహి యః పుమాన్। వ్యస్య యోని
మ్ప్రతి రేతో గృహాణ పుమా న్పుత్రో ధీయతా జ్గర్భో అన్తః। త మ్మాతా [31a] దశ మాసో
బిభర్తు స జాయతా వీరతమ స్స్వానామ్। ఆ తే గర్భో యోని మేతు పుమా న్బాణ
ఇవేషుధిమ్। ఆ వీరో జాయతా మ్పుత్ర స్తే దశ మాస్యః। *{13} (గర్భ న్దధామి తే, ఽష్టౌ చ) (13) [18]*
కరోమి తే ప్రాజాపత్య మా గర్భో యోని మేతు తే। అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణో
ఽపిశాచధీతః। పుమాగ్ స్తే పుత్రో [32] నారి త మ్పుమా నను జాయతామ్। తాని భద్రాణి
బీజాన్యృషభా జనయన్తు నౌ। యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః। తై స్త్వ
మ్పుత్రాన్ విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ। కామప్ర మృధ్యతా మ్మహ్యా మపరాజిత మేవ

మే। య జ్కామ జ్కామయే దేవ త మ్మే వాయో స మర్ధయ। అనుహవ మ్పరిహవ మ్పరీవాద మ్పరిక్షపమ్। దుస్స్వప్న న్దురుదిత న్త ద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। అనుహూత మ్పరిహూతగ్ం [33] శకునే ర్య దశాకునమ్। మృగస్య సృత మక్ష్ణయా త ద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। ఆరా త్తే అగ్ని రస్త్వారా త్పరశు రస్తు తే। నివాతే త్వా ఽభి వర్షతు స్వస్తి తే ఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మే ఽస్తు వనస్పతే। నమ శ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గ్రోష్ఠ మసి నమ స్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీ స్సి గసి నసి వజ్రో నమ స్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంససి। స్వస్తి న శ్శకునే అస్తు ప్రతి న స్సుమనా భవ। *{14} (అహ, మష్టౌ చ (14) [18]*

ప్రాత రగ్ని మ్ప్రాత రిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాత ర్మిత్రావరుణా ప్రాత రశ్వినా। ప్రాత ర్భగ మ్పూషణ మ్బ్రహ్మణ స్పతి మ్ప్రాత స్సోమ ముత రుద్రగ్ం హువేమ। ప్రాతర్జిత మ్భగ ముగ్రగ్ం హువేమ వయ మ్పుత్ర మదితే ర్యో విధర్తా। ఆధ్ర శ్చి ద్య మ్మన్యమాన స్తుర శ్చి ద్రాజా చి ద్య మ్భగ మ్భక్షీత్యాహ। భగ ప్రణేత ర్భగ సత్యరాధో భగేమా న్ధియ ముదవ దద న్నః। భగ ప్ర ణో జనయ గోభి రశ్వై ర్భగ ప్ర నృభి ర్నృవన్త స్స్యామ। ఉతేదానీ మ్భగవన్త స్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే అహ్నామ్। ఉతోదితా మఘవ న్థ్సూర్యస్య వయ న్దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ। భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవా స్తేన వయ మ్భగవన్త స్స్యామ। త న్త్వా భగ సర్వ ఇ జ్జోహవీమి స నో భగ పుర ఏతా భవేహ। స మధ్వరాయోషసో ఽనమన్త దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ। అర్వాచీన న్వసువిద మ్భగ న్నో రథ మివా ఽశ్వా వాజిన ఆ వహన్తు। అశ్వావతీ ర్గోమతీ ర్న ఉషాసో వీరవతీ స్సద ముచ్ఛన్తు భద్రాః। ఘృత న్దుహానా విశ్వతః ప్రపీనా యూయ మ్పాత స్వస్తిభి స్సదా నః। *{15} (భవేహ, చత్వారి చ (15) [14]*

ఇమా ఙ్ఖనామ్యోషధీ వీరుధ మ్బలవత్తమామ్। యయా సపత్నీ మ్బాధతే యయా స విన్దతే పతిమ్। ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి। సపత్నీ మ్మే పరాధమ పతి మ్మే కేవల ఙ్కృధి। ఉత్తరా ఽహ ముత్తర [34] ఉత్తరే దుత్తరాభ్యః। అథా సపత్నీ యా మమా ఽధరా సా ఽధరాభ్యః। న హ్యస్యై నామ గృభ్ణామి నో అస్మి న్రమతే జనే। పరా మేవ పరావతగ్ం సపత్నీ న్నాశయామసి। అహ మస్మి సహమానా ఽథ త్వ మసి సా సహిః। ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీ మ్మే సహావహై। ఉప తే ఽధాగ్ం సహమానా మభి త్వా ఽధాగ్ం సహీయసా। మా మను ప్ర తే మనో వత్స ఙ్గౌ రివ ధావతు పథా వా రివ ధావతు। *{16} (సహావహై, ద్వే చ (16) [12]*

ఉ దసౌ సూర్యో అగా దుదయ మ్మామకో భగః। అహ న్త ద్విద్వలా పతి మభ్యసాక్షి విషాసహిః। [35] అహ ఙ్కేతు రహ మ్మూర్ధా ఽహ ముగ్రా వివాచనీ। [36] మమే దను క్రతు మ్పతి స్సేహానాయా ఉవాచరేత్। మమ పుత్రా శ్శత్రుహణో ఽథో మే దుహితా విరాట్। ఉతా ఽహ మస్మి సఞ్జయా పత్యు ర్మే శ్లోక ఉత్తమః। యేనేన్ద్రో హవిషా కృత్యభవ ద్ద్యుమ్నుత్తమః। [37] అహ న్త దక్రి దేవా అసపత్నా కిలా ఽభవమ్। అసపత్నా సపత్నిఘ్నీ [38] జయన్త్యభిభూవరీః। ఆవిత్సి సర్వాసాగ్ం రాధో వర్చో అస్థేయసా మివ। స మజైష మిమా అహగ్ం సపత్నీ రభిభూవరీః। యథా ఽహ మస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ। *{17} (అస్థేయసా మివ, ద్వే చ (17) [12]*

అక్షీభ్యా న్తే నాసికాభ్యా ఙ్కర్ణాభ్యా ఇచ్చుబుకా దధి। యక్ష్మగ్ం శీర్షణ్య మ్మస్తిష్కా జ్జిహ్వాయా వివృహామి తే। గ్రీవాభ్య స్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో ఽనూక్యాత్। యక్ష్మ న్దోషణ్య మగంసాభ్యా మ్బాహుభ్యా వ్వివృహామి తే। ఆన్త్రేభ్య స్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్ హృదయా దధి। యక్ష్మ మ్మతస్నాభ్యా య్యక్నః ప్లాశిభ్యో వివృహామి తే। ఊరుభ్యా న్తే

ఉష్ఠీవద్భ్యాం జఙ్ఘాభ్యా మ్ప్రపదాభ్యామ్। యక్ష్మగ్గ్[39] శ్రోణిభ్యా మ్భాసదా ద్భ్వగ్ంససో వివృహామి తే। మేహనా ద్వలజ్కరణా ల్లోమభ్య స్తే నఖేభ్యః। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మా దాత్మన స్త మిమ ఙ్వివృహామి తే। అఙ్గా దఙ్గా ల్లోమ్నో లోమ్నో జాత మ్పర్వణి పర్వణి। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మా దాత్మన స్త మిమ ఙ్వివృహామి తే। పరాదేహి శాబల్య మ్బ్రహ్మభ్యో విభజా వసు। కృత్యైషా పద్వతీ భూత్వా జాయా ఽఽవిశతే పతిమ్। అశ్లీలా [40]తనూ ర్భవతి రుశతీ పాపయా ఽముయా। పతి ర్య ద్వధ్వై [41]వాససా స్వ మఙ్గ మభిధిత్సతి। క్రూర మేత త్కటుక మేత దపాష్ఠవ ద్విషవ న్నైత దత్తవే। సూర్యా య్యో బ్రహ్మః ప్రత్యక్ష ఙ్విద్యా త్స ఏత త్ప్రతి గృహ్ణీయాత్। ఆశసన ఙ్విశసన మథో అధి విచర్తనమ్। సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మోత శగ్ంసతి। {18} (ఇమ ఙ్వివృహామి తే, శగ్ంసతి)(18) (అక్షిభ్యా, గ్రీవాభ్య, ఆన్త్రేభ్య, ఊరుభ్యా, మ్మేహనా, దఙ్గా దఙ్గా, త్పరాదేహి, సప్త) [20]

(ప్రసుగ్మన్తా ఽష్టాదశ, హిరణ్యవర్ణాః పఞ్చదశ, సోమః ప్రథమ ష్షోడశ, సోమాయ జనివిదే ఽష్టాదశా, ఉతిష్ఠేమ స్త్రయో విగ్ంశతి, స్సత్యేన-తా మన్దసానైకాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతి, శ్శర్మ వర్మైక విగ్ంశతి, రిహ గావ ఏకాన్న విగ్ంశతి, రుదీర్ష్వా ఽతో దశా, ఽపశ్య న్త్వా ద్వాదశా, ఽఽరోహోరు న్నవ, విష్ణు ర్యోని-ఙ్కరోమి తే ఽష్టాదశా ఽష్టాదశ, ప్రాత రగ్ని ఞ్చతుర్దశేమా ఞ్జనా-మ్య దసౌ సూర్యో ద్వాదశ ద్వాదశా, ఽక్షీభ్యా న్తే విగ్ంశతి, రష్టాదశ) {18}

(ప్రసుగ్మన్తా, ఽపశ్య న్త్వా, ఽష్టాదశ) (18) [18-293]

(ప్రసుగ్మన్తా, తాని బ్రహ్మోత శగ్ంసతి)

---

1. య థ్సోమ్యస్యా ఽన్ధసో బుబోధతి-ఇతి పాఠ భేదః

2. సమ్భగో-ఇతి పాఠ భేదః; 2a. స ము శన్త్వాపష శ్మ న్తే మేధీ-ఇతి పాఠ భేదః

3. ఆశాసానా సౌమనస మ్ప్రజాగ్ం సౌభాగ్య న్తనూమ్। అగ్నే రనువ్రతా భూత్వా స న్నహ్యే

సుకృతాయ కమ్॥ తై సం 1-1-10-16 (తై సం కాణ్డ 1-ప్రశ్న 1-అనువాక 10-పఞ్చాశత్-16)

3a. దేవాః।-ఇతి పాఠ భేదః

4. ఏక మిషే విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। ద్వే ఊర్జే విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। త్రీణి వ్రతాయ విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। పఞ్చ పశుభ్యో విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। ష డృతుభ్యో విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు। హోత, ప్రశాస్త, బ్రాహ్మణాచ్ఛంసి, పోత, నేష్ట, అచ్ఛావాక, ఆగ్నీధ్రులను ఏడుగురు ఋత్విక్కులు-సప్తభ్యో హోత్రాభ్యః

5. సా త్వ మస్యమూహ మమూహ మస్మి-ఇతి పాఠ భేదః

6. వేత్త్వా ఏహి-ఇతి పాఠ భేదః; 7. సుభగా ఙ్కురు-ఇతి పాఠ భేదః

8. ఇమ మ్మే వరుణ శ్రుధీ హవ మద్యా చ మృడయ। త్వా మవస్యు రా చకే॥ తై సం 2-1-11-65

9. త త్త్వా యామి బ్రహ్మణా వన్దమాన స్త దా శాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్ర మోషీః॥ తై సం 2-1-11-65

10. త్వ న్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వా న్దేవస్య హేడో ఽవ యాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్॥ తై సం 2-5-12-72

11. స త్వ న్నో అగ్నే ఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవ యక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి॥ తై సం 2-5-12-72, 73

12. సత్య మి త్త్వ మయా-ఇతి పాఠ భేదః; 13. ధృతో ఽయసా-ఇతి పాఠ భేదః

14. యుఞ్జన్తి బ్రధ్న మరుష ఞ్చరన్త మ్పరి తస్థుషః। రోచన్తే రోచనా దివి॥ తై సం 7-4-20-51

15. యోగేయోగే తవస్తర వ్వాజేవాజే హవామహే। సఖాయ ఇన్ద్ర మూతయే॥ తై సం 4-1-2-5

16. శ్వశ్రా్వ మ్భవ-ఇతి పాఠ భేదః; 16a. ప్రారే నిర్బుథస్య-ఇతి పాఠ భేదః

17. విప్రూత్త మ్పునః-ఇతి పాఠ భేదః, విహృత్త మ్పునః-ఇతి భాష్య సమ్మతః పాఠః

18. ఇడా మగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సని ఙ్గో శ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ। స్యా న్న స్సూను స్తనయో విజావా ఽగ్నే సా తే సుమతి ర్భూత్వస్మే॥ తై సం 4-2-4-16

19. త్వ మగ్నే అయా ఽస్యయా స న్మనసా హితః। అయా సన్ హవ్య మూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజమ్॥ ఏకాగ్ని-1-4

20. వసూన్యశ్వినా-ఇతి పాఠ భేదః; 20a. సుమతా అసత్; 20b. ప్రజా।-ఇతి పాఠ భేదః

21. వియోష్ఠమ్-ఇతి పాఠ భేదః

21a. సప్తర్షయః ప్రథమా ఙ్కృత్తికానా మరున్ధతీమ్। య ద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యు ష ట్కృత్తికా ముఖ్య యోగ వ్వహన్తీయ మస్మాక మేధత్వష్టమీ। - ఇతి పాఠ భేదః

22. దశ। మా నో హిగ్ంసీ ర్జాతవేదో-ఇతి ద్రావిడ పాఠః

23. పతివతీ-ఇతి పాఠ భేదః, పతివతి-ఇతి భాష్య సమ్మతః పాఠః

24. తనూగ్ం ఋత్వియే, తనూ మృత్వియే-ఇతి పాఠ భేదా

25. దిదేష్టి- ఇతి పాఠ భేదః; 26. శ న్న ఏధి ద్విపదే-ఇతి పాఠ భేదః

27. ప్రహరేమ శేఫమ్, విస్రయాతే యస్యా ముశన్తః ప్రహరామ శేఫమ్ -ఇతి పాఠ భేదా

28. అపరీషు-ఇతి పాఠ భేదః; 29. ఏవ న్తమ్-ఇతి పాఠ భేదః

30. ఏవ గర్భ న్దధామి తే।-ఇతి పాఠ భేదః; 31. సుపుత్రః-ఇతి పాఠ భేదః; 31a. దశ మాసో

32. నారి త ముప్రమా నను జాయతామ్-ఇతి పాఠ భేదః

33. శకున్తై ర్య దశాకునమ్-ఇతి పాఠ భేదః; 34. ఉత్తరే దుత్తరాభ్యః-ఇతి పాఠ భేదః

35. మూర్ధా ఽహ ముగ్రో వివాచనమ్-ఇతి పాఠ భేదః; 36. మమే దను-ఇతి పాఠ భేదః

37. అహ న్త దక్రి రేవా సపత్నా-ఇతి పాఠ భేదః

38. జయన్త్యభిభూవరీ-ఇతి పాఠ భేదః; 39. భాససా ద్ధ్వగ్ంససో-ఇతి కేచిత్

40. తనూ ర్భవ రుశతీ-ఇతి కేచిత్, తనూ ర్భవతి రుశతీ-ఇతి భాష్య సమ్మతః పాఠః

41. వాససా స్వ మఙ్గ మభిధిత్సతి-ఇతి కేచిత్

॥ హరిః ఓం(3) ॥

ఓం నమః పరమాత్మనే

॥ శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ॥

ఉష్ణేన వాయ వుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు। ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। యేనా ఽవప త్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణో వపతేద మస్యా ఽఽయుష్మా ఞ్జరదష్టి ర్యథా ఽస దయ మసౌ। యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రిన్ద్రస్య చా ఽఽయుషే ఽవపత్। తేనా ఽస్యా ఽఽయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే। యేన భూయ శ్చరాత్యయ జ్జ్యోక్చ పశ్యాతి సూర్యమ్। తేనా ఽస్యా ఽఽయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే। యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రిన్ద్రస్య చా ఽఽయుషే ఽవపత్। తేన తే వపామ్యసా వాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసాః। య త్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా వప్త్రా వపసి కేశాన్। [1]శున్ధి శిరో మా ఽస్యా ఽఽయుః ప్రమోషీః। ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా సోమో అగ్నిః। తేభ్యో నిధాన మ్మహుర్ధా ఽన్వవిన్ద న్నన్తరా ద్యావాపృథివీ అప స్సువః। *(1)*

(ఆయుషే ఽవప, త్పఞ్చ చ (1) [15]

ఆయుర్దా దేవ జరస ఙ్గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే। ఘృత మ్పిబ న్నమృత ఞ్చారు గవ్య మ్పితేవ పుత్ర ఞ్జరసే నయేమమ్। ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరో భవ। అభి తిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనా యతః। రేవతీ స్త్వా వ్యక్ష్ణ న్కృత్తికా [2]శ్చా ఽకృన్తగ్గ్ స్త్వా। [3]ధియో ఽవయ న్నవగ్నా అవృఞ్జ న్త్సహస్ర మన్తాగం అభితో అయచ్ఛన్న్। [4]దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహ త్త దాసా మభవ న్మహిత్వనమ్। యా అకృన్త న్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రన్తా నభితో ఽదదన్త। తా స్త్వా దేవీ ర్జరసే స వ్యయన్త్వాయుష్మా నిద మ్పరిధత్స్వ వాసః। పరి ధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుష

జ్కృణుత దీర్ఘ మాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏత త్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరా గ్గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా ఽఽకృష్టీనా మభిశస్తిపావా। శత ఇచ్చ జీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చ పోష ముప స వ్యయస్వ। పరీద వ్వాసో అధి ధా స్స్వస్తయే ఽభూ రాపీనా మభిశస్తిపావా। శత ఇచ్చ జీవ శరదః పురూచీ ర్వసూని [5]చా ఽఽర్యో విభజాసి జీవన్న్। ఇయ న్దురుక్తా త్పరి బాధమానా శర్మ వరూథ మ్పునతీ న ఆగాత్। ప్రాణాఽపానాభ్యా మ్బల మాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్। ఋతస్య గోప్త్రీ తపసః [6]పరస్పీ ఘ్నతీ రక్ష స్సహమానా అరాతీః। సా న స్సమన్త మను పరీహి భద్రయా [7]భర్తార స్తే మేఖలే మా రిషామ। మిత్రస్య చక్షు ర్ధరుణ మ్బలీయ స్తేజో యశస్వి [8]స్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్। అనాహనస్య వ్వసన జ్జరిష్ణు పరీద వ్వాజ్యజిన న్దధే ఽహమ్। *{2} ([9]దీర్ఘ మాయు, స్సమిద్ధ, మేకఞ్చ) (2) [21].*

అగన్త్రా స మగన్మహి ప్ర సు మృత్యు య్యుయోతన। అరిష్టా స్స ఞ్చరేమహి స్వస్తి చరతా దిహ స్వస్త్యాగృహేభ్యః। సముద్రా దూర్మి ర్మధుమాగ్ం ఉదార దుపాగ్ంశునా స మమృతత్వ మశ్యామ్। ఇమే ను తే రశ్మయ స్సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వ మ్పితరో న ఆయన్న్। అగ్ని ష్టే హస్త మగ్రభీ త్సోమ స్తే హస్త మగ్రభీ త్సవితా తే హస్త మగ్రభీ త్సరస్వతీ తే హస్త మగ్రభీ త్పూషా తే హస్త మగ్రభీ దర్యమా తే [10]హస్త మగ్రభీ దగ్ంశు స్తే హస్త మగ్రభీ ద్భగ స్తే హస్త మగ్రభీ న్మిత్ర స్తే హస్త మగ్రభీ న్మిత్ర స్త్వ మసి [11]ధర్మణా ఽగ్ని రాచార్య స్తవ। అగ్నయే త్వా పరి దదామ్యసౌ సోమాయ త్వా పరి దదామ్యసౌ సవిత్రే త్వా పరి దదామ్యసౌ సరస్వత్యై త్వా పరి దదామ్యసౌ మృత్యవే త్వా పరి దదామ్యసౌ యమాయ త్వా పరి దదామ్యసౌ గదాయ త్వా పరి దదామ్యసా వన్తకాయ త్వా పరి దదామ్యసా వద్భ్య స్త్వా పరి దదామ్యసా వోషధీభ్య స్త్వా పరి దదామ్యసౌ పృథివ్యై త్వా

సవైశ్వానరాయై పరి దదామ్యసౌ। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఉప నయే ఽసౌ। సుప్రజాః ప్రజయా భూయా స్సువీరో వీరై స్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైః। బ్రహ్మచర్య మాగా ముప మా నయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః। కో నామా ఽస్యసౌ నామా ఽస్మి కస్య బ్రహ్మచార్యస్యసౌ ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మ్యసౌ వేష తే దేవ సూర్య బ్రహ్మచారీ [12]త జ్గోపాయ స మా మృతైష తే సూర్య [13]పుత్ర స్స దీర్ఘాయు స్స మా మృత। యాగ్ స్వస్తి మగ్ని ర్వాయు స్సూర్య శ్చన్ద్రమా [14]ఆపో ఽను సఞ్చరన్తి తాగ్ స్వస్తి మను [15]సఞ్చరా ఽస్రా వధ్వనా మధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యా ఽధ్వనః పార మశీయ। *{3} ([16]స మా మృతైకఞ్చ) (3) [11]*

[17]యోగే యోగే తవస్తర [18]మిమ మగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధీతి ద్వే। శత మిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా న శ్చక్రా జరస న్తనూనామ్। పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మా నో మధ్యా రీరిషతా ఽఽయు ర్గన్తోః। అగ్ని ష్ట ఆయుః ప్రతరా న్దధాత్వగ్ని ష్టే పుష్టి మ్ప్రతరా ఙ్కృణోతు। ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యై ష్తే వసుభి రా దధాతు। మేధా మ్మహ్య మఙ్గిరసో మేధాగం సప్తర్షయో దదుః। మేధా మ్మహ్య మ్ప్రజాపతి ర్మేధా మగ్ని ర్దదాతు మే। [19]అప్సరాసు చ యా మేధా గన్ధర్వేషు చ య ద్యశః। దైవీ యా మానుషీ మేధా సా మా మా విశతా దిహ। [20]ఇమ మ్మే వరుణ, [21]త త్త్వా యామి, [22]త్వ న్నో అగ్నే, [23]స త్వ న్నో అగ్నే, [24]త్వ మగ్నే అయా ఽసి। రాష్ట్రభృ దస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వ ద్యోషమ్। [25]త థ్సవితు ర్వరేణ్య మిత్యేషా। అవృధ మసౌ సౌమ్య ప్రాణ స్వ మ్మే గోపాయ। బ్రహ్మణ ఆణీ స్థః। *{4} (త్వ మగ్నే అయా ఽసి, చత్వారి చ) (4) [14]*

సుశ్రవ స్సుశ్రవస మ్మా కురు యథా త్వగం సుశ్రవ స్సుశ్రవా అస్యేవ మహగం సుశ్రవ స్సుశ్రవా భూయాస య్యథా [26]త్వగం సుశ్రవ స్సుశ్రవో దేవానా న్నిధిగోపో ఽస్యేవ మహ మ్బ్రాహ్మణానా మ్బ్రాహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్। స్మృత ఞ్చ మే ఽస్మృత ఞ్చ మే

త న్మ ఉభయ వ్వ్రత న్నిన్దా చ మే ఽనిన్దా చ మే త న్మ ఉభయ వ్వ్రతగ్గ్ శ్రద్ధా చ మే ఽశ్రద్ధా చ మే త న్మ ఉభయ వ్వ్రత వ్విద్యా చ మే ఽవిద్యా చ మే త న్మ ఉభయ వ్వ్రతగ్గ్ శ్రుత ఞ్చ మే ఽశ్రుత ఞ్చ మే త న్మ ఉభయ వ్వ్రతగం సత్య ఞ్చ మే ఽనృత ఞ్చ మే త న్మ ఉభయ వ్వ్రత న్తపశ్చ మే ఽతపశ్చ మే త న్మ ఉభయ వ్వ్రత వ్వ్రత ఞ్చ మే ఽవ్రత ఞ్చ మే త న్మ ఉభయ వ్వ్రత య్యు ద్బ్రాహ్మణానా మ్బ్రాహ్మణి [27]వ్రత య్యు దగ్నే స్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగన్ధర్వాప్సరస్కస్య। య న్మ ఆత్మన ఆత్మని వ్రత న్తేనా ఽహగం సర్వవ్రతో భూయాసమ్। ఉ దాయుషా స్వాయుషో దోషధీనాగ్ం రసేనో త్పర్జన్యస్య శుష్మేణో దస్థా మమృతాగ్ం అను। త చ్చక్షు ర్దేవహిత మ్పురస్తా చ్ఛుక్ర ముచ్చరత్। పశ్యేమ శరద శ్శత ఞ్జీవేమ శరద శ్శత న్నన్దామ శరద శ్శత మ్మోదామ శరద శ్శత మ్భవామ శరద శ్శతగం శృణవామ శరద శ్శత మ్ప్రబ్రవామ శరద శ్శత మజీతా స్స్యామ శరద శ్శత ఞ్జ్యో క్చ సూర్య న్దృశే। యస్మి న్భూత ఞ్చ భవ్య ఞ్చ సర్వే లోకా స్సమాహితాః। తేన గృహ్ణామి త్వా మహ మ్మహ్యా ఙ్గృహ్ణామి త్వా మహ మ్ప్రజాపతినా త్వా మహ్యా ఙ్గృహ్ణామ్యసౌ।*(5) (సుశ్రవ స్సుశ్రవస, మష్టౌ*[28]*) (స్నృత, న్నిన్దా, శ్రద్ధా, విద్యా, శ్రుతగం, సత్య, న్తపో, వ్రత, య్యు ద్బ్రాహ్మణానా, న్నవ (5) [8]*

పరి త్వా ఽగ్నే పరి మృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ। సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగం సువీరో వీరై స్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషై స్సుగృహో గృహై స్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా [29]సుబ్రహ్మా బ్రహ్మచారిభిః। అగ్నయే [30]సమిధ మాహార్ష మ్బృహతే [31]జాతవేదసే యథా త్వ మగ్నే సమిధా సమిధ్యస [32]ఏవ మ్మా మాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేనా ఽన్నాద్యేన సమేధయ స్వాహా। ఏధో

ఽస్యేధిషీమహి స్వాహా। సమి దసి [33]స మేధిషీమహి స్వాహా। తేజో ఽసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా। అపో అద్యా ఽన్వచారిషగ్ం రసేన స మస్పృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమ న్త మ్మా సగ్ం సృజ వర్చసా స్వాహా। స మ్మాఽగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా। విద్యు న్మే అస్య దేవా ఇన్ద్రో విద్యా థ్సహర్షిభి స్స్వాహా। అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా। ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా। ఏషా తే అగ్నే సమి త్తయా వర్ధస్వ చా ఽప్యాయస్వ చ తయా ఽహ వ్వర్ధమానో భూయాస మాప్యాయమానశ్చ స్వాహా। యో మా ఽగ్నే భాగినగ్ం [34]సన్త మథా ఽభాగ ఞ్చికీర్షత్యభాగ మగ్నే త ఙ్కురు మా మగ్నే భాగిన ఙ్కురు స్వాహా। సమిధ మాధాయా ఽగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్గ్ స్వాహా। బ్రహ్మచార్యస్యపో ఽశాన కర్మ కురు మా సుషుప్థాః। భిక్షాచర్య ఞ్చరా ఽఽచార్యా ఽధీనో భవ। యస్య తే ప్రథమ వాస్యగ్ం హరామ స్త న్త్వా విశ్వే అవన్తు దేవాః। త న్త్వా భ్రాతర స్సువృధో వర్ధమాన మను జాయన్తా మ్బహవ స్సుజాతమ్। *{6} ([35]సహర్షిభి స్స్వాహా, నవ చ (6) [19]*

ఇమగ్గ్ స్తోమ మర్హతే జాతవేదసే రథ మివ స మ్మహేమా మనీషయా। భద్రా హి నః ప్రమతి రస్య సగ్ంసద్యగ్నే [36]సఖ్యే మా రిషామా వయ న్తవ। త్ర్యాయుష ఞ్జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్। య ద్దేవానా న్త్ర్యాయుష న్త న్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్। శివో నామా ఽసి స్వధితి స్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। [37]ఉష్ణేన వాయ వుదకేనేత్యేషః। ఇద మహ మముష్యా ఽఽముష్యాయణస్య [38]పాప్మాన ముప గూహామ్యుత్తరో ఽసౌ ద్విషద్భ్యః। [39]ఆపో హి ష్ఠా మయోభువ ఇతి తిస్రో [40]హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా ఇతి తిస్రః। అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వ న్దీర్ఘాయు రహ మన్నాదో భూయాసమ్। సోమో రాజా ఽయ మాగమ థ్స మే ముఖ మ్ప్రవేక్ష్యతి భగేన సహ వర్చసా। సోమస్య తనూ రసి

తనువ మ్మే పాహి స్వా మా తనూ రావిశ। నమో గ్రహాయ చా ఽభిగ్రహాయ చ నమ శ్శాకజఞ్జభాభ్యా న్నమ స్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః। అప్సరస్సు యో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః। దైవ్యో యో మానుషో గన్ధ స్స మా గన్ధ స్సురభి ర్జుషతామ్।
[41]ఇయ మోషధే త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ। సా మా [42]హిరణ్యవర్చస మ్మ(బ్ర)హ్మవర్చసిన మ్మా కరోతు। అపాశో ఽస్యురో మే మా సగ్ం శారీ శ్శివో మోప తిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ। శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ। [43]రేవతీ స్త్వా వ్యక్ష్ణ న్నిత్యేతాః। *{7} (సహ వర్చసా, నవ చ (7) [19]*
ఆయుష్య వ్వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యమ్। ఇదగ్ం [44]హిరణ్య జైత్ర్యాయా ఽఽవిశతా మ్మామ్। ఉచ్చై ర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహ న్ధనఞ్జయమ్।
[45]సర్వా స్సమృద్ధీర్ ఋద్ధయో హిరణ్యే ఽస్మి న్థ్సమాహితాః। శున మహగ్ం హిరణ్యస్య పితు రివ నామా ఽగ్రభిషమ్। త మ్మా హిరణ్యవర్చస మ్పూరుషు ప్రియ ఙ్కురు। ప్రియ మ్మా దేవేషు కురు ప్రియ మ్మా బ్రహ్మణే కురు। [46]ప్రియ వ్విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు। యా తిరశ్చీ నిపద్యసే ఽహ వ్విధరణీ ఇతి। తా న్త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీ మహమ్। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై స్వాహా ప్రసాధన్యై దేవ్యై స్వాహా। సమ్రాజ ఇ్చ విరాజ ఇ్చా ఽభిశ్రీ ర్యా చ నో గృహే। లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ం సృజామసి। శుభికే శిర ఆ రోహ శోభయన్తీ ముఖ మ్మమ। ముఖగ్ం హి మమ శోభయ భూయాగ్ంస ఇ్చ భగ ఙ్కురు। యా మాహర జ్జమదగ్ని శ్శ్రద్ధాయై
[47]కామయ్యాన్యై। ఇమా న్తా మపి నహ్యే ఽహ మ్భగేన సహ వర్చసా। య దాఞ్జన న్త్రైకకుద ఞ్జాతగ్ం హిమవత ఉపరి। తేన వా మాఞ్జే తేజసే వర్చసే భగాయ చ। *{8}*
(సగ్ంరాధనీ మహ, న్నవ చ (8) [19]

మయి పర్వత పూరుష మ్మయి పర్వత వర్చస మ్మయి పర్వత భేషజ మ్మయి పర్వతా ఽఽయుషమ్। య స్మే వర్చః పరాగత మాత్మాన ముప [48]తిష్ఠతు। ఇద న్త త్పున రాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానా మ్మా మా సన్తాప్తమ్। ప్రజాపతే శ్శరణ మసి బ్రహ్మణ శ్ఛది ర్విశ్వజనస్య ఛాయా ఽసి సర్వతో మా పాహి। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే ఽశ్వినో ర్బాహుభ్యా మ్పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రో ఽసి వార్త్రఘ్న శ్శర్మ మే భవ య త్పాప న్త న్నివారయ। [49]దేవీ షడుర్వీ రిత్యేషా। రాష్ట్రభృ దస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వ ద్యోషగం రాష్ట్రభృ దసి సమ్రాడాసన్దీ మా త్వ ద్యోషగం రాష్ట్రభృ దస్యధిపత్న్యాసన్దీ మా త్వ ద్యోషమ్। ఆపః పాదావనేజనీ ర్ద్విషన్త న్నాశయన్తు మే। అస్మి న్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని। మయి మహో మయి యశో మయీన్ద్రియ వ్వీర్యమ్। ఆ మా ఽఽగన్ యశసా వర్చసా సగం సృజ పయసా తేజసా చ। త మ్మా ప్రియ మ్ప్రజానా మ్కుర్వధిపతి మ్పశూనామ్। విరాజో దోహో ఽసి విరాజో దోహ మశీయ మమ పద్యాయ విరాజ। సముద్ర న్త్వః ప్ర హిణోమి స్వాం యోని మపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాస మ్మా పరాసేచి మ త్పయః। *{9} (అస్తాని, షట్చ) (9) [16]*

త్రయ్యై విద్యాయై యశో ఽసి యశసో యశో ఽసి బ్రహ్మణో దీప్తి రసి। త మ్మా ప్రియ మ్ప్రజానా మ్కుర్వధిపతి మ్పశూనామ్। [50]ఆ మాగ న్నిత్యేషా। అమృతోపస్తరణ మస్యమృతాపిధాన మసి। య న్మధునో మధవ్య మ్పరమ మన్నాద్య వ్వీర్యమ్। తేనా ఽహ మ్మధునో మధవ్యేన పరమేణా ఽన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమో ఽన్నాదో మధవ్యో ఽసాని। గౌ రస్యపహతపాప్మా ఽప పాప్మాన ఞ్జహి మమ చా ఽముష్య చ। అగ్నిః ప్రాఽశ్నాతు ప్రథమ స్స హి వేద యథా హవిః। [51]అనష్ట మస్మాక జ్కృణ్వ న్బ్రహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః। యజ్ఞో వర్ధతా య్యజ్ఞస్య వృద్ధి మను [52]వర్ధా ఽపచితి రస్యపచితి మ్మా కుర్వపచితో ఽహ

మ్మనుష్యేషు భూయాసమ్। గౌ ర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణా న్దుహితా వసూనాగ్ స్వసా ఽఽదిత్యానా మమృతస్య నాభిః। ప్రణువోచ ఇచ్ఛికితుషే జనాయ మా గా మనాగా మదితి వ్వధిష్ట। పిబతూదక న్తృణాన్యత్తు। ఓ ముథ్సృజత। [53]భూతమ్। [54]సా విరాట్। త న్మా ఖాయి తస్య తే ఽశీయ త న్మ ఊర్జ న్ధాః। ఓ జ్కల్పయత। *{10} ([55]భూయాస, మష్టౌ చ (10) [18]*

[56]ధాతా దదాతు నో రయి మితి చతస్రో, [57]య స్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్రః। భూ ర్భువ స్సువో [58]రాకా మహ [59]య్యా స్తే రాకే। యాగన్ధరి రేవ నో రాజేతి సాల్వీ రవాదిషః। వివృత్త చక్రా ఆసీనా స్తీరేణ యమునే తవ। సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహు ర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్త చక్రా ఆసీనా స్తీరేణా ఽసౌ తవ। [60]పుగ్ంసవన మసి। అభి ష్ట్వా ఽహ న్దశభి రభి మృశామి దశ మాస్యాయ సూతవే। యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి। [61]ఏవ న్తే గర్భ ఏజతు సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య ప్రతి తిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి వీర్యే ఽన్నాద్యే। [61a]దశ మాసా ఇఛ శయానో ధాత్రా హి తథా కృతమ్। ఐతు గర్భో [62]అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః। ఆయమనీ ర్యమయత గర్భ మాపో దేవీ స్సరస్వతీః। ఐతు గర్భో [62]అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః। [63]తిలదే ఽవ పద్యస్వ న మాగ్ంస మసి నోదలమ్। [64]స్థవిత్ర్యవ పద్యస్వ న మాగ్ంసేషు న స్నావసు న బద్ధ మసి మజ్జసు। ని రైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే। [65]దివ స్పరీత్యేషో ఽనువాకః। అస్మి న్నహగ్ం [66]సహస్ర మ్పుష్యాస్మేధమాన స్స్వే వశే। అఙ్గాదఙ్గా థ్సమ్భవసి హృదయా దధి జాయసే। ఆత్మా వై [67]పుత్ర నామా ఽసి స జీవ శరద శ్శతమ్। *{11} ([68]అన్నాద్యే, జాయస, ఏకఞ్చ) (11) [21]*

అశ్మా భవ పరశు ర్భవ హిరణ్య మస్తృత మ్భవ। పశూనా న్త్వా హిఙ్కారేణా ఽభి జిఘ్రామ్యసౌ। మేధా న్తే దేవ స్సవితా మేధా న్దేవీ సరస్వతీ। మేధా న్తే అశ్వినౌ దేవా వా ధత్తా మ్పుష్కరస్రజా। త్వయి మేధా న్త్వయి ప్రజా న్త్వయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు త్వయి మేధా

న్త్వయి ప్రజా న్త్వయ్యాన్ద్ర ఇన్ద్రియ న్దధాతు త్వయి మేధా న్త్వయి ప్రజా న్త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। క్షేత్రియై త్వా నిర్బుత్యై త్వా ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగస మ్బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే। శ న్తే అగ్ని స్సహా ఽద్భి రస్తు శ న్ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః। శ మన్తరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శ న్తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు। యా దైవీ శ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీ రభి సూర్యో విచష్టే। తాసా న్త్వా ఽఽజరస ఆ దధామి ప్ర యక్ష్మ ఏతు నిర్బుతి మ్పరాచైః। అమోచి యక్ష్మా ద్దురితా దవర్త్యై ద్రుహః పాశా న్నిర్బుత్యై చో దమోచి। అహా అవర్తి మవిద త్స్యోన మప్యభూ ద్భద్రే సుకృతస్య లోకే। సూర్య మృత న్తమసో గ్రాహ్యా య ద్దేవా అముఞ్చ న్నసృజ న్వ్యేనసః। ఏవ మహ మిమ జ్క్షేత్రియా జ్జామి శగ్ంసా ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। భూ స్స్వాహా భువ స్స్వాహా సువ స్స్వాహోగ్ స్వాహా। {12} ([69] విచష్టే, షట్ప) (12) [16]

మా తే కుమారగ్ం రక్షో ఽవధీ న్మా ధేను రత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే। అయ ఙ్కుమారో జరా న్ధయతు దీర్ఘ మాయుః। [70] యస్మై త్వగ్గ్ స్తన ప్రప్యాయా ఽఽయు ర్వర్చో యశో బలమ్। [71] య దూఖమేర్ హృదయ న్దివి చన్ద్రమసి శ్రితమ్। త దుర్వి పశ్య మ్మా ఽహ మ్పౌత్ర మఘగ్ం రుదమ్। య త్తే [72] సుసీమే హృదయ వ్వేదా ఽహ న్త త్ప్రజాపతౌ। వేదామ తస్య తే వయ మ్మా ఽహ మ్పౌత్ర మఘగ్ం రుదమ్। నా ఽఽమయతి న రుదతి యత్ర వయ వ్వదామసి యత్ర చా ఽభి మృశామసి। అప స్సప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి ని రితో నుదధ్వమ్। అయ ఙ్కలి మ్పతయన్తగ్గ్ శ్వాన మివో ద్వృద్ధమ్। అజా వ్వాశితా మివ మరుతః [73] పర్యాధ్వగ్గ్ స్వాహా। శణ్డేరథ శ్శణ్డికేర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతా దిత స్స్వాహా। అయ శ్శణ్డో మర్క ఉప వీర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతా దిత స్స్వాహా। కేశినీ శ్శ్వలోమినీః ఖజాపో

ఉజోపకాశినీః। అపేత నశ్యతా దిత స్వాహా। మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షోరాజేన ప్రేషితాః। గ్రామగ్ం సజానయో [74]గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తోఽపరిదాకృతా న్థ్స్వాహా। ఏతా న్థ్సత్తైతా న్గృహ్ణీతేత్యయ మ్బ్రహ్మణ స్పుత్రః। తా నగ్నిః పర్యసర త్తా నిన్ద్ర స్తా న్బృహస్పతిః। తా నహ న్వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తాన్ వికేశా ల్లమ్బనస్తనా న్థ్స్వాహా। *{13} (ని రితో సుదర్వ్యగ్గ్, స్వాహా, త్రీణి చ (13) [23]*

నక్తఞ్చారిణ ఉరస్పేశా ఇచ్ఛూలహస్తా న్కపాలపాన్। పూర్వ ఏషా మ్పితేత్యుచ్చై శ్శ్రావ్య కర్ణకః। మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధుర మిచ్ఛన్తీ స్వాహా। నిశీథచారిణీ స్వసా సన్ధినా ప్రేక్షతే కులమ్। యా స్వపన్త మ్బోధయతి యస్యై విజాతాయా మ్మనః। తాసా న్త్వ ఙ్కృష్ణ వర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయ య్యకృత్। అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా। అఙ్గాదఙ్గా థ్స మ్భవసి హృదయా దధి జాయసే। వేదో వై [67]పుత్ర నామా ఽసి స జీవ శరద శ్శతమ్। [75]అశ్మా భవేత్యేషా। [76]అగ్ని రాయుష్మా నితి పఞ్చ। సర్వస్మా దాత్మన స్సమ్భూతా ఽసి సా జీవ శరద శ్శతమ్। భూ రపా న్త్వౌషధీనాగ్ం రస మ్ప్రాశయామి శివా స్త ఆప ఓషధయ స్సన్త్వనమీవా స్త ఆప [76]ఓషధయ స్సన్త్వసౌ భువో ఽపాగ్ం సువ రపా మ్భువ ర్భువ- స్సువ రపా న్త్వౌషధీనాగ్ం రస మ్ప్రాశయామి శివా స్త ఆప ఓషధయ స్సన్త్వనమీవా స్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ। [37]ఉష్ణేన వాయ వుదకేనేత్యేషః। *{14} ([78]ఏషా, చత్వారి చ (14) [14]*

య దూ్భమేః క్రూర న్త దితో హరామి పరాచీ న్నిర్ఋతి న్ని ర్వాహయామి। ఇదగ్గ్ శ్రేయో ఽవసాన మాగన్మ దేవా గోమ దశ్వావ దిద మస్తు ప్రభూమ। స్యోనా పృథివి భవా ఽనృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా న శ్శర్మ సప్రథాః। ఇహైవ [79]తిష్ఠ నిమితా తిల్వలా స్యా దిరావతీ। మధ్యే [80]తాల్పస్య తిష్ఠా న్మా త్వా ప్రాప న్నఘాయవః। ఆ త్వా [81]కుమార

స్తరుణ ఆ వత్సో జగతా సహ। ఆ త్వా పరిస్రుతః కుమ్భ ఆ దధ్నః కలశీ రయన్న్।
ఋతేన [82]స్థూణా వధిరోహ వగ్ంశోగ్రో విరాజ న్నపసేధ శత్రూన్। బ్రహ్మ చ తే క్షత్ర ఞ్చ
పూర్వే స్థూణే అభి రక్షతు। [83]యజ్ఞశ్చ దక్షిణాశ్చ దక్షిణే ఇష శ్చోర్జశ్చా ఽపరే మిత్రశ్చ
వరుణ శ్చోత్తరే। ధర్మ స్తే స్థూణారాజ శ్శ్రీ స్తే స్తూపః। ఉద్ధ్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో
మా య దవిద్వాన్ య చ్చ విద్వాగ్ శ్చకార। అహ్నా య దేనః కృత మస్తి పాపగ్ం
రాత్ర్యా య దేనః కృత మస్తి పాపగ్ం సర్వస్మా న్మోద్ధృతో ముఞ్చ తస్మాత్। ఇన్ద్రస్య
గృహో వసుమన్తో వరూథిన స్తా నహగ్ం సుమనసః ప్ర పద్యే। అమృతాఽఽహుతి
మమృతాయా ఞ్జుహో మ్యగ్ని మ్పృథివ్యా మమృతస్య [84]జిత్యై తయా ఽనన్త ఙ్కామ మహ
ఞ్జయాని ప్రజాపతి ర్య మ్ప్రథమో జిగాయా ఽగ్ని మగ్నౌ స్వాహా। [85]అన్నపత ఇత్యేషా।
అరిష్టా అస్మాక వీరా స్సన్తు మా పరాసేచి మే ధనమ్। భూమి ర్భూమి మగా న్మాతా
మాతర మప్యగాత్। భూయాస్మ పుత్రైః పశుభి ర్యో నో ద్వేష్టి స భిద్యతామ్।
[86]వాస్తోష్పత ఇతి ద్వే। వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి గోభి రశ్వేభి రిన్దో। అజరాస స్తే సఖ్యే
స్యామ పితేవ పుత్రా న్ప్రతి నో జుషస్వ। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్న్।
సఖా సుశేవ ఏధి నః। శివగ్ం శివమ్। *{15} ([87]అభి రక్షతు, భిద్యతాగ్ం, షట్చ) (15) [26]*
[88]కూర్కుర స్సుకూర్కురః కూర్కురో వాలబన్ధనః। ఉపరిష్టా ద్య దేజాయ తృతీయస్యా
ఇతో దివః। ఔలబ ఇ త్త ముపా ఽఽహ్వయథా ఽఽర్జీ ఞ్ఛ్యామ శ్శబలః। అధోరామ
[89]ఉలుమ్బల స్సారమేయో హ ధావతి సముద్ర మవ చాకశత్। బిభ్ర న్నిష్క ఞ్చ రుక్మ ఞ్చ
శునా మగ్రగ్ం సుబీరిణః। సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజైకవ్రాత్య సృజచ్ఛత్। త త్సత్య
య్యు త్త్వేన్ద్రో ఽబ్రవీ ద్గా స్పాశయస్వేతి [90]తా స్త్వర్గ్గ్ స్పాశయిత్వా ఽఽగచ్ఛ స్త స్త్వా ఽబ్రవీ
దవిద హా(3) ఇత్యవిదగ్ం హీతి వర వృణీష్వేతి కుమార మేవా ఽహ వర వృణ [91]ఇత్యబ్రవీ

ర్విగృహ్యా బాహూ ష్ఠవస్తే ద్యా మవ చాకశత్। బిభ్ర న్నిష్క ఇచ్చ రుక్మ ఇచ్చ శునా మగ్రగ్ం సుబీరిణః। సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజైకవ్రాత్య సృజచ్ఛత్। త త్సత్య య్యు త్తే సరమా మాతా లోహితః పితా। అమీ ఏకే సరస్యకా [92]అవధావతి తృతీయస్యా ఇతో దివః। తేకశ్చ ససరమ తణ్డశ్చ తూలశ్చ వితూలశ్చా ఉర్జునశ్చ లోహితశ్చ। [93]దులా హ నామ వో మాతా మన్థాకకో హ వః పితా। స న్త్వా హన్తి చక్రీవో న సీసరీదత। [94]థ ద్రపేహి సీసరమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర। [95]స మశ్వా వృషణః పదో న సీసరీదత। [94]థ ద్రపేహి సీసరమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర। శ్వాన మి చ్ఛ్వ ఉద న్న పురుష ఇచ్ఛత్। ఏతే తే ప్రతి దృశ్యేతే సమాన వసనే ఉభే। తే అహగ్ం సారయేణ ముసలేనా ఉవ హన్మ్యులూఖలే। హత శ్శృఙ్గో హత శ్శృఙ్గ పితా హత శ్శృఙ్గ కుతుర్వకః। అప్యేషాగ్ స్థపతి ర్హతః। ఋషి ర్బోధః ప్రబోధ స్స్వప్నో మాతరిశ్వా। తే తే ప్రాణా న్త్సవ్రిష్యన్తి మా భైషీ ర్న మరిష్యసి। [96]జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృష్టి ర్జగ్ధో వ్యధ్వర స్స్వాహా జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృష్టి స్స్వాహా జగ్ధా వితృష్టి ర్జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశక స్స్వాహా। *{16} ([97]పితా, ఉవ హన్మ్యులూఖలే, పఞ్చ చ (16) [25]*

ఇన్ద్ర జహి దన్దశూక మ్మృఖిణ య్యు [98]స్సరీస్సృపః। [98a]దక్షిన్త ఇచ్చ దశన్త ఇచ్చ సర్వాగ్ స్తా నిన్ద్ర జమ్భయ స్వాహా। అప్సు జాత సరే వృద్ధ దేవానా మపి హస్త్య। త్వ మగ్న ఇన్ద్ర ప్రేషిత స్స నో [99]మా మా హిగ్ంసీ స్స్వాహా। త్రాణ మసి పరిత్రాణ మసి పరిధి రసి। అన్నేన [100]మనుష్యాగ్ స్త్రాయసే తృణైః [101]పశూ న్గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన దేవా న్త్స్వధయా పితౄ న్త్స్వాహా। త త్సత్య య్యు త్తే ఉమావాస్యాయా ఇచ్చ [102]పౌర్ణమాస్యా ఇచ్చ విషబలిగ్ం హరన్తి సర్వ ఉదరసర్పిణః। త త్తే ప్రేరతే త్వయి స ష్విశన్తి త్వయి న స్సత స్త్వయి సదోఖా వర్షాభ్యో న్నః పరి దేహి। [103]నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః। నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే

పార్థివా య ఆన్తరిక్ష్యా యే [104] దివ్యా యే దిశ్యాః। తేభ్య ఇమ మ్బలిగ్ం హరిష్యామి తేభ్య ఇమ మ్బలి మహార్షమ్। తక్షక వైశాలేయ ధృతరాష్ట్రైరావత స్తే జీవా స్త్వయి న స్సత స్త్వయి సదో్ఖ్య వర్షాభ్యో నః పరి దేహి। ధృతరాష్ట్రైరావత [105] తక్షక వైశాలేయ స్తే జీవా స్త్వయి న స్సత స్త్వయి సదో్ఖ్య వర్షాభ్యో నః పరి దేహి। అహిగ్ంసా ఽతిబల స్తే జీవా స్త్వయి న స్సత స్త్వయి సదో్ఖ్య వర్షాభ్యో నః పరి దేహి। అతిబలా ఽహిగ్ంస స్తే జీవా స్త్వయి న స్సత స్త్వయి సదో్ఖ్య వర్షాభ్యో నః పరి దేహి। యే దన్దశూకాః పార్థివా స్తాగ్ స్త్వ మితః పరో గవ్యూతి నివేశయ। సన్తి వై న శ్శఫిన స్సన్తి దణ్డిన స్తే వో [106] నే ద్దినస్తా న్వ్యో ద్యుయ మస్మాన్ హినసాత। [107] సమీచీ నామా ఽసి ప్రాచీ ది గ్తేతయో నామ స్థేతి ద్వాదశ పర్యాయాః। అప శ్వేత పదా జహి పూర్వేణ చా ఽపరేణ చ। సప్త చ మానుషీ రిమా స్తిస్రశ్చ రాజబన్ధవీః। న వై శ్వేతస్యా ఽధ్యాచారే ఽహి ర్జఘాన క ఇ్చన। శ్వేతాయ వైదర్వాయ నమో నమ శ్శ్వేతాయ వైదర్వాయ। *{17} (దిశ్యా, రాజబన్ధవీ, ర్ద్వే చ (17) [22]*

[108] పరమేష్ఠ్యసి పరమా మ్మాగ్ శ్రియ జ్గమయ ప్రత్యవరూఢో నో హేమన్తః। ప్రతి క్షత్రే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామి గోషు। ప్రతి ప్రజాయా మ్ప్రతి తిష్ఠామి భవ్యే। ఇహ ధృతి రిహ విధృతి రిహ రన్తి రిహ రమతిః। [109] స్యోనా పృథివి, [110] బడిత్థా పర్వతానా మిత్థి ద్వే। ఆ త్వా వహన్తు హరయ స్సచేతస శ్శ్వైతై రశ్వై స్సహ కేతుమద్భిః। [111] వాతాజిరై రాయాహి మమ హవ్యాయ శర్వోప స్పృశతు మీఢ్వా న్మీఢుషే స్వాహోప స్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా జయన్తోప స్పృశ జయన్తాయ స్వాహా భవాయ దేవాయ స్వాహా శర్వాయ దేవాయ స్వాహేశానాయ దేవాయ స్వాహా పశుపతయే దేవాయ స్వాహా రుద్రాయ దేవాయ స్వాహోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా భీమాయ దేవాయ స్వాహా మహతే దేవాయ స్వాహా భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై

స్వాహేశానస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహోగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా జయన్తాయ స్వాహా ఽగ్నయే స్విష్టకృతే [111a]సుహుత హు దాహుతీనా జ్కామానాగ్ం సమర్ధయిత్రే స్వాహా। స్వస్తి నః పూర్ణముఖః పరి క్రామతు గృహపోప స్పృశ గృహపాయ స్వాహా గృహప్యుప స్పృశ గృహపైృ స్వాహా ఘోషిణ ఉప స్పృశత ఘోషిభ్యః స్వాహా శ్వాసిన ఉప స్పృశత శ్వాసిభ్యః స్వాహా విచిన్వన్త ఉప స్పృశత విచిన్వద్భ్యః స్వాహా ప్రపున్వన్త ఉప స్పృశత [112]ప్రపున్వద్భ్యః స్వాహా సమశ్నన్త ఉప స్పృశత [113]సమశ్నద్భ్యః స్వాహా దేవసేనా ఉప స్పృశత దేవసేనాభ్యః స్వాహా యా ఆఖ్యాతా [114]యా శ్చా ఽనాఖ్యాతా దేవసేనా ఉప స్పృశత దేవసేనాభ్యః స్వాహా [115]ద్వారపోప స్పృశ ద్వారపాయ స్వాహా ద్వారప్యుప స్పృశ ద్వారపైృ స్వాహా ఽన్వాసారిణ ఉప [116]స్పృశతా ఽన్వాసారిభ్యః స్వాహా నిషఙ్గి న్నుప స్పృశ నిషఙ్గిణే స్వాహా నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే [117]క్షేత్రస్య పతినా వయ మితి ద్వే। *(18) (పరమేష్ఠ్యసి పరమా, మష్టౌ) (18) [8]*

య న్మే మాతా ప్ర లులోభ చరత్యననువ్రతా। త న్మే రేతః పితా [118]వృఙ్క్తా మ్మా ఽఽభు రన్యో ఽవ పద్యాతా మముష్మై స్వాహా। యా స్తిష్ఠన్తి యా ధావన్తి యా ఆర్ద్రోఘ్నీః [119]పరి తస్థుషీః। అద్భి ర్విశ్వస్య భర్త్రీభి రన్త రన్య మ్పితు ర్దధే ఽముష్మై స్వాహా। య న్మే పితామహీ ప్ర లులోభ చరత్యననువ్రతా। త న్మే రేతః పితామహో [118]వృఙ్క్తా మ్మా ఽఽభు రన్యో ఽవ పద్యతా మముష్మై స్వాహా। అన్త ర్దధే పర్వతై రన్త ర్మహ్యా పృథివ్యా। ఆభి ర్దిగ్భి రనన్తాభి రన్త రన్య మ్పితామహా ద్దధే ఽముష్మై స్వాహా। య న్మే ప్రపితామహీ ప్ర లులోభ చరత్యననువ్రతా। త న్మే రేతః ప్రపితామహో [118]వృఙ్క్తా మ్మా ఽఽభు రన్యో

ఽవ పద్యతా మముష్మై స్వాహా। అన్త ర్దధ [120]ఋతుభి రహోరాత్రై స్సన్ధిభిః। అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చా ఽన్త ర్దన్య మ్ప్రపితామహా ద్దధే ఽముష్మై స్వాహా। యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాగ్ శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। అగ్నే తాన్ వేత్థ యది తే జాతవేద స్తయా ప్రత్తగ్గ్ స్వధయా [121]మదన్తు స్వాహా। [122]స్వాహా పిత్రే। పిత్రే స్వాహా। స్వాహా పిత్రే। పిత్రే స్వాహా। [123]స్వధా స్వాహా। అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా। ఏష తే తత మధుమాగ్ం ఊర్మి స్సరస్వాన్ యావా నగ్నిశ్చ పృథివీ చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీ న్త ఏతా మ్మాత్రా న్దదామి యథా ఽగ్ని [124]రక్షితో ఽను పదస్త ఏవ మ్మహ్యా మ్పిత్రే ఽక్షితో ఽను పదస్త స్స్వధా భవ తా న్త్స్వగ్గ్ స్వధా స్తై స్సహోప జీవర్చ స్తే మహిమైష తే పితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మి స్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చా ఽన్తరిక్ష ఞ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీ న్త ఏతా మ్మాత్రా న్దదామి యథా వాయు [124]రక్షితో ఽను పదస్త [125]ఏవ మ్మహ్య మ్పితామహాయా ఽక్షితో ఽను పదస్త స్స్వధా భవ తా న్త్స్వగ్గ్ స్వధా స్తై స్సహోప జీవ సామాని తే మహిమైష తే ప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మి స్సరస్వాన్ యావా నాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీ న్త ఏతా మ్మాత్రా న్దదామి యథా ఽఽదిత్యో ఽక్షితో ఽను పదస్త [126]ఏవ మ్మహ్య మ్ప్రపితామహాయా ఽక్షితో ఽను పదస్త స్స్వధా భవ తా న్త్స్వగ్గ్ స్వధా స్తై స్సహోప జీవ యజాగ్ంషి తే మహిమా। *{19}* *(* [127]*అముష్మై స్వాహా, స్వధా స్వాహైకఞ్చ) (19) [21]*

పృథివీ తే పాత్ర న్ద్యౌ రపిధాన మ్బ్రహ్మణ స్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానా న్త్వా ప్రాణా ఽపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసి మైషా క్షేష్ఠా అముత్రా ఽముష్మి ల్లోకే। [128]మార్జయన్తా మ్మమ పితరో మార్జయన్తా మ్మమ పితామహా మార్జయన్తా మ్మమ ప్రపితామహా మార్జయన్తా మ్మమ మాతరో మార్జయన్తా మ్మమ [128a]పితామహ్యో మార్జయన్తా మ్మమ

ప్రపితామహ్యాః। [129]ఏత త్తే తతా ఽసౌ యే చ త్వా మన్వేత త్తే పితామహా ఽసౌ యే చ త్వా మన్వేత త్తే ప్రపితామహా ఽసౌ యే చ త్వా మన్వేత త్తే మాత రసౌ యాశ్చ త్వా మన్వేత త్తే పితామహ్యాసౌ యాశ్చ త్వా మన్వేత త్తే ప్రపితామహ్యాసౌ యాశ్చ త్వా మను। [130]మార్జయన్తా మ్మమ పితర ఇత్యేతే। యే చ వో ఽత్ర యే చా ఽస్మాస్వాశగ్ంసన్తే యాశ్చ వో ఽత్ర యాశ్చా ఽస్మాస్వాశగ్ంసన్తే తే చ వహన్తా న్తాశ్చ వహన్తా స్తృప్యన్తు భవన్త స్తృప్యన్తు [131]భవత్య స్తృప్యత్త తృప్యత్త తృప్యత। పుత్రా న్పౌత్రా నభి తర్పయన్తీ రాపో మధుమతీ రిమాః। స్వధా మ్పితృభ్యో అమృత న్దుహానా ఆపో దేవీ రుభయాగ్ స్తర్పయన్తు। [132]తృప్యత్త తృప్యత్త తృప్యత। ప్రాణే నివిష్టో ఽమృత ఞ్జుహోమి బ్రహ్మణి మ ఆత్మా ఽమృతత్వాయ। యా ఞ్జనాః ప్రతి నన్దన్తి రాత్రి న్ధేను మివా ఽఽయతీమ్। సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమఙ్గలీ స్వాహా। వహ వపా ఞ్జాతవేదః పితృభ్యో [133]యత్రైనాన్ వేత్థ నిహితా న్పరాకే। మేదసః కూల్యా ఉప తా న్త్స్రవన్తు [134]సత్యా ఏతా ఆశిష స్సన్తు కామై స్స్వాహా। [135]యా ఞ్జనాః ప్రతినన్దన్తీత్యేషా। [136]ఇయ మేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛ దిత్తి ప్రః। ఏకాష్టకా మ్పశ్యత దోహమానా మన్న మ్మాగ్ంసవ ద్ఘృతవ త్స్వధావత్। త ద్బ్రాహ్మణై రతిపూత మనన్త మక్షయ్య మముష్మి ల్లోకే స్యేతి జ్గచ్ఛతు మే పితృభ్య స్స్వాహా। ఔలూఖలా గ్రావాణో ఘోష మక్రత హవిః కృణ్వన్తః పరివత్సరీణమ్। ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్। ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా। త న్దోహ ముప జీవాథ పితర స్సహస్రధార మముష్మి ల్లోకే స్వాహా। *[20] ([137]ఆయతీ, మ్పశ్యే,నైకఞ్చ) (20) [21]*

[138]ఉక్థ్యశ్చా ఽస్యతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రి శ్ఛన్దసా సహ। [139]అపూపఘృతాహుతే నమస్తే అస్తు మాగ్ంసపిప్పలే స్వాహా। భూః పృథివ్యగ్నినర్చా ఽము మ్మయి కామ న్ని యునజ్మి

స్వాహా। భువో వాయునా ఽన్తరిక్షేణ సామ్నా ఽము మ్మయి కామ న్ని యునజ్మి స్వాహా। స్వ ర్దివా ఽఽదిత్యేన యజుషా ఽము మ్మయి కామ న్ని యునజ్మి స్వాహా। [140]జన దద్భి రథర్వాఙ్గిరోభి రము మ్మయి కామ న్ని యునజ్మి స్వాహా। రోచనాయా ఽజిరాయా ఽగ్నయే దేవజాతవే స్వాహా। కేతవే మనవే బ్రహ్మణే దేవజాతవే స్వాహా। స్వధా స్వాహా ఽగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా। అన్న మివ తే దృశే భూయాస వస్త్ర మివ తే దృశే భూయాస విత్త మివ తే దృశే భూయాస మాశేవ తే దృశే భూయాసగ్గ్ శ్రద్ధేవ తే దృశే [141]భూయాసగ్గ్ం సగ్గ్ స్రవన్తు దిశో మహీ స్స మా ధావన్తు సూనృతాః। సర్వే కామా అభి యన్తు మా ప్రియా అభి రక్షన్తు మా ప్రియాః। యశో ఽసి యశో ఽహ న్త్వయి భూయాస మసౌ। [142]అఙ్క్తౌ న్యఙ్కా వభిత ఇత్యేషా। అధ్వనా మధ్వపతే స్వస్తి మా స మ్పారయ। [143]అయ న్త్వా మశ్వినా రథో మా దుఃఖే మా సుఖే రిషత్। అరిష్ట స్స్వస్తి [144]గచ్ఛతు వివిఘ్న న్పృతనాయతః। అశ్వో ఽసి హయో ఽస్యత్యో ఽసి నరో ఽస్యర్వా ఽసి సప్తి రసి వాజ్యసి వృషా ఽసి నృమణా అసి యయు ర్నామా ఽస్యాదిత్యానా మ్పత్వా ఽన్విహి। హస్తియశస మసి హస్తియశసీ భూయాస త్వహ కాల వహ శ్రియ మ్మా ఽభి వహ। ఇన్ద్రస్య త్వా వజ్రేణా ఽభి ని దధామ్యసౌ। అవ జిహ్వక ని జిహ్వకా ఽవ త్వా హవిషా యజే। త థ్సత్య య్యు దహ మ్పృథివీమ్యథరో మ దసౌ వదా థ్స్వాహా। ఆ తే వాచ మాస్యా న్దద ఆ మనస్యాగ్ం హృదయా దధి। యత్ర యత్ర తే [144a]వా జ్నిహితా తా న్త ఆ దదే। త థ్సత్య య్యు దహ మ్పృథివీమ్యథరో మ త్పద్యస్వా ఽసౌ। *(21)*

([145]సూనృతా, హవిషా యజే, చత్వారి చ (21) [24]

యా త ఏషా రరాట్యా తనూ ర్మన్యో ర్మృధస్య నాశినీ। తా న్దేవా బ్రహ్మచారిణో వి నయన్తు సుమేధసః। య త్త ఏత న్ముఖే ఽమతగ్ం [146]రరాట ము దివ విధ్యతి। వి తే క్రోధ

న్నయామసి గర్భ మశ్వతర్యా ఇవ। [147] అవ జ్యా మివ ధన్వనో హృదో మన్యు న్తనోమి తే। ఇన్ద్రా ఽపా ఽస్య [147a] పలిగ మన్యేభ్యః పురుషేభ్యో ఽన్యత్ర మత్। [148] య ద్రహ న్ధనేన [149] ప్రపణగ్గ్ శ్చరామి [150] ధనేన దేవా ధన మిచ్ఛమానః। తస్మి న్థ్సోమైా రుచ మా దధాత్వగ్ని రిన్ద్రో బృహస్పతిశ్చ స్వాహా। [151] పరి త్వా గిరే రమిహ మ్పరి భ్రాతుః పరి ష్వసుః। పరి [152] సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః పరిషిక్తః క్వేష్యసి। [153] శశ్వ త్పరి కుపితేన సఙ్క్రామేణా ఽవిచ్ఛిదా। ఉలేన పరిషీతో ఽసి పరిషీతోస్త్యులేన। [154] ఆ వర్తన వర్తయేత్యేషా। ఆవర్తనే నివర్తన ఆవర్తన నివర్తనాయు స్వాహా। [155] అను పో ఽహ్వ దను హ్వయో నివర్తో ప్రో న్యవీవృతత్। ఇన్ద్రః పరిక్రోశో వః పరిక్రోశతు సర్వతః। యది మా మతి మన్యాధ్వా [156] అదేవా [157] దేవవత్తరమ్। ఇన్ద్రః పాశేన [158] సిక్త్వా వో [159] మహ్యా మి ద్వశ మానయా థ్స్వాహా। యది వృక్షా ద్యద్యన్తరిక్షా త్ఫల [160] మభ్యపత త్త దు వాయు రేవ। యత్రా ఽస్పృక్ష త్తనువ య్యత్ర వాస ఆపో బాధన్తా న్నిర్ఋతి మ్పరాచైః। యే పక్షిణః [161] పతయన్తి బిభ్యతో నిర్ఋతై స్సహ। తే మా శివేన శగ్మేన తేజసోన్దన్తు వర్చసా। దివో ను మా బృహతో అన్తరిక్షా దపాగ్ [162] స్తోకో [163] అభ్యపత చ్ఛివేన। స మహ మిన్ద్రియేణ [164] మనసా ఽహ మాగా మ్బ్రహ్మణా స మ్పృచాన స్సుకృతా కృతేన। [20] ఇమ మ్మే వరుణ, [21] త త్త్వా యామి, [22] త్వ న్నో అగ్నే, [23] స త్వ న్నో అగ్నే, [24] త్వ మగ్నే అయా ఽసి, [165] ప్రజాపతే। [166] సమ్రాజ ఞ్చ వ్యాహృతీ. ర్వ్యాహృతాః। ఇమ జ్జీవేభ్యః పరిధి న్దధామి మైషా న్ను గా దపరో అర్థ మేతమ్। శత ఞ్జీవన్తు శరదః పురూచీ స్తిరో మృత్యు న్దధతా మ్పర్వతేన। *{22} (క్వేష్యసి, పరాచైః, ర్వష్టౌ చ (22) [28]*

(ఉష్ణేన పఞ్చ దశ, ఽఽయుర్దా ఏకవిగ్ంశతి, రాగన్త్రైకాదశ, యోగేయోగే చతుర్దశ, సుశ్రవ స్సుశ్రవస మష్టౌ, పరి త్వా ఽగ్న-ఇమగ్గ్ స్తోమ-మాయుష్య మేకాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతి, ర్మయి పర్వత పూరుషగ్ం షోడశ, త్రయ్యై విద్యాయా అష్టాదశ, ధాతా దదాతు నో రయి

మేకవిగ్ంశత్తి, రశ్మా భవ షోడ॑శ, మా తే కుమార న్త్రయోవిగ్ంశతి, ర్నక్తఞ్చారిణ శ్చతుర్దశ, య ద్భూమే షడ్విగ్ంశతిః, కూర్కురః పఞ్చ విగ్ంశత్తి, రిన్ద్ర జహి ద్వావిగ్ంశతిః, పరమేష్ఠ్యసి పరమా మ్మష్టా, య న్మే మాతా-పృథివీ తే పాత్ర మేకవిగ్ంశత్తి రేకవిగ్ంశతి, రుక్థ్యశ్చ చతుర్విగ్ంశత్తి, ర్యా త ఏషా ఽష్టా విగ్ంశత్తి, ర్ద్వావిగ్ంశతిః {22}

(ఉష్ణేన, ధా,తోక్థ్యశ్చ, ద్వావిగ్ంశతిః (22) [22-409]

(ఉష్ణేన, పర్వతేను || హరిః ఓం(3) ||

ఁ౩✵⬤✵ఌ

(ఉష్ణేన పఞ్చ దశా, ఽఽయుర్దా ద్వావిగ్ంశతి, రాగ్నస్త్రా ద్వాద॑శ, యోగేయోగే చతుర్దశ, సుత్రవ స్సుత్రవస న్నవ, పరిత్వైకవిగ్ంశతి, రిమగ్గ్ స్తోమ-మాయుష్య మేకాన్న విగ్ంశత్తి రేకాన్న విగ్ంశత్తి, ర్మయి షోడశ, త్రయ్యై విద్యాయై-ధాతా దదాతు న-స్సప్తదశ సప్తదశ, దివ స్పరీతి విగ్ంశతి, ర్మా తే కుమార న్త్రయోవిగ్ంశతి, ర్నక్తఞ్చారిణః పఞ్చ దశ, య ద్భూమే రేకాన్న త్రిగ్ంశ, త్కూర్కురో ఽష్టా విగ్ంశత్తి, రిన్ద్ర జహి ద్వావిగ్ంశతిః, పరమేష్ఠ్యసి పరమా మేకాన్న త్రిగ్ంశ, ద్య న్మే మాతా సప్త దశ, పృథివీ తే త్రయో విగ్ంశతి, రుక్థ్యశ్చ పఞ్చ విగ్ంశత్తి, ర్యా త ఏషా ఽష్టా విగ్ంశత్తి, ర్ద్వావిగ్ంశతిః {22}

(ఉష్ణేన, ధా,తోక్థ్యశ్చ, ద్వావిగ్ంశతిః (22)

(ఉష్ణేన, దధతా మ్మర్వతేను || హరిః ఓం(3) ||

ఁ౩✵⬤✵ఌ

---

1. శున్ధి శిరో-ఇతి పాఠ భేదః

2. శ్చా ఽకృతగ్గ్ స్త్వా-ఇతి పాఠ భేదః

3. ధియో ఽవయు న్నవగ్న ఆవృఙ్క్ష్న-ఇతి పాఠ భేదః

4. దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే। మహ త్త దాసా మథవ న్మహిత్వనమ్। 2 వాక్యములుగా

5. వ్రాయ్యో-ఇతి కేచిత్

6. పర్శవ్యే-ఇతి కేచిత్

7. భర్తార స్తే మేఖలే-ఇతి కేచిత్

8. స్థవిర్తగ్ం-ఇతి పాఠ భేదః

9. వాస్తో, మా రిషామ, ద్వే చ-4 వలన 21 వాక్యములు 22 వాక్యములగుటచే

10. హస్త మగ్రభీ దగ్ంశ స్తే-ఇతి పాఠ భేదః

11. ధర్మణా ఽగ్ని రాచార్య స్తవ-ఇతి పాఠ భేదః

12. త జ్జోపాయ స మా-ఇతి పాఠ భేదః

13. పుత్రస్సు-ఇతి వ్యాఖ్యానుసారీ పాఠః

14. ఆపో ఽను స్తఞ్చరన్తి-ఇతి కేచిత్

15. సఞ్చరా ఽసౌ। అధ్వనా మధ్వపతే-1 వాక్యము 2 వాక్యములుగా

16. స మా మృత ద్వే చ-15 వలన 11 వాక్యములు 12 వాక్యములగుటచే

17. యోగేయోగే తవస్తర వ్హాజేవాజే హవామహే। సఖాయ ఇన్ద్ర మూతయే॥ తై సం 4-1-2-5

18. ఇమ మగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమ రాజన్న్। మాతేవా ఽస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టి ర్యథా ఽసత్॥ తై సం 2-3-10-40

19. అప్సరాసు యా మేధా-ఇతి కేచిత్

20. ఇమ మ్మే వరుణ శ్రుధీ హవ మద్యా చ మృడయ। త్వా మవస్యు రా చకే॥ తై సం 2-1-11-65

21. త త్త్వా యామి బ్రహ్మణా వన్దమాన స్త దా శాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్ర మోషీః॥ తై సం 2-1-11-65

22. త్వ న్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వా న్దేవస్య హేడో ఽవ యాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్॥ తై సం 2-5-12-72

23. స త్వ న్నో అగ్నే ఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవ యక్ష్వ నో వరుణగ్ం

రరాణో వీహి మృడీకగం సుహవో న ఏధి॥ తై సం 2-5-12-72,73

24. త్వ మగ్నే అయా ఽస్యయా స న్మనసా హితః। అయా సన్ హవ్య మూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజమ్॥ ఏకాగ్ని 1-4

25. త త్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ తై సం 1-5-6-24

26. త్వగం సుశ్రవో దేవానా న్నిధిగోపా-ఇతి కేచిత్

27. వ్రతమ్। య ద్గ్నే స్సేన్ద్రస్య-2 వాక్యములుగా

28. సుశ్రవో నవ-27 వలన 8 వాక్యములు 9 వాక్యములగుటచే

29. సుబ్రహ్మో బ్రహ్మచారిభిః-ఇతి పాఠ భేదః

30. సమిధ-ఇతి కేచిత్

31. జాతవేదసే। యథా త్వ మగ్నే-2 వాక్యములుగా

32. ఏవ మ్మా మాయుషా-ఇతి కేచిత్

33. స మేధిషీమహి-ఇతి కేచిత్

34. స్సన్త మథా ఽభాగ ఇచ్చికీర్షతి। అభాగ మగ్నే-2 వాక్యములుగా

35. ధనేన చ స్వాహా, దేవా, ఏకఇం-31, 34 వలన 19 వాక్యములు 21 వాక్యములగుటచే

36. సఖ్యే-ఇతి కేచిత్

37. ఉష్ణేన వాయ వుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు। ఇత్యనువాకః-ఏకాగ్ని 2-1

38. పాప్మాన మప గూహ్యోమ్యుత్తరో ఽసౌ-ఇతి పాఠ భేదః

39. ఆపో హి ష్ఠా మయోభువ స్తా న ఊర్జే దధాతన। మహే రణాయ చక్షసే॥ యో వ శ్శివతమో రస స్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీ రివ మాతరః॥ తస్మా అర ఙ్గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః॥ తై సం 4-1-5-18

40. హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః। అగ్ని ర్యా గర్భ న్దధిరే విరూపా స్తా న ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు॥ యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యాఽనృతే

అవపశ్య ఞ్జనానామ్। మధుశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకా స్తా న ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు॥ యాసా న్దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్ష య్యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి। యాః పృథివీ మ్పయసోన్దన్తి శుక్రా స్తా న ఆప శ్శగ్గ్ స్యో నా భవన్తు॥ తై సం 5-6-1-1, 2

41. ఇయ మోషధి-ఇతి భాష్య సమ్మతః పాఠః

42. హిరణ్యవర్చస మ్బ్రహ్మవర్చసని మ్మా కరోతు।-ఇతి కేచిత్

43. రేవతీ స్త్వా వ్యక్ష న్కృత్తికా శ్చా ఽకృన్తగ్గ్ స్త్వా। ధియో ఽవయ న్నవగ్నా అవృఞ్జ న్త్సహస్ర మన్తాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్న్॥ దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే। మహ త్త దాసా మభవ న్మహిత్వనమ్॥ యా అకృన్త న్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రన్తా నభితో ఽదదన్త। తా స్త్వా దేవీ ర్జరసే స వ్యయన్త్వాయుష్మా నిద మ్పరిధత్స్వ వాసః॥ పరి ధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుష జ్కృణుత దీర్ఘ మాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏత త్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ॥ జరా ఙ్గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా ఽఽకృష్టీనా మభిశస్తిపావా। శత ఞ్చ జీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చ పోష ముప స వ్యయస్వ॥ పరీద వ్వాసో అధి ధా స్స్వస్తయే ఽభూ రాపీనా మభిశస్తిపావా। శత ఞ్చ జీవ శరదః పురూచీ ర్వసూని చా ఽఽర్యో విభజాసి జీవన్న్॥ ఏకాగ్ని 2-2-రేవతీ స్త్వేత్యాదయ షడృచః

44. హిరణ్య జ్ఞైత్ర్యాయా ఽఽవిశతా న్మామ్-ఇతి కేచిత్

45. సర్వా స్సమృద్ధిర్ ఋుద్ధయో-ఇతి పాఠ భేదః

46. ప్రియ వ్విశ్వేషు-ఇతి కేచిత్

47. కామాయాన్యై-ఇతి పాఠ భేదః

48. తిష్ఠతి-ఇతి కేచిత్

49. దేవీ షడుర్వీ రురు ణః కృణోత విశ్వే దేవాస ఇహ వీరయధ్వమ్। మా హాస్మహి ప్రజయా మా తనూభి ర్మా రధామ ద్విషతే సోమ రాజన్న్॥ తై సం 4-7-14-30

50. ఆ మా ఽఽగన్ యశసా వర్చసా సగ్ం సృజ పయసా తేజసా చ। త మ్మా ప్రియ మ్ప్రజానా మ్కుర్వధిపతి మ్పశూనామ్॥ ఏకాగ్ని 2-9

51. అరిష్టమ్-ఇతి పాఠ భేదః, అనష్టమ్-భాష్య సమ్మతః పాఠః

52. వర్ధా ఽఉపచితి రస్యపచిత మ్మా-ఇతి పాఠ భేదః; 53. అత్ర సుభూతమ్ ఇత్యధికః పాఠ శ్చిన్త్యః

54. సా విరా ట్త్వ న్నామ్నా ఖాయి తస్య తే ఽశీయ త న్మ ఊర్జ న్ధాః।-2 వాక్యములు ఏక వాక్యముగా

55. భూయాసగ్ం, సప్త చ-54 వలన 18 వాక్యములు 17 వాక్యములగుటచే

56. ధాతా దదాతు నో రయి మీశానో జగత స్పతిః। స నః పూర్ణేన వావనత్॥ ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే ధాతేద విశ్వ మ్భువన ఞ్జజాన। ధాతా పుత్ర య్యజమానాయ దాతా తస్మా ఉ హవ్య ఙ్ఘృతవ ద్విధేమ॥ ధాతా దదాతు నో రయి మ్ప్రాచీ ఞ్జీవాతు మక్షితామ్। వయ న్దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరాధసః॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతా స్స వ్యయన్తా విశ్వే దేవాసో అదితి స్సజోషాః॥ తై సం 3-3-11-33, 34

57. య స్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో ఽమర్త్య మ్మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి రగ్నే అమృతత్వ మశ్యామ్॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ లోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనమ్। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణ వీరవన్త ఙ్గోమన్తగ్ం రయి న్నశతే స్వస్తి॥ త్వే సు పుత్ర శవసో ఽవృత్ర న్కామకాతయః। న త్వా మిన్ద్రా ఽతి రిచ్యతే॥ ఉక్థఉక్థే సోమ ఇన్ద్ర మ్మమాద నీథేనీథే మఘవానగ్ం సుతాసః। య దీగ్ం సబాధః పితర న్న పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే హవన్తే॥ తై సం 1-4-46-52, 53

58. రాకా మహగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతీ హువే శృణోతు న స్సుభగా బోధతు త్మనా। సీవ్యత్వప స్సూచ్యా ఽచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయ ముక్థ్యమ్॥ తై సం 3-3-11-36

59. యా స్తే రాకే సుమతయ స్సుపేశసో యాభి ర్దదాసి దాశుషే వసూని। తాభి ర్నో అద్య సుమనా ఉపాఽఽగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా॥ తై సం 3-3-11-36

60. పుగ్ంసువన మసి।-ఇతి పాఠ భేదః; 61. ఏవ న్తే-ఇతి కేచిత్;

61a. దశ మాసా ఞ్ఛ శయానో-ఇతి పాఠ భేదః; దశమాసాన్+చ+శయానః-దశమాసాంశ్చ శయానః-శకార లోపో ఽత్ర ద్రష్టవ్యః-హరదత్త వ్యాఖ్యా (దశ మాసా ఞ్ఛ శయానో)

62. అక్షితో జీవో-ఇతి పాఠ భేదః

63. తిల్వదే ఽవ-ఇతి కేచిత్; 64. స్థవిత్ర్యవ-ఇతి కేచిత్

65. దివ స్పరి ప్రథమ ఞ్జజ్ఞే అగ్ని రస్మ ద్ద్వితీయ మ్పరి జాతవేదాః। తృతీయ మప్సు నృమణా అజస్ర మిన్ధాన ఏన ఞ్జరతే స్వాధీః। విద్మా తే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మా తే సద్మ విభృత మ్పురుత్రా। విద్మా తే నామ పరమ ఙ్గుహా య ద్విద్మా త ముత్స య్యత ఆజగన్థ। సముద్రే త్వా నృమణా అప్స్వన్త ర్నృచక్షా ఈధే దివో అగ్న ఊధన్న్। తృతీయే త్వా రజసి తస్థివాగ్ంస మృతస్య యోనౌ మహిషా అహిన్వన్న్। అక్రన్ద దగ్ని స్తనయ న్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహ ద్వీరుధ స్సమఞ్జన్న్। సద్యో జజ్ఞానో వి హీ మిద్ధో అఖ్య దా రోదసీ భానునా భాత్యన్తః। ఉశి క్పావకో అరతి స్సుమేధా మర్తేష్వగ్ని రమృతో ని ధాయి। ఇయర్తి ధూమ మరుష మ్భరిభ్ర దు చ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యా మినక్షత్। విశ్వస్య కేతు ర్భువనస్య గర్భ ఆ రోదసీ అపృణా జ్జాయమానః। వీడు ఞ్చి దద్రి మభిన త్పరాయ ఞ్జనా య దగ్ని మయజన్త పఞ్చ। శ్రీణా ముదారో ధరుణో రయీణా మ్మనీషాణా మ్ప్రార్పణ స్సోమగోపాః। వసో స్సూను స్సహసో అప్సు రాజా వి భాత్యగ్ర ఉషసా మిధానః। య స్తే అద్య కృణవ ద్భద్రశోచే ఽపూప న్దేవ ఘృతవన్త మగ్నే। ప్ర త న్నయ ప్రతరా వస్యో అచ్ఛా ఽభి ద్యుమ్న న్దేవభక్త య్యవిష్ఠ। ఆ త మ్భజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆ భజ శస్యమానే। ప్రియ స్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యు జ్జాతేన భినద దు జ్జనిత్వైః। త్వా మగ్నే యజమానా అను ద్యూన్ విశ్వా వసూని దధిరే వార్యాణి। త్వయా సహ ద్రవిణ మిచ్ఛమానా వ్రజ ఙ్గోమన్త ముశిజో వి వవ్రుః। దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌ ద్దుర్మర్ష మాయు శ్శ్రియే రుచానః। అగ్ని రమృతో అభవ ద్వయోభి ర్య దేన న్ద్యౌ రజనయ థ్సురేతాః।

తృతీయే త్వా, గర్భ ఆ, యవిష్ఠ, య, చ్చత్వారి చ। తై సం 4-2-2-6, 7, 8, 9

65. దివ స్పరీత్యేషో ఽనువాకః। అస్మి న్నహగ్ం సహస్ర ముష్యామ్యేధమాన స్స్వే వశే। అఙ్గాదఙ్గా థ్స మ్భవసి హృదయా దధి జాయసే। ఆత్మా వై పుత్ర నామా ఽసి స జీవ శరద శ్శతమ్।-ఈ నాలుగు వాక్యములను 12 వ అనువాకా ఽఽరంభమున చేర్చుట కొందరి మతము. ఈ నాలుగు

వాక్యములను 12 వ ఖణ్డముగా భావించి, అశ్మా భవ పరశు ర్భవ-అనునది 13 వ ఖణ్డముగను, మొత్తము ఈ ప్రశ్నమును 23 ఖణ్డములు / అనువాకములుగా విభజించుట కొందరి మతమగుట గమనీయము.

66. సహస్ర ముప్షాయ్యేధమానా స్వే వశే।-ఇతి పాఠ భేదః

67. పుత్ర నామా ఽసి-ఇతి పాఠ భేదః

68. దివ స్పరీత్యేషో ఽనువాకః। అస్మి న్నహగ్ం సహస్ర ముప్షాయ్యేధమాన స్స్వే వశే। అఙ్గాదఙ్గా త్స మ్భవసి హృదయా దధి జాయసే। ఆత్మా వై పుత్ర నామా ఽసి స జీవ శరద శ్శతమ్।-ఈ నాలుగు వాక్యములను 12 వ అనువాకమున చేర్చినపుడు 11 వ అనువాక చిట్టా వాక్యము 'అన్నాద్యే, సప్త చ '-అగును

69. పాశా, దోగ్ స్వాహా-దివ స్పరీత్యేషో ఽనువాకః। అస్మి న్నహగ్ం సహస్ర ముప్షాయ్యేధమాన స్స్వే వశే। అఙ్గాదఙ్గా త్స మ్భవసి హృదయా దధి జాయసే। ఆత్మా వై పుత్ర నామా ఽసి స జీవ శరద శ్శతమ్।-ఈ నాలుగు వాక్యములను 11 వ అనువాకాన్తమునందు కాక-12 వ అనువాకా ఽఽరంభమున చేర్చినపుడు 12 వ అనువాకమున 20 వాక్యములగుటచే 12 వ అనువాక చిట్టా వాక్యము పాశా, దోగ్ స్వాహా-అగును.

70. తస్మై-ఇతి పాఠ భేదః

71. య ద్భూమేర్-ఇతి కేచిత్

72. సుశీమే-ఇతి పాఠ భేదః

73. పర్యాద్దగ్గ్ స్వాహా।-ఇతి కేచిత్

74. గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తో-ఇతి కేచిత్

75. అశ్మా భవ పరశు ర్భవ హిరణ్య మస్తృత మ్భవ। పశూనా న్త్వా హిఙ్కారేణా ఽభి జిఘ్రామ్యసౌ।। ఏకాగ్ని 2-12

76. అగ్ని రాయుష్మా న్థస వనస్పతిభి రాయుష్మా న్తేన త్వా ఽఽయుషా ఽఽయుష్మన్త ఙ్కరోమి।।

సోమ ఆయుష్మా న్థ్స ఓషధీభి రాయుష్మా న్తేన త్వా ఽఽయుషా ఽఽయుష్మన్త ఙ్కరోమి॥ యజ్ఞ ఆయుష్మా న్థ్స దక్షిణాభి రాయుష్మా న్తేన త్వా ఽఽయుషా ఽఽయుష్మన్త ఙ్కరోమి॥ బ్రహ్మ ఽఽయుష్మ త్త ద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మ త్తేన త్వా ఽఽయుషా ఽఽయుష్మన్త ఙ్కరోమి॥ దేవా ఆయుష్మన్త స్తే ఽమృతేనా ఽఽయుష్మన్త స్తేన త్వా ఽఽయుషా ఽఽయుష్మన్త ఙ్కరోమి॥ 5 మన్త్రములు-తై సం 2-3-10-40

77. ఓషధయ స్సన్త్వసౌ। భువో-2 వాక్యములుగా

78. ఏషా, పఞ్చ చ-76 వలన 14 వాక్యములు 15 వాక్యములగుటచే

79. తిష్ఠ-ఇతి కేచిత్

80. తాల్వ్యస్య-ఇతి కేచిత్

81. కుమార స్తరుణ-ఇతి కేచిత్

82. స్థూణా వధిరోహ వగ్ంశోగ్రో-ఇతి కేచిత్

83. యజ్ఞశ్చ దక్షిణాశ్చ దక్షిణే। ఇషశ్చోర్జశ్చా ఽపరే। మిత్రశ్చ వరుణశ్చోత్తరే।-3 వాక్యములుగా

84. జిహ్వై। తయా ఽన్నమ జ్యామ మహ జ్జయాని ప్రజాపతి ర్య మ్ప్రథమో జిగాయా ఽగ్ని మగ్నౌ స్వాహా।-2 వాక్యములుగా

85. అన్నపతే ఽన్నస్య నో దేహ్యనమీవస్య శుష్మిణః। ప్ర ప్రదాతార న్తారిష ఊర్జ న్నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే॥ తై సం 4-2-3-10

86. వాస్తో ష్పతే ప్రతి జానీహ్యస్మా న్థ్స్వావేశో అనమీవో భవా నః। య త్త్వేమహే ప్రతి త న్నో జుషస్వ శ న్న ఏధి ద్విపదే శ ఞ్చతుష్పదే॥ వాస్తో ష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। అవః క్షేమ ఉత యోగే వర న్నో యూయ మ్పాత స్వస్తిభి స్సదా నః॥ తై సం 3-4-10-36

87. అభి రక్షత్వేషా, నవ చ-82, 83 వలన 26 వాక్యములు 29 వాక్యములగుటచే

88. కూర్కుర స్సుకూర్కురః కూర్కురో వాలబన్ధనః।

89. ఉలుమ్ఖల స్సారమేయో-ఇతి కేచిత్

90. తాగ్ స్ప్వగ్గ్ స్పాశయిత్వా ౽౽గచ్ఛ త్త స్త్వా-ఇతి కేచిత్

91. ఇత్యబ్రవీః। విగృహ్యా బాహూ ప్రవస్తే ద్యా మవ చాకశత్।-2 వాక్యములుగా; ఇత్యబ్రవీత్। విగృహ్యా-ఇతి పాఠ భేదః

92. అవధావత-ఇతి కేచిత్; 93. దులా హ నామ-ఇతి కేచిత్

94. ధ ద్రపేహి-ఇతి కేచిత్

95. స మత్వా వృషాణః-ఇతి భాష్య సమ్మతఃపాఠః

96. జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృష్టి ర్జగ్ధో వ్యధ్వర స్స్వాహా। జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృష్టి స్స్వాహా। జగ్ధా వితృష్టి ర్జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశక స్స్వాహా।-3 వాక్యములుగా

97. సృజచ్ఛ, దుభే, అష్టౌ చ-90, 95 వలన 25 వాక్యములు 28 వాక్యములగుటచే

98. సరీసృపః-ఇతి కేచిత్; 98a. దక్షిణత శ్ఛ-ఇతి కేచిత్

99. మా హిగ్ంసీ స్స్వాహా।

100. మనుష్యాగ్ స్త్రాయస్తే; 101. పశూ న్కర్త్రేన-ఇతి పాఠ భేదః

102. పౌర్ణమాస్యా శ్ఛ విషబలిగ్ం; పౌర్ణమాస్యా శ్ఛ విషబలిగ్ం-ఇతి పాఠ భేదా

103. నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే కే చ పృథివీ మను। యే అన్తరిక్షే యే దివి తేభ్య స్సర్పేభ్యో నమః॥ యేఽదో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య రశ్మిషు। యేషా మప్సు సదః కృత న్తేభ్య స్సర్పేభ్యో నమః॥ యా ఇషవో యాతుధానానా ఞ్యే వా వనస్పతీగ్ం రను। యే వా ౽వటేషు శేరతే తేభ్య స్సర్పేభ్యో నమః॥ తై సం 4-2-8-35

104. దివ్యా యే దిశ్యాః।

105. తక్షక స్తే వైశాలేయో జీవా స్వయ్, తక్షక వైశాలేయ స్తే జీవా స్వయ్

106. నే ద్దినస్తా న్నే ద్యాయ మస్మాన్ హినసాత।

107. సమీచీ నామాఽసి ప్రాచీ ది క్తస్యా స్తే ౽గ్ని రధిపతి రసితో రక్షితా య శ్చా ౽ధిపతి ర్య శ్చ

గోప్తా తాభ్యా న్నమ స్తా నో మృడయతా న్తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వా జమ్భే దధామి। ఓజస్వినీ నామా ఽసి దక్షిణా ది క్తస్యా స్త ఇన్ద్రో ఽధిపతిః పృదాకూ రక్షితా యశ్చా ఽధిపతి ర్య శ్చ గోప్తా తాభ్యా న్నమ స్తా నో మృడయతా న్తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వా జమ్భే దధామి। ప్రాచీ నామా ఽసి ప్రతీచీ ది క్తస్యా స్తే సోమో ఽధిపతి స్స్వజో రక్షితా య శ్చా ఽధిపతి ర్య శ్చ గోప్తా తాభ్యా న్నమ స్తా నో మృడయతా న్తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వా జమ్భే దధామి। అవస్థావా నామాస్యుదీచీ ది క్తస్యా స్తే వరుణో ఽధిపతి స్తిరశ్చరాజీ రక్షితా య శ్చా ఽధిపతి ర్య శ్చ గోప్తా తాభ్యా న్నమ స్తా నో మృడయతా న్తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వా జమ్భే దధామి। అధిపత్నీ నామా ఽసి బృహతీ ది క్తస్యా స్తే బృహస్పతి రధిపతి శ్శ్విత్రో రక్షితా య శ్చా ఽధిపతి ర్య శ్చ గోప్తా తాభ్యా న్నమ స్తా నో మృడయతా న్తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వా జమ్భే దధామి। వశినీ నామాసీయ న్ది క్తస్యా స్తే యమో ఽధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా య శ్చా ఽధిపతి ర్య శ్చ గోప్తా తాభ్యా న్నమ స్తా నో మృడయతా న్తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వా జమ్భే దధామి।

హేతయో నామ స్థ తేషాం వః పురో గృహా అగ్ని ర్వ ఇషవ స్సలిలో వాతనామ న్తేభ్యో వో నమ స్తే నో మృడయత తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వో జమ్భే దధామి। నిలిమ్పా నామ స్థ తేషాం వో దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవ స్సగరో వాతనామ న్తేభ్యో వో నమ స్తే నో మృడయత తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వో జమ్భే దధామి। వజ్రిణో నామ స్థ తేషాం వః పశ్చా ద్గృహా స్స్వపో వ ఇషవో గహ్వరో వాతనామ న్తేభ్యో వో నమ స్తే నో మృడయత తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వో జమ్భే దధామి। అవస్థావానో నామ స్థ తేషాం వ ఉత్తరా ద్గృహా ఆపో వ ఇషవ స్సముద్రో వాతనామ న్తేభ్యో వో నమ స్తే నో మృడయత తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వో జమ్భే దధామి। అధిపతయో నామ స్థ తేషాం వ ఉపరి గృహా వర్ష వ ఇషవో ఽవస్వాన్ వాతనామ న్తేభ్యో వో నమ స్తే నో మృడయత తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త న్వో జమ్భే దధామి। క్రవ్యా నామ స్థ పార్థివా స్తేషాం వ ఇహ గృహా అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాతనామ న్తేభ్యో వో నమ స్తే నో

మృడయత తే య న్ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మ్వో జమ్భే దధామి। తై సం 5-5-10-42, 43, 44, 45, 46

108. పరమేష్ఠ్యసి పరమా శ్రియ మ్మాగ్ శ్రియ జ్గమయ। ప్రత్యవరూఢో నో హేమన్తః। ప్రతి క్షత్రే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామి గోషు। ప్రతి ప్రజాయా మ్ప్రతి తిష్ఠామి భవ్యే। ఇహ ధృతి రిహ విధృతి రిహ రన్తి రిహ రమతిః। స్యోనా పృథివి, బడిత్థా పర్వతానా మితి ద్వే। ఆ త్వా వహన్తు హరయ స్సచేత సశ్వైతై రశ్వై స్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజిరై రాయాహి మమ హవ్యాయ శర్వ। ఉప స్పృశతు మీఢ్వా న్మీఢుషే స్వాహోప స్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా। జయన్తోప స్పృశ జయన్తాయ స్వాహా। భవాయ దేవాయ స్వాహా శర్వాయ దేవాయ స్వాహేశానాయ దేవాయ స్వాహా పశుపతయే దేవాయ స్వాహా రుద్రాయ దేవాయ స్వాహోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా భీమాయ దేవాయ స్వాహా మహతే దేవాయ స్వాహా। భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేశానస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహోగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా। జయన్తాయ స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుత హుత ఆహుతీనా ఙ్కామానాగం సమర్ధయిత్రే స్వాహా। స్వస్తి నః పూర్ణముఖః పరి క్రామతు। గృహపోప స్పృశ గృహపాయ స్వాహా। గృహప్యుప స్పృశ గృహపత్న్యై స్వాహా। ఘోషిణ ఉప స్పృశత ఘోషిభ్య స్స్వాహా। శ్వాసిన ఉప స్పృశత శ్వాసిభ్య స్స్వాహా। విచిన్వన్త ఉప స్పృశత విచిన్వద్భ్య స్స్వాహా। ప్రపున్వన్త ఉప స్పృశత ప్రపున్వద్భ్య స్స్వాహా। సమశ్నన్త ఉప స్పృశత సమశ్నద్భ్య స్స్వాహా। దేవసేనా ఉప స్పృశత దేవసేనాభ్య స్స్వాహా। యా ఆఖ్యాతా యా శ్చా ఽనాఖ్యాతా దేవసేనా ఉప స్పృశత దేవసేనాభ్య స్స్వాహా। ద్వారాపోప స్పృశ ద్వారపాయ స్వాహా। ద్వారాప్యుప స్పృశ ద్వారాపత్న్యై స్వాహా। అన్వాసారిణ ఉప స్పృశతా ఽన్వాసారిభ్య స్స్వాహా। నిషఙ్గి న్నుప స్పృశ నిషఙ్గిణే స్వాహా। నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే క్షేత్రస్య పతినా వయ మితి ద్వే। *(18)* (*జయన్తాయ స్వాహా, విచిన్వద్భ్య స్స్వాహా, నవ చ(18)*) - 8 వాక్యములు 29 వాక్యములుగా

109. స్యోనా పృథివి భవా ఽనృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా న శ్శర్మ సప్రథాః॥ ఏకాగ్ని 2-15

109. బ డిత్థా పర్వతానా ఙ్ఖిద్ర మ్బిభర్షి పృథివి। ప్ర యా భూమి ప్రవత్వతి మహ్నా జినోషి మహిని॥

తై సం 2-2-12-64, 65

111. వాతాజిరై ర్మమ హవ్యాయ, వాతాజిరై ర్బలవద్భి ర్మనో జవై రాయాహి మమ-ఇతి కేచిత్

111a. సుహుత హుత ఆహుతీనా-ఇతి పాఠ భేదః

112. ప్రపున్వద్భ్య స్స్వాహా సమశ్నన్త-ఇతి పాఠ భేదః

113. సమశ్నద్భ్య స్స్వాహా దేవసేనా-ఇతి పాఠ భేదః

114. యా శ్చా ఽనాఖ్యాతా దేవసేనా ఉప-ఇతి పాఠ భేదః

115. ద్వారాపోప స్పృశ ద్వారాపాయ స్వాహా ద్వారాప్యుప స్పృశ ద్వారాప్యై స్వాహా

116. స్పృశతా ఽన్వాసారిభ్య స్స్వాహా నిషఙ్గి న్నుప-ఇతి పాఠ భేదః

117. క్షేత్రస్య పతినా వయగం హితేనేవ జయామసి। గా మశ్వ మ్పోషయిత్న్వ స నో మృడాతీదృశే॥ క్షేత్రస్య పతే మధుమన్త మూర్మి న్ధేను రివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ। మధుశ్చుత ఙ్ఘృత మివ సుపూత మృతస్య నః పతయో మృడయన్తు॥ తై సం 1-1-14-26, 27

118. వృజ్క్తా మా ఽఽభు ర్నో ఽవ-ఇతి కేచిత్

119. పరి తస్థుషః।-ఇతి పాఠ భేదః

120. ఋతుభి రహోరాత్రైశ్చ సన్ధిభిః।-ఇతి కేచిత్

121. మదన్తి స్వాహా-ఇతి కేచిత్

122. స్వాహా పిత్రే పిత్రే స్వాహా స్వాహా పిత్రే పిత్రే స్వాహా। 4 వాక్యములు ఏక వాక్యముగా

123. స్వధా స్వాహా ఽగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా। 2 వాక్యములు ఏక వాక్యముగా

124. రక్షితో ఽనుపదస్త-ఇతి కేచిత్

125. ఏవ మ్మహ్య మ్పితామహాయా ఽక్షితో ఽనుపదస్త-ఇతి కేచిత్

126. ఏవ మ్మహ్య మ్ప్రపితామహాయా ఽక్షితో ఽను పదస్త-ఇతి కేచిత్

127. అముష్మై స్వాహా, సప్త చ-121, 122 వలన 21 వాక్యములు 17 వాక్యములగుటచే

128. మార్జయన్తా మ్మమ పితరో మార్జయన్తా మ్మమ పితామహా మార్జయన్తా మ్మమ ప్రపితామహాః। మార్జయన్తా మ్మమ మాతరో మార్జయన్తా మ్మమ పితామహ్యో మార్జయన్తా మ్మమ ప్రపితామహ్యః।-1 వాక్యము 2 వాక్యములుగా

128. మార్జయన్తా మ్పితరో మార్జయన్తా మ్పితామహా మార్జయన్తా మ్ప్రపితామహా మార్జయన్తా మ్మాతరో మార్జయన్తా మ్పితామహ్యో మార్జయన్తా మ్ప్రపితామహ్యః।-షట్సు మన్త్రేష్వపి మమ ఇతి పద జ్యేషుచన కోశేషు న దృశ్యతే।

128a. పితామహ్యో మార్జయన్తా మ్మమ ప్రపితామహ్యః। - ఇతి కేచిత్

129. ఏత త్తే తతా ఽసౌ యే చ త్వా మన్వేత త్తే పితామహా ఽసౌ యే చ త్వా మన్వేత త్తే ప్రపితామహా ఽసౌ యే చ త్వా మను। ఏత త్తే మాత రసౌ యాశ్చ త్వా మన్వేత త్తే పితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వా మన్వేత త్తే ప్రపితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వా మను।-1 వాక్యము 2 వాక్యములుగా

130. మార్జయన్తా మ్మమ పితరో మార్జయన్తా మ్మమ పితామహా మార్జయన్తా మ్మమ ప్రపితామహా మార్జయన్తా మ్మమ మాతరో మార్జయన్తా మ్మమ పితామహ్యో మార్జయన్తా మ్మమ ప్రపితామహ్యః। - ఏకాగ్ని 2-20

130. మార్జయన్తా మ్పితరో మార్జయన్తా మ్పితామహా మార్జయన్తా మ్ప్రపితామహా మార్జయన్తా మ్మాతరో మార్జయన్తా మ్పితామహ్యో మార్జయన్తా మ్ప్రపితామహ్యః।-అస్మిన్వాక్యే మమ ఇతి పదం కేచిన్నా ఽధీయతే

131. భవత్య స్తృప్యత తృప్యత తృప్యత-ఇతి పాఠ భేదః

132. తృప్యత తృప్యత తృప్యత-ఇతి పాఠ భేదః

133. యత్రైతాన్ వేత్థ, యత్రైనాన్ వేత్థ, యత్రైతాన్ వేత్థ-ఇతి పాఠ భేదాః

134. సత్యా ఏషా మాశిష స్సన్తు-ఇతి కేచిత్

135. యా జ్ఞనాః ప్రతి నన్దన్తి రాత్రి న్దేను మివా ఽఽయతీమ్। సమ్వత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమఙ్గలీ స్వాహా।-ఏకాగ్ని 2-20

136. ఇయ మేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛ దన్త రస్యా ఇంచరతి ప్రవిష్టా। వధూ ర్జజాన నవగ జ్జనిత్రీ త్రయ ఏనా మ్మహిమానః స్సచన్తే।। ఛన్దస్వతీ ఉషసా పేపిశానే సమాన య్యోని మను సఞ్చరన్తీ। సూర్యపత్నీ వి చరతః ప్రజానతీ కేతు ఙ్కృణ్వానే అజరే భూరిరేతసా।। ఋతస్య పన్థా మను తిస్ర ఆ ఽగు స్త్రయో ఘర్మాసో అను జ్యోతిషాఽఽ ఽగుః। ప్రజా మేకా రక్షత్యూర్జ మేకా వ్రత మేకా రక్షతి దేవయూనామ్।। తై సం 4-3-11-21, 22

137. తృప్యత పరివత్సరీణ, స్త్రీణి చ-127, 128 వలన 21 వాక్యములు 23 వాక్యములగుటచే

138. ఉక్థ్యశ్చా ఽస్యతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రి శ్ఛన్దసా సహ।-ఇతి కేచిత్

139. అపూపప్స్రుతాహుతే నమస్తే-ఇతి కేచిత్

140. జన ద్దధ్రి రథర్వాఙ్గిరోభి ర్రమ మ్మయి-ఇతి కేచిత్

141. భూయాసమ్। సగ్గ్ స్రవన్తు-2 వాక్యములుగా

142. అఙ్కౌ న్యఙ్కా వభితో రథ య్యౌ ధ్వాన్త వ్వాతాగ్ర మను సఞ్చరన్తౌ దూరేహేతి రిన్ద్రియావా న్పతత్రీ తే నో ఽగ్నయః పప్రయః పారయన్తు। తై సం 1-7-7-33

143. అయ వ్వా మశ్వినౌ-ఇతి కేచిత్

144. గచ్ఛతు-ఇతి కేచిత్; 144a. వా జ్నిహితా తా న్త ఆ దదే।-ఇతి కేచిత్

145. భూయాస్త, మస్తౌ, పఞ్చచ-140 వలన 24 వాక్యములు 25 వాక్యములగుటచే

146. రరాట ము దివ-ఇతి పాఠ భేదః

147. అవ జ్యా మివ-ఇతి కేచిత్; 147a. ఫలిగ-ఇతి కేచిత్

148. య దహ న్ధనేన-ఇతి కేచిత్

149. ప్రవణగ్గ్ శ్చరామి-ఇతి పాఠ భేదః, ప్రవణాగ్ శ్చరామి-ఇతి భాష్యసమ్మతః పాఠః

150. ధనేన దేవా-ఇతి పాఠ భేదః

151. పరి త్వా గిరే రమిహ మ్పరి భ్రాతుః పరి ష్వసుః।-ఇతి కేచిత్

152. సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః-ఇతి పాఠ భేదః

153. శశ్వ త్పరి కుపితేన సఙ్క్రమేణా ఽవిచ్ఛిదా।-ఇతి కేచిత్

154. ఆ వర్తన వర్తయ ని నివర్తన వర్తయేన్ద్ర నర్దబుద। భూమ్యా శ్చతస్రః ప్రదిశ స్తాభి రా వర్తయా పునః।। తై సం 3-3-10-30

155. అను పో ఽహ్వ దను హ్వాయో నివర్తో వో న్యవీవృతత్।-ఇతి కేచిత్

156. అదేవా-ఇతి కేచిత్

157. దేవవత్తరమ్-ఇతి పాఠ భేదః

158. సిక్త్వాపో-ఇతి పాఠ భేదః

159. మహ్యా మి ద్వశ మానయా థ్స్వాహా।-ఇతి కేచిత్

160. మభ్యపత త్త దు-ఇతి కేచిత్, మభ్యపప్త త్త దు-ఇతి పాఠ భేదః

161. పతయన్తి బిభ్యతో-ఇతి కేచిత్

162. స్తోకో-ఇతి కేచిత్

163. అభ్యపత చ్ఛివేన।-ఇతి కేచిత్, అభ్యపప్త చ్ఛివేన।-ఇతి పాఠ భేదః

164. మనసా స మాగా మ్బ్రహ్మణా స మ్భ్రుజ్ఞాన సుకృతా కృతేన।-ఇతి పాఠ భేదః

165. ప్రజాపతే న త్వ దేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామా స్తే జుహుమ స్త న్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్।। తై సం 1-8-14-28

166. సమ్రాజ ఞ్చ విరాజ ఞ్చా ఽభిశ్రీ ర్యా చ నో గృహే।

లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ం సృజామసి।। ఏకాగ్ని 2-8

।। హరిః ఓం(3) ।।

ఓం నమః పరమాత్మనే

॥ శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం(4) ॥

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

అథ సౌర్యాణా మ్మన్త్రాణా మృఖ్సఙ్ఖ్య ఋషి ర్దైవత శ్ఛన్దాంస్యనుక్రమిష్యామః। పూర్వాఽఽచార్య క్రమేణైతత్సర్వ మ్పురాదిష్టం శౌనకాదిభి రాచార్యై ర్జపవతాన్తు ప్రత్యక్షార్థ మిదానీ న్తన్మయోచ్యతే। మహా వ్యాధీన్ యక్ష్మా కుష్ఠా ఽపస్మార హృద్రోగ వ్యథోదర గుల్మ భూర్గుదార్శ శోణితార్శః జలోదర భగన్దర పాణ్డు రోగైః కాసాఽశ్వాసాఽహితాది విస్ఫోటక మజీర్ణ శిరో రోగ ప్రమేహాంశ్చ మహా వ్యాధీ న్నాశయేత్। మమ ఇహ జన్మని పూర్వ జన్మని జన్మాన్తర కృత పాతక మహా పాతకోప పాతక సమస్త పాప క్షయ ద్వారా శ్రీ సవితృ సూర్య నారాయణ దేవతా ముద్దిశ్య శ్రీ సవితృ సూర్య నారాయణ దేవతా ప్రీత్యర్థ మ్మహా సౌర మన్త్ర పారాయణ఼ జ్కరిష్యే॥

1. ఉ దు త్య ఞ్జాతవేదస మితి త్రయో దశర్చస్య సూక్తస్య। కణ్వ పుత్రః ప్రస్కణ్వ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। నవా ఽఽద్యా గాయత్రీ ఛన్దః। ఉ ద్వయ న్తమస స్పరీతి చతస్రో ఽనుష్టుభః। ఉద్యన్నద్యేత్యయ స్త్రృచో రోగఘ్నః। ఉపనిష దన్త్యో ఽర్ధర్చో ద్విషఘ్నః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః॥

ఉ ద్గు త్య ఞ్జాతవేదస న్దేవ వ్వహన్తి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్ ॥ 1 ॥

అప త్యే తాయవో యథా నక్షత్రా యన్త్యక్తుభిః। సూరాయ విశ్వచక్షసే ॥ 2 ॥

అదృశ్ర మస్య కేతవో వి రశ్మయో జనా అను। భ్రాజన్తో అగ్నయో యథా ॥ 3 ॥

తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృ దసి సూర్య। విశ్వ మా భాసి రోచనమ్ ॥ 4 ॥

ప్రత్య ఙ్దేవానా వ్విశః ప్రత్యఙ్ఙు దేషి మానుషాన్। ప్రత్య జ్విశ్వం స్వ ర్దృశే ॥ 5 ॥

యేనా పావక చక్షసా భుర ణ్యన్త ఞ్జనా అను। త్వ వ్వరుణ పశ్యసి ॥ 6 ॥

వి ద్యా మేషి రజ స్పృథ్వహా మిమానో అక్తుభిః। పశ్య ఞ్జన్మాని సూర్య ॥ 7 ॥

సప్త త్వా హరితో రథే వహన్తి దేవ సూర్య। శోచిష్కేశ వ్విచక్షణ ॥ 8 ॥

అయుక్త సప్త శున్ధ్యువ స్సూరో రథస్య నప్త్యః। తాభి ర్యాతి స్వయుక్తిభిః ॥ 9 ॥

ఉ ద్వయ న్తమస స్పరి జ్యోతి ష్పశ్యన్త ఉత్తరమ్।

దేవ న్దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్ ॥ 10 ॥

ఉద్య న్నద్య మిత్రమహ ఆరోహ న్నుత్తరా న్దివమ్।

హృద్రోగ మ్మమ సూర్య హరిమాణ ఞ్చ నాశయ ॥ 11 ॥

శుకేషు మే హరిమాణం రోపణాకాసు దధ్మసి।

అథో హారిద్రవేషు మే హరిమాణ న్ని దధ్మసి ॥ 12 ॥

ఉ దగా దయ మాదిత్యో విశ్వేన సహసా సహ।

ద్విషన్త మ్మహ్యం రన్ధయ న్మో అహ న్ద్విషతే రధమ్ ॥ 13 ॥

2. చిత్ర న్దేవానా మితి షళృచస్య సూక్తస్య। ఆఙ్గీరస పుత్రః కుత్స ఋషిః। సూర్యో దేవతా। త్రిష్టు ప్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః॥

చిత్ర న్దేవానా ము దగా దనీక ఞ్చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యా ఽగ్నేః।

ఆ ఽప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చ ॥ 14 ॥

సూర్యో దేవీ ముషసం రోచమానా మ్మర్యో న యోషా మభ్యేతి పశ్చాత్।

యత్రా నరో దేవయన్తో యుగాని వితన్వతే ప్రతి భద్రాయ భద్రమ్ ॥ 15 ॥

భద్రా అశ్వా హరిత స్సూర్యస్య చిత్రా ఏతగ్వా అనుమాద్యాసః।

నమస్యన్తో దివ ఆ పృష్ఠ మస్థుః పరి ద్యావాపృథివీ యన్తి సద్యః ॥ 16 ॥
త త్సూర్యస్య దేవత్వ న్త న్మహిత్వ మ్మధ్యా కర్తో ర్వితతం స ఞ్జభార।
యదే దయుక్త హరిత స్సధస్థా దా ద్రాత్రీ వాస స్తనుతే సిమస్మై ॥ 17 ॥
త న్మిత్రస్య వరుణస్యా ఽభిచక్షే సూర్యో రూప ఙ్కృణుతే ద్యో రుపస్థే।
అనన్త మన్య ద్రుశ దస్య పాజః కృష్ణ మన్య ద్ధరిత స్స మ్భరన్తి ॥ 18 ॥
అద్యా దేవా ఉదితా సూర్యస్య ని రంహసః పిపృతా ని రవద్యాత్।
త న్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తా మదితి స్సిన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥ 19 ॥
3. ఇన్ద్ర మ్మిత్ర వ్వరుణ మగ్ని మాహు రితి ద్వయో ర్మన్త్రయో రౌచథ్య పుత్రో దీర్ఘతమ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। త్రిష్టు ప్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।
ఇన్ద్ర మ్మిత్ర వ్వరుణ మగ్ని మాహు రథో దివ్య స్స సుపర్ణో గరుత్మాన్।
ఏకం స ద్విప్రా బహుధా వదన్త్యగ్ని య్యమ మ్మాతరిశ్వాన మాహుః ॥ 20 ॥
కృష్ణ న్నియానం హరయ స్సుపర్ణా అపో వసానా దివ ము త్పతన్తి।
త ఆ ఽవవృత్ర న్త్సదనా దృతస్యాది ద్ఘృతేన పృథివీ వ్యుద్యతే ॥ 21 ॥
4. హంస శ్శుచిష దిత్యేకస్యార్చో గౌతమ పుత్రో వామదేవ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। జగతీ ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।
హంస శ్శుచిష ద్వసు రన్తరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణసత్।
నృష ద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతమ్ ॥ 22 ॥
5. య త్త్వా సూర్య స్వ ర్భాను రిత్యేకస్యార్చో భూమి పుత్రో ఽత్రిర్ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। అనుష్టు ప్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।
య త్త్వా సూర్య స్వర్భాను స్తమసా ఽవిధ్య దాసురః।

అక్షేత్రవి ద్యథా ముగ్ధో భువనాన్యదీధయుః ॥ 23 ॥

6. యదద్యేత్యేకస్యార్చో మైత్రావరుణ పుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। త్రిష్టు ప్ఛన్దః।
మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

య దద్య సూర్య బ్రవో ఽనాగా ఉద్య న్మిత్రాయ వరుణాయ సత్యమ్।
వయ న్దేవత్రా ఽదితే స్యామ తవ ప్రియాసో అర్యమ న్గృణన్తః ॥ 24 ॥

7. ఉత్సూర్యేతి తిసృణాం మైత్రావరుణ పుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। త్రిష్టు ప్ఛన్దః।
మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

ఉ త్సూర్యో బృహ దర్చీంష్యశ్రే త్పురు విశ్వా జనిమ మానుషాణామ్।
సమో దివా దదృశే రోచమానః క్రత్వా కృత స్సుకృతః కర్తృభి ర్భూత్ ॥ 25 ॥

స సూర్య ప్రతి పురో న ఉ ద్గా ఏభి స్తోమేభి రేతశేభి రేవైః।
ప్ర నో మిత్రాయ వరుణాయ వోచో ఽనాగసో అర్యమ్ణే అగ్నయే చ ॥ 26 ॥

వి నః సహస్రం శురుధో రదన్త్వృతావానో వరుణో మిత్రో అగ్నిః।
యచ్ఛన్తు చన్ద్రా ఉపమ న్నో అర్కం మా నః కామ మ్పూపురన్తు స్తవానాః ॥ 27 ॥

8. ఉద్వేతి సుభగ ఇతి చతస్రో ఽర్ధర్చశ ఇత్యేతాసా మ్మైత్రావరుణ పుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః।
సూర్యో దేవతా। త్రిష్టు ప్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

ఉద్వేతి సుభగో విశ్వచక్షా స్సాధారణ స్సూర్యో మానుషాణామ్।
చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవ శ్చర్మేవ య స్సమవివ్య క్తమాంసి ॥ 28 ॥

ఉద్వేతి ప్రసవీతా జనానా మ్మహా న్కేతు రర్ణవ స్సూర్యస్య।
సమాన ఞ్చక్ర మ్పర్యావివృత్సన్ య దేతశో వహతి ధూర్షు యుక్తః ॥ 29 ॥

విభ్రాజమాన ఉషసా ముపస్థా ద్రేభై రు దేత్యనుమద్యమానః।

ఏష మే దేవ స్సవితా చచ్ఛన్ద యస్సమాన న్న ప్రమినాతి ధామ ॥ 30 ॥

దివో రుక్మ ఉరు చక్షా ఉదేతి దూరే అర్థ స్తరణి ర్భ్రాజమానః।

నూన జ్జనా స్సూర్యేణ ప్రసూతా అయ న్నర్థాని కృణవ న్నపాంసి ॥ 31 ॥

యత్రా చక్రు రమృతా గాతు మస్మై శ్యేనో న దీయ న్నన్వేతి పాథః ॥ 32 ॥

9. ఉదు త్య ద్దర్శత వ్వపు రితి త్ర్యృచస్య సూక్తస్య। మైత్రావరుణ పుత్రో వసిష్ఠ ఋుషిః।

సూర్యో దేవతా। ఆద్యా బృహతీ, ద్వితీయా సతో బృహతీ, తృతీయా పుర ఉష్ణి కృన్దాంసి।

మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

ఉ దు త్య ద్దర్శత వ్వపు ర్దివ ఏతి ప్రతిహ్వరే।

య దీ మాశు ర్వహతి దేవ ఏతశో విశ్వస్మై చక్షసే అరమ్ ॥ 33 ॥

శీర్ష్ణశ్శీర్ష్ణో జగత స్తస్థుష స్పతిం సమయా విశ్వ మా రజః।

సప్త స్వసార స్సువితాయ సూర్య వ్వహన్తి హరితో రథే ॥ 34 ॥

త చ్చక్షు ర్దేవహితం శుక్ర ముచ్చరత్।

పశ్యేమ శరద శ్శత జ్జీవేమ శరద శ్శతమ్ ॥ 35 ॥

10. బణ్మహా నితి ద్వయో ర్మన్త్రయో ర్భృగు పుత్రో జమదగ్నిర్ ఋుషిః। సూర్యో దేవతా।

బార్హత ప్రగాథ శ్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

బణ్మహా అసి సూర్య బళాదిత్య మహా అసి।

మహ స్తే సతో మహిమా పనస్యతే ఽద్ధా దేవ మహా అసి ॥ 36 ॥

బట్సూర్య శ్రవసా మహా అసి సత్రా దేవ మహా అసి।

మహ్నా దేవానా మసుర్యః పురోహితో విభు జ్యోతి రదాభ్యమ్ ॥ 37 ॥

11. నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చస్య సూక్తస్య। సూర్య పుత్రో ఽభితప ఋుషిః। సూర్యో దేవతా।

జగతీ ఛన్దః। దశమీ త్రిష్టు ప్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహో దేవాయ త దృతం సపర్యత।

దూరేదృశే దేవజాతాయ కేతవే దివ స్పుత్రాయ సూర్యాయ శంసత ॥ 38 ॥

సా మా సత్యోక్తిః పరి పాతు విశ్వతో ద్యావా చ యత్ర తతన న్నహాని చ।

విశ్వ మన్య న్ని విశతే య దేజతి విశ్వాహా ఽఽపో విశ్వాహో దేతి సూర్యః ॥ 39 ॥

న తే అదేవః ప్రదివో ని వాసతే య దేతశేభిః పతరై రథర్యసి।

ప్రాచీన మన్య దను వర్తతే రజ ఉ దన్యేన జ్యోతిషా యాసి సూర్య ॥ 40 ॥

యేన సూర్య జ్యోతిషా బాధసే తమో జగ చ్చ విశ్వ ముదియర్షి భానునా।

తేనా ఽస్మ ద్విశ్వా మనిరా మనాహుతి మపా ఽమీవా మప దుష్వప్న్యం సువ ॥ 41 ॥

విశ్వస్య హి ప్రేషితో రక్షసి వ్రత మహేళయ న్నుచ్చరసి స్వధా అను।

య దద్య త్వా సూర్యోపబ్రవామహై త న్నో దేవా అను మంసీరత క్రతుమ్ ॥ 42 ॥

త న్నో ద్యావాపృథివీ త న్న ఆప ఇన్ద్ర శ్శృణ్వన్తు మరుతో హవ వ్వచః।

మా శూనే భూమ సూర్యస్య సన్దృశి భద్ర జ్జీవన్తో జరణా మశీమహి ॥ 43 ॥

విశ్వాహా త్వా సుమనస స్సుచక్షసః ప్రజావన్తో అనమీవా అనాగసః।

ఉద్యన్త న్త్వా మిత్రమహో దివేదివే జ్యో గ్జీవాః ప్రతి పశ్యేమ సూర్య ॥ 44 ॥

మహి జ్యోతి ర్బిభ్రత న్త్వా విచక్షణ భాస్వన్త ఞ్చక్షుషేచక్షుషే మయః।

ఆరోహన్త మ్బృహతః పాజస స్పరి వయ ఞ్జీవాః ప్రతి పశ్యేమ సూర్య ॥ 45 ॥

యస్య తే విశ్వా భువనాని కేతునా ప్ర చేరతే ని చ విశన్తే అక్తుభిః।

అనాగాస్త్వేన హరికేశ సూర్యా ఽహ్నాఽహ్నా నో వస్యసావస్యసో దిహి ॥ 46 ॥

శ న్నో భవ చక్షసా శ న్నో అహ్నా శ మ్భానునా శం హిమా శ ఞ్ఘృణేన।

యథా శ మధ్వ ఇఖ మస ద్దురోణే త థ్సూర్య ద్రవిణ న్ధేహి చిత్రమ్ ॥ 47 ॥

అస్మాక న్దేవా ఉభయాయ జన్మనే శర్మ యచ్ఛత ద్విపదే చతుష్పదే।

అద త్పిబ దూర్జయమాన మాశిత న్త దస్మే శ య్యో రరపో దధాతన ॥ 48 ॥

య ద్వో దేవా శ్చకృమ జిహ్వయా గురు మనసో వా ప్రయుతీ దేవహేళనమ్।

అరావా యో నో అభి దుచ్ఛునాయతే తస్మి న్త దేనో వసవో ని ధేతన ॥ 49 ॥

12. సూర్యో నో దివ స్పాత్వితి పఞ్చర్చస్య సూక్తస్య। సూర్య పుత్ర శ్చక్షుర్ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। గాయత్రీ ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

సూర్యో నో దివ స్పాతు వాతో అన్తరిక్షాత్। అగ్ని ర్నః పార్థివేభ్యః ॥ 50 ॥

జోషా సవిత ర్యస్య తే హర శ్శతం సవా అర్హతి। పాహి నో దిద్యుతః పతన్త్యాః ॥ 51 ॥

చక్షు ర్నో దేవ స్సవితా చక్షు ర్న ఉత పర్వతః। చక్షు ర్ధాతా దధాతు నః ॥ 52 ॥

చక్షు ర్నో ధేహి చక్షుషే చక్షు ర్విఖ్యై తనూభ్యః। స ఞ్చేద వి చ పశ్యేమ ॥ 53 ॥

సుసన్దృశ న్త్వా వయ మ్ప్రతి పశ్యేమ సూర్య। వి పశ్యేమ నృచక్షసః ॥ 54 ॥

13. విభ్రా శ్బృహ దితి చతుర్ ఋచస్య సూక్తస్య। సూర్య పుత్రో విభ్రాళ్ఋషిః। సూర్యో దేవతా। జగతీ ఛన్దః। విభ్రాజ జ్జ్యోతిషేత్యాస్తార పఙ్క్తి శ్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

విభ్రా శ్బృహ త్పిబతు సోమ్య మ్మధ్వాయు ర్దధ ద్యజ్ఞపతా వవిహ్రుతమ్।

వాతజూతో యో అభిరక్షతి త్మనా ప్రజాః పుపోష పురుధా వి రాజతి ॥ 55 ॥

విభ్రా శ్బృహ త్సుభృత వ్వాజసాతమ న్ధర్మ న్దివో ధరుణే సత్య మర్పితమ్।

అమిత్రహా వృత్రహా దస్యుహన్తమ జ్జ్యోతి ర్జజ్ఞే అసురహా సపత్నహా ॥ 56 ॥

ఇదం శ్రేష్ఠ ఞ్జ్యోతిషా ఞ్జ్యోతి రుత్తమ వ్విశ్వజి ద్ధనజి దుచ్యతే బృహత్।

విశ్వభ్రా డ్భ్రా(ఖ)జో మహి సూర్యో దృశ ఉరు పప్రథే సహ ఓజో అచ్యుతమ్ ॥ 57 ॥

విభ్రాజ జ్జ్యోతిషా స్వ(అ)రగచ్ఛో రోచన న్దివః।

యేనేమా విశ్వా భువనాన్యాభృతా విశ్వకర్మణా విశ్వదేవ్యావతా ॥ 58 ॥

14. ఆ ఽయ గ్గౌ రితి త్ర్యృచస్య సూక్తస్య। స్వాయమ్భువ స్సార్వరాజ్ఞీ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। గాయత్రీ ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

ఆ ఽయ గ్గౌః పృశ్ని రక్రమీ దసద న్మాతర మ్పురః। పితర ఞ్చ ప్రయ న్త్స్వః ॥ 59 ॥

అన్త శ్చరతి రోచనా ఽస్య ప్రాణ దపానతీ। వ్యఖ్య న్మహిషో దివమ్ ॥ 60 ॥

త్రింశ ద్ధామ వి రాజతి వా క్పతఙ్గాయ ధీయతే। ప్రతి వస్తో రహ ద్యుభిః ॥ 61 ॥

15. ఋత ఞ్చ సత్య ఞ్చేతి త్ర్యృచస్య సూక్తస్య। మాధుచ్ఛన్దసో ఽఘమర్షణ ఋషిః। భావవృత్తో దేవతా। అనుష్టు ప్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

ఋత ఞ్చ సత్య ఞ్చా ఽభీద్ధా త్తపసో ఽధ్యజాయత।

తతో రాత్ర్యజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః ॥ 62 ॥

సముద్రా దర్ణవా దధి సంవత్సరో అజాయత।

అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ ॥ 63 ॥

సూర్యాచన్ద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్।

దివ ఞ్చ పృథివీ ఞ్చా ఽన్తరిక్ష మథో స్వః ॥ 64 ॥

16. సవితా పశ్చాతా దిత్యేకస్యార్చో ఽలుశో ధానాక ఋషిః। విశ్వే దేవా దేవతా। త్రిష్టు ప్ఛన్దః। మహా సౌర పారాయణే సూర్యోపస్థానే వినియోగః।

సవితా పశ్చాతా త్సవితా పురస్తా త్సవితోత్తరాత్తా త్సవితా ఽధరాత్తాత్।

సవితా న స్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతా న్దీర్ఘ మాయుః ॥ 65 ॥

॥ మహా సౌర పారాయణ ఫల శ్రుతిః ॥

షష్టిర్ ఋచో ఽర్ధర్చశ ఏతాసాం సౌర్యాణాం శ్రీ సూర్య ఏవ దేవతా। అన్య మేకం సూక్త మాత్మన స్తవ మ్మన్యన్తే। య ఋషి స్సో ఽహ మితి ధ్యాతవ్యమ్। య ఏతేన సౌర్యేణ సూక్తేన శ్రీ సూర్య మహ రహ రుప తిష్ఠన్తే। ధన ధాన్య బహు రత్నవన్త, నిర్వ్యాధివన్త, ఆయుష్యవన్త, ఆరోగ్యవన్తో, ఽన్నాద్యవన్తో, రయివన్తో, బలవన్తో, బహు పుత్రవన్తో భవన్తి। శ్రీ కామ శ్శాన్తి కామః పుష్టి కామ స్తుష్టి కామో మేధా కామః ప్రజ్ఞా కామో యశ స్కామః ప్రజనన కామ ఆయుష్య కామ ఆరోగ్య కామో ఽన్నాద్య కామ ఏవ మ్భాస్కరస్యా ఽఽరాధన ఙ్కుర్యాత్। సదా గృహీ పాప క్షయా ఽర్థీ వ్యాధి నాశనా ఽర్థీ శత్రు నాశనా ఽర్థీ జీవితా ఽర్థీ పుత్రా ఽర్థీ మోక్షా ఽర్థీ ధనా ఽర్థీ చ కుర్వీత శ్రీ సూర్య నారాయణస్యైవ సాయుజ్యం సరూపతాం సలోకతా మశ్నుతే, నమ శ్శౌనకాయ నమ శ్శౌనకాయ నమ శ్శౌనకాయ, నమః పరమర్షిభ్యో నమః పరమర్షిభ్యో నమః పరమర్షిభ్యః।

శాన్తా పృథివీ శివ మన్తరిక్ష న్ద్యౌ ర్నో దేవ్యభయ న్నో అస్తు।

శివా దిశః ప్రదిశ ఉద్దిశో న ఆపో విశ్వతః పరి పాన్తు సర్వత శ్శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

శ్రీ పద్మినీ సం(2)జ్ఞాచ్ఛాయా ఉషా దేవీ సమేత

శ్రీ సవితృ సూర్య నారాయణ స్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు।

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః।

నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥

ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

॥ హరిః ఓం(3) ॥

మహా సౌరము - ఋగ్వేదీయ సూర్య దేవతాక సకల ఋక్కుల సంపుటి

SL	సూక్తారంభం / ఋగారంభం	మణ్డలం-సూక్తం	ఋక్కులు	ఋక్సంఖ్య	ఋక్ క్రమసంఖ్య
1	ఉ దు త్య ఞ్జాతవేదసం	1 - 50	1 - 13	13	1 - 13
2	చిత్ర న్దేవానాం	1 - 115	1 - 6	6	14 - 19
3	ఇన్ద్ర మ్మిత్రం	1 - 164	46, 47	2	20 - 21
4	హంస శ్శుచిషత్	4 - 40	5	1	22
5	య త్త్వా సూర్య	5 - 40	5	1	23
6	య దద్య సూర్య	7 - 60	1	1	24
7	ఉ ద్వస్సూర్యః	7 - 62	1 - 3	3	25 - 27
8	ఉద్వేతి సుభగః	7 - 63	1 - 5	4½	28 - 32
9	ఉ దు త్య ద్దర్శతం	7 - 66	14 - 16	3	33 - 35
10	బణ్మహాన్	8 - 101	11, 12	2	36 - 37
11	నమో మిత్రస్య	10 - 37	1 - 12	12	38 - 49
12	సూర్యో నో దివః	10 - 158	1 - 5	5	50 - 54
13	విభ్రా ళ్బృహత్	10 - 170	1 - 4	4	55 - 58
14	ఆ ఽయ ఙ్గౌః	10 - 189	1 - 3	3	59 - 61
	సూర్య దేవతాక ఋక్కుల మొత్తము			60½	1 - 61
15	ఋత ఞ్చ సత్య ఞ్చ	10 - 190	1 - 3	3	62 - 64
16	సవితా పశ్చాతాత్	10 - 36	14	1	65

॥ ఆదిత్య స్తోత్రమ్ ॥

చ. వెలుఁగు మఱొక్క పేరఖిల విద్యలకున్ బరమార్థ భూతమై
వెలుఁగులు తన్ను మించి మఱి విశ్వమునందున వేఱు చోట లే
వలఘుఁడు శిష్య వత్సలుఁడు నంబుధి శోషణ దాహ మూర్తి వె
ల్గుల నిధికిన్ గురూత్తమునకున్ జగదక్షునకున్ నమస్కృతుల్.

(శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారి రామాయణ కల్ప వృక్ష సుందర కాండ చంపక సుమము)

నమ స్సవిత్రే జగదేక చక్షుషే, జగ త్ప్రసూతి స్థితి నాశ హేతవే ।
త్రయీమయాయ త్రిగుణాత్మ ధారిణే, విరిఞ్చి నారాయణ శఙ్కరాఽఽత్మనే ॥ 1 ॥

ధ్యేయ స్సదా సవితృ మణ్డల మధ్య వర్తీ, నారాయణ స్సరసిజాఽఽసన సన్నివిష్టః ।
కేయూరవా న్మకర కుణ్డలవా న్కిరీటీ, హారీ హిరణ్మయ వపు ర్ధృత శఙ్ఖ చక్రః ॥ 2 ॥

పద్మాఽఽసనః పద్మకరః పద్మ గర్భ సమ ద్యుతిః ।
సప్తాఽశ్వ స్సప్త రజ్జుశ్చ ద్విభుజ స్సవితా రవిః ॥ 3 ॥

కాలాఽఽత్మా సర్వ భూతాఽఽత్మా వేదాఽఽత్మా విశ్వతో ముఖః ।
జన్మ మృత్యు జరా వ్యాధి సంసార భయ నాశనః ॥ 4 ॥

ప్రాత ర్బ్రహ్మ స్వరూపోఽయమ్ మధ్యాహ్నేతు మహేశ్వరః ।
అస్తమానే స్వయ వ్విష్ణు స్త్రయీ మూర్తి ర్దివాకరః ॥ 5 ॥

త్రైలోక్యైక ప్రదీపాయ సృష్టి స్థిత్యన్త హేతవే ।
ఋగ్యజు స్సామ రూపాయ నమః పఙ్కజ బన్ధవే ॥ 6 ॥

భానో భాస్కర మార్తాణ్డ చణ్డ రశ్మే దివాకర ।
ఆరోగ్య మాయు ర్విజయ మ్పుత్రా న్దేహి నమోఽస్తు తే ॥ 7 ॥

భానో భాస్కర మార్తాణ్డ చణ్డ రశ్మే దివాకర ।
ఆయు రారోగ్య మైశ్వర్యం శ్రియం పుత్రాంశ్చ దేహి మే ॥ 8 ॥

ధృత పద్మ ద్వయ మ్భాను స్తేజో మణ్డల మధ్యగమ్ ।
సర్వాఽఽధి వ్యాధి శమన ఇచ్ఛాయాఽఽశ్లిష్ట తను మ్భజే ॥ 9 ॥

సౌర మణ్డల మధ్యస్థం సామ్బం సంసార భేషజమ్ ।
నీల గ్రీవం విరూపాఽక్ష న్నమామి శివ మవ్యయమ్ ॥ 10 ॥

జపా కుసుమ సఙ్కాశ ఙ్కాశ్యపేయ మ్మహో ద్యుతిమ్ ।
తమోఽరిం సర్వ పాపఘ్నం ప్రణతోఽస్మి దివాకరమ్ ॥ 11 ॥

ధ్యాయే త్సూర్య మనన్త కోటి కిరణ స్తేజో ఽమల మ్భాస్కరమ్
భక్తానా మభయ ప్రద న్దినకర ఞ్జ్యోతి ర్మయం శఙ్కరమ్ ।
ఆదిత్య ఞ్జగ దీశ మచ్యుత మజ న్త్రైలోక్య చూడా మణిమ్
భక్తా ఽభీష్ట వర ప్రద న్దిన మణి మ్మార్తాండ మాద్యం శుభమ్ ॥ 12 ॥

ఋగ్వేదాఽఽత్మక మణ్డలాయ మహతే సామాఽఽత్మకా ఽర్చిష్మతే
యాజుర్వేదిక రూప పూరుష వర స్వర్ణాఽఽత్మనే భాస్వతే ।
కాలాయా ఽఖిల నాడికాఽఽది విభిదా భిన్నాయ రోచిష్మతే
సర్వ త్రాయక సన్తతా ఽతి గతయే సూర్యాయ తుభ్య న్నమః ॥ 13 ॥

ద్విజానాం సర్వేషా న్త్వ మసి సముపాస్యః ప్రతి దినమ్
ధినోషి త్వం సర్వ ఞ్జగ దపి చ వృష్టిం విరచయన్ ।
ప్రతీతః పన్థా స్త్వం పరమ పురుషాఽర్థ న్త్వ మపి చ
ప్రయాతు న్త్వస్మై తే నను కిరణ మాలి న్నతి రియమ్ ॥ 14 ॥

[1]మిత్ర [2]రవి [3]సూర్య [4]భాను [5]ఖగ [6]పూష [7]హిరణ్యగర్భ
[8]మరీ[9]చ్యాదిత్య [10]సవి[11]త్రర్క [12]భాస్కరేభ్యో నమః ॥ 15 ॥

శ్రీ ఛాయా సంజ్ఞా సమేత శ్రీ సవితృ సూర్య నారాయణ పర బ్రహ్మణే నమః ॥ 16 ॥

॥ శ్రీ భాస్కరాఽష్టకము ॥

శ్రీ పద్మినీశ మరుణోజ్జ్వల కాన్తిమన్తమ్, మౌనీన్ద్ర బృన్ద సుర వన్దిత పాద పద్మమ్ ।
నీరేజ సంభవ ముకున్ద శివ స్వరూపమ్, శ్రీ భాస్కరం భువన బాన్ధవ మాశ్రయామి ॥ 1 ॥

మార్తాణ్డ మీశ మఖిలాత్మక మంశుమన్తమ్, ఆనన్ద రూప మణిమాదిక సిద్ధిద ఞ్చ ।
ఆద్యన్త మధ్య రహితఞ్చ శివప్రద న్త్వామ్, శ్రీ భాస్కర న్నత జనాశ్రయ మాశ్రయామి ॥ 2 ॥

సప్తాఽశ్వ మభ్ర మణి మాశ్రిత పారిజాతమ్, జాంబూనదాభ మతి నిర్మల దృష్టిద ఞ్చ ।
దివ్యాంబరాభరణ భూషిత చారు మూర్తిమ్, శ్రీ భాస్కర గ్గ్రహ గణాఽధిప మాశ్రయామి॥ 3 ॥

పాపాఽఽర్తి రోగ భయ దుఃఖ హరం శరణ్యమ్, సంసార గాఢతమ సాగర తారక ఞ్చ ।
హంసాత్మక న్నిగమ వేద్య మహస్కర న్త్వామ్, శ్రీ భాస్కర జ్కమల బాన్ధవ మాశ్రయామి ॥ 4 ॥

ప్రత్యక్ష దైవ మచలాత్మక మచ్యుత ఞ్చ, భక్త ప్రియం సకల సాక్షిణ మప్రమేయమ్ ।
సర్వాత్మకం సకల రోగ హరం ప్రసన్నమ్, శ్రీ భాస్కర జ్జగ దధీశ్వర మాశ్రయామి ॥ 5 ॥

జ్యోతి స్స్వరూప మఘ సఞ్చయ నాశక ఞ్చ, తాప త్రయాఽన్తక మనన్త శుభ ప్రద ఞ్చ ।
కాలాఽఽత్మక గ్గ్రహ గణేన సుసేవిత ఞ్చ, శ్రీ భాస్కరం భువన రక్షక మాశ్రయామి ॥ 6 ॥

సృష్టి స్థితి ప్రళయ కారణ మీశ్వర ఞ్చ, దృష్టిప్రదం పరమ హృష్టిద మాశ్రితానామ్ ।
ఇష్టాఽర్థదం సకల కష్ట నివారక ఞ్చ, శ్రీ భాస్కరం మృగ పతీశ్వర మాశ్రయామి ॥ 7 ॥

ఆదిత్య మార్త జన రక్షక మవ్యయ ఞ్చ, ఛాయా ధవ జ్కనక రేతస మగ్ని గర్భమ్ ।
సూర్య జ్కృపాళు మఖిలాశ్రయ మాదిదేవమ్, లక్ష్మీనృసింహ కవి పాలక మాశ్రయామి ॥ 8 ॥

శ్రీ భాస్కరాఽష్టక మిదం పరమం పవిత్రమ్, యత్ర శ్రుత ఞ్చ పఠితం సతతం స్మృత ఞ్చ ।
తత్ర స్థిరాణి కమలాఽఽప్త కృపా విలాసైః, దీర్ఘాఽఽయు రర్థ బల వీర్య సుతాదికాని ॥ 9 ॥

॥ ఓం తత్సత్ ॥

॥ ఆదిత్య హృదయమ్ ॥

..... మమ చిన్తిత మనోరథా ఽవాప్త్యర్థం ఆదిత్య హృదయ స్తోత్ర మహా మన్త్ర జప ఙ్కరిష్యే।
అస్య శ్రీ ఆదిత్య హృదయ స్తోత్ర మహా మన్త్రస్య। అగస్త్యో భగవానృషిః। అనుష్టు ప్ఛన్దః।
ఆదిత్య హృదయ భూతో భగవా న్బ్రహ్మా దేవతా। నిరస్తా ఽశేష విఘ్నతయా బ్రహ్మ
విద్యా ప్రాప్త్యర్థే సర్వత్ర జయ సిద్ధ్యర్థే చ జపే వినియోగః॥

తతో యుద్ధ పరిశ్రాన్తం సమరే చిన్తయా స్థితమ్ ।
రావణ ఞ్చాగ్రతో దృష్ట్వా యుద్ధాయ సముపస్థితమ్ ॥ 1 ॥
దైవతై శ్చ సమాగమ్య ద్రష్టు మభ్యాగతో రణమ్ ।
ఉపాగమ్యా ఽబ్రవీ ద్రామ మగస్త్యో భగవా నృషిః ॥ 2 ॥
రామ! రామ! మహా బాహో! శృణు గుహ్యం సనాతనమ్ ।
యేన సర్వా నరీన్ వత్స! సమరే విజయిష్యసి ॥ 3 ॥
ఆదిత్య హృదయ మ్పుణ్యం సర్వ శత్రు వినాశనమ్ ।
జయాఽఽవహ ఞ్జపే న్నిత్య మక్షయ్య మ్పరమం శివమ్ ॥ 4 ॥
సర్వ మఙ్గల మాఙ్గల్యం సర్వ పాప ప్రణాశనమ్ ।
చిన్తా శోక ప్రశమన మాయు ర్వర్ధన ముత్తమమ్ ॥ 5 ॥
రశ్మిమన్తం సముద్యన్త న్దేవాఽసుర నమస్కృతమ్ ।
పూజయస్వ వివస్వన్త మ్భాస్కర మ్భువనేశ్వరమ్ ॥ 6 ॥
సర్వ దేవాత్మకో హ్యేష తేజస్వీ రశ్మి భావనః ।
ఏష దేవాఽసుర గణా ల్లోకా న్పాతి గభస్తిభిః ॥ 7 ॥
ఏష బ్రహ్మా చ విష్ణు శ్చ శివ స్కన్దః ప్రజాపతిః ।
మహేన్ద్రో ధనదః కాలో యమ స్సోమో హ్యపా మ్పతిః ॥ 8 ॥
పితరో వసవ స్సాధ్యా హ్యశ్వినౌ మరుతో మనుః ।
వాయు ర్వహ్నిః ప్రజాః ప్రాణ ఋతు కర్తా ప్రభాకరః ॥ 9 ॥

ఆదిత్య స్సవితా సూర్యః ఖగః పూషా గభస్తిమాన్ ।
సువర్ణ సదృశో భానుర్ హిరణ్య రేతా దివాకరః ॥ 10 ॥
హరిదశ్వ స్సహస్రార్చి స్సప్త సప్తి ర్మరీచిమాన్ ।
తిమిరోన్మథన శ్శమ్భు స్త్వష్టా మార్తాణ్డ అంశుమాన్ ॥ 11 ॥
హిరణ్య గర్భ శ్శిశిర స్తపనో భాస్కరో రవిః ।
అగ్ని గర్భో ఽదితేః పుత్ర శ్శఙ్ఖ శ్శిశిర నాశనః ॥ 12 ॥
వ్యోమ నాథ స్తమో భేదీ ఋగ్యజు స్సామ పారగః ।
ఘన వృష్టి రపా మ్మిత్రో విన్ధ్య వీథీ ప్లవఙ్గమః ॥ 13 ॥
ఆతపీ మణ్డలీ మృత్యుః పిఙ్గల స్సర్వ తాపనః ।
కవి ర్విశ్వో మహా తేజా రక్త స్సర్వ భవోద్భవః ॥ 14 ॥
నక్షత్ర గ్రహ తారాణా మధిపో విశ్వ భావనః ।
తేజసా మపి తేజస్వీ ద్వాదశాత్మ న్నమో ఽస్తు తే ॥ 15 ॥
నమః పూర్వాయ గిరయే పశ్చిమే గిరయే నమః ।
జ్యోతి ర్గణానా మ్పతయే దినా ఽధి పతయే నమః ॥ 16 ॥
జయాయ జయ భద్రాయ హర్యశ్వాయ నమో నమః ।
నమో నమ స్సహస్రాంశో! ఆదిత్యాయ నమో నమః ॥ 17 ॥
నమ ఉగ్రాయ వీరాయ సారఙ్గాయ నమో నమః ।
నమః పద్మ ప్రబోధాయ మార్తాణ్డాయ నమో నమః ॥ 18 ॥
బ్రహ్మేశానా ఽచ్యుతేశాయ సూర్యాయా ఽఽదిత్య వర్చసే ।
భాస్వతే సర్వ భక్షాయ రౌద్రాయ వపుషే నమః ॥ 19 ॥
తమోఘ్నాయ హిమఘ్నాయ శత్రుఘ్నాయా ఽమితాత్మనే ।
కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ జ్యోతిషా మ్పతయే నమః ॥ 20 ॥
తప్త చామీకరాభాయ వహ్నయే విశ్వ కర్మణే ।
నమ స్తమోభి నిఘ్నాయ రుచయే లోక సాక్షిణే ॥ 21 ॥

నాశయత్యేష వై భూత న్తదేవ సృజతి ప్రభుః ।
పాయత్యేష తపత్యేష వర్షత్యేష గభస్తిభిః ॥ 22 ॥
ఏష సుప్తేషు జాగర్తి భూతేషు పరి నిష్ఠితః ।
ఏష ఏవా ఽగ్నిహోత్ర ఞ్చ ఫల ఞ్చైవా ఽగ్నిహోత్రిణామ్ ॥ 23 ॥
వేదా శ్చ క్రతవ శ్చైవ క్రతూనా మ్ఫల మేవ చ ।
యాని కృత్యాని లోకేషు సర్వ ఏష రవిః ప్రభుః ॥ 24 ॥
ఏన మాపత్సు కృచ్ఛ్రేషు కాన్తారేషు భయేషు చ ।
కీర్తయ న్పురుషః కశ్చి న్నావసీదతి రాఘవ! ॥ 25 ॥
పూజయస్వైన మేకాఽగ్రో దేవ దేవ ఞ్జగ త్పతిమ్ ।
ఏత త్త్రి గుణిత ఞ్జప్త్వా యుద్ధేషు విజయిష్యసి ॥ 26 ॥
అస్మి న్క్షణే మహా బాహో! రావణ న్త్వ వ్వధిష్యసి ।
ఏవ ముక్త్వా తదా ఽగస్త్యో జగామ చ యథాగతమ్ ॥ 27 ॥
ఏత చ్ఛ్రుత్వా మహా తేజా నష్ట శోకో ఽభవ త్తదా ।
ధారయామాస సుప్రీతో రాఘవః ప్రయతాఽఽత్మవాన్ ॥ 28 ॥
ఆదిత్య మ్ప్రేక్ష్య జప్త్వా తు పరం హర్ష మవాప్తవాన్ ।
త్రి రాచమ్య శుచి ర్భూత్వా ధను రాదాయ వీర్యవాన్ ॥ 29 ॥
రావణ మ్ప్రేక్ష్య హృష్టాఽఽత్మా యుద్ధాయ సముపాగమత్ ।
సర్వ యత్నేన మహతా వధే తస్య ధృతో ఽభవత్ ॥ 30 ॥
అథ రవి రవద న్నిరీక్ష్య రామమ్, ముదిత మనాః పరమ మ్ప్రహృష్యమాణః ।
నిశి చర పతి సఙ్క్షయ వ్విదిత్వా, సుర గణ మధ్య గతో వచ స్త్వరేతి ॥ 31 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమ ద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆది కావ్యే యుద్ధ కాణ్డే
ఆదిత్య హృదయ న్నామ సప్తోత్తర శతతమ స్సర్గః ॥

॥ ఓం తత్సత్ ॥

సంపాదకుల మాట

వేద మాతకు వందనములు.

వేద విదులకు, వేదా ఽధ్యయనా ఽధ్యాపన తత్పరులగు మహనీయులకు ప్రణామములు.

కృష్ణ యజుర్వేదము-తైత్తిరీయ శాఖః ఇందు సంహితా, బ్రాహ్మణ, ఆరణ్యక భాగములు, ఏకాగ్ని కాణ్డముగా వ్యవహరింపబడు 2 మన్త్ర ప్రశ్నములు గలవు.

ద్వ్యశీతి, చత్వార్యశీతిః సంహిత-7కాణ్డములు-44ప్రశ్నములు, బ్రాహ్మణము-3అష్టకములు-28ప్రశ్నములు, ఆరణ్యకము-10 ప్రశ్నములు (సాయణభాష్య రీత్యా), ఏకాగ్ని కాణ్డము-2 ప్రశ్నములు మొత్తము-84 ప్రశ్నములు (చత్వార్యశీతి); ఏకాగ్ని కాణ్డమును లెక్కింపక 82 (ద్వ్యశీతి) ప్రశ్నములుగా నగును. ఆరణ్యకమును 8 ప్రశ్నములుగా (భట్ట భాస్కర భాష్య రీత్యా శీక్షా, బ్రహ్మ, భృగు వల్లులు మూడును ఏక ప్రశ్నముగా పరిగణించుటచే) భావించిన మొత్తము 82 (ద్వ్యశీతి) ప్రశ్నములగును.

తైత్తిరీయ ఆరణ్యకముః ఆరణ్యాధ్యనా దేత దారణ్యక మితీర్యతే। అరణ్యే త దధీయీతేత్యేవం వాక్యం ప్రవక్ష్యతే।। (సాయణ భాష్యము). ఈ పుస్తకమున ప్రధాన పాఠముగా ఆరణ్యకమును 10 ప్రపాఠకములుగా (సాయణ భాష్య రీత్యా) ప్రచురించితిమి. సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్యముల విభాగమున మొదటి మూడు ప్రపాఠకములు (భద్రం, సహ వై, చిత్తిః) ఒకే క్రమమున కాననగును.

మిగిలిన 7 ప్రశ్నముల వివరణముః

ప్రశ్నము	సాయణ భాష్య రీత్యా ప్రశ్న సంఖ్య	భట్ట భాస్కర భాష్య రీత్యా ప్రశ్న సంఖ్య
ప్రవర్గ్యము	4	7
ప్రవర్గ్య బ్రాహ్మణము	5	8
పితృమేధము	6	4
శీక్షా వల్లీ	7	5
బ్రహ్మ వల్లీ	8	
భృగు వల్లీ	9	
నారాయణము	10	6

ముఖ్యముగా 6వ ప్రశ్నమగు పితృమేధమునకు గృహమున పారాయణము నిషిద్ధము. బిల్వ వృక్ష సమీపమున, శివాలయ / దేవాలయ ప్రాంగణమున, నదీ తీరమున, ఏదేని నిర్జన ప్రాంతములందు మాత్రమే ఈ ప్రశ్నమును అధ్యయనాఽధ్యాపన పారాయణాదులు చేయుట వైదిక సంప్రదాయము.

తైత్తిరీయోపనిషత్: శీక్షా, బ్రహ్మ, భృగు వల్లులు మూటిని తైత్తిరీయోపనిషత్తు గా భావించుట ఒక మతము. తైత్తిరీయోపనిషత్తును 4 ప్రపాఠకములుగా-శీక్షా, బ్రహ్మ, భృగు వల్లులు ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ ప్రశ్నములుగను, నారాయణమును (అమ్భస్య పారే) చతుర్థ ప్రశ్నముగను పేర్కొనుటయు గలదు. తైత్తిరీయ పంచోపనిషత్తులుగా- 1. శిక్షా 2. బ్రహ్మ 3. భృగు-వల్లులు, 4. చిత్తి ప్రశ్నము, 5. నారాయణము లను వ్యవహరించుటయు కాననగును.

శీక్షావల్లిని శీ(శి)క్షోపనిషత్, సాంహిత్యుపనిషత్ (సాంహితీ+ఉపనిషత్), సాంహితికోపనిషత్ గా పేర్కొందురు. బ్రహ్మవల్లిని-ఆనన్ద వల్లి, బ్రహ్మానన్ద వల్లి అనే పేర్లతోను; బ్రహ్మ, భృగు వల్లులను రెంటిని చేర్చి వారుణ్యుపనిషత్ (వారుణీ+ఉపనిషత్) గాను వ్యవహరించుటయు గలదు. 10 వ ప్రపాఠకమును (అమ్భస్య పారే) నారాయణమనియు, నారాయణోపనిషత్, మహా నారాయణోపనిషత్, యాజ్ఞిక్యుపనిషత్ (యాజ్ఞికీ + ఉపనిషత్) అనియు వ్యవహరింతురు.

పఞ్చ కాఠకములు: 1. సావిత్ర చయనము (సం(2)జ్ఞానమ్), 2. నాచికేత చయనము (లోకో ఽసి), 3. చాతుర్హోత్ర చయనము (తుభ్యమ్), 4. ఆరుణకేతుక చయనము (భద్రఙ్కర్ణేభిః), 5. స్వాధ్యాయ బ్రాహ్మణము (సహ వై)-అనే ఐదు ప్రపాఠకములు కాఠకము లనబడును.

కఠేన మునినా దృష్టం కాఠకం పరి కీర్త్యతే।
సావిత్రో నాచికేతశ్చ చాతుర్హోత్ర స్తృతీయకః॥
తుర్యో వైశ్వసృజ స్త ద్వ ద్వహ్ని రారుణ కేతుకః।
స్వాధ్యాయ బ్రాహ్మణంచేతి సర్వం కాఠక మీరితమ్॥ (సాయణ భాష్యము)

దివా కీర్త్యములు: పగటి వేళలందు మాత్రమే (ఉషః కాలము నుండి సూర్యాస్తమయము వఱకు గల సమయములందు) అధ్యయన, అధ్యాపన, పారాయణ, జప, హోమాదులందు ప్రయోగింపదగు మన్త్ర భాగములు దివా కీర్త్యము లనబడును. తైత్తిరీయ ఆరణ్యకమున గల 10 ప్రపాఠకములు దివా కీర్త్యములుగనే ప్రసిద్ధము.

దశ శాన్తులు: తైత్తిరీయ ఆరణ్యకమున గల 10 ప్రపాఠకములందును ప్రపాఠకారంభమున గల శాన్తి మన్త్ర పాఠములను వరుసగా చేర్చి దశ శాన్తులుగా పారాయణము చేయుట వైదిక లోకమున ప్రసిద్ధము. కొందఱు మూడవ ప్రశ్నము యొక్క శాన్తి మన్త్రమును (త చ్ఛంయో రా వృణీమహే..) మూడవ శాన్తి పాఠముగా కాక 6 వ శాన్తి పాఠ స్థానముగా చెప్పుదురు. అనగా భద్రం, నమో బ్రహ్మణే లకు తరువాత నమో వాచే, శన్నో వాతః, సన్త్వా సిఞ్చామి, ఇచట తచ్ఛంయో రా వృణీమహే, శన్నో మిత్రః, సహ నావవతు, సహ నావవతు, సహ నావవతు --- పాఠములను

కూర్చి చెప్పుటయు వాడుకలో యున్నది. 7వ ప్రశ్నమునకు (శీక్షా వల్లీ) పూర్వోత్తర శాన్తి పాఠములు భిన్నముగా నుండుటచే ఈ రెంటిని 7వ శాన్తి మన్త్ర స్థానమున చెప్పుట ఉత్తమము. 7వ ప్రశ్నమునకు తప్ప మిగిలిన అన్ని ప్రపాఠకములకును ప్రపాఠకాఽఽరంభ, ప్రపాఠకాఽన్త్య శాన్తి మన్త్రములు ఒకే విధముగా నుండుట విదితమే.

పఞ్చ శాన్తులు: ఆరణ్యకమున గల 5 శాన్తి మన్త్రములను ఈ దిగువ వ్రాయబడిన విధమున కూర్చి పఞ్చ శాన్తులు గా పేర్కొనుట ఒక సంప్రదాయము.

1. శ న్నో మిత్ర శ్శ వ్వరుణః। ... అవతు వక్తారమ్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥
2. శ న్నో మిత్ర శ్శ వ్వరుణః। ... ఆవీ ద్వక్తారమ్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥
3. సహ నా వవతు। ... తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥
4. నమో వాచే యా చోదితా ... శోభాయై పితరో ఽను మదన్తు। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥
5. త చ్ఛం య్యో రా వృణీమహే। ... శ ఞ్చతుష్పదే। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

ఘోష శాన్తి: శ న్నో వాతః పవతా మ్మాతరిశ్వా శ న్న స్తపతు సూర్యః। ... బ్రహ్మ ప్రా ఽవాదిష్మ త న్నో మా హాసీత్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ ఈ శాన్తి మన్త్ర పాఠమును ఘోష శాన్తి గా పేర్కొందురు.

శాన్తి మన్త్ర పాఠ ప్రతీక వాక్యములు: 1 వ ప్రపాఠక శాన్తి మన్త్రమునకు 'భద్ర న్దధాతు' అనియు, 4 వ ప్రశ్న శాన్తి మన్త్రమునకు 'నమో ఽను మదన్తు' అనియు, 5 వ ప్రశ్న శాన్తి మన్త్ర పాఠమునకు 'శ న్న స్త న్నో మా హాసీత్' అనియు ఆ యా శాన్తి మన్త్ర పాఠముల ఆరంభా ఽన్తములను సూచించి ఆ యా మన్త్రముల ప్రతీక గా స్మరించుట గమనీయము.

ఉపాంశు భాగములు: ఆరణ్యకమున ఈ దిగువ పేర్కొన బడిన మన్త్ర భాగములు ఉపాంశు భాగములు - అనగా మన్త్రోచ్చారణమును శ్రోతలకు వినిపించని రీతిగా చేయదగును.

1. అరుణ ప్రపాఠకమున - విద్వాకశ చ్చన్ద్రమా నక్షత్ర మేతి। అను వాక్యమునకు తదుపరి వచ్చు మూడు వాక్యములు (గాయత్రీ మన్త్ర భాగము). [1-(11)-{49-9, 10; 50-1}]
2. అరుణ ప్రపాఠకమున 13వ అనువాకము (అష్ట యోనీ మష్ట పుత్రామ్।...అథ పురుష స్సప్త పురుషః
3. 10 వ ప్రపాఠకమున 35 వ అనువాకమున 'పఞ్చ శీర్షోపనయనే వినియోగ' కు తదుపరి వచ్చు వ్యాహృతులతో కూడిన గాయత్రీ మన్త్ర భాగము వఱకు మాత్రము; 'ఓ మాపో జ్యోతీ రసో

ఽమృత మ్బ్రహ్మా భూ ర్భువ స్సువ రోమ్।' అను వాక్యము ఉపాంశు భాగము కాదు.

1.0 ఈ పుస్తకమున గమనించదగిన కొన్ని విశేష విషయములు:

1.1 ఊష్మ పరమగు వర్గ ప్రథమమునకు వర్గ ద్వితీయాక్షర స్థాపనము:

క, చ, ట, త, ప లు ఐదును వర్గ ప్రథమాక్షరములు. వీనికి పరముగ శ, ష, స లు వచ్చుచో వర్గ ప్రథమ స్థానమున సంబంధిత వర్గ ద్వితీయాక్షరము వచ్చును. ఈ నియమము ఉచ్చారణ విషయమునను వర్తించును. ఒకే పదమందు గాని రెండు పదముల కలయికలో గాని ఈ నియమము వర్తించును. ఈ విషయమున "ప్రథమ ఊష్మ పరో ద్వితీయమ్" అనెడి తైత్తిరీయ ప్రాతిశాఖ్య సూత్రము (14-12) ను తద్వ్యాఖ్యానములను గ్రహింపనగును.

పదాఽఽదౌ పద మధ్యే వా స్థితస్యోష్మ పరస్య వై। ప్రథమస్య ద్వితీయత్వం పూర్వాఙ్కుర్వీత పణ్డితః। ఆ యా స్థలములందు వర్గ ద్వితీయాక్షరమే ఈ పుస్తకమున స్థాపితమగుట గమనీయము.

ఉదా: భద్ర మ్పశ్యేమా ఽక్షభి ర్యజత్రాః। స్మృతిః ప్రత్యక్ష మైతిహ్యమ్। - ఇత్యాది.

రెండు పదముల కలయికలో: అక్షయ్యా థ్స్యన్దతే యథా। (అక్షయ్యాత్ + స్యన్దతే)

వా ఖ్సన్ధిః। (వాక్ + సన్ధిః)- ఇత్యాది.

1.2 పూర్ణ బిందువునకు సంబంధిత అనునాసికా ఽక్షర స్థాపనము:

పూర్ణ బిందువు సంస్కృతమున అక్షరము తల పై ఒక బిందువుగ వ్రాయబడును. తెలుగున అక్షరము ప్రక్క నొక సున్న (ం) వలె వ్రాయబడును. ఉదా: शंकरः, శంకరః

పూర్ణ బిందువు యొక్క ఉచ్చారణము దానికి ప్రక్కగా వచ్చు హల్లుపై ఆధారపడి యుండును. పూర్ణ బిందువు స్థానమున దాని తరువాత వచ్చెడి హల్లునకు సంబంధించిన అనునాసికాక్షరమును స్థాపించి యుచ్చరింప వలెను. '*స్పర్శోత్తరో మకారస్తు యవలోత్తర ఏవ చ। అనునాసిక మేతేషాం సవర్ణం ప్రతిపద్యతే।* '- *వ్యాస శిక్షా సూత్రములు 164, 165*

1.2.1 వర్గాక్షరములు: 'క' నుండి 'మ' వఱకు గల 25 అక్షరములు 'స్పర్శాక్షరములు' లేక 'వర్గాక్షరములు' అనబడును. పూర్ణబిందువునకు ప్రక్కగా వర్గాక్షరము వచ్చుచో, పూర్ణ బిందు స్థానమున ఆ వర్గాక్షరమునకు సంబంధించిన వర్గోత్తమాక్షరమును స్థాపించి వ్రాయదగును. అట్లే యుచ్చారణమును చేయనగును. "క చ ట త ప" వర్గములకు "ఙ ఞ ణ న మ" లు వరుసగా వర్గోత్తమాక్షరములగును.

ఉదా: భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః। → భద్ర఻ఙ్కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః।

భద్రం పశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః। → భద్ర మ్పశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః।

1.2.2 య, వ, ల లు: పూర్ణబిందువునకు ప్రక్కగా 'య, వ, ల' లు వచ్చుచో, పూర్ణ బిందు స్థానమున 'సానునాసిక య, వ, ల' లు స్థాపించి వ్రాయదగును. అట్లే యుచ్చారణమును చేయదగును.

"మకారః స్పర్శ పరస్తస్య సస్థాన మనునాసికమ్। అన్తస్థా పరశ్చ సవర్ణ మనునాసికమ్। న రేఫ పరః।" అనెడి తైత్తిరీయ ప్రాతిశాఖ్య సూత్రములు: 5-27, 28, 29 ఇట స్మరణీయము.

ఉదా: వ్యశేమ దేవహితం య దాయుః। → వ్యశేమ దేవహిత య్యఁ దాయుః।

శం నో మిత్ర శ్శం వరుణః। → శ న్నో మిత్ర శ్శ వ్వఁరుణః। య ఏవం వేద। → య ఏవ వ్వఁేద।

క్షత్రం క్షత్రం వైశ్రవణః। → క్షత్ర క్షత్ర వ్వైఁశ్రవణః।

భూ రితి వా అయం లోకః। → భూ రితి వా అయ ల్లోఁకః।

1.2.3 పదాన్త నకారమునకు పరముగా లకారము వచ్చుచో పూర్వపదాన్త నకారమునకు బదులుగా సానునాసిక లకారము వచ్చును. ఇట్లే యుచ్చరింప వలెను.

నకారో఻నునాసికమ్ - *తైత్తిరీయ ప్రాతిశాఖ్య సూత్రము 5-26*

నకారో ల పరస్తస్య సవర్ణ మనునాసికమ్ - *వ్యాస శిక్షా సూత్రము-163*

ఉదా: అస్మిన్న్ + లోకే = అస్మి ల్లోఁకే। ఇమాన్ + లోకాన్ = ఇమా ల్లోఁకాన్।

త్రీన్ + లోకాన్ = త్రీ ల్లోఁకాన్। అముష్మిన్న్ + లోకే = అముష్మి ల్లోఁకే।

1.2.4 శ, ష, స, హ, ర లు: పూర్ణబిందువునకు ప్రక్కగా 'శ, ష, స, హ, ర' లు వచ్చుచో, పూర్ణ బిందు స్థానమున సగత్వా఻నుస్వారము (గకార సహిత అనుస్వారము) కృష్ణ యజుర్వేదమున వచ్చును. పూర్ణబిందువును మకారము వలె అన్ని స్థలములందును ఉచ్చరించుట తగదు. ఆ యా స్థలములను బట్టి సంబంధిత అనునాసికా఻క్షరమున్నట్లు భావించి యుచ్చారణము చేయుట వేదోచ్చారణముననే గాక సంస్కృత శ్లోక పఠనమునను భావ్యము. మా చే ప్రచురితమగు అన్ని పుస్తకములందును పూర్ణబిందు స్థానమున సంబంధిత అనునాసికా఻క్షరములను స్థాపించి వ్రాయుట గమనింప గలరు.

1.3 సగత్వా఻గత్వా఻నుస్వారములు:

1.3.1 సగత్వా ఽనుస్వారము: శ, ష, స, హ, ర లు పూర్ణబిందువునకు పరమందున్నచో పూర్ణబిందు స్థానమున సగత్వా ఽనుస్వారము (గకారముతో కూడిన అనుస్వారము) వచ్చును. దీనిని సగత్వా ఽనుస్వారము / గకార సహిత అనుస్వారము / ఆగమానుస్వారము అందురు. దీని యుచ్చారణము గకారము తరువాత అనుస్వారము వలె యుండును. ఇది ఏక / అఖణ్డ పదమందు గాని రెండు పదముల కలయిక లో గాని వచ్చును.

ఉదా: హంసః-హగ్ంసః, సింహః-సిగ్ంహః, సంహితా-సగ్ంహితా

సగత్వాఽనుస్వారము యొక్క మాత్రాకాలము, ఉచ్చారణ విధి, అనుస్వారాఽనన్తర విరామ మాత్రాకాలము మొదలగునవి-

1. ఆ సగత్వా ఽనుస్వారమునకు ముందున్న ప్రాణాఽక్షరము (అచ్చు) యొక్క
హ్రస్వ / దీర్ఘ / ప్లుతాదులను బట్టియు,

2. ఆ సగత్వా ఽనుస్వారమునకు తరువాత వచ్చెడి అక్షర స్వభావము
(సయ్ఁయుత / అసయ్ఁయుత / అచ్) ను బట్టియు ఆధారపడి యుండును.

కృష్ణ యజుర్వేదమున ఐదు విధములగు సగత్వా ఽనుస్వారములు కాననగును. అవి:

1. హ్రస్వ పూర్వక అసయ్ఁయుత పర సగత్వా ఽనుస్వారము
2. దీర్ఘ / ప్లుత పూర్వక అసయ్ఁయుత పర సగత్వా ఽనుస్వారము
3. హ్రస్వ పూర్వక సయ్ఁయుత పర సగత్వా ఽనుస్వారము
4. దీర్ఘ / ప్లుత పూర్వక సయ్ఁయుత పర సగత్వా ఽనుస్వారము
5. దీర్ఘ పూర్వక అచ్ పర సగత్వా ఽనుస్వారము.

సయ్ఁయుత పరమనగా అనుస్వారమునకు తరువాత వచ్చెడి యక్షరము సయ్ఁయుత / సయ్ఁయుక్తాక్షరము గా నుండుట. సయ్ఁయుక్తాక్షరమనగా ఒకటి కన్న ఎక్కువగా హల్లులు గల అక్షరము. ఉదా: 1. త్వా (తకార వకార ఆకార) లో త్, వ్ అనెడి రెండు హల్లులు, ఆ యనెడి అచ్చు అక్షరము ఉన్నవి. త్వా = త్ + వ్ + ఆ. 2. ఇన్ద్రః (ఇకార, నకార దకార రేఫ అకార, విసర్జనీయాః) లో న్ద్ర అనే అక్షరమునందు న్, ద్, ర్ అనే మూడు హల్లులు, అ యనెడి అచ్ యున్నవి. న్ద్ర = న్+ద్+ర్+అ.
త్వా-రెండు హల్లులు గల సయ్ఁయుక్తాక్షరము, న్ద్ర-మూడు హల్లులు గల సయ్ఁయుక్తాక్షరము.
ఒకటి కన్న ఎక్కువ హల్లులు గల యక్షరములను సయ్ఁయుత / సయ్ఁయుక్తా ఽక్షరములందురు.

అసయ్ఁయుత పరమనగా అనుస్వారమునకు తరువాత వచ్చెడి యక్షరము అసయ్ఁయుత / అసయ్ఁయుక్తాక్షరము / ఏక వ్యఞ్జనాక్షరము (ఒక హల్లు మాత్రమే గల అక్షరము) గా నుండుట.

సగత్వా ఽనుస్వారముల పట్టిక:

సం.	పూర్వక	పర	గుర్తు	ఉదాహరణ	అనుస్వార మాత్రా . కాలము	అనుస్వారానన్తర విరామ మాత్రా కాలము
1	హ్రస్వ	అసయ్యుత	గ్ం	ఏకగ్ం హి శిరో నానా ముఖే।	2	¼
2	దీర్ఘ/ప్లుత	అసయ్యుత	గ్ం	స్థిరై రజ్జై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః।	1	¼
3	హ్రస్వ	సయ్యుత	గ్గ్	కాలా స్సవ్వత్సరగ్గ్ శ్రితాః। యా వై ప్రజా భ్రగ్గ్శ్యన్తే।	1	¼
4	దీర్ఘ/ప్లుత	సయ్యుత	గ్	వజ్ర స్దేవీ రజీతాగ్శ్చ।	1	¼
5	దీర్ఘ	అచ్	గ్ం	మధుమా న్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్రబాహు షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు।	1¼	1¼

1.3.2 అగత్వా ఽనుస్వారము: వర్గాక్షర / స్పర్శాక్షరములు పరమగునపుడు పూర్ణ బిందు స్థానమున సంబంధిత అనునాసికాక్షరము వచ్చుటను గూర్చి 1.2.1 లో వివరించడమైనది. ఈ విధి జ్ఞ / ఘ్న లు పరమగుచో వర్తింపదు.

జ్ఞఘ్నోత్తరో మకారశ్చే దనుస్వారో ఽత్ర కేవలః। ద్వి మాత్ర ఇతి విజ్ఞేయో హ్యన్య ధర్మ వివర్జితః। *(వ్యాస శిక్షా సూత్రము-166, 167)*

జ్ఞ / ఘ్న పరమగు పదాన్త మకారమును కేవలా ఽనుస్వారము లేక అగత్వా ఽనుస్వారము (గకార యుతము కాని అనుస్వారము) అందురు. ఈ కేవలాఽనుస్వారము హ్రస్వపూర్వకమగుచో ద్విమాత్రము, దీర్ఘపూర్వకమగుచో ఏకమాత్రము అగును.

ఉదా: i. సం(2)జ్ఞాన వ్విః పశ్చా దితి। సత్యం(2) జ్ఞాన మనన్త మ్బ్రహ్మ।

ద్వి మాత్రా కాలముగ వచ్చు కేవలా ఽనుస్వార / అగత్వా ఽనుస్వారమునకు ద్వి మాత్రా కాల సూచకముగా (2) వ్రాయబడుట గమనీయము. ఇచట ఉచ్చారణా విధానమును వేద విదులనడిగి తెలిసికొన వలెను. ii. అనుస్తరణీం(1) ఘ్నన్తి। అనునెడ ఏకమాత్రిక కేవలాఽనుస్వారము వచ్చును.

1.4 విసర్జనీయ భేదములు, విభిన్న చిహ్నముల వినియోగము: 'వాయో ర్విసర్జనేన జన్యత్వా ద్విసర్జనీయః'-వాయువును విసర్జించుట ద్వారా యుచ్చరింప బడుటచే విసర్జనీయము లేక విసర్గము అను పేరు సార్థకము. దీనిని సామాన్యముగ 'ః' అను గుర్తుచే సూచింతురు. విసర్గము వాక్య మధ్యమున గాని వాక్యాన్తమున గాని యుండ వచ్చును. వాక్యాన్త విసర్గకు 'ః' గుర్తు ఈ పుస్తకమునందు ఉంచబడినది. వాక్య మధ్యమందు వచ్చు విసర్గము యొక్క ఉచ్చారణము విసర్గకు తరువాత వచ్చు అక్షరమును బట్టి ఆధారపడి యుండును.

కకార లేక ఖకార (క్ష / క్షు లు తప్ప) పరమగు విసర్గమునకు జిహ్వామూలీయమని పేరు. జిహ్వా మూలేన (నాలుక యొక్క మూలమందు) జన్యత్వాత్ జిహ్వా మూలీయః. పకార లేక ఫకార పరమగు విసర్గమునకు ఉపధ్మానీయమని పేరు. ఉపధ్మానేన (ఊది ఉచ్చరింపబడుట) జన్యత్వాత్ ఉపధ్మానీయః. క్ష / క్షు పర విసర్గము స్థిర విసర్జనీయము లేక అవికృత విసర్జనీయ మనబడును. జిహ్వా మూలీయ మాప్నోతి ఉపధ్మానీయ మేవ వా। క ఖే ప ఫే పరే న క్షే అవర్ణాద్యత్వ మచ్ పరే। *వ్యాస శిక్షా సూత్రములు-217, 218.* పైన చెప్పబడిన విసర్గ భేదముల ననుసరించి ఈ పుస్తకములో ప్రత్యేకముగా ఆ యా విసర్గములకు విభిన్న చిహ్నములు (గుర్తులు) వాడబడినవి. ఆ యా విసర్గముల యుచ్చారణా విధానమును గురు ముఖమున తెలియనగును.

విసర్జనీయ చిహ్నముల పట్టిక

సం.	విసర్జనీయము	గుర్తు	ఉదా	మాత్రా కాలము విసర్గము	విసర్గానన్తర విరామము
1	వాక్యా ఽన్త విసర్జనీయము	ః	స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః।	$\frac{1}{2}$	2
2	అవగ్రహా ఽన్త విసర్జనీయము	ః	మయోభవ ఇతి మయః-భవే।	$\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$
3	జిహ్వా మూలీయము	ᳵ	క్వా ఽహాᳵ క్వేయ స్దేవ రాత్రీ। అదుᳵఖో దుᳵఖ చక్షు రివ।	$\frac{1}{4}$	0
4	ఉపధ్మానీయము	ᳶ	స్వస్తి నᳶ పూషా విశ్వవేదాః।	$\frac{1}{4}$	0
5	స్థిర/అవికృత విసర్జనీయము (క్షు పరము)	:	అక్ష్యో: క్షిపణో రివ। ఏతే ఽక్షైా వసవ: క్షితా ఇతి।	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$

1.5 శ్ఛ, శ్న లు: శ కారమునకు పరముగా ఛకార, నకారములు రెండును ఆ యా స్థలములందు యజుర్వేదమున వచ్చును. కాఠకములందు మాత్రమే శకార నకారములు, కాఠక వ్యతిరిక్త ప్రపాఠకములలో శకార ఛకారములు వచ్చునని గమనించ వలెను.

శా తైత్తిరీయకే నస్య ఛో భవే త్కాఠకే న చేత్। వ్యాస *శిక్షా సూత్రము-350*

భద్ర ఇ్ఛ సహ సం(2)జ్ఞాన ల్లోక స్తుభ్య మితి క్రమాత్।

ఏతే కాఠక సం(2)జ్ఞాస్స్యుః పఞ్చ ప్రశ్నా న చేతరే॥ *(ఆరణ్యక శిక్షా)*

భద్ర ఙ్కర్ణేభిః, సహ వై దేవానామ్, సం(2)జ్ఞానమ్, లోకోఽసి, తుభ్యమ్-అనే ఐదు ప్రపాఠకములు కాఠకము లనబడును. ఈ ఐదు ప్రశ్నలందు మాత్రమే శకార నకారములు ప్రయోగించ వలెను. ఈ ఐదు ప్రశ్నలు తప్ప, మిగిలిన అన్ని ప్రశ్ఛములందును శకార ఛకారములు వచ్చును.

i. అపా ఽశ్త్న్యుష్ణి మపా రక్షః। అపా ఽశ్త్న్యుష్ణి మపా రఘమ్। ఈ వాక్యములందు 'శ్త్న్యు' లో 'శ శ త న య' - 5 హల్లులు, 'ఉ' అనే ఒక అచ్ ఉన్నవి. వర్ణ క్రమమున ఇచట 'శకార ద్విత్వా ఽభినిధాన తకార నకార యకార ఉకారము' గా నెఱుగ నగును.

ii. తస్మా ద్శ్ఛుతే। వాక్యమున 'శ్ఛు' లో 'శ శ చ ఛ' - 4 హల్లులు, 'ఉ' అనే ఒక అచ్ ఉన్నవి. వర్ణ క్రమమున ఇచట 'శకార ద్విత్వా ఽభినిధాన చకార ఛకార ఉకారము' గా నెఱుగ నగును.

1.5.1 పూర్వ ప్రచురిత పుస్తకములందు శ్ఛ, శ్న లు సరిగా శాస్త్ర సమ్మతముగా ముద్రింప బడకుండుటచే వేద విద్యార్థులకు సందేహములేర్పడును. ఈ దిగువ వాక్యములను గమనింపుము.

య న్మృన్మయ మాహుతి న్నా ఽశ్ఛుతే ఽథ। కస్మా ద్దేషో ఽశ్ఛుత ఇతి। 5-{104-7, 8} [శ్ఛు✓ శ్ను✗]; తస్మా ద్శ్ఛుతే। 5-{105-1} [శ్ఛు✓ ; శ్ను✗]

సో ఽశ్ఛుతే సర్వా న్కామా న్త్సహ। 8-{1-5} [శ్ఛు✓ ; శ్ను✗]

అథా ఽతో ఽను ప్రశ్ఛాః। 8-{6-7} [శ్ఛా✓ ; శ్నా✗]

కశ్చి త్సమశ్ఛుతా(3) ఉ। 8-{6-11} [శ్ఛు✓ ; శ్ను✗]

శిరః పాణి పాద పార్శ్వ పృష్ఠోరూదర జఙ్ఘ శిశ్ఛోపస్థ పాయవో మే శుధ్యన్తా ఙ్జ్యోతి రహ వ్విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా। 10-{83-4} [శిశ్ఛోపస్థ✓ ; శిశ్నోపస్థ✗]

సా దీక్షా య దశ్ఛాతి త ద్ధవి ర్య త్పిబతి ... 10-{102} [య దశ్ఛాతి✓ ; య దశ్నాతి✗]

1.5.2 ఏకాగ్ని కాణ్డమున 'ష్ణ' శాస్త్రసమ్మతము: పూర్వ ప్రమరిత పుస్తకములందు ఏకాగ్ని కాణ్డమున (2 మన్త్ర ప్రశ్నములందు) శకార ఞకారములకు బదులు శకార నకారములు వ్రాయబడుట దోష యుతమగునని వేద విదు లెఱుగ గలరు. ఏలనన ఈ 2 ప్రపాఠకములు తైత్తిరీయ శాఖగా పరిగణించుటచే, వ్యాస శిక్షా సూత్రము-350 ప్రకారము పఞ్చ కాఠకములందు మాత్రమే శకార నకారముల వినియోగము విధింపబడుట గమనీయము.

1. ఇహైవ స్త మ్మా వియోష్ట విశ్వ మాయు ర్వ్యశ్ఞుతమ్। 1-{8-15} [శ్ఞు✓; శ్ను✗]

2. పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వ మాయు ర్వ్యశ్ఞుతమ్। 1-{12-7} [శ్ఞు✓; శ్ను✗]

3. అగ్నిః ప్రాఽశ్ఞాతు ప్రథమ స్స హి వేద యథా హవిః। 2-{10-8} [శ్ఞా✓; శ్నా✗]

4. ని రైతు పృశ్ఞి శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే। 2-{11-17} [శ్ఞి✓; శ్ని✗]

5. ...సమశ్ఞన్త ఉప స్పృశత సమశ్ఞధ్వ స్వాహా ... 2-{18-8} [శ్ఞ✓; శ్న✗]

2.0 గమనించ దగిన విసర్గ లోప విధి: "ఊష్మ పరో ఽఘోషపరే లుప్యతే కాణ్డమాయనస్య" *(తైతిరీయ ప్రాతిశాఖ్యము: 9-1).* విసర్గ (ః) ఊష్మమును పరమందు గల్గి, దాని తర్వాత అఘోష వర్ణమును కల్గి యున్నచో, కాణ్డమాయనాచార్యుల మతమున ఆ విసర్గము లోపించును. ఈ సూత్రమునకు త్రిభాష్య రత్న, వైదికాభరణ వ్యాఖ్యానములను వేదవిదులనడిగి బాగుగా నెఱుంగనగును. ఇచట ముఖ్య విషయము మాత్రము వివరించడమైనది. అనగా పూర్వ పదాన్తమున విసర్గము, పరపదాది యందు సంయుక్తాక్షరమున మొదటి హల్లు శ, ష, స లలో ఏదేని యొకటిగా యుండి, తరువాతి హల్లు వర్గ ప్రథమ లేక వర్గ ద్వితీయాక్షరమగుచో, పూర్వ పదాన్త విసర్గమునకు లోపము వచ్చును. సస్థాన ఊష్మ స్థాపనము సన్ధి కార్యముగా చేయరాదు.

ఉదా: వః + స్తేనః = వస్తేనః। వాయవః + స్థ = వాయవస్థ। ఉపాయవః + స్థ = ఉపాయవస్థ।

ఇతః పూర్వము తెలుగు, కన్నడము, గ్రన్థ లిపి, దేవ నాగర లిపులలో ప్రమరితములైన ఏ వేద పుస్తకమునందును తైత్తిరీయ సంహితా, బ్రాహ్మణాఽఽరణ్యకములలో ఈ విసర్గ లోప విధిని అనుసరించి ముద్రించ బడినట్లు కాన రాదు. ఇచట విసర్గ లోపమునకు బదులుగా సస్థాన ఊష్మ స్థాపనము చేసి ముద్రించుటయే కాననగును. ఇది దోష యుతమే యని వేద విదులెఱుగ గలరు. తైత్తిరీయ సంహితా, బ్రాహ్మణా ఽఽరణ్యకములలో ఈ విసర్గ లోప విధి **అనేక స్థలములలో** వచ్చుటను గమనించ గలరు.

చిత స్థ పరి చితః। → దోష రహితము - విసర్గ లోపము - [చితః + స్థ = చిత స్థ✓]

చిత స్స్థ పరి చితః। → దోష యుతము - సస్థాన ఊష్మ స్థాపనము [చిత స్స్థ✗; చిత స్థ్స✗]

పాణినీయ వ్యాకరణమునను ఈ విసర్గమునకు లోపమే విధించ బడుట గమనీయము. 'వైయాకరణ సిద్ధాన్త కౌముదీ' నామ భట్టోజి దీక్షిత విరచిత పాణినీయ వ్యాకరణ సూత్ర వృత్తి లో విసర్గ సన్ధి వివరణమున → విసర్జనీయస్య సః (8-3-34), శర్పరే విసర్జనీయః (8-3-35), వా శరి (8-3-36) *{అష్టాధ్యాయి-అష్టమోధ్యాయము-తృతీయ పాదము - 34, 35, 36 సూత్రములు}*

ఖర్పరే శరి వా విసర్గ లోపో వక్తవ్యః। రామ స్థాతా, హరి స్ఫురతి - ఉదాహరణములను చూపుట గమనించ గలరు.

2.1 విసర్గ లోప విధి-ఆరణ్యక భాగ వాక్యములు: వేద విద్యార్థుల అవగాహనార్థము 2.0 లో సూచించిన ప్రకారము విసర్గ లోప విధిని అనుసరించి వ్రాయ దగిన ఆరణ్యక భాగ వాక్యములను ఈ దిగువ పొందు పఱచడమైనది. ఈ స్థలములలో పూర్వ ప్రమరిత పుస్తకములన్నిటి యందును (తెలుగు లోనే గాక, ఇతర లిపులలో ముద్రితమైన పుస్తకములందు కూడ) ఈ విసర్గ లోప నియమానుసారముగా వ్రాయ బడకుండుట దోష యుతమే యగునని వేద విదులెఱుగ గలరు.

తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మేఘో హవిర్ధానం విద్యు దగ్ని ర్వర్షగం హవి స్తనయిత్ను ర్వషట్కారో... 2-{18} [హవి స్తనయిత్నుః✓; హవి స్స్తనయిత్నుః✗; హవి స్థ్సనయిత్నుః✗]

చిత స్థ పరి చితః। 4-{16-6} [స్థ✓; స్స్థ✗; స్థ్స✗]

దానవ స్థ పేరవః। 4-{29-3} [స్థ✓; స్స్థ✗; స్థ్స✗]

నేత్త్వా వాత స్కన్దయాత్। 4-{37-10} [స్క✓; స్స్క✗]

చిత స్థ పరిచిత ఇత్యాహ। 5-{37-5} [స్థ✓; స్స్థ✗; స్థ్స✗]

దానవ స్థ పేరవ ఇత్యాహ। 5-{61-3} [స్థ✓; స్స్థ✗; స్థ్స✗]

నేత్త్వా వాత స్కన్దయా దితి యద్యభిచరేత్। 5-{76-2} [స్క✓; స్స్క✗]

అత్రైవ త్వ మిహ వయగం సుశేవా విశ్వా స్పృధో అభిమాతీ ర్జయేమ। 6-{3-6, 8, 10} [స్పృ✓; స్స్పృ✗]

చిత స్థ పరిచిత ఊర్ధ్వచిత శ్శ్రియధ్వ మ్పితరో దేవతా। 6-{16-5} [స్థ✓; స్స్థ✗; స్థ్స✗]

అన్త ర్బహిశ్చ త థ్సర్వ వ్యాప్య నారాయణ స్థితః। 10-{30-1} [స్థి✓ ; స్థ్సి✗; స్థ్సి✗]

ప్రస్వ స్థః ప్రేయ మృ్వృ్జయా భువనే శోచేష్ట। ఏకాగ్ని 1-{9-5} [స్థ✓ ; స్థ్స✗; స్థ్స✗]

ధ్రువక్షితి ర్ధ్రువయోని ర్ధ్రువ మసి ధ్రువత స్థితమ్। ఏకాగ్ని 1-{9-10} [స్థి✓ ; స్థ్సి✗; స్థ్సి✗]

3.0 తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము - కొన్ని విషయములు:

3.1 పనసలు, పదులు: 50 సంఖ్యను సంస్కృతమున 'పఞ్చాశత్' అందురు. తైత్తిరీయ సంహితా పాఠ సంరక్షణార్థము ప్రతి అనువాకమును 50 పదములు గల భాగములుగా విభజనము చేయుట ఎల్లఱకును విదితమే. ఇట్టి ఒక భాగము 'పఞ్చాశత్' అనదగును.

ఈ 'పఞ్చాశత్' అనెడి సంస్కృత పదము తెలుగున 'పనస' గా మారినది.

పఞ్చాశత్ → పఞ్చాశ → పఞాశ → పఞశ → పఞస → పనస

'పఞ్చాశత్ → పనస' పదములను తత్సమ, తద్భవములుగా భావింపనగును. తైత్తిరీయ సంహితలో మొత్తము 2,198 పనసలు ఉన్నవి. సంహితను పద గ్రంథముగను, బ్రాహ్మణా ఽఽరణ్యకములను వాక్య గ్రంథములుగను భావింపనగును. తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణా ఽఽరణ్యకములలో ప్రతి అనువాకమును 10 వాక్యములు గల భాగములుగా విభజనము చేయుట గమనీయము. ఇచట 10 వాక్యములు గల ఒక భాగమును సంస్కృతమున 'వాక్య దశకము/దశిని', తెలుగున 'పది' అనియు అందుము. సంహితలో పనసలు, బ్రాహ్మణాఽఽరణ్యకములలో పదులు గా నెఱుగనగును.

4.0 ఈ పుస్తక విషయము: ఈ ఆరణ్యక పుస్తకమునందు పదుల సఙ్ఖ్యలు *{1}* వలె, అనువాక సఙ్ఖ్యలు *(1)* వలె, *బిలా వాక్యములు (అక్షములు) ఏటవాలుగా* సూచింపబడినవి. ప్రతి ప్రశ్నయందును అనువాకా ఽన్తమున ఆ అనువాకమున గల *[పదుల సఙ్ఖ్య-వాక్యముల సఙ్ఖ్య]* లు సూచింపబడినవి. ఉదాహరణమునకు ఆరణ్యక ప్రథమ ప్రశ్న ప్రథమానువాకా ఽన్తమున *[3-32]* → అనగా ఈ అనువాకమున 3 పదులు, 32 వాక్యములు ఉన్నవని గ్రహింపనగును.

ఒక అనువాకమున ఒకే పది యున్నచో ఆ పదిలో గల వాక్య సఙ్ఖ్యను మాత్రమే సూచించితిమి.

ఉదాహరణమునకు ఆరణ్యక ప్రథమ ప్రశ్న 15 వ అనువాకాఽన్తమున *[16]* → అనగా ఈ అనువాకమున ఒకే పది, 16 వాక్యములు ఉన్నవని గ్రహింపనగును.

ఒక పది, ఒకే వాక్యముగా గల అనువాకములందు అనువాకాఽన్తమున *[ ]* ఏ సూచనయు లేనట్లు గమనింప గలరు. ఉదాహరణమునకు స్వాధ్యాయ బ్రాహ్మణమున 1 వ, 2 వ అనువాకములందు (సహ వై, రక్షాగ్ంసి హవా పురో ఽనువాకే) అనువాకాఽన్తమున అనువాక సఙ్ఖ్యలు *(1), (2)*

మాత్రమే యుండుట గమనీయము.

ప్రత్యేక కుండలీకరణ చిహ్నముల వినియోగము గమనీయము. (Usage of separate type of bracket symbols to be noted).

(1) → 1 వ అనువాకము; *{26}* → 26 వ వాక్య దశకము / దశిని / పది;

[3-32] → 3 వాక్య దశకములు, 32 వాక్యములు గల అనువాకము;

[5] → 5 వాక్యములు గల అనువాకము / భాగము;

4-{16-6} → ఆరణ్యకమున 4 వ ప్రశ్నలో 16 వ పది (వాక్యదశకము) లో 6 వ వాక్యము

వేద విద్యార్థుల సౌకర్యార్థము:

4.1 ప్రతీక మన్త్రముల పూర్ణ పాఠమును ఆ యా పుటలలో పొందు పఱచడమైనది:

ఆరణ్యక, ఏకాగ్ని కాణ్డము (మన్త్ర ప్రపాఠక ద్వయము) లందు అనేక స్థలములలో-అంతకు ముందుగా వచ్చిన మన్త్రము మఱల వచ్చు సందర్భములలో ఆ మన్త్రము పూర్తిగా చెప్పబడక, ఆ మన్త్రమును సూచించు విధముగా మన్త్రాఽరంభమును మాత్రమే చెప్పుట జరిగినది. ఇట్టి మన్త్రములు ప్రతీక మన్త్రములనబడును. ఈ ఆరణ్యక పుస్తకమునందు ఆ యా స్థలములలో వచ్చు ప్రతీక మన్త్రముల పూర్ణ పాఠము (Full version of the mantra) ను, ఆ మన్త్ర స్థానము (Reference of the earlier occurance) ను ఆ యా పుటలలో దిగువ భాగమున 'ఫుట్ నోట్' (foot note) గా పొందు పఱచడమైనది.

ఉదాహరణము: [1]బ్రహ్మా దేవానా"మ్। [1-(11)-{48-9}]→అనగా ఆరణ్యకములో 1 వ ప్రశ్న, 11 వ అనువాకము, 48 వ పదిలో 9 వ వాక్యము. ఇచట సంహిత లో తృతీయ కాణ్డ చతుర్థ ప్రశ్నమున వచ్చు ఈ దిగువ వ్రాయబడిన మన్త్రము సూచితము. ఇట్లు వచ్చెడి ప్రతీక మన్త్రముల పూర్ణ పాఠమును ఆ యా పుటలలో చేర్చి ముద్రించడమైనది.

[1]బ్రహ్మా దేవానా మ్పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణా మ్మహిషో మృగాణా"మ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్న్। సం 3-4-(11)-{41, 42};

'బ్రహ్మా దేవానా"మ్' → ఈ మన్త్ర ప్రతీక (Representative) గా నెఱుగనగును.

4.2 ఏ, ఓ లు: తెలుగున 'ఎ, ఏ, ఐ, ఒ, ఓ, ఔ' అనెడి అచ్ అక్షరములున్నవి. సంస్కృతమున 'ఏ, ఐ, ఓ, ఔ' లు మాత్రమే గలవు. హ్రస్వ 'ఎ, ఒ' లు లేవు. ఇతః పూర్వము ముద్రితమైన తెలుగు వేద పుస్తకములలో అనేక స్థలములందు హ్రస్వ 'ఎ, ఒ' లు ఉన్నప్పటికి, వాటిని దీర్ఘ 'ఏ, ఓ' లుగానే

పరిగణించి చదువుటకు వేద విద్యార్థులు అలవాటు పడి యున్నారు. కాని, దీర్ఘాక్షరములే 'ఏ, ఓ' లను ముద్రించిన పుస్తకము చదువుట సులభతర మగుటచే మా "Ⓡ జగన్నాథ-రవి Ⓡ" వేద పుస్తక ముద్రణములందు అన్ని చోట్ల దీర్ఘ 'ఏ, ఓ' లు మాత్రమే యుండుటను గమనించ గలరు.

అత్తా జ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః। → అత్తో జ్యాయాగ్ శ్చ పూరుషః। ఆ 3-{33-10}

మధు మధ్వితి ధూనోతి। ప్రాణో వై మధు। ప్రాణ మేవ యజమానె దధాతి। →

మధు మధ్వితి ధూనోతి। ప్రాణో వై మధు। ప్రాణ మేవ యజమానే దధాతి। ఆ 5-{40-4, 5, 6}

4.3 ఌ కారము-హల్ గుర్తు: ఈ దిగువ వ్రాయబడిన 10 వాక్యములను గమనింపుము. ఇతః పూర్వము ప్రచురితములైన పుస్తకములందు దోష యుతముగా (ఉచ్చారణమునకు వీలు కాని విధముగా) ముద్రితమగుట, ఈ ముద్రణమున దోష రహితముగా వ్రాయబడుట గమనీయము.

1. చతుర్హోతార మ్ప్రదిశోఽను క్ౢప్తమ్। [3-{21-7}] [క్ౢ✓ ; క్లృ✗]
2. అమృతేన క్ౢప్త య్యజ్ఞ మేతమ్। [3-{22-5}] [క్ౢ✓ ; క్లృ✗]
3. తేన క్ౢప్తో ఽమృతేనా ఽహ మస్మి। [3-{23-8}] [క్ౢ✓ ; క్లృ✗]
4. యేనర్తవః పఞ్చధోత క్ౢప్తాః। [3-{24-3}] [క్ౢ✓ ; క్ల్ ✗]
5. ఉత వా షడ్ఢా మనసోత క్ౢప్తాః। [3-{24-4}] [క్ౢ✓ ; క్ల్ ✗]
6. సప్తహోతా సప్తధా విక్ౢప్తః। [3-{25-2}] [క్ౢ✓ ; క్ల్ ✗]
7. ప్రాణానా మవ్యతిషఙ్గాయ క్ౢప్త్యై। [5-{42-6}] [క్ౢ✓ ; క్లృ✗]
8. యథా ఽహాన్యనుపూర్వ మ్భవన్తి యథర్తవ ఋతుభి ర్యన్తి క్ౢప్తాః। [6-{23-3}] [క్ౢ✓ ; క్లృ✗]
9. హృదా మనీషా మనసాఽభి క్ౢప్తో య ఏన ద్విదు రమృతా స్తే భవన్తి। [10-{3-2}] [క్ౢ✓ ; క్ల్✗]
10. ... స భవ్య ఞ్జిజ్ఞాస క్ౢప్త ఋుతజా రయిష్ఠా శ్రద్ధా ... [10-{101}] [క్ౢ✓ ; క్ల్ ✗]

క్ౢప్తమ్ - అనే పదమున 'క్ౢ' → క్ అనే హల్ + ఌ అనే అచ్. కకారమునకు 'ఌ' అనే అచ్ చేర్చుటచే 'క్ౢ'అనే ఏక వ్యఞ్జనాక్షరము (క్ + ఌ = క్ౢ, 'క్ + ఇ = కి' వలె) ఏర్పడును. దీనిని 'క్ౢ' గానే వ్రాయవలెను. 'క' కు దిగువ 'ల' ను వ్రాసి మఱియు 'క' కు తలపై హల్ గుర్తును సూచించెడి విధముగా (క్ల్) వ్రాయుట తగదు. 'క' కు దిగువ 'ల' ను వ్రాసి మఱియు తదుపరి ఋ కారము (ృ)ను చేర్చుటయు (క్ల్ృ, క్లృ) దోషయుతము.

4.4 సగత్వా ఽనుస్వార చిహ్నములు-ఉచ్చారణా సౌలభ్యము: ఈ దిగువ వ్రాయబడిన వాక్యములను గమనింపుము. ఈ ముద్రణమున ఉచ్చారణా సౌలభ్యమునకు వీలుగా సగత్వా ఽనుస్వార చిహ్నములు వినియోగించుట గమనీయము.

పూర్వ ప్రముద్రణము → ఈ ముద్రణము [వాక్య స్థానము]

i. చర్మ మాగ్ంసగ్గ్ం స్నావా ఽస్థి మజ్జా। → చర్మ మాగ్ంసగ్గ్ స్నావా ఽస్థి మజ్జా। [7-{15-8}]

ii. యాః కాశ్చ పృథివీగ్ం శ్రితాః। → యాః కాశ్చ పృథివీగ్ శ్రితాః। [8-{2-2}]

iii. త దాత్మానగ్గ్ం స్వయ మకురుత। → త దాత్మానగ్గ్ స్వయ మకురుత। [8-{7-3}]

iv. అహగ్గ్ం శ్లోకకృ దహగ్గ్ం శ్లోకకృ దహగ్గ్ం శ్లోకకృత్।→ అహగ్గ్ శ్లోకకృ దహగ్గ్ శ్లోకకృ దహగ్గ్ శ్లోకకృత్। [9-{15-3}]

4.5 స్వర భక్తి రేఫము: ఈ దిగువ వ్రాయబడిన 2 ఆరణ్యక భాగ వాక్యములను గమనింపుము. ఈ ముద్రణమున ఉచ్చారణా సౌలభ్యమునకు వీలుగా పూర్వాఙ్గ స్వర భక్తి రేఫము ఉండుట గమనీయము. ప్రత్యేక స్వరభాగ్యశ్చ న భక్తిర్నిహతేచ హే। వ్యాస *శిక్షా సూ. 388*

ఇచట పై వ్యాస శిక్షా సూత్ర భాష్య వివరణమును, ఉచ్చారణా విధానమును వేదవిదుల నడిగి తెలిసికొన నగును.

పూర్వ ప్రముద్రణము → ఈ ముద్రణము [వాక్య స్థానము]

1. అప్యేషాగ్ం స్థపతిర్ హ్వతః। → అప్యేషాగ్ స్థపతి ర్హ్వతః। [4-(36)-{77-5}]

2. ఏత ద్వర్హి హ్యేషః। → ఏత ద్వర్హి హ్యేషః। [5-(4)-{34-10}]

4.5.1 స్వతన్త్ర స్వర భక్తి రేఫము: స్వర భక్తి రేఫమునకు బదులు ఋకారమును వ్రాయుట తగదు.. ఈ దిగువ వ్రాయబడిన వాక్యములందు స్వతన్త్ర స్వర భక్తి రేఫము శాస్త్ర సమ్మతము. ఇచట వ్యాకరణ విశేష వివరములను వేదవిదుల నడిగి తెలిసికొన నగును.

[1]యాయ, [2]కాణ్డ, [3]విధాయోర్ధ్వ [1]మృషిభ్యో [2]హ్యృషయో [3]హ్యృషిః।
[4]ఇత్యా, [5]స్ర శీ, [6]మకా - పూర్వ [4, 5, 6]మృషఞ్చేతి స్వతన్త్రతా॥

1. సచాగ్ం శిక్యః పురో వాచోపనిషదిన్ద్రో జ్యేష్ఠ ఇన్ద్రియాయర్షిభ్యో నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ శ్ఛన్ద ఓమ్। 10-(8)-{22-2} [ఇన్ద్రియాయర్షిభ్యో✓, ఇన్ద్రియాయఋషిభ్యో✗]

2. అరుణాః కాణ్డర్షయః। 1-(32)-{129-8} [కాణ్డర్షయః✓, కాణ్డఋషయః✗]

3. ఏత దధి విధాయర్షి రహోచత్। 7-(7)-{15-9} [విధాయర్షి✓, విధాయఋషి✗]

4. అగ్ని ర్దేవతా బ్రహ్మ ఇత్యార్షమ్। 10-(33)-{51-2}

5. సహస్ర శీర్ష న్దేవ విశ్వాక్ష విశ్వ శమ్భువమ్। 10-(13)-{29-1}

6-i. య దహ్నా పాప మకార్షమ్। 10-(31)-{49-3}

6-ii. య ద్రాత్రియా పాప మకార్షమ్। 10-(32)-{50-3}

4.6 ద్విరూపవదుచ్చరిత నకార ఙకారములు, స్వరిత గ్రాహి నకార ఙకారములు:

వాక్యాన్తమున వచ్చు నకార, ఙకారములు-హ్రస్వ పూర్వకమగుచో (అనగా ముందు వచ్చెడి అచ్ హ్రస్వమగునెడ) ద్విత్వవదుచ్చారణము శాస్త్ర విహితము.

అవసానే ఽన్త్య వర్ణాశ్చ నాదా ఇతి బుధై స్స్మృతాః - వ్యాస *శిక్షా సూ. 16*

హ్రస్వాద్ద్విరూపవన్నాదో యద్యేనం సకృదుచ్చరేత్ - వ్యాస *శిక్షా సూ. 358*

ఇచట పై వ్యాస శిక్షా సూత్ర భాష్య వివరణమును, ఉచ్చారణా విధానమును వేదవిదుల నడిగి తెలిసి కొన నగును. i. ద్విరూపవదుచ్చారణా సౌలభ్యార్థము 'న్న్-ఙ్ఙ్' లు (ఙ/న్-ఙ్ లకు బదులు) స్థాపించి ఈ ముద్రణమున వ్రాయుట మఱియు ii. స్వరిత గ్రాహి నకార ఙకారములు వచ్చుచో స్వరిత చిహ్నమును ఉచ్చారణా సౌలభ్యా ఽనుసారముగ నకార, ఙకారములందు స్థాపించి వ్రాయుట గమనీయము. ఈ దిగువ వ్రాయబడిన 4 వాక్యములను గమనింపుము.

పూర్వ ప్రచురణము → ఈ ముద్రణము [వాక్య స్థానము]

1. దశోదఙ్ఙ్। → దశోదఙ్ఙ్। [4-(7)-{21-5}]

2. చన్ద్రమా వై సోమో రుద్రవాన్। → చన్ద్రమా వై సోమో రుద్రవాన్। [5-(7)-{67-8}]

3. అప్సు వై వరుణ ఆదిత్యవాన్। → అప్సు వై వరుణ ఆదిత్యవాన్। [5-(7)-{68-1}]

4. ఈశ్వరోవైప్రవర్గ్యముద్వాసయఙ। → ఈశ్వరో వై ప్రవర్గ్య ము ద్వాసయన్న్। [5-(9)-{93-3}]

పూర్వ ప్రచురణములందు ఙ, ఙ్ లు మాత్రమే అన్ని స్థలములందు వాడుటచే ఉచ్చారణమున విద్యార్థులకు కొంత వఱకు సందేహమేర్పడు నవకాశమున్నది గదా!

దీర్ఘపూర్వక వాక్యాన్త నకారము వచ్చునెడ న్ (ఒక నకారము) వలె ఉచ్చరింపదగును.

4.7 తెలుగు అంకెలు: పూర్వ ప్రమరణములందు అనువాక, పదుల సఙ్ఖ్యలు-తెలుగు అంకెలలో సూచింప బడినవి. ప్రస్తుతము ఆంగ్ల సఙ్ఖ్యలే అందఱకు బాగుగా తెలిసి యుండుటచే ఈ ప్రచురణమున ఆంగ్ల సఙ్ఖ్యలనే వాడుట జరిగినది.

విద్యార్థుల అవగాహనార్థము ఈ దిగువ 'ఆంగ్ల సఙ్ఖ్యలు-తెలుగు అంకెలు' వ్రాయబడినవి.

1-౧, 2-౨, 3-౩, 4-౪, 5-౫, 6-౬, 7-౭, 8-౮, 9-౯, 10-౧౦

4.8 ర్చ్ఛ, ర్ఛ లు: తెత్తిరీయ సంహితా పదపాఠమున అనేక స్థలములందు 'ఆ' అనెడి ఉపసర్గ పదమునకు పరముగా ఋచ్ఛతి, ఋచ్ఛన్తి, ఋచ్ఛేత్, ఋచ్ఛేయుః-వంటి పదములు వచ్చునెడ సన్ధి కార్యానన్తరము రేఫ పరముగ చకార ఛకారములు రెండును వచ్చునని గమనింప వలెను. రేఫ ఛకారములు మాత్రమే వ్రాయుట దోషయుతమగును.

ఆ + ఋచ్ఛతి = ఆర్చ్ఛతి → దోష రహితము; ఆ + ఋచ్ఛతి = ఆర్ఛతి → దోష యుతము

న। ఆర్తిమ్। ఏతి। ఋచ్ఛతి। యజమానః। → తెత్తిరీయ సంహితా పద పాఠము 1-5-{9}

పూర్వ ప్రమరిత పుస్తకములందు రేఫ చకార ఛకారములకు (ర్చ్ఛ) బదులుగా రేఫ ఛకారములు (ర్ఛ) మాత్రమే ముద్రింపబడి యుండుట దోష యుతమగునని ఎఱుగ నగును. ఉదాహరణమునకు ఈ పుస్తక ముద్రణమునందలి కొన్ని వాక్యములు ఈ దిగువ వ్రాయబడినవి. [ర్చ్ఛ✓, ర్ఛ✗]

స ఆర్త్యా ఽఽర్తి మార్చ్ఛతు। 4-(30)-{71-5}

త ఆర్త్యా ఽఽర్తి మార్చ్ఛన్తు। 4-(34)-{75-5}

తేషా మ్మఖ వైష్ణవ య్యశ ఆర్చ్ఛత్। 5-(1)-{2-1}

వికఙ్కత మ్మాభ ఆర్చ్ఛత్। 5-(4)-{38-7}

త్రాజ గార్తి మార్చ్ఛతి। 5-(10)-{99-3}

4.9 న్ల, ల్లఁ లు: పదాన్త నకారమునకు పరముగా లకారము వచ్చుచో పూర్వపదాన్త నకారమునకు బదులుగా సానునాసిక లకారము వచ్చును. ఇట్లే యుచ్చరింప వలెను. (**1.2.3** గమనింపుము)

సానునాసిక లకార నిరనునాసిక లకారములకు బదులుగా నకార లకారములు పూర్వ ప్రమరిత పుస్తకములందు ముద్రితమగుట దోష యుతమని గమనింప గలరు. ఈ ముద్రణము నందలి కొన్ని వాక్యములు ఇచట వ్రాయబడినవి. నకార లకారములు గా (న్ల) ఎచ్చటను వ్రాయు నావశ్యకత లేదని తెలియ గలరు.

ఉదా: ఇమా ల్లఁోకా న్ప్రత్యక్షేణ। 1-(22)-{89-1} [ల్లఁో✓, న్లో✗]

తస్య వా ఏతస్య ... స్వాధ్యాయ మధీతే సర్వా ల్లోకా ఞ్జయతి సర్వా ల్లోకా నన్నృణో ఽను స
ఞ్చరతి త ద్దేషా ఽభ్యుక్తా। 2-(15)-{19-1} [ల్లో✓, న్లో✗]

4.10 ఖాళీలు (Blank spaces): ఈ మా ప్రచురణమున పద స్వరూప గ్రహణమునకు వీలుగా అన్ని వాక్యములను ఆ యా స్థలములందు ఖాళీలను ఉంచి వ్రాయుట గమనీయము.

ఉదా: ఆణ్డీభవజమాముహుః। 1-(27)-{113-8} (పూర్వ ప్రచురిత పుస్తకమున)

పూర్వ ప్రచురిత పుస్తకమున పై వాక్యమున ఎచ్చటను ఖాళీ స్థలములు కానరావు. ఇచట 'ఆణ్డీ, భవ, జ, మా, ముహుః'-అనే 5 పదములను తెలిసి కొనుటకు అనువుగా ఖాళీలను ఉంచుట వలన వేద విద్యార్థులు పద స్వరూపమును సులభముగా గ్రహించుటకు వీలగునని తెలియ గలరు.

ఆణ్డీ భవ జ మా ముహుః। 1-8-{26-5} (మా ప్రచురణమున); ఇట్లే మా ప్రచురణమునందు పదములను విడిగా గుర్తించుటకు వీలుగా అన్ని వాక్యములను ముద్రించుటను గమనింప గోరెదను.

4.11 వ్యఞ్జనముల క్రమము: రెండు కన్న ఎక్కువ వ్యఞ్జనములు (హల్లులు) గల సంయుక్తాక్షరమున వ్యఞ్జనముల క్రమము (ఏ హల్లు తరువాత ఏ హల్లు ఉచ్చరింపబడునో ఆ వరుస) ముఖ్యమైనది. ఆ క్రమము మారినచో ఉచ్చారణము కూడ మారును గదా. పూర్వ ప్రచురణములలో అనేక స్థలములందు హల్లుల వరుసను మార్చి ముద్రింప బడుట కాననగును. ఈ విధమున ముద్రితమైన పుస్తకమును అధ్యయనము చేయునపుడు వేద విద్యార్థులకు ఉచ్చారణా విధానమున దోషమేర్పడు నవకాశమున్నది. ఈ దిగువ ఉదాహరింప బడిన వాక్యములను సరిగా వ్రాయు విధము, మఱియు పూర్వ ప్రచురిత పుస్తకములందు దోష యుతముగా హల్లుల క్రమము ముద్రింప బడి యుండుటను వేద విదులు గమనింప గలరు. ఇట్టి స్థలములందు ఉచ్చారణా సౌలభ్యమునకు అనువుగా సరి యగు రీతిని ముద్రించుటకు ప్రత్యేకముగా మాచే రూపొందించ బడిన అచ్చు అక్షరములు (ఫాంట్) వాడుట గమనింప గలరు. ఆజ్క్తే చా ఽద్గణ న్నాస్తి। 1-(4)-{12-3} [జ్క్త✓, క్జ్త✗]

పఙ్క్తిరాధాశ్చ సప్తమః। 1-(9)-{34-4} [ఙ్క్త✓, క్ఙ్త✗]

పఙ్క్తిరాధస ఉద గ్ధిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। 1-(18)-{72-8} [ఙ్క్త✓, క్ఙ్త✗]

పాఙ్క్తో ఽగ్నిః। 1-(25)-{105-4} [ఙ్క్తో✓, క్ఙ్తో✗, క్తఙ్తో✗]

అర్యమ్ణో అగ్ని మ్పరి యన్తు క్షిప్ర మ్ప్రతీక్షన్తా గ్ శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ। ఏకాగ్ని-1-{1-14}
[శ్వశ్ర్వో✓, శ్వశ్వ్రో✗]

4.12 ఈ దిగువ వివరములను గమనింపుము. పూర్వ ప్రమరిత పుస్తకములందలి ప్రధాన దోషముల నెఱుగ గలరు.

1. స॒హ స॑ఙ్ఖ్సృస్కరర్ద్ధియా। 1-(1)-{2-2}, 1-(21)-{75-4} [ర్ద్ధి✓, ర్ధి✗]

ఇచట 'స॒హ, స॒ఙ్ఖ్సృస్క॒ర॒, బుద్ధియా' అను పదములు ఉన్నవి.

2. సా ఽప్ప్రణీ॒తే ఽయ మ॒ఘ్నః హ్యాయ ఈ॒చ్ఛయతే। 1-(22)-{86-6} [ప్ప్ర✓, ప్ర✗]

ఇచట స + అప్ + ప్రణీతే = సా ఽప్ప్రణీతే - ప్రాకృతికముగనే (సహజముగనే) 2 పకారములు, రేఫ ఉన్నవని గమనింపగలరు.

3. నేన్న॒ బ్ఋణా॒ న్నృణవ॒ ఇ త్స॒మానో॒ య॒మస్య॑ లో॒కే అధి॒ రజ్జు॒ రాయ॑। 2-(4)-{5-6}

న ఇత్ నః బుణాన్ బుణవః ఇత్ సమానః యమస్య లోకే అధి రజ్జుః ఆయ-అను పదములు అందుచే - నేన్న✓, నేఽన్న✗ - సాయణ, భట్ట భాస్కర భాష్యములను చూడుము.

4. ధర్మా॒ఽసి సు॒ధర్మా॒ ఽమే॒న్య॒స్మే॑। 4-(10)-{37-6}, ధర్మా॒ఽసి సు॒ధర్మా॒ ఽమే॒న్య॒స్మే బ్ర॒హ్మా॒ణి ధార॒యేత్యా॒హ। 5-(8)-{75-10}; ధర్మా, అసి, సుధర్మా, అమేనీ, అస్మే- భట్ట భాస్కర భాష్యం; ధర్మా, అసి, సుధర్మా, మే, ని, అస్మే-సాయణ భాష్యం;

అందుచే ➔ ఽమే॒న్య॒స్మే✓(భట్ట భాస్కర); మే॒ న్య॒స్మే✓(సాయణ); మే॒ ఽన్య॒స్మే✗

5. పూ॒ష్ణే ఽఞ్జ్రుణ॒యే॒ స్వాహా॒ పూ॒ష్ణే న॒రుణా॑య॒ స్వాహా॑। 4-(16)-{55-3}; నృ నయ ఇతి ధాతో ర్నరుణ శబ్దః। ప్రాణినాం స్వస్వ మార్గేషు నేతా నరుణః। తస్మై-సాయణ; నరుణః నేతా। నృ నయే। న రుజతీతి వా నరుణః। అహింసకః-భట్ట భాస్కర; అందుచే ➔ న॒రుణా॑య॒✓, ఽన॒రుణా॑య॒✗

6. ఏ॒తా వా అ॒పా మ॑న॒గ్జ్ఞావ॑ర్గ్యో॒ నామ॑। 5-(10)-{99-6}

తైత్తిరీయ శాఖలో ఋకారము గల ఏకైక స్థలము, ఏకైక వాక్యము.

7. ఆ॒గ్న॒స్త్రా స మ॑గన్మహి॒ ప్ర సు మృత్యు య్యు॑యోతన। ... ఏకాగ్ని కాణ్ణము 2 వ ప్రశ్నమున 3 వ అనువాకమునందు 11 వాక్యములుండుట గమనీయము. కాన పూర్వ ప్రమరిత తెలుగు పుస్తకమున ఈ అనువాకాఽన్త చిట్టా వాక్యమును 'ఆ॒గ్న॒స్త్రా దశ' అని పేర్కొనుట దోషయుత మగును గదా. 'స॒మామా॒మృ॒త్తైకఞ్చ' అని పేర్కొనుట సమంజసమని వేద విదులెఱుగ గలరు. ఇట్లే ఈ ప్రశ్నాఽన్తమున గల చిట్టా వాక్యమును కూడ సరి యగు రీతిని ఈ ప్రతిలో ముద్రింప బడుట గమనింప గలరు.

(ఉష్ణేన పఞ్చ దశా, ఽఽయుర్దా ఏకవిగ్ంశతిః, రాగస్త్రా దశ ✗, యోగేయోగే త్రయోదశ ✗, ... రుద్ధ్యశ్చ త్రయోవిగ్ంశతి ✗, ర్యా త ఏషా ఽష్టా విగ్ంశతి, ర్ద్వావిగ్ంశతిః {22}

(ఉష్ణేన పఞ్చ దశా, ఽఽయుర్దా ఏకవిగ్ంశతిః, రాగస్త్రైకాదశ ✓, యోగేయోగే చతుర్దశ ✓, ... రుద్ధ్యశ్చ చతుర్విగ్ంశతి ✓, ర్యా త ఏషా ఽష్టా విగ్ంశతి, ర్ద్వావిగ్ంశతిః {22}

8. క్రొత్త చిట్టా వాక్యముల ప్రయోగము: నిధన పతయే నమః। నిధనపతా ఽన్తికాయ నమః। ... పరమాయ నమః। పరమ లిఙ్గాయ నమః। ఏత థ్సోమస్య సూర్యస్య సర్వ లిఙ్గగ్ స్థాపయతి పాణి మన్త్ర మ్పవిత్రమ్। *ఆ 10-(16)-{33, 34}* - ఈ అనువాకమున గల 23 వాక్యములను క్రమము తప్పక చెప్పుటకు వీలగునట్లు వేద విద్యార్థులకు సులభముగ జ్ఞాపకముంచుకొను రీతి ఆ యా వాక్యముల ప్రథమాక్షరములతో కూర్చ బడిన 'ని ఊ హి సు ది భ శ శి జ్య ఆ ప ఏకాదశ త్రయోవిగ్ంశతిః' అను ఒక క్రొత్త చిట్టా వాక్యము నాచే కూర్చబడినది. ఇట్లే మఱి కొన్ని [7-(4, 5, 9, 11), 10-(78)] అనువాకా ఽన్తములందు చేర్చబడిన క్రొత్త చిట్టా వాక్యములు వేద విద్యార్థులకు పుస్తకా ఽపేక్ష లేక ఆ యా అనువాకములను జ్ఞాపకముంచుకొనుటలో సహకరింప గలవని యాశింతును. వేద పణ్డితులు ఈ క్రొత్త చిట్టా వాక్యముల నాదరింతురు గాత!

9. అనుబంధములు: ప్రతి ఆదివారమున గాని, లేక మాఘ మాస భాను వాసరములందు గాని అరుణ ప్రశ్నము (సూర్య నమస్కార ప్రశ్నము) ను పారాయణము చేసిన పిదప, ఋగ్వేదీయ సూర్య దేవతాక మన్త్ర సంకలనమగు మహా సౌర మన్త్ర పాఠమును, ఆదిత్య స్తోత్ర, వాల్మీకీయ ఆదిత్య హృదయ స్తోత్ర రాజములను కూడ పారాయణము చేయుట విశేషము. ఇట్లు పారాయణము చేయుటకు అనుగుణముగా ఈ పుస్తకమున మహా సౌర, ఆదిత్య స్తోత్ర, ఆదిత్య హృదయ స్తోత్రములను అనుబంధములుగా చేర్చడమైనది. ఈ విధమున పారాయణము చేయుట సకల రోగ నివారకము, సర్వాఽఽయురారోగ్య సంపత్ప్రదము, శ్రేయో దాయకము.

4.13 ఆరణ్యక భాగస్థ ప్లుత, దీర్ఘ రఙ్గ, ప్లుత రఙ్గ, ఉదాత్త కంప స్థలములు: తైత్తిరీయ ఆరణ్యకమున కాననగు ప్లుత (త్రిమాత్రా కాల యుతము), దీర్ఘ రఙ్గ (ద్విమాత్రా కాల), ప్లుత రఙ్గ (చతుర్మాత్రా కాల), ఉదాత్త కంప విశేషములను గల 23 వాక్యములను ఈ దిగువ పొందు పఱచడమైనది. ఈ స్థలములందు ఉచ్చారణా విధిని వేద విదుల నడిగి బాగుగా తెలిసి కొన గలరు.

శ్లోకాँ(4) గలాँ(4) మమాँ(4) హూతాँ(4) యద్రూँ(4) ఏవేతి చ ప్లుతాః।

దీర్ఘా దేవాఁ(2)ఉ, తాఁ(2)ఇ,మృమృవాఁ(2) అ, స్వాఁ(2) అహం కరే। వ్యాసశిక్షా సూ *417, 418*

i. ప్లుత స్థలములు-11: 1, 13-17, 19-23 వాక్యములు - త్రి మాత్రా కాలము

ii. దీర్ఘ రఙ్గ స్థలములు-4: 2, 3, 4, 10 వాక్యములు - ద్విమాత్రా కాలము

iii. ప్లుత రఙ్గ స్థలము-1: 12 వ వాక్యము - చతుర్మాత్రా కాలము

iv. ఉదాత్త కంప స్థలములు-7: 5-9, 11, 18 వాక్యములు

ఉదాత్త కంపము = 1¾ మాత్రా కాలము ఉదాత్తము + ¼ మాత్ర అనుదాత్తము

1. సోమపా(3) అసోమపా(3) ఇతి నిగద వ్యాఖ్యాతాః। 1-{40-11}
2. రయి న్న కశ్చి న్మమృవాఁ(2) అవాహాః। 1-{42-8}
3. నిధన్వేవ తాఁ(2) ఇమి। 1-{57-9}
4. దేవాఁ(2) ఉపప్రై త్ర్సప్తభిః। 1-{62-10}
5. తే(¼) ఽస్మ ద్యక్ష్మ మనాగసో దూరా ద్దూర మచీచతమ్। 2-{5-9}
6. తేన యో(¼) ఽస్మ త్సమృచ్ఛాతై త మస్మై ప్రసువామసి। 2-{5-11}
7. తేనా ఽన్యో(¼) ఽస్మ త్స మృచ్ఛాతై త మస్మై ప్రసువామసి। 2-{5-13}
8. త్వష్టా నో అత్ర వి దధాతు రాయో ఽను మార్ష్టు తన్వో(¼) య ద్విలిష్టమ్। 2-{5-15}
9. సగ్ంశిత మ్మే బ్రహ్మ సగ్ంశిత క్షత్త్రం(¼) మ్మహత్త్రం(¼) మ్మ బలమ్। 2-{8-9}
10. క్షిణోమి బ్రహ్మణా ఽమిత్త్రా నున్నయామి స్వాఁ(2) అహమ్। 2-{8-12}
11. యత్ర సుహార్ద స్సుకృతో మదన్తి విహాయ రోగ న్తన్వా(¼)గ్ స్వాయామ్। 2-{10-9}
12. య ద్రాఁ(4) ఇత్యపతత్। 5-{5-7}
13. హోతవ్య న్దీక్షితస్య గృహా(3)ఇ న హోతవ్యా(3) మితి। 5-{9-6}
14. హోతవ్య మగ్నిహోత్రా(3) న్న హోతవ్యా(3) మితి। 5-{79-10}
15. కశ్చన గచ్ఛతీ(3)। 8-{6-9}
16. కశ్చి త్సమశ్నుతా(3) ఉ। 8-{6-11}
17. హా(3) వు హా(3) వు హా(3) వు। 9-{14-10}

18. అహ మన్నాదో(4) ఉహ మన్నాదో(4) ఉహ మన్నాదః। 9-{15-2}

19. అహ మస్మి ప్రథమజా ఋతా(3)స్య। 9-{15-4}

20. పూర్వ న్దేవేభ్యో అమృతస్య నా(3) భాఇ। 9-{15-5}

21. యోమా దదాతి స ఇదేవమా(3) వాః। 9-{15-6}

22. అహ మన్న మన్న మదన్తమా(3) ద్మి। 9-{15-7}

23. త థ్సత్య య్యు త్త్వేన్ద్రో ఉబ్రవీ ద్గా స్పాశయస్వేతి తా స్త్వర్గ్ స్పాశయిత్వా ఉఉగచ్ఛ స్త మ్వా ఉబ్రవీ దవిద హా(3) ఇత్యవిదగ్ం హీతి వర వృణీష్వేతి కుమార మేవా ఉహ స్వర వృణ ఇత్యబ్రవీ ర్వ్యగృహ్య బాహూ ప్లవస్తే ద్యా మవ చాకశత్। ఏకాగ్ని 2-{16-7}

దీర్ఘ రజ్ఞ (రజ్ఞ దీర్ఘ), ప్లుత రజ్ఞ (రజ్ఞ ప్లుత)ముల ఉచ్చారణా విధానము-మాత్రా కాల వివరణః

ఉచ్చారణా విధానము (వర్ణ క్రమోక్తి)	మాత్రా కాలము	
	ప్లుత రజ్ఞ	దీర్ఘ రజ్ఞ
నిరనునాసిక హృదయ కమలోత్థిత శార్దూల రుతోపమిత మన్ద్ర ధ్వని సంయుత ఆద్యంశ భూత	2	1
కాంస్య ఘణ్టా నాద తుల్య కంప విశిష్ట మూర్ధ స్థాన జనిత మధ్యమాంశ భూత	1	½
నాసికా బిల ద్వయ వినిస్సృత శ్రుతి సుఖా ఉవ్యక్త సూక్ష్మ నాద సహిత అన్త్యాంశ భూత	1	½
సౌరాష్ట్రిక నారీ స్వర సమాద్యన్త అంశ త్రయ భూత	**4**	**2**

4.14 విశేష కేవలాఉనుస్వారముః 1.3.2 లో వివరింపబడిన జ్ఞ, ఘ్న పరమగు మకారము కేవలాఉనుస్వారము అగును. ఆరణ్యకమున ఈ దిగువ వ్రాయబడిన 2 వాక్యములలో కూడ సగత్వాఉనుస్వారము కాక కేవలాఉనుస్వారము విధింపబడుట తెలియగలరు.

తదా గకార సంయుక్తో 'న శాన్తిశ్శా' 'సరూ' పరః। వ్యాస శిక్షా సూ. *239*

1. ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః। 'శాన్తి శ్శా' పరః - అగత్వాఉనుస్వారము / కేవలాఉనుస్వారము

2. గాయత్ర ఇ్ఛన్ద మ్పరమాఉత్మం సరూపమ్। - 'సరూ' పరః [10-(33)-{51-3}]

4.15 ఈ తైత్తిరీయ ఆరణ్యక పుస్తక విషయమున ఇంకను మెఱుగు పఱచుటకు తగు సూచనలు, సలహాలు ఉన్నచో విజ్ఞులు తెలిపిన ద్వితీయ ముద్రణమున వాటిని పరిగణింప గలము.

ముఖ్య గమనికః ఏ వేద పుస్తకమైనను గురు స్థానీయ మెన్నటికిని కాజాలదు. కాన పారంపర్యముగా గురు ముఖోచ్చారణా ఽనూచ్చారణ విధానము ననుసరించియే ఈ పుస్తకము నొక యుపకరణముగ మాత్రమే గైకొని అధ్యయనము చేయ గలరని యాశింతును.

5.0 స్వ విషయముః నేను ఆన్ధ్ర విశ్వ విద్యాలయమున ఇంజినీరింగ్ కళాశాలలో పట్టభద్రుడనై, తదుపరి ఆర్. ఈ. సి., తిరుచిరాపల్లి (ఇప్పుడు ఎన్. ఐ. టి., తిరుచి) లో ఎమ్. టెక్. డిగ్రీ పొందితిని. ప్రస్తుతము బి. హెచ్. ఈ. ఎల్. తిరుచిరాపల్లి లో ఉద్యోగస్థుడను. ఇది ఆంగ్ల విద్యా విషయము. నేను శ్రీ కృష్ణ యజుశ్శాఖాధ్యాయిని గాన తైత్తిరీయ సంహితా, బ్రాహ్మణా ఽరణ్యకములను అధ్యయనము చేసి, దైవాఽనుగ్రహమున తైత్తిరీయ సంహితా సమ్బన్ధిత పద, క్రమ, జటా, ఘన, వర్ణ క్రమాది పాఠ విశేషములను, తైత్తిరీయ ప్రాతిశాఖ్యము, వ్యాస శిక్షా మొదలైన లక్షణ గ్రన్థములను వ్యాఖ్యా యుతముగ కొంత సమగ్రముగనే తెలిసికొంటిననవచ్చును. వేదాభిమానినగుటచే తైత్తిరీయ సంహిత లో గల సప్త కాణ్డములకును (44 ప్రశ్నములు, 651 అనువాకములు, 2,198 పనసలు, 1,09,287 పదములు) సంహితా, పద, క్రమ, జటా, ఘన పాఠములను అనేక లిపులలో (తెలుగు, సంస్కృతము, గ్రన్థము, వేద తమిళము, కన్నడము, మలయాళము) ముద్రించుటకు అనువుగా (కంప్యూటర్ ప్రోగ్రామ్ ను రూపొందించుట ద్వారా) తయారు చేసి యుంచితిని. పూర్తి వివరములు తెలియగోరు వారు నన్ను సంప్రదించ గలరు.

గత సుమారు 25 సం. లకు పైగా నేను తిరుచిరాపల్లిలో (శ్రీరఙ్గ ప్రాన్తము) శ్రద్ధాళువులగు శిష్యులకు కృష్ణ యజుర్వేదమును, వివిధ వికృతి పాఠములను బోధించుచుంటిని. పలు ప్రాంతములలో వేద పారాయణములను గావించుచుంటిమి.

6.0 ధన్యవాదములుః బ్రహ్మశ్రీ ముసిరి పి. ఎస్. అనన్త నారాయణ సోమయాజి ఘనపాఠి గారు, బ్రహ్మశ్రీ సాత్తనూర్ కృష్ణ మూర్తి ఘనపాఠి గారు నా కృషికి అనుగుణముగా పలు సందేహములను తీర్చుచు ప్రోత్సహించిన సలక్షణ ఘనాన్త భాష్యాన్త వేద విదులు. పూజ్యులు. సద్గురువులు. వీరిరువురకు నా అఞ్జలి పూర్వక ధన్యవాదములు.

ఈ పుస్తక ప్రచురణలో పలువిధముల సహకరించిన నా మిత్రులు, శిష్యులు, సహ సంపాదకులు అగు శ్రీ ఎస్. రవి కృష్ణ మూర్తి, వారి సతీ మణి శ్రీమతి మీను గారలకు నా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతా పూర్వక ధన్యవాదములు. శ్రీ ఎస్. రవి కృష్ణ మూర్తి గారు కంప్యూటర్ ప్రోగ్రామింగ్ లోను, ప్రత్యేకమగు ఫాంట్ (అచ్చు) లను రూప కల్పన చేయుటలోను నిపుణులు. మేమిరువురము కలసి రూపొందించిన అచ్చు అక్షరములే ఈ వేద పుస్తకమున వాడడమైనది. ప్రత్యేకముగ కృష్ణ యజుర్వేద నిమిత్తము అనేక లిపులకు

వలసిన ఫాంట్ లను రూపకల్పన చేయడమైనది.

నాకు అనేక విధముల సహకరించి ప్రోత్సహించిన నా సహధర్మచారిణి శ్రీమతి పద్మకుమారికి నా ఆశీః పూర్వక ధన్యవాదములు.

ఈ గ్రన్థ ముద్రణా నిర్వహణ భారమును వహించిన ప్రకాశకులగు నా సోదరుడు చి. శ్రీరామమూర్తి (పార్వతీపురమ్) కి నా ఆశీః పూర్వక ధన్యవాదములు.

ఇట్లు,
భారద్వాజస గోత్రుఁడు,
బ్రహ్మశ్రీ జగన్నాథ శర్మ పౌత్రుఁడు,
బ్రహ్మశ్రీ వేఙ్కట లక్ష్మి నారాయణ, సావిత్రీ దంపతుల జ్యేష్ఠ పుత్రుఁడు,
శ్రీమద్ధనుమల్లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న సుగ్రీవ విభీషణ జామ్బవ దఙ్గద నల నీల జానకీ సమేత
శ్రీ శివ రామ చన్ద్ర గురు కరుణా కటాక్ష వీక్షణ ప్రసాదిత లబ్ధ విద్యా విభవుఁడు,
నిరన్తర వేదా ఽధ్యనా ఽధ్యాపన శీలుఁడు, విద్వద్విధేయుఁడు,
ఆర్యసోమయాజుల వేఙ్కట జగన్నాథ రావు.

జగన్నాథ-రవి

వామే శైల సుతా, పురశ్చ వృష రా, ట్పశ్చా ద్ధున్రేన్ద్రాదయాః ।
దైత్యా ఽరిశ్చ విధిశ్చ పార్శ్వ దళయో, ర్వాయ్వాది కోణేషు చ
భృఙ్గీ రావణ బాణ భైరవ లస చ్ఛ్రీ వీర భద్రా ఽఽదయః
మధ్యే శారద చన్ద్ర మణ్డల నిభం సా ఽమ్బం భజే శఙ్కరమ్ ॥

వామే భూమి సుతా, పురశ్చ హనుమా, న్పశ్చా త్సుమిత్రా సుతః
శత్రుఘ్నో భరతశ్చ పార్శ్వ దళయో, ర్వాయ్వాది కోణేషు చ
సుగ్రీవశ్చ, విభీషణశ్చ, యువ రా ట్తారా సుతో, జామ్బవాన్
మధ్యే నీల సరోజ కోమల రుచిం రామం భజే శ్యామలమ్ ॥

సూర్య స్పర్ధి కిరీట మూర్ధ్వ తిలక ప్రోద్భాసి ఫాలాన్తరమ్
కారుణ్యాకుల నేత్ర మార్ద్ర హసితోల్లాసం సునాసా పుటమ్
గణ్డోద్య న్మకరాభ కుణ్డల యుగ ఙ్కణ్ఠోజ్జ్వల త్కౌస్తుభమ్
త్వ ద్రూపం వన మాల్య హార పటల శ్రీవత్స దీప్రం భజే ॥

పరిశీలించబడిన భాష్య గ్రన్థముల వివరణముః

1. ఆనన్దాశ్రమ సంస్కృత గ్రన్థావలిః - గ్రన్థాఙ్కః - 36 / 1
తైత్తిరీయారణ్యకమ్, శ్రీమత్సాయణాచార్య విరచిత భాష్య సమేతమ్
ప్రథమ ప్రపాఠకాదారభ్య షష్ఠ ప్రపాఠక పర్యన్తమ్ ప్రథమో భాగః (1898)

2. ఆనన్దాశ్రమ సంస్కృత గ్రన్థావలిః - గ్రన్థాఙ్కః - 36 / 2
తైత్తిరీయారణ్యకమ్, శ్రీమత్సాయణాచార్య విరచిత భాష్య సమేతమ్
సప్తమ ప్రపాఠకాదారభ్య దశమ ప్రపాఠక పర్యన్తమ్ ద్వితీయో భాగః (1927)

3. తైత్తిరీయారణ్యకమ్ - భట్ట భాస్కర భాష్య సహితమ్
Government Oriental Library Series - BIBLIOTHECA SANSKRITA - No. 26, Vol. I (prapathakas 1 - 4) - Edited by A. Mahadeva Sastri & Panditaratnam K. Rangacharya, Published under the Authority of the Government of His Highness the Maharaja of Mysore, Printed at the Government Branch Press, Mysore (1900)

4. తైత్తిరీయారణ్యకమ్ - భట్ట భాస్కర భాష్య సహితమ్
Government Oriental Library Series - BIBLIOTHECA SANSKRITA - No. 27, Vol. II (prapathakas 5, 6) - Edited by A. Mahadeva Sastri & Panditaratnam K. Rangacharya, Published under the Authority of the Government of His Highness the Maharaja of Mysore, Printed at the Government Branch Press, Mysore (1902)

5. The Taittiriya Aranyaka with the commentary of Bhatta Bhaskara Misra and an English Introduction by T. N. Dharmadhikari, Director, Vedic Samsodhana Mandala, Pune - Edited by A. Mahadeva Sastri & K. Rangacharya, 3 Vols (Bound in one) MOTILAL BANARSIDAS

6. కృష్ణ యజుర్వేదీయః - ఏకాగ్ని కాణ్డః - హరదత్త మిశ్ర విరచిత వ్యాఖ్యా సహితః
Government Oriental Library Series - BIBLIOTHECA SANSKRITA - No. 28
Edited by L. Srinivasacharya, Published under the Authority of the Government of His Highness the Maharaja of Mysore, Printed at the Government Branch Press, Mysore 1902

7. శ్రీ హర దత్తాచార్య భాష్యానుసారేణ - వివాహోపనయనాది మంత్ర ప్రశ్నార్థ ప్రకాశిక
(ఆన్ధ్ర పద టీకా తాత్పర్య సహితము) - గ్రన్థ కర్త : చల్లా లక్ష్మీ నర సింహ శాస్త్రి
పబ్లిషర్స్: శ్రీ లక్ష్మీ నర సింహ ప్రెస్ (చల్లా వారి ప్రెస్), బచ్చుపేట, మచిలీపట్నం - 1980

తైత్తిరీయ సంహితా పాఠము (2 భాగములు) : తప్పొప్పుల పట్టిక (9)								
'పంక్తి' లో 5↑ అనగా ఆ పుటలో క్రింది నుండి 5 వ పంక్తి గా గ్రహించవలెను.								
ఈ 9 స్థలములలో మీ వద్దనున్న సంహితా పాఠ పుస్తకములందు తప్పులు సరి చేసికొనవలెను.								
No	kD	pr	an	pn	పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
1-8	తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము - పుట 95 లో చూడుము							
9	4	6	8	42	282	5↑	దేవభ్యస్త దుశదో్ఖ రాత మస్తు।	దేవేభ్యస్త దుశదో్ఖ రాత మస్తు।
తైత్తిరీయ సంహితా-పద పాఠము (2 భాగములు) : తప్పొప్పుల పట్టిక (14)								
ఈ 14 స్థలములలో మీ వద్దనున్న సంహితా-పద పాఠ పుస్తకములందు తప్పులు సరి చేసికొనవలెను.								
1 - 12	తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము - పుట 266 లో చూడుము							
13	4	6	8	42	416	5	దేవభ్యః।	దేవేభ్యః।
14	3	4	7	20	311	4	ముదా।	ముదాః।
తైత్తిరీయ సంహితా-క్రమ పాఠము (2 భాగములు) : తప్పొప్పుల పట్టిక (16)								
ఈ 16 స్థలములలో మీ వద్దనున్న సంహితా-క్రమ పాఠ పుస్తకములందు తప్పులు సరి చేసికొనవలెను.								
1 - 14	తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము - పుట 443, 444 లలో చూడుము							
15	4	6	8	42	432	3	తృణేషు దేవభ్యః। దేవభ్యస్తత్।	తృణేషు దేవేభ్యః। దేవేభ్యస్తత్।
16	3	4	7	20	321	10↑	అప్సరసో ముదా।	అప్సరసో ముదాః।
తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము: తప్పొప్పుల పట్టిక (6)								
1	3	8	21	85	355	7	ఏకవిగ్ంశో ఽగ్ని ర్భవతి।	ఏకవిగ్ంశో ఽగ్ని ర్భవతి।
2	3	9	1	2	357	11↑	విదూర జ్కామయో	విదూర గ్రామయో
3	3	9	1	4	357	3↑	సమన్తిక జ్కామయో	సమన్తిక గ్రామయో
4	3	11	2	24	391	10↑	సప్తదశా అష్టాదశేషు	సప్తదశా అష్టాదశేషు
5	3	11	2	24	391	8↑	ఏకవిగ్ంశా ద్వావిగ్ంశేషు	ఏకవిగ్ంశా ద్వావిగ్ంశేషు
6	3	11	3	27	392	9	విష్ణవా ఽఽశానా వృతే।	విష్ణ వాశానా వృతే।

